Colegiul „N.V. Karpen“ Bacău

(coordonatori)
Diana Andreea Craiu, Elena Simona Lăcătuşu, Ioana Bereczki,
Emanoil Remus Cazacu, Radu Isaic

AUXILIAR CURRICULAR

pentru elevii claselor de învăţământ liceal cu frecvenţă redusă

clasa a XII-a

Materiale de predare, activităţi de învăţare şi teste de evaluare

EDITURA KARPEN DIEM
BACĂU
2025

(coordonatori)
Diana Andreea Craiu, Elena Simona Lăcătușu, Ioana Bereczki,
Emanoil Remus Cazacu, Radu Isaic

Autori:
Adina COȘESCU, Elena Simona LĂCĂTUȘU, Anca GURLUI,
Diana IUREA, Daniela BUTUC, Magdalena ENEA, Costin IORDACHE,
Tiberiu PLĂCINTĂ, Andrei TĂNĂSELEA, Virgil VATRĂ, Iulian BERTEA,
Ioan ARSÂNE, Florin IORDACHE, Radu ISAIC,
Alina FILIMON, Loredana MORȚUN

AUXILIAR CURRICULAR

pentru elevii claselor de învăţământ liceal cu frecvenţă redusă

clasa a XII-a

Materiale de predare, activităţi de învăţare şi teste de evaluare

Editura KARPEN DIEM

BACĂU
2025

Coordonatori:
Prof. Diana Andreea Craiu
Prof. Elena Simona Lăcătuşu
Prof. Ioana Bereczki
Prof. Emanoil Remus Cazacu
Ing. Radu Isaic

Contribuţia profesorilor la elaborarea îndrumarului:

Prof. Adina Coşescu Prof. Elena Simona Lăcătuşu	Capitolul 1. Limba şi literatură română
Prof. Anca Gurlui	Capitolul 2. Limba engleză
Prof. Diana Iurea	Capitolul 3. Limba franceză
Prof. Daniela Butuc Prof. Magdalena Enea	Capitolul 4. Matematică
Prof. Costin Iordache	Capitolul 5. Istorie
Prof. Tiberiu Plăcintă	Capitolul 6. Istoria evreilor. Holocaustul
Prof. Andrei Tănăselea Prof. Virgil Vatră	Capitolul 7. Geografie
Prof. Iulian Bertea	Capitolul 8. Filosofie
Prof. Ioan Arsâne	Capitolul 9. Educaţie artistică
Prof. Florin Iordache Ing. Radu Isaic	Capitolul 10. Tehnologia informaţiei şi a comunicaţiilor
Prof. Alina Filimon	Capitolul 11. CDŞ – Elemente de discurs ştiinţific
Prof. Loredana Morţun	Capitolul 12. CDŞ - Managementul comunicării eficiente

Corectură: Radu Isaic, Vasile Lezeriuc, Andronic Daniela
Copertă: Radu Isaic
DTP: Radu Isaic, Vasile Lezeriuc

12

ISBN 978-606-95802-8-8

Cuvânt-înainte

Auxiliarul pentru elevii claselor de învăţământ liceal cu frecvenţă redusă apare din nevoia stringentă de a le oferi un material uşor de parcurs şi de înţeles, unor elevi care, din diverse motive, nu şi-au putut finaliza studiile la timpul potrivit.

Autorii au avut în vedere nevoile elevilor şi specificul formei lor, de aceea, pe de o parte, compendiul are o funcţie compensatorie, încercând să satisfacă numărul redus de ore alocate procesului instructiv-educativ specific învăţământului cu frecvenţă redusă, iar pe de altă parte, spre deosebire de manualele propriu-zise, este mult mai accesibil şi mai esenţializat. Auxiliarul a fost gândit pentru fiecare nivel de clasă, de la a IX-a, la a XIII-a şi cuprinde sinteze ale disciplinelor specifice clasei avute în vedere, respectiv, modele de teste de evaluare propuse.

Prin urmare, în elaborarea auxiliarului s-au avut în vedere două principii: arderea etapelor, respectiv, *multum in parvo*, ambele reprezentând consecinţe ale specificului formei de învăţământ liceal cu frecvenţă redusă.

Director,
Prof. Emanoil-Remus Cazacu

Extras din Metodologia de oragnizare şi funcţionare a claselor de învăţământ liceal cu frecvenţă redusă, aprobată prin OMEN nr. 5139/1999

- Învăţământul liceal cu frecvenţă redusă se organizează pentru persoanele care au depăşit vârsta de 20 ani, care din diferite motive nu au posibilitatea de a urma cursurile învăţământului de zi sau seral.
- La învăţământul liceal cu frecvenţă redusă se aplică planurile de învăţământ şi programele şcolare valabile pentru învăţământul liceal cursuri serale corespunzătoare filierei şi profilului
- În fiecare modul se alocă pentru fiecare disciplină, un număr de ore de pregătire (consultaţii, sinteze) identic cu numărul de ore prevăzut pentru 3 săptămâni de şcoală în planul cadru de învăţământ pentru învăţământul liceal seral, la care se adaugă 1-3 ore de evaluare scrisă pentru fiecare disciplină (echivalentul a 2 săptămâni).
- Pe tot parcursul desfăşurării cursurilor, elevii pot primi note şi prin evaluare orală.
- Toate lucrările scrise se arhivează şi se păstrează timp de 1 an.
- Elevii care nu se prezintă la probele de evaluare se consideră amânaţi, şi încheierea situaţiei şcolare se efectuează în conformitate cu prevederile ROFUIP.

PLAN-CADRU PENTRU ÎNVATAMÂNTUL SERAL
FILIERA TEORETICĂ-PROFIL UMANIST
SPECIALIZAREA ŞTIINŢE SOCIALE
extras din anexa nr. 2 la O.M.E.C nr. 4051/24.05.2006

Disciplina	clasa a IX-a	clasa a X-a	clasa a XI-a	clasa a XII-a	clasa a XIII-a
Limba şi literatura română	3	3	2	3	3
Limba engleză	2	2	2	2	2
Limba franceză	2	2	2	1	1
Limba latină	1	1	-	-	-
Matematică	2	2	2	2	-
Fizică	2	1	1	-	-
Chimie	1	1	-	-	-
Biologie	1	1	-	-	-
Istorie	2	2	1	3	3
Geografie	1	2	2	1	2
Logică şi argumentare	2	-	-	-	-
Psihologie	-	2	-	-	-
Economie	-	-	2	-	-
Sociologie	-	-	2	-	-
Filosofie	-	-	-	2	1
Studii sociale	-	-	-	-	1
Educaţie antreprenorială	-	-	1	-	-
Educaţie artistică	-	-	-	1	1
Tehnologia informaţiei şi a comunicaţiilor	1	1	1	2	1
CDŞ- curriculum la decizia şcolii	1	1	2	3	5
TOTAL	**21**	**21**	**20**	**20**	**20**

CENTRALIZATOR ORE FRECVENŢĂ REDUSĂ

Disciplina	IX ABC	X ABC	XI ABC	XII ABC	XIII ABC	TOTAL
Lb. română	78	78	60	78	78	372
Lb. engleză	60	60	60	60	60	300
Lb. franceză	54	54	54	36	36	234
Lb. latină	36	36	-	-	-	72
Matematică	54	54	54	54	-	216
Fizică	54	36	36	-	-	126
Chimie	36	36	-	-	-	72
Biologie	36	36	-	-	-	72
Istorie	60	60	42	78	78	318
Geografie	42	60	60	42	60	264
Logică	60	-	-	-	-	60
Psihologie	-	60	-	-	-	60
Economie	-	-	60	-	-	60
Sociologie	-	-	60	-	-	60
Filozofie	-	-	-	42	42	84
Studii sociale	-	-	-	36	-	36
Ed. antreprenorială	-	-	36	-	-	36
Ed. artistică	-	-	-	36	36	72
TIC	36	36	36	54	36	198
CDŞ 1	36	36	36	36	36	180
CDŞ 2	-	-	36	36	36	108
CDŞ 3	-	-	-	36	36	72
CDŞ 4	-	-	-	-	36	36
CDŞ 5	-	-	-	-	36	36

Capitolul 1. LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ

1. SIMBOLISMUL

Aspecte teoretice

Simbolismul este un curent literar care s-a manifestat în Europa - s-a declanşat în 1880, în Franţa - şi a fost teoretizat de Jean Moréas. Acest poet a publicat în ziarul *Le Figaro* articolul program *Le Symbolisme* care devine programul literar şi estetic al acestui curent literar. Precursorul simbolismului este poetul francez Charles Baudelaire, care a scris poezia *Correspondance,* unde se abordează pentru prima dată tehnici simboliste. Reprezentaţii din literatura română sunt: Franţa: A. Rimbaud, St. Mallarmé, P. Verlaine; Anglia: E. A. Poe; Germania: Rainer Maria Rilke.

Simbolismul în literatura română nu se constituie ca un fenomen de imitaţie, ci ca o dimensiune profund originală adaptată la specificul nostru naţional. În desfăşurarea acestui fenomen se pot identifica patru etape.

- *Prima etapă* – cea a experienţelor şi a tatonărilor – se desfăşoară sub îndrumarea lui Alexandru Macedonski, la revista *Literatorul*. Al. Macedonski teoretizează noua poezie în câteva studii, dintre care cel mai important este *Poezia viitorului*. În concepţia sa, noua poezie trebuie să sugereze, să exprime corespondenţe între diferite elemente ale universului. Este o poezie care pune accent pe simţire şi pe muzicalitate. Deşi s-a vrut un poet simbolist, experienţele literare ale lui Macedonski, între care şi cea simbolistă, se desfăşoară între două mari repere: clasicism (ciclurile de *Rondeluri*) şi romantism (ciclul *Nopţilor*). Reprezentanţi: Ştefan Petică, Dimitrie Anghel, Traian Demetrescu.

- *Etapa a II-a* – revista *Viaţa nouă* – este condusă de O. D. Densusianu, care teoretizează şi el despre noua poezie, insistând asupra inspiraţiei din spaţiul citadin cu havuzuri – fântâni arteziene, turnuri.

- *Etapa a III-a – Simbolismul minulescian* - Ion Minulescu abordează un simbolism formal, punând accentul mai mult pe tehnici simboliste şi mai puţin pe profunzimea trăirilor.

- *Ultima etapă – Simbolismul autentic* – George Bacovia promovează toate trăsăturile simbolismului.

Teme şi motive literare: natura cu anotimpurile - spaţii ale corespondenţelor - , iubirea lipsită de speranţă, casa iubitei devenită loc de refugiu pentru eul liric, spaţiu în care asprimea bolii se mai atenuează, boala, marea călătorie, condiţia poetului damnat; ploaia, plânsul, ninsoarea, singurătatea, monotonia, golul, frigul, urâtul, plictisul.

Tehnici artistice: utilizarea simbolului (sensuri implicite, multiple), corespondenţele, utilizarea laitmotivului.

GEORGE BACOVIA
UNIVERSUL POETIC. TEMELE POEZIEI

Temele fundamentale ale liricii bacoviene:

1. Lumea oraşului de provincie, a târgului sufocant care este, probabil, Bacăul, ilustrează o lume bolnavă, degradată fizic şi psihic:

- *Mahalaua* populată de o lume ftizică, aflată în descompunere lentă, sub acţiunea intemperiilor: ploaia, zăpada, vântul, frigul, ceaţa şi arşiţa, în nopţi halucinante de toamnă sau iarnă: *„Sonet";*
- *Oraşul in ruină,* în descompunere, în care coexistă cadavrele în descompunere cu fastul burghez, cu iluminatul electric, iar poetul, alungat din propria sa locuinţă, este bântuit de obsesii, spaime şi nevroze: *„Singur", "Decor";*
- *Oraşul înspăimântător,* periculos pentru viaţa omului, în care se petrec fapte zguduitoare, cum ar fi scenele de viol: *„În parc";*
- *Oraşul văzut ca un muzeu al figurilor de ceară* este ilustrat în poezia *„Panoramă".*

2. Singurătatea (solitudinea) este una din temele predilecte ale lui G. Bacovia, constituind şi principala sa componentă spirituală.

- *Camera poetului* nu e o ambianţă benefică, aşa cum este la Macedonski, sau ca la Eminescu, un spaţiu de creaţie, ci este un loc înspăimântător, generator de spaime: *„Miezul nopţii";*
- Dragostea sau actul reflex al creaţiei sunt singurele elemente salvatoare într-o *singurătate ca o tortură pentru poet,* care se simte bine numai în intimitatea protectoare a camerei iubitei: *„Decembre'";*

3. Natura se află sub puterea unor forţe distructive, natura bacoviană fiind ***o stare de spirit.***

- *anotimpurile* sunt obsedante şi creează stări nevrotice: *„Moină";*
- *apa* nu este un simbol al vieţii, ca la Eminescu, ci este un element distrugător de materie, degradant, provocatoare de disperare, de isterie: *„Lacustră";*
- *zăpezi apocaliptice* care acoperă, astupă fără posibilitate de scăpare, întreaga existenţă umană: *„Tablou de iarnă";*
- *primăvara* bacoviană este provocatoare de isterie, de nevroză, nu este anotimul renaşterii la viaţă a naturii, aşa cum este în lirica lui Alecsandri sau Coşbuc: *„Nervi de primăvară ".*

4. Iubirea nu este un sentiment benefic pentru spiritul uman.

- *Iubita este o fecioară palidă,* despletită, care cântă la clavir muzică funebra, gemând ca în delir: *„Nevroză";*
- *Iubita este descrisă cu accente pamfletare,* faţă de care poetul are dispreţ: *„Contrast", „Unei fecioare".*

5. Moartea este o obsesie fascinantă, în care lipseşte cu desăvârşire aspiraţia, este o stare de disperare, de dezagregare a materiei, a fiinţei, a existenţei:

- senzaţia de funebru este permanentă în lirica bacoviană, fiind o *componentă a eului poetic,* chiar şi a sentimentului de iubire: *„Plumb";*
- moartea este o *dezagregare totală,* absolută a omenirii: *„Cuptor".*

PLUMB
- propunere de analiză literară a textului poetic -

Poezia ***PLUMB*** deschide volumul cu acelaşi titlu, publicat în 1916, care a trecut aproape neobservat în epocă, mai întâi pentru că România se pregătea să intre în Primul Război Mondial, apoi pentru că majoritatea poeziilor din acest volum fuseseră publicate în revistele vremii. Este considerată o capodoperă a creaţiei bacoviene şi o culme a simbolismului românesc. Poezia se înscrie în universul liric specific bacovian, al „atmosferei de copleşitoare dezolare, (...) o atmosferă de plumb, în care pluteşte obsesia morţii şi a neantului şi o descompunere a fiinţei organice" (Eugen Lovinescu).

Tema poeziei o constituie condiţia poetului într-o societate meschină, care nu-l înţelege, o societate superficilă, neputiincioasă să aprecieze valoarea artei adevărate.

Ideea exprimă starea de melancolie, tristeţe, izolare a poetului care se simte încătuşat, sufocat spiritual în această lume care-l apasă. Poezia poate fi considerată, aşadar, o *artă poetică* pentru lirica lui George Bacovia.

Titlul poeziei este lexemul „plumb", cuvânt-simbol care are drept corespondent în natură metalul, ale cărui trăsături specifice sugerează stări sufleteşti poetice: greutatea metalului sugerează apăsarea sufletească; culoarea cenuşie sugerează monotonia, angoasa; maleabilitalea metalului sugerează labilitate psihică, dezorientarea; sonoritatea surdă a cuvântului (patru consoane şi o singură vocală) sugerează închiderea definitivă a spaţiului existenţial, fără soluţii de ieşire.

Structura poeziei. Poezia este alcătuită din două catrene, fiind prezente două planuri ale existenţei: unul exterior sugerat de cimitir, cavou, veşmintele funerare, şi unul interior, sugerat de sentimentul de iubire care provoacă poetului disperare, nevroză, deprimare, dezolare.

Strofa întâi conturează simbolic spaţiul închis, sufocant, apăsător în care trăieşte poetul, care poate fi societatea, mediul, propriul suflet, propria viaţă, destinul sau odaia, oricare dintre acestea fiind sugerate de simbolurile "sicriele de plumb","cavou", trimiţând - ca stare - către iminenţa morţii ("funerar vestmânt", "coroanele de plumb"). Starea de solitudine a poetului este sugerată de sintagma "stam singur", care alături de celelalte simboluri creează pustietate sufletească ("era vânt"), nevroză, spleen ("scârţâiau"). Repetarea simetrică a simbolului "plumb", plasat ca rimă la primul şi ultimul vers al strofei întâi, sugerează apăsarea sufletească, neputinţa poetului de a evada din această lume apăsătoare, obositoare, stresantă, sufocantă.

Strofa a doua a poeziei ilustrează spaţiul poetic interior, prin sentimentul de iubire care "dormea întors", sugerând disperarea poetului ("strig") într-o solitudine morbidă ("stam singur lângă mort"), dragostea nefiind înălţătoare, ci dimpotrivă este rece ("frig") şi fără nici un fel de perspective de împlinire ("atârnau aripile de plumb").

Poezia "Plumb" este o confesiune lirică, poetul exprimându-şi stările prin folosirea persoanei I singular în sintagma "stam singur", care se regăseşte simetric la începutul versului al treilea din fiecare strofă. Imaginile surprinzătoare şi inedite dau o profundă semnificaţie stărilor sufleteşti exprimate, poetul alăturând simbolului "plumb" alte cuvinte, formând sintagme extrem de sugestive: "flori de plumb" (viaţă-moarte), "amor de plumb" (oboseala psihică, sentimente apăsătoare), "aripile de plumb" (imposibilitatea împlinirii idealului).

Alte simboluri sunt verbele auditive, a căror sonoritate stridentă, enervantă sugerează tristeţe şi disperare ("să strig") sau stare de nevroză ("scârţâiau"), precum şi intemperii ale naturii ce simbolizează un suflet pustiit ("era vânt") sau încremenire şi răceală interioară ("era frig"). Imperfectul verbelor sugerează lipsa oricăror stări optimiste, stările interioare ale poetului fiind proiectate în veşnicie, eternitate ("dormeau", "stam", "era", atârnau"), acţiunea lor neavând finalitate.

O trăsătura specifică liricii bacoviene este simetria poeziei, atât ca simbolistică, precum şi emoţional. Astfel, imperfectul verbului "dormea(u)", aflat la începutul primului vers al fiecărei strofe, sintagmele "flori de plumb" la începutul versului al doilea şi "stam singur" la începutul versului al treilea din fiecare strofă, sugerează o stare de monotonie fără de sfârşit, o oboseală psihică veşnică. Cromatica este numai sugerată în poezia "Plumb", prin prezenţa elementelor funerare: veştminte, flori, coroane şi plumb, iar olfactivul prin simbolul "mort".

2. MODERNISMUL

Aspecte teoretice

Modernismul apare în literatura secolului al XX-lea şi cuprinde toate acele mişcări artistice care exprimă o ruptură de tradiţie, negând, în forme uneori extreme, epoca ori curentul care le-a precedat. Desprins din mişcarea simbolistă, modernismul a încearcat să pună de acord expresia artistică cu viaţa modernă, cu sensibilitatea epocii şi a contribuit la îmbogăţirea mijloacelor de creaţie artistică.

În critica literară românească, cel care a teoretizat modernismul, punându-l la baza unui sistem, gândind şi creând în spiritul lui a fost Eugen Lovinescu, care a contribuit decisiv, prin cenaclul şi revista *Sburătorul*, la intrarea literaturii noastre într-o nouă fază a de evoluţie: *o bună parte a literaturii, mai ales moderniste, de după război, este creaţiunea exclusivă a* **Sburătorului**, va scrie el în 1937, făcând, în acelaşi timp, o disociere importantă. Astfel, modernismul lovinescian este unul teoretic şi constă într-o *bunăvoinţă principială faţă de toate fenomenele de diferenţiare literară*. El este cel care a construit *teoria sincronismului*, conform căreia cultura şi civilizaţia se dezvoltă prin împrumut şi imitaţie, după un model mai evoluat. Există un spirit comun al veacului care determină, în ansamblu, aceeaşi configuraţie a culturilor. Teoria lui Maiorescu, cu privire la formele fără fond, prin care era condamnat importul de forme culturale străine, este contrazisă de Lovinescu prin ideea formelor care îşi creează, treptat, fondul.

Revistele care au susţinut modernismul sunt: *Mişcarea literară, România literară* (conduse de Liviu Rebreanu); *Tiparniţa literară* (Camil Baltazar); *Jurnalul literar* (G. Calinescu); *Cetatea literară* (Camil Petrescu); *Vremea* (Zaharia Stancu); *Sburătorul* (apare între 19 aprilie 1919 – 8 mai 1921; reapare în 1926 – 1927 –condusă de E. Lovinescu).

Principiile de la *Sburătorul*, care au fost reluate în *Istoria literaturii române contemporane*, sunt: racordarea la *spiritul veacului*; sincronizarea cu Occidentul, în plan cultural şi literar, prin imitaţia formelor, dar şi prin realizarea diferenţierii; mutaţia valorilor estetice (sub influenţa factorilor istoriei); afirmarea autonomiei estetice, obiectivizarea prozei; preferinţa pentru tematica citadină, pentru psihologii mai complicate şi pentru spiritul analitic; promovarea noilor talente şi „revizuirea" clasicilor; încrederea în progres şi refuzul autohtonizării excesive a literaturii.

Scriitorii promovaţi la *Sburătorul* sunt: Hortensia Papadat-Bengescu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Ion Barbu, Anton Holban, Camil Baltazar.

TUDOR ARGHEZI

Aspecte ale universului poetic

Poet, prozator şi publicist important al literaturii române interbelice, Tudor Arghezi (1880-1967) reprezintă pentru cultura română o personalitate greu definibilă, controversată, însă fascinantă prin complexitatea ei. Ca poet, el a avut tangenţe cu multe curente literare ale perioadei (romantism, simbolism, expresionsim), însă niciunul dintre ele nu îl poate revendica pe deplin.

Volume de versuri: *Cuvinte potrivite* (1927), *Flori de mucigai* (1931), *Versuri de seară* (1935), *1907 – Peizaje* (1955), *Cântare omului* (1956).

Volume de proză: *Cimitirul Buna-Vestire* (1936), *Lina* (1942).

Temele liricii argheziene

1. **Poezia programatică**

Arghezi a fost permanent preocupat de definirea operei literare şi a creatorului ei. Concepţia sa artistică este una de angajare socială, din perspectiva unui *poeta vates* (poet cetăţean). În toate artele sale poetice (*ars poetica*) există un motiv comun – cel al legăturii dintre generaţii, poetul fiind, de fapt, purtătorul lor de cuvânt în lume. Exemple: *Testament*, *Dor dur*, *Rugă de seară*, *Ex libris*

2. **Poezia de dragoste** prezintă două atitudini: una de reticenţă, de amânare a clipei de iubire (*Melancolie, Creion*); alta de împlinire a iubirii în universul casnic (*Mireasa, Căsnicie*)
3. **Poezia universului mărunt („a boabei şi a fărâmei")** exprimă fascinaţia lui Arghezi pentru lumea gâzelor, a florilor, a animalelor domestice şi a copiilor. Exemple: *Cântec de adormit Mitura,* volumele *Buruieni, Copilăreşti*
4. **Poezia socială** prezintă aspecte mai puţin plăcute ale societăţii. Exemple: volumele ***Flori de mucigai,*** *1907 – Peizaje*, *Cântare omului*
5. **Poezia filosofică şi religioasă** prezintă:

a. Confruntarea omului cu moartea (*De-a v-aţi ascuns*, *Duhovnicească*)
b. Raportul eului liric cu Dumnezeu (cei zece *Psalmi* din volumul *Cuvinte potrivite*)

TESTAMENT

- Propunere analiză literară a textului poetic-

Poezia ***Testament*** de Tudor Arghezi este o lucrare definitorie pentru concepţia despre misiunea poetului şi rolul poeziei, fiind considerată o artă poetică, ce cuprinde o largă paletă de atitudini programatice. Discursul poetic reliefează condiţia poetului raportat la propria artă, în contextul destinului colectiv, privit în simultaneitatea generaţiilor ei trecute şi viitoare. Gândită pentru a deschide volumul „Cuvinte potrivite", poezia lui Arghezi se dezvoltă într-un monolog solemn, rostit de către poetul-patriarh către fiul său.

Poetul apare în postura unui exponent al primei generaţii de cărturari care a schimbat „acum întâia oară / Sapa-n condei şi brăzda-n călimară". Izvoarele creaţiei poetice sunt dispuse în serii opuse: „Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite / Eu am ivit cuvinte potrivite"; „Făcui din zdrenţe muguri şi coroane"; "Veninul strâns l-am preschimbat în miere"; "Din bube, mucegaiuri şi noroi / Iscat-am frumuseţi şi preţuri noi". În aceeaşi serie de opoziţii relevante este definită metaforic poezia, rod în egală măsură a harului şi a meşteşugului: „Slova de foc şi slova făurită / împărecheate-n carte se mărită", dar şi relaţia dintre autor şi cititor: „Robul a scris-o, Domnul o citeşte".

Metafora centrală a poeziei este „cartea", sinonimă cu poezia însăşi. Ea reprezintă unicul bun lăsat moştenire fiului - simbol al viitorimii: „Nu-ţi voi lăsa drept bunuri după moarte / Decât un nume adunat pe-o carte". Versurile devin astfel un amplu discurs apodictic cu uz didactic, organizat în jurul unei succesiuni de echivalente ale cărţii: „Cartea - treaptă", „Cartea -hrisovul vostru cel dintâi", „Cartea - cuvinte potrivite", "Cartea - Dumnezeu de piatră", „Cartea-slovă de foc şi slovă făurită".

Cartea-treaptă reprezintă liantul dintre generaţiile care au urcat „râpi şi gropi adânci" pe o simbolică Golgotă a neamului întreg. Versul, alcătuit din cuvinte monosilabice, dă asprime rostirii, sugerând truda îngenuncheată şi împovărătoare, asumată pentru un ipotetic trai mai bun. Suferinţa uriaşă legitimează drepturile moştenitorului, pentru care cartea devine: „hrisovul cel dintâi", sugerând pecetea voievodală, ce întăreşte un privilegiu. Îndemnul poetului de a aşeza cartea „cu credinţă căpătâi" este legat de imaginea simbolică a unui adevărat osuar viu, în care s-au decantat strămunii robi „... cu saricile pline / De osemintele vărsate-n mine".

Cartea trecută în proprietatea urmaşului nu este una obişnuită, ci una ce întemeiază o nouă estetică a cuvântului: „cartea - cuvinte potrivite". Creatorul preia un material lingvistic, arhaic şi rudimentar pe care îl şlefuieşte cu migală: "Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite / Eu am ivit cuvinte potrivite". În viziunea lui Arghezi poezia este un proces de purificare a cuvintelor şi de modelare a lor într-o nouă substanţă. Urâtul poate deveni estetic pentru că şi frumuseţea are uneori rădăcini urâte, pe care însă arta este chemată să le distileze într-o doză de otravă perfidă.

Valorificarea urâtului este principalul element novator al liricii argheziene, menită să transfigureze în frumseţea tot ce atinge. Din aceasta perspectivă, concepţia lui Arghezi despre poezie se dovedeşte tributară poeţilor „blestemaţi", ce alcătuiau nucleul simbolismului european. Recunoaştem aici influenţa poetului francez Charles Baudelaire, autorul volumului sugestiv intitulat: „Florile răului". De altfel Arghezi consideră necesar ca în „floarea de cuvinte" a artei să se păstreze parfumul rădăcinilor urâte. Opoziţia artistic - nonartistic trebuie să amintească mereu izvoarele din care s-a întrupat „cartea". Astfel, limbajul poetic arghezian adună laolaltă cuvinte ce aparţin registrului artistic, dar şi cuvinte ce sunt considerate, prin tradiţie, non-artistice. Se vorbeşte despre „cuvinte potrivite", „leagăne", "versuri şi icoane", "muguri şi coroane", "miere", dar şi despre „zdrenţe", „venin", „cenuşa morţilor", „bube, mucegaiuri şi noroi". Aceste metafore, inedit asociate semantic, conferă ideii o deosebită forţă de sugestie.

Odată cu poezia programatică *Testament,* lirica modernistă infirmă tradiţionala dihotomie (diviziune) aristotelică între frumos şi urât. O alta ipostază metaforica a „cărţii" argheziene este cea justiţiară. „Cenuşa morţilor", element rezidual, devine în poezie „Dumnezeu de piatră", eternizând trecutul şi cinstind memoria înaintaşilor. Creaţia poetică devine astfel un martor ce păstrează echilibrul între trecut şi prezent, între profan şi sacru, convertit în final într-un „hotar înalt". Cartea concentrează „durerea surdă şi amară" trăită şi nerostită în trecut, dar adunată acum „pe-o singură vioară". Lumina adevărului răzbate printr-o nouă sublimare: „Biciul răbdat se-ntoarce în cuvinte / şi izbăveşte-ncet, pedepsitor / Odrasla vie-a crimei tuturor". În măsura în care poezia este produsul superior al suferinţei, în timp ea devine, firesc, suferinţa însăşi, ce ascunde pedeapsa şi iertarea, robia şi puterea, josnicia şi nobleţea.

Ultima definiţie metaforică a „cărţii" subliniază harul divin al creatorului, pentru care „Slova de foc şi slova făurită / împărecheate-n carte se mărită / Ca fierul cald îmbrăţişat în cleşte". Într-o inseparabilă uniune se împletesc inspiraţia şi munca trudnică. Poetul este deopotrivă artist talentat şi meşteşugar, ultimul din filiaţia seculară a strămunilor plugari, a cărui carte: „Robul a scris-o, Domnul o citeşte."

LUCIAN BLAGA

Repere generale ale operei poetice

Unul dintre cei mai importanţi poeţi români ai secolului XX, Lucian Blaga s-a născut pe data de 9 mai 1895 în satul Lancrăm, din judeţul Alba, sat ce poartă „în nume sunetele lacrimei". După studii efectuate la Sebeş, Braşov şi Viena, a fost jurnalist, diplomat, profesor de filosofia culturii la Universitatea din Cluj. A încetat din viaţă la data de 6 mai 1961, fiind înmormântat în satul natal.

Activitatea culturală a lui Lucian Blaga acoperă domeniile poeziei, dramaturgiei, filosofiei, esteticii şi memorialisticii.

Volume de versuri: *Poemele luminii* (1919), *Paşii profetului* (1921), *În marea trecere* (1924), *Lauda somnului* (1929), *La cumpăna apelor* (1933), *La curţile dorului* (1938), *Nebănuitele trepte* (1943), *Poezii* (1962).

Piese de teatru: *Meşterul Manole, Zamolxe, Tulburarea apelor, Daria.*

Memorialistică: *Hronicul şi cântecul vârstelor.*

Creaţia filosofică este grupată în trei trilogii: a cunoaşterii, a culturii şi a valorilor.

Cele două domenii ale creaţiei lui Lucian Blaga, poezia şi filosofia, se întrepătrund într-o operă de mare profunzime, în care eul liric freamătă de marile întrebări ale cunoaşterii, iar cugetarea filosofică mărturiseşte viziunea poetică a autorului ei.

Concepte fundamentale în scrierile lui Lucian Blaga

Cunoaşterea, în accepţia lui Blaga este de două feluri:

- paradisiacă, de tip logic, raţional, care se revarsă asupra obiectului cunoaşterii şi nu-l depăşeşte, vrând să lumineze misterul pe care, astfel, să-l reducă. Este specifică ştiinţei.
- luciferică: are ca scop potenţarea, adâncirea misterului, şi nu lămurirea lui. Este specifică poeziei.

Metafora poate fi:

- metafora plasticizantă, care dă frumuseţe limbajului liric, fără a-i îmbogăţi conţinutul: „Un zbor de lăstun/ Iscăleşte peisajul" sau „... prin oraş/ Ploaia umblă pe catalige";
- metafora revelatorie, care are rolul de a potenţa misterul esenţial, de a revela conţinutul: „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii".

EU NU STRIVESC COROLA DE MINUNI A LUMII

-Propunere analiză literară a textului poetic-

Poezia *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* deschide volumul *Poemele luminii* apărut în 1919. Este o *artă poetică*, în care Blaga îşi expune eul liric şi viziunea asupra lumii. Este o meditaţie filosofică având profunde accente lirice, o confesiune pe tema cunoaşterii care poate fi paradisiacă sau luciferică.

Tema poeziei o reprezintă atitudinea contemplativă a poetului în faţa marilor taine ale Universului, optând cu fermitate nu pentru cunoaşterea lor pe cale raţională, ci pentru potenţarea lor, prin contemplarea nemijlocită a formelor concrete sub care se înfăţişează. Această conduită reliefează o diferenţă între gândirea raţională şi gândirea poetică, aceasta din urmă creatoare de metafore, adică de imagini prin care se intuieşte simultan existenţa a două planuri diferite în ordinea lucrurilor: unul concret şi altul abstract.

Titlul, reluat în incipit ca prim vers, este constituit dintr-o metaforă ce semnifică ideea cunoaşterii luciferice. Blaga îşi exprimă atitudinea faţă de tainele universale, alegând potenţarea lor prin contemplare şi nu prin cunoaştere raţională.

Pronumele personal „eu", aşezat în fruntea poeziei, are o conotaţie expresionistă "orgolioasă", specifică poeziilor din volumele de tinereţe. Metafora-simbol mai poate semnifica echilibrul universal, măsura binelui, şi a frumosului, imaginea absolutului.

Atitudinea poetului faţă de procesul cunoaşterii trebuie legată de concepţia lui filozofică. Blaga face distincţie între cunoaşterea paradisiacă (raţională) şi cunoaşterea luciferică (contemplativă şi poetică). Dacă prima formă de cunoaştere risipeşte misterul, înlocuindu-l cu o formă impersonală şi rece a deducţiei logice, cea de-a doua formă îl adânceşte, mulţumindu-se să-l contemple şi să-l amplifice prin creaţie. Pentru Blaga, creaţia poetică este un mediator între eul poetic şi lume, având rolul de a converti misterul şi nu de a-l reduce.

Din punct de vedere compoziţional, poezia este structurată în trei secvenţe poetice, marcate prin scrierea cu majusculă a începutului de vers. Prima secvenţă exprimă atitudinea eu-lui liric faţă de tainele lumii al căror mister nu îl doreşte descoperit: „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii / şi nu ucid / cu mintea tainele ce le-ntâlnesc / în calea mea / în flori, în ochi, pe buze, ori morminte". Se pune în evidenţă o opoziţie evidentă faţă de gândirea raţională, vinovată de denaturarea farmecului inefabil al lumii. Marile taine ale existenţei, precum iubirea, frumuseţea, sufletul sau moartea nu pot fi pătrunse în profunzime decât prin iubire. Cuvintele se arată omului întruchipate în „flori, ochi, buze ori morminte".

Fiecare dintre aceste simboluri devine un arhetip plin de semnificaţii. Astfel, cuvântul „florile" sugerează frumosul vegetal absolut, „ochii" - devin expresia conştiinţei de sine, „buzele" - sugerează atât rostirea, cât şi sărutul iubirii, iar „mormintele" exprimă stagnarea şi moartea. S-ar putea spune că cele patru simboluri au valoare dual, aparţinând atât lumii obişnuite, cât şi lumii fascinante a cunoaşterii luciferice. Fiecare devine, astfel, „o diferenţială divină", un fragment al Marelui Anonim, care este suma tuturor diferenţialelor divine şi „misterul ultim".

În viziunea lui Blaga, lumea este corola de mistere ascunse sub aparenţa cotidiană. Din „subiect cunoscător", omul poate deveni „subiect creator", dacă va alege iubirea ca unică modalitate de cunoaştere, mai precis de „mimus-cunoaştere", cum se va numi în scrierile filosofice ulterioare ale autorului.

A doua secvenţă se structurează pe baza unor relaţii ale opoziţiei: „eu - alţii", „lumina mea"-„lumina altora". În context, "lumina mea" semnifică o cunoaştere poetică de tip intuitiv (luciferică), în timp ce „lumina altora" semnifică o cunoaştere de tip raţional (paradisiacă). Cele două sintagme atrag o bogată serie verbală antitetică: „lumina mea", „sporesc", „măreşte", „îmbogăţesc", „iubesc", iar „lumina altora" „sugrumă", adică "striveşte", "ucide", "nu iubeşte". Aşadar, în relaţia „eu-alţii", poetul se defineşte pe sine ca fiinţă solitară, opusă celor mulţi. Blaga sugerează o formă de cunoaştere sintetizatoare, prin care tainele lumii sunt înglobate fiinţei, prin iubire. El ştie că inteligenţa, în absenţa emoţiei, are efecte profanatoare asupra „corolei de minuni a lumii". Refuzul percepţiei strict raţionale a lumii şi aderarea la o percepţie contemplativă reprezintă atitudinea ce garantează eului liric statutul de fiinţă creatoare.

Cea de-a treia secvenţă a poeziei are valoare conclusivă: „căci eu iubesc / şi flori şi ochi şi buze şi morminte", confirmând opţiunea fermă a eului liric pentru atitudinea luciferică. Ideile exprimate în poezia „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii" se vor regăsi ulterior în „Cunoaşterea luciferică", volum integrat în „Trilogia cunoaşterii".

ION BARBU

Etapele creaţiei (universul liric)

Lirica lui Ion Barbu ilustrează, după propria mărturisire, relaţia dintre matematică şi poezie: „Ca în geometrie înţeleg prin poezie o anumită simbolistică pentru reprezentarea formelor posibile de existenţă, întrucât există undeva, în domeniul înalt al geometriei, un loc luminos, unde se întâlneşte cu poezia". Creaţia lui Barbu exprimă, mai ales, dorinţa lui de comunicare cu Universul, de contemplare a lumii în totalitatea ei, este o stare de intelectualitate, izvorâtă din concepţia că „pentru mine poezia este o prelungire a geometriei". Aspiraţia sa către lirismul pur presupune o stare iniţiatică, ce nu poate fi exprimată decât într-un limbaj încifrat, în care concizia este formula cea mai aleasă a lirismului barbian, concretizată în *imagini-sinteză, propoziţii eliptice, asocieri de cuvinte deseori şocante*. Versul lui Ion Barbu nu se supune nici unei reguli de logică între cuvinte, făcând ca limbajul său să fie criptic şi ermetic.

JOC SECUND

propunere de analiză text poetic / artă poetică modernistă

Volumul de poezii *Joc secund* exprimă concepţia lui Ion Barbu despre lume şi viaţă asemănătoare cu aceea a lui Platon şi anume că arta, ca şi lumea, este o copie a ideilor. Arta poetică a lui Barbu este ilustrată de poeziile „Din ceas, dedus..." şi „Timbru", crez artistic mărturisit de poet: „Versul căruia ne închinăm se dovedeşte a fi o dificilă libertate: lumea purificată până a nu mai oglindi decât figura spiritului nostru. Act clar de narcisism. Desigur, ca tot absolutul: o pură direcţie, un semn al minţii".

Poezia „Din ceas dedus..." este numită de unii critici literari şi „Joc secund", după numele volumului în deschiderea căruia este inclus, mai ales că poetul nu i-a pus un titlu, intenţia lui fiind ca acest text liric să iniţieze cititorul într-un univers unic, inconfundabil. Poezia este, aşadar, o artă poetică a liricii lui Barbu, în sensul unei concepţii exprimate într-un limbaj şi o viziune aparte, specifice poetului-matematician. Arta poetică pe care o ilustrează textul ***Joc secund*** imaginează frumosul artistic prin construirea unei lumi paralele realităţii cotidiene.

Tema poeziei exprimă, în principal, ideea lumii purificate prin reflectarea în oglindă, ideea autocunoaşterii şi ideea actului intelectual ca afectivitate lirică.

Semnificaţia titlului: „joc secund" – metaforă definiţie pentru creaţie, pentru opera literară pusă sub semnul ludicului, al adâncului, al absolutului. Creaţia se naşte din atemporalitate, este ruptă din contingent, „dedus", tinde spre azurul mântuit, pe care îl atinge prin reflectare în oglindă, traversează sursa rurală de inspiraţie şi se naşte în ape, element fundamental al vieţii universului. Joc secund – se detaşează de jocul prim, cel al realului şi ia naştere în ape, mai pur, lipsit de orice element al contingentului.

Poezia pleacă de la ideea fundamentală că arta este o reflectare a realităţii, care la rândul ei reflectă o lume a ideilor. Diferenţa dintre concepţia lui Platon şi Ion Barbu se referă la raportarea artei la ideal. Dacă Platon susţine o îndepărtare a realităţii de ideal, o descindere în tărâmul efemerului, Barbu transpune în ideal lumea reală şi conferă frumosului artistic eternitatea pe care o întruchipează.

Poezia "Din ceas dedus..." este structurată în două catrene, în care Barbu defineşte o lume de esenţe ideale, prin detaşarea totală de real. Poezia este, în concepţia lui Barbu, un *joc* al esteticului pur, idee exprimată concis, „nu există un alt poet român care să spună mai mult în mai puţine cuvinte" (Tudor Vianu).

Strofa întâi plasează expresia artistică în *atemporal*, poetul căutând în real – „Din ceas" - frumosul – „adâncul acestei calme creste" -, care se răsfrânge în sine însuşi ca într-o oglindă. Eul liric restrânge spaţiul poetic la „o lume purificată până la a nu mai oglindi decât figura spiritului nostru". Actul creaţiei capătă astfel valori narcisiste, poezia fiind un produs al minţii. Aşadar, în viziunea lui Ion Barbu, poezia este

un proces exclusiv intelectual, „un joc secund mai pur", ca manifestare strictă a minții, în care se reflectă realitatea, „Tăind pe înecarea cirezilor agreste, / în grupurile apei, un joc secund, mai pur". Răsfrângerea realității în luciul apei este ilustrată printr-o subtilă *antiteză* între „calme creste" și „cirezile agreste" (câmpenesc, rustic).

Strofa a doua exprimă o altă viziune despre poezie, care este „Nadir latent", (nadir = punct imaginar pe bolta cerească, diametral opus zenitului și aflat la intersecția dintre verticala locului, de unde privește observatorul, cu bolta cerească din emisfera opusă), sugerând concepția matematică a lui Barbu despre creația lirică. „Poetul ridică însumarea", calculează un punct imaginar al ideilor în înaltul infinit al spațiului exterior Întâlnește poezia, simbolizată prin *metafora* „harfe resfirate", aflată în „zbor *invers"* spre esențele nevăzute și neștiute ale universului. Ca și la Arghezi, actul creator înseamnă trudă, eul liric „istovește" pentru „Cântec", iar creația își are riscurile și jertfele ei, căci înțelesurile se pot pierde uneori, ele neputând ajunge în mod desăvârșit la cititor. Această tristețe poetică este exprimată prin *verbul* aflat la *prezentul etern,* ca o autoadresare, „le pierzi" ori printr-un *participiu,* „ascuns", sugestiv pentru sensurile ascunse ale poeziei. Transparența imaginilor artistice este simbolizată prin *metafora* meduzelor ce schimbă culoarea apei de la suprafața mării, formând „clopotele verzi", atrăgând astfel privirile până în străfundurile misterioase, așa cum orice creație transpune artistic realitatea.

Limbajul poetic. Poezia lui Ion Barbu a fost acuzată de neclaritate în expunerea ideilor și de încifrare a simbolurilor, dificultatea receptării ei fiind mai întâi cauzată de concizia exprimării, dar și de sintaxa poetică în care predomină *terminologiile științifice,* luate mai ales din matematică –„însumare"-, *neologismele cu rol de epitet* –„nadir latent"- și recurgerea la *elipse, dislocări, inversiuni topice, anacoluturi,* îngreunând astfel descifrarea sensurilor clasice ale discursului liric. Așadar, înțelegerea poeziei lui Barbu este dificilă din cauza structurii interioare de natură științifică și a conciziei textului liric, adică „extrema condensare" a stilului său (Tudor Vianu).

Prozodia. Poezia "Din ceas dedus...", alcătuită din două catrene, are versuri lungi, cu măsura de 13-14 silabe, iar rima este încrucișată.

Mitul oglinzii, la care apelează arta lui Ion Barbu, este mai mult o modalitate stilistică, prin care realitatea se răsfrânge în conștiința umană ca într-o oglindă sau în luciul apei, iar imaginile reproduse de poet nu sunt copiate, redate exact din lumea exterioară, ci spiritualizate în mod individual. Oglinda semnifică, așadar, „reflectarea ideală și spiritualizată a cosmosului în conștiință" (Șerban Cioculescu).

Poezia „Din ceas dedus...", model de concizie lirică, capodoperă a creației artistice a lui Ion Barbu, constituie o profundă artă poetică, atât prin concepția poetului asupra rostului și rolului artei, cât și prin aceea că este un adevărat cod ce deschide înțelesurile poetice ale universului liric barbian, cu totul unic în literatura română.

Concepția lui Hugo Friedrich, *„Structura liricii moderne"*, despre poezia pură / hermetism: „cea mai violentă reacție împotriva literaturii declamatorii"; „lirica modernă constrânge limbajul la funcția paradoxală de a exprima și de a ascunde sensul în același timp", de aici rezultă încifrarea poeziei lui Ion Barbu.

3. TRADIȚIONALISMUL

Tradiționalismul este un curent cultural care prețuiește, apără și promovează *tradiția,* percepută ca o însumare a valorilor arhaice, tradiționale ale spiritualității și expuse pericolului degradării și eroziunii. O încercare importantă de conservare a valorilor tradiției românești se regăsește în activitatea *poporanismului și sămănătorismului,* care s-au manifestat pregnant în *primele două decenii ale secolului al XX-lea* și a căror reacție a avut și un aspect negativ, deoarece adepții acestor curente au respins cu fermitate orice tendință de modernizare a literaturii naționale.

În perioada interbelică, direcția tradiționalistă s-a regăsit, la nivel ideatic, în programul promovat, în principal, de reviste cu orientări politice distincte:

- „Sămănătorul", revistă de cultură și literatură apărută la București între 2 decembrie 1901 și 27 iunie 1910, a fost condusă pe rând de Al. Vlahuță și G. Coșbuc (1901-1902), Nicolae Iorga (1905-1906) și A.C.Popovici (1909). Articolul-program intitulat „Primele vorbe" reactualizează direcțiile „Daciei literare" (1840) și cheamă scriitorii „în jurul aceluiași stindard pentru binele și înălțarea neamului românesc". Sămănătoriștii *se opuneau influențelor străine, considerate primejdioase pentru cultura națională,* Coșbuc susținând ideea necesității unui ideal, a unei literaturi care să lumineze poporul. Nicolae Iorga promovează concepția intrării în universalitate prin naționalism, integrând esteticul în etnic. Cei mai reprezentativi poeți au fost G.Coșbuc, Al.Vlahuță și Șt.O.Iosif.
- „Viața românească", revistă apărută în două serii la Iași, a avut în prima perioadă (1906-1916) o *orientare poporanistă,* adică o simpatie exagerată pentru țăranul obidit și asuprit. în 1920 revista și-a reluat apariția tot la Iași, sub conducerea lui Garabet Ibrăileanu, schimbându-și atitudinea, deoarece după primul război mondial țăranii primiseră pământ și drept de vot, de aceea în noua concepție „va rămânea sentimentul de simpatie și solidaritate" față de țărănime, „dar nu mila, nu vina, nu datoria". Orientarea generală a revistei va continua să fie în spiritul unei *democrații rurale.* Colectivul redacțional era alcătuit din nume de prestigiu precum Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Ionel Teodoreanu, G. Călinescu, care au atras în paginile revistei opere ale unor scriitori importanți ai literaturii române: Liviu Rebreanu, Octavian Goga, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Pillat, Ion Barbu, Hortensia Papadat-Bengescu.
- „Gândirea", revistă apărută la Cluj în 1921, s-a situat de la început pe o linie tradițională, propunându-și să apere "românismul", adică ceea ce e specific „sufletului național". Ceea ce aduce nou ideologia gândiriștilor este promovarea în operele literare a *credinței religioase ortodoxe,* care ar fi elementul esențial de structură a sufletului țărănesc. Opera cu adevărat românească trebuia să exprime în modul cel mai înalt *specificul național* – „ethosul" - prin promovarea și ilustrarea ideii de religiozitate, căutând să surprindă particularitățile sufletului național prin *valorificarea miturilor autohtone, a riturilor și credințelor străvechi.* Dintre poeții care au aderat la aceste idei și care le-au ilustrat în operele lor pot fi menționați: Lucian Blaga, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic.

Trăsăturile tradiționalismului:

- întoarcerea la originile literaturii;
- ideea că mediul citadin este periculos pentru puritatea sufletelor;
- promovează problematica țăranului;
- pune accent pe etic, etnic, social;
- cultivă universul patriarhal al satului;
- proză realistă de reconstituire socială;
- istoria și folclorul sunt principalele izvoare de inspirație, dar într-un mod exaltat;
- ilustrarea specificului național, în spirit exagerat.

VASILE VOICULESCU, *ÎN GRĂDINA GHETSEMANI*

- Propunere analiză literară text poetic -

Poezia *În Grădina Ghetsemani* face parte din volumul *Pârgă* din 1921, primul volum semnificativ pentru opera lui Vasile Voiculescu.

Geneza poemului: Punctul de plecare al poeziei *În Grădina Ghetsemani* îl constituie „Evanghelia Sfântului Luca", scena biblică ilustrată fiind „cina cea de taină", motivul rugăciunii lui Isus în grădina de la poalele muntelui măslinilor înălţată lui Dumnezeu pentru a fi izbăvit: „Şi când a sosit în acest loc, le-a zis „Rugaţi-vă, ca să nu intraţi în ispită". Şi el s-a depărtat de ei ca la o aruncătură de piatră şi îngenunchind Se ruga, zicând „Părinte, de voieşti treacă de la Mine acest pahar ... Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se facă!" Iar un înger din cer s-a arătat Lui şi-l întărea. Iar El, fiind în chin de moarte mai stăruitor se ruga. Şi sudoarea Lui s-a făcut ca picături de sânge care picurau pe pământ. Şi ridicându-Se din rugăciune, a venit la ucenicii Lui şi i-a aflat adormiţi de întristare." (Luca 22,40-46).

Motivul biblic devine la Voiculescu un suport metafizic al neliniştii omului în aspiraţia lui spre Dumnezeu.

Rugăciunea lui Isus are loc în Grădina Ghetsemani, înainte de arestarea lui de către escorta înarmată, condusă de Iuda, care îl trădează sărutându-l, fiind apoi înspăimântat de apropierea martiriului şi a patimilor predestinate Fiului de Tatăl Ceresc, pentru a ispăşi omenirea de păcate.

Poezia este structurată în patru catrene, organizate în jurul elementelor ce ţin de natura dual a lui Isus, de om şi de fiul lui Dumnezeu, integrându-se în formula lirismului obiectiv.

În incipitul *primei strofe*, cele două versuri ale poeziei sintetizează dramatismul interior al lui Isus, care „lupta cu soarta şi nu primea paharul", fiind conştient de menirea ce-i fusese hărăzită, aceea de a lua asupra sa păcatele omenirii, metaforizate aici prin „pahar", pe care trebuia să le izbăvească prin suferinţă. Versul al treilea ilustrează natura dual a lui Isus, opoziţia uman-divin, *imaginile vizuale* „sudori de sânge" exprimând omenescul, iar „chipu-i alb ca varul" sugerând puritatea, divinul. Latura umană domină în această primă strofă, suferinţa lui Isus fiind exprimată prin „căzut pe brânci în iarbă", care capătă dimensiuni cosmice prin tragismul ei, „stârnea în slăvi furtuna".

Strofa a doua debutează cu porunca divină, „o mână ne-ndurată", dată Fiului pentru a prelua asupra lui păcatele omenirii, exprimate prin metafora „grozava cupă". Setea „uriaşă" sugerează dorinţa lui Isus de a se sacrifica prin pătimire, de a-şi împlini destinul, deşi „nu voia s-atingă infama băutură", din cauza slăbiciunii umane pentru chinurile pe care urma să le îndure pentru izbăvirea omenirii.

În *strofa a treia*, *metaforele* „apa ei verzuie" şi „veninul groaznic" sugerează chinurile pe care Isus le va îndura pentru „mierea" şi „dulceaţa" ce semnifică izbăvirea omenirii prin jertfa divină, fericirea ce urmează să vină. Veninul este o *metaforă* pentru conţinutul cupei pline de păcate, dar şi pentru chinurile pe care urma să le îndure Isus. Teama de moarte îl face pe Isus să se împotrivească „cu ultima putere", uitând că numai aşa va putea să salveze omenirea, căpătând în schimb viaţă veşnică, "uitase de viaţă!".

Ultima strofă redă apocaliptic suferinţele lui Isus. *Personificarea* măslinilor, „se frământau măslinii" oferă o imagine terifiantă a întregului univers: „Păreau că vor să fugă din loc, să nu-l mai vadă.../ Treceau bătăi de aripi prin vraiştea grădinii". Ultimul vers al poeziei anticipează chinurile lui Isus, în urma trădării lui Iuda, martiriul şi moartea Fiului, care izbăveşte astfel omenirea de păcate şi lumea de toate relele care se manifestaseră pe pământ.

Limbajul poetic este de un mare efect plastic, *metaforele* având profunde *semnificaţii ideatice şi biblice:* „paharul", „grozava cupă", „infama băutură", „apa verzuie", „veninul groaznic" sugerează chinurile şi suferinţele lui Isus pentru izbăvirea omenirii, iar „sterlici de miere" şi „dulceaţă" sugerează fericirea ce va pogorî asupra omenirii după mântuirea ei de păcate. *Epitetele* potenţează chinul lui Isus, „apa verzuie", „veninul groaznic", „infama băutură", iar *personificarea* măslinilor, care „se frământau" şi voiau „să fugă", înspăimântaţi de suferinţele pe care urma să le îndure Isus, oferă dimensiuni cosmice zbuciumului divin.

Isus Hristos a fost Mântuitorul omenirii, pe care a izbăvit-o de păcate şi a plătit cu chinuri fizice şi morale binele suprem făcut numai din dragostea pentru oameni şi pentru mântuirea lor.

TESTE DE EVALUARE

Evaluare 1
Se dă textul

Te uită cum ninge decembre...
Spre geamuri, iubito, priveşte -
Mai spune s-aducă jăratec
Şi focul s-aud cum trosneşte.

Şi mână fotoliul spre sobă,
La horn să ascult vijelia,
Sau zilele mele - totuna -
Aş vrea să le-nvăţ simfonia.

Mai spune s-aducă şi ceaiul,
Şi vino şi tu mai aproape, -
Citeşte-mi ceva de la poluri,
Şi ningă... zăpada ne-ngroape.

Ce cald e aicea la tine,
Şi toate din casă mi-s sfinte, -
Te uită cum ninge decembre...
Nu râde... citeşte nainte.

E ziuă şi ce întuneric...
Mai spune s-aducă şi lampa -
Te uită, zăpada-i cât gardul,
Şi-a prins promoroacă şi clampa.

Eu nu mă mai duc azi acasă...
Potop e-napoi şi nainte,
Te uită cum ninge decembre...
Nu râde... citeşte nainte. (George Bacovia, ***Decembre***)

Cerinţe:
1. Prezintă valoarea expresivă a pauzelor marcate grafic prin puncte de suspensie.
2. Identifică, în textul dat, elementele de recurenţă şi prezintă semnificaţiile lor în context.
3. Demonstrează, prin dezvoltarea a două argumente, că textul dat aparţine esteticii simboliste.
4. Explică valoarea expresivă a modurilor şi a timpurilor verbale utilizate în poezia citată.
5. Comentează, în aproximativ 10 rânduri, relaţia dintre eul liric şi universul exterior, aşa cum se conturează ea în textul dat.
6. Prezintă semnificaţia titlului, în relaţie cu textul poeziei citate.

Evaluare 2
Se dă textul:

De-abia plecaseşi. Te-am rugat să pleci.
Te urmăream de-a lungul molatecii poteci,
Pân-ai pierit, la capăt, prin trifoi.
Nu te-ai uitat o dată înapoi!

Ţi-as fi făcut un semn, după plecare,
Dar ce-i un semn din umbră-n depărtare?

Voiam să pleci, voiam şi să rămâi.
Ai ascultat de gândul ce-l dintâi.
Nu te oprise gândul fără glas.
De ce-ai plecat? De ce-ai mai fi rămas?

(Tudor Arghezi – ***De-abia plecaseşi***)

Cerinţe:
1. Identifică tema textului şi un motiv literar.
2. Prezintă, în maxim 5 rânduri, semnificaţia titlului textului.
3. Identifică din text 3 figuri de stil diferite şi comentează-le, în maximum 12 rânduri.
4. Comentează ultima strofă, evidenţiind relaţia dintre ideea poetică şi mijloacele de expresivitate artistică, ima maximum 50 de rânduri.
5. Ilustrează două trăsături ale modernismului, identificare în textul propus.

Evaluare 3
Se dă textul:

Un vânt răzleţ îşi şterge lacrimile reci pe geamuri.
Plouă.
Tristeţi nedesluşite-mi vin, dar toată durerea,
ce-o simt n-o simt în mine,
în inimă,
în piept,
ci-n picurii de ploaie care curg.
Şi altoită pe fiinţa mea imensa lume
cu toamna şi cu seara ei
mă doare ca o rană.
Spre munţi trec nori cu ugerele pline.
Şi plouă.

(Lucian Blaga – ***Melancolie***)

Cerinţe:
1. Menţionează două mărci lexico-gramaticale ale subiectivităţii prezente în text.
2. Precizează o temă şi un motiv literar identificate în text.
3. Motivează scrierea cu literă mică la începutul unor versuri din textul-suport.
4. Precizează valoarea expresivă, în textul dat, a verbelor la timpul prezent.
5. Demonstrează, folosind două argumente din text, apartenenţa acestuia la modernism.
6. Comentează, în 60-100 de cuvinte, titlul textului dat, prin evidenţierea relaţiei dintre ideea poetică şi mijloacele artistice.

Evaluare 4:
Se dă textul:

Din ceas, dedus adâncul acestei calme creste,
Intrată prin oglindă în mântuit azur,
Tăind pe înecarea cirezilor agreste
În grupurile apei, un joc secund, mai pur.
(Ion Barbu, ***Din ceas, dedus***)

Nadir latent! Poetul ridică însumarea
Pe harfe resfirate ce-n zbor invers le pierzi
Şi cântec istoveşte; ascuns, cum numai marea,
Meduzele când plimbă sub clopotele verzi.

Cerinţe:
1. Precizaţi semnificaţia titlului.
2. Comentaţi semnificaţia epitetului metaforic „calmă creastă".
3. Extrageţi din text patru termeni neologici din domeniul limbajului ştiinţific, familiar poetului matematician.
4. Identificaţi cele două simboluri centrale ce organizează discursul poetic.
5. Comentaţi semnificaţia metaforei „nadir latent".
6. Extrageţi din text patru metafore ce justifică atribuirea calităţii de text încifrat.
7. Argumentaţi ideea că poezia „Din ceas, dedus" poate fi considerată o „artă poetică".
8. Comentaţi conotaţiile diferite ale imaginii apei în cele două strofe.
9. Comentaţi semnificaţia ultimelor două versuri ale poeziei.

Evaluare 5
Se dă textul :

La casa amintirii cu-obloane şi pridvor, *Păienjeni zăbreliră şi poartă, şi zăvor.* *Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc* *De când luptară-n codru şi poteri, şi haiduc.* *În drumul lor spre zare îmbătrâniră plopii.* *Aci sosi pe vremuri bunica-mi Calyopi.* *Nerăbdător bunicul pândise de la scară* *Berlina legănată prin lanuri de secară.* *Pie-atunci nu erau trenuri ca azi, şi din berlină* *Sări, subţire,-o fată în largă crinolină.* *Privind cu ea sub lună câmpia ca un lac,* *Bunicul meu desigur i-a recitat Le lac.* *Iar când deasupra casei ca umbre berze cad,* *Îi spuse Sburătorul de-un tânăr Eliad.* *Ea-l asculta tăcută, cu ochi de peruzea...* *Şi totul ce romantic, ca-n basme, se urzea.* *Şi cum şedeau... departe, un clopot a sunat,* *De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.* *Dar ei, în clipa asta simţeau că-o să rămână...* *De mult e mort bunicul, bunica e bătrână...*	*Ce straniu lucru: vremea! Deodată pe perete* *Te vezi aievea numai în ştersele portrete.* *Te recunoşti în ele, dar nu şi-n faţa ta,* *Căci trupul tău te uită, dar tu nu-l poţi uita...* *Ca ieri sosi bunica... şi vii acuma tu:* *Pe urmele berlinei trăsura ta stătu.* *Acelaşi drum te-aduse prin lanul de secară.* *Ca dânsa tragi, în dreptul pridvorului, la scară.* *Subţire, calci nisipul pe care ea sări.* *Cu berzele într-ânsul amurgul se opri...* *Şi m-ai găsit, zâmbindu-mi, că prea naiv eram* *Când ţi-am şoptit poeme de bunul Francis Jammes.* *Iar când în noapte câmpul fu lac întins sub lună* *Şi-am spus Balada lunei de Horia Furtună,* *M-ai ascultat pe gânduri, cu ochi de ametist,* *Şi ţi-am părut romantic şi poate simbolist.* *Şi cum şedeam... departe, un clopot a sunat.* *Acelaşi clopot poate în turnul vechi din sat...* *De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.* *(Ion Pillat,* ***Aci sosi pe vremuri****)*

Cerinţe:
1. Precizează rolul adverbului "mai" din versul "hornul nu mai trage alene din ciubuc".
2. Rezolvând exerciţiul precedent, vei 1 că din text lipsesc verbele "creatoare de lumi" (a imagina, a-şi închipui, a visa). Care crezi că poate fi cauza acestei absenţe?
3. Transcrie indicii ale trecerii timpului din primele trei distihuri.
4. "Berlina" era o trăsură mare, închisă, asemănătoare unui cupeu, cu două banchete aşezate faţă în faţă, foarte la modă spre jumătatea sec al XIX –lea. Şi ea este, în poezie, un indice de timp. Care este, în text, corespondentul "modern" al "berlinei", ce sugerează totodată şi trecerea timpului?
5. La ce anume face aluzie poetul în versurile: "Te recunoşti în ele, dar nu şi-n faţa ta, / Căci trupul tău te uită, dar tu nu-l poţi uita..."?
6. Precizează într-un text de maximul cinci rânduri, semnificaţia versului: "Păienjeni zăbreliră şi poartă, şi zăvor.
7. Selectează versul cheie al textului, motivează-ţi alegerea.
8. Transcrie versuri cu ajutorul cărora să poată fi ilustrat paralelismul sintactic.
9. Comentează două figuri de stil la alegere.

Evaluare 6
Prezintă, în minimum 50 de cuvinte,semnificaţiile textului următor, evidenţiind două trăsături ale simbolismului:

Amurg de toamnă violet ...
Doi plopi, în fund, apar în siluete
-- Apostoli în odăjdii violete --
Oraşul e tot violet.

Amurg de toamnă violet ...
Pe drum e-o lume lenesă, cochetă;
Multimea toată pare violetă,
Oraşul tot e violet.

Amurg de toamnă violet ...
Din turn, pe câmp, văd voievozi cu plete;
Străbunii trec în pâlcuri violete,
Oraşul tot e violet. (George Bacovia, ***Amurg violet)***

Evaluare 7
Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificaţia textului de mai jos, exemplificând cel puţin două trăsături ale modernismului.

„Le-am scris cu unghia pe tencuială
Pe un părete de firidă goală,
Pe întuneric, în singurătate,
Cu puterile neajutate

Nici de taurul, nici de leul, nici de vulturul
Care au lucrat împrejurul
Lui Luca, lui Marcu şi lui Ioan.

Sunt stihuri fără an,
Stihuri fără groapă,
De sete de apă
Şi de foame de scrum,
Stihurile de acum.
Când mi s - a tocit unghia îngerească
Am lăsat-o să crească
Şi nu a mai crescut
Sau nu o mai am cunoscut.

Era întuneric. Ploaia bătea departe, afară.
Şi mă durea mâna ca o gheară
Neputincioasă să se strângă.
Şi m-am silit să scriu cu unghiile de la mâna stângă." (Tudor Arghezi, ***Flori de mucigai***)

Evaluare 8
Prezintă, în minimum 50 de cuvinte, semnificaţia textului de mai jos, exemplificând cel puţin două trăsături ale modernismului.

Pe lună, când ne scăpără-n argintul nopţii
pocalele de vin ca nişte ochi de fiară,
ca un surâs ameţitor tu-mi răscoleşti
tot furnicarul de porniri,
cari nu-şi mai afl-apoi odihna.
Sub ocrotirea limpede a zării
biruitoare mă priveşti
şi-n ochii mei te oglindeşti
strălucitoare, mândră şi păgână.
Iar eu încet, nespus de-ncet
ploapele-mi închid,
îmbrăţişând cu ele tainic
icoana ta din ochii mei,
surâsul tău, iubirea şi lumina ta -
pe lună, când ne scăpără-n argintul nopţii
pocalele de vin ca nişte ochi de fiară. (Lucian Blaga, ***Lumina***)

Bibliografie:

1. **** Dicţionarul general al literaturii române, Academia Română, 2004;*
2. *Programa şcolară pentru ciclul superior al liceului – limba şi literatura română, clasa a XII-a, MEC, Bucureşti, 2006*
3. *Manual de limba si literatura română pentru clasa a XII-a, Ed. Art, 2007*
4. *www.didactic.ro*
5. *Călinescu,G., „Istoria literaturii române de la origini până în prezent", ed. Minerva, Bucureşti, 1986*
6. *Crohmălniceanu, Ov., S., „Literatura română între cele doua războaie mondiale" vol. I,II, ed. Minerva, Bucureşti, 1972, 1974*
7. *Friedrich, Hugo, "Structura liricii moderne", Bucureşti, ed. Univers, 1998*
8. *Manolescu, Nicolae, „Metamorfozele poeziei", ed. Pentru Literatură, Bucureşti, 1968*
9. *Negoiţescu, Ion, Analize şi sinteze, Bucureşti, Editura Albatros, 1976*
10. *Negrici, Eugen, Iluziile literaturii române, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 2008*
11. *Piru, Al., Istoria literaturii române de la început până azi, Bucureşti, Editura Univers, 1981*
12. *Scarlat, Mircea, „Istoria poeziei româneşti", III, ed, Minerva, Bucureşti, 1986*
13. *Vianu,Tudor „Scriitori români din secolul XX", ed. Minerva, Bucureşti, 1986*

Capitolul 2. LIMBA ENGLEZA

Unit 1 Jobs

Speaking

1. What kind of jobs do you want to get in the future? What kind of tasks will you have to do?
2. What are some of the best jobs you can think of?
3. What are some of the worst jobs you can think of?

Reading Comprehension

1.Read what three people say about their jobs. Complete the chart with notes on the good and bad things about Anna's, Tony's, and Erika's jobs.

Emma, 18

"I work in a factory. My working hours are 8.00 a.m. to 5.00 p.m., Monday to Friday. I have a one-hour lunch break at 12.30. The routine is the same every day. My job is very boring but the pay is quite good. My colleagues and I don't really talk to each, but I have a lot of friends outside work. My job is just a way to earn money."

John, 23

"I'm a computer programmer. I work a 40-hour week. We have flexible hours so I can start and finish when I want. If we are very busy then I work overtime – I get paid extra for this. There are always problems to solve. This can be difficult, but it can also be quite creative. I earn a good salary, but my job doesn't rule my life. I like to do different things in my free time."

Jane, 25

"I'm a doctor in a large hospital. I work very long hours – 60 or 70 hours a week – often in the evenings and at weekends. The work is really interesting but it can also be quite stressful. I love my job and my colleagues are also my friends. I don't have time for a social life. When I get home, I'm too tired to do anything except have dinner and watch TV."

	good things	bad things
Emma		
John		
Jane		

Vocabulary Practice

I. Match the following words with the definitions (1-8).

working hours; lunch break; routine; colleagues; flexible hours; overtime; salary; social life

1. the people you work with .....
2. the number of hours in the week you spend doing your job .....
3. the money you receive every month for the work you have done .....
4. the things you do, usually with other people, outside work .....
5. the time you have for eating in the middle of the working day .....
6. the time you spend at work after your normal working hours .....
7. a system where you can choose when to start and finish work .....
8. the usual order and way that you regularly do things .....

II. Complete the sentences (1-6) with an adjective.

boring; busy; difficult; creative; interesting; stressful

1.If we have too much work and not enough time, it can be quite .....
2.In my job, I use my imagination and ideas a lot, so the work is .....
3.I do the same thing every day – my job is .....
4.There is so much to do at work that I'm always .....
5.Sometimes my job is ....., but I would get bored if it was too easy.
6.My job is very ..... because I'm always learning new things.

III. Job or work?

1. Christmas is a very busy time for us. We always have a lot of ..... at this time.
2. I have applied for a ..... as the assistant of the Production manager. I think it will be a very interesting post.
3. I think he has a very well-paid ..... Have you seen the house he lives in?
4. It's always hard to go back to ..... after the holidays. You are no longer in the rhythm.
5. It's quite hard ..... being a gardener, actually physically demanding but great to be outdoors all day.
6. Now that she has two children, she would like a part time ..... so she can spend time with them.
7. She often brings ..... home at the weekend which is not very good really.
8. The children are grown up now so I would like to find a new .....
9. When you are student, you can always find some ..... in a bar or restaurant.
10. Who does most of the ..... around the house?

Use of English

I. Put the appropriate part of *make* or *do* in the following:

1. We ..... a lot of business with the Third World.
2. I think I ought to ..... an appointment.
3. I don't want to ..... difficulties, but it is very short notice.
4. I ..... a number of useful contacts at the Fair.
5. We ..... progress but it's a long job.
6. If we don't ..... much of a profit, at least we won't ..... a loss.
7. We need someone to ..... the cleaning.

8. You can't ..... business without taking risks.
9. I can never ..... any work on the plane.
10. I think they ..... a special weekend price. It's worth asking.
11. It looks as if someone has ..... a silly mistake on this invoice.
12. It ..... a lot of damage to their reputation.
13. We'd be delighted to ..... the job for you.
14. Their factory ..... a very poor impression on me.
15. I'll ..... enquiries for you and get back to you later today.

II. Complete all of these fixed phrases with either ***make*** or ***do.***

1. ..... an appointment
2. ..... the post
3. ..... a mess
4. ..... your best
5. ..... a note of it
6. ..... well
7. ..... everything we can to help
8. ..... yourself understood
9. ..... something about it

III. Uncountable nouns do not usually take the articles a/an.

We say: I study marketing. Not: I study a marketing.
However, in partnerships you often find an article:
I work for a marketing consultancy.
Put the nouns on the left with the correct partnership:

1. finance	an	.....	manual
2. parking	an	.....	column
3. shopping	a	.....	space
4. instruction	a	.....	dispenser
5. information	a	.....	jam
6. cash	a	.....	centre
7. advice	an	.....	desk
8. traffic	a	.....	house

Now use the partnerships from the previous exercise to complete the gaps in these conversations:

1. What time is Ruth coming?
   >She's going to be late. She's just rung to say that she's caught in ..... in Manor Road.
2. What's Hasan doing now?
   >He's working for a computer magazine. He writes ..... every month for readers with software problems.
3. So you leave your car in the street, Julie. Isn't that a bit dangerous?
   >Yes. But I haven't got ..... .
4. What happened to your old headquarters?
   >We sold the building to a firm of property developers. Now it's ..... .
5. Excuse me. Do you know where the marketing seminar's being held?
   >Sorry. I'm new here myself. I think there's ..... in the reception area.
6. Can I use this card to withdraw money?
   > Yes. There's ..... just outside the building. You can use it there.
   Thanks.
7. There's a part of this new budgeting programme I can't understand.
   >Didn't ..... come as part of the software package?
8. The bank has just said no to our application.
   >have you thought of trying ..... instead?

Writing
How to write an application letter
A formal letter of application is used when applying for a job or a place on an educational course. A job application usually includes educational/professional qualifications, details of previous experience as well as the applicant's qualities and skills. Previous experience should be presented in a clear order using linking words, such as: ***currently, before this, subsequently, prior to this, following.***

Outline for application letter:

YOUR NAME
YOUR ADDRESS
YOUR TELEPHONE NO.
YOUR EMAIL
DATE

MR EMPLOYER
JOB TITLE
COMPANY NAME
COMPANY ADDRESS

RE: POSITION TITLE AND POSITION REFERENCE NUMBER (IF APPLICABLE)
Dear Mr Employer

Paragraph 1 Explain the basic reason for the le. er. What job are you applying for? When and where did you see the position advertised? When applying for a job that has not been advertised, state how you heard about the position.

Paragraph 2 Briefly outline how your technical and transferable skills match the position. Refer to any relevant qualifi cations you may have and recent or prior employment experience that matches the role you are applying for. Demonstrate confidently that your skills are suitable to the requirements of the company. When applying for a job that has not been advertised, follow these same principles.

Paragraph 3 Outline any further skills related to the position and how they are highly suitable to the role. Any knowledge of the company or business may be mentioned here, if appropriate. Mention you have a. ached a resume.

Paragraph 4 Mention how your personal skills enhance and support your technical abilities and state that you would highly regard an opportunity to work for the company.

Paragraph 5 State your availability for interview and include your contact number. For unadvertised positions, mention that you will contact them by a certain date to follow up your application.

Yours sincerely
Your signature
TYPE YOUR NAME

Unit 2 Starting your own business

Speaking

1. Do you have a good head for business?
2. What kind of business would you like to start?
3. Do you think anyone can start their own business?
4. What are the dangers of having your own business?

Reading Comprehension

This article gives advice for someone who wants to start their own business. Match the questions (a-f) with the paragraphs (1-6).

a. How much will my business cost to run?
b. How do I get started?
c. Where will I get the money?
d. Can I make a profit?
e. How much money will I make?
f. How much should I charge?

What do Juan from Spain and Jessica from the USA have in common? They are both teenagers running successful businesses. Juan, 16, has a gardening business with 75 clients and three employees. Jessica's company cleans new houses. She started it when she was 14. If you want to start a business, good planning is important. Here are some tips.

1. Get organized. Decide what your skills are. Find out if there is a market for them in your area, e.g. ask your neighbours what they need. Babysitting, coaching for exams or sports, and computer training are all possibilities.
2. Decide how much money you need to start your business. Think about how to get the **capital.** You can use your own money or you can ask the bank for a **loan.** If you get a loan, be sure you can afford to pay the **interest.**
3. Calculate your **costs.** First, work out your fixed costs, for example, the rent on your office or the interest on a loan. Then add your variable costs, for example, equipment or tax (if you pay it).
4. Work out how much to charge for your service. Find out what other people are charging and use this to set your own prices.
5. Your **revenue** is the amount of money you receive from selling your service. You need to calculate this very carefully. Your revenue is the number of hours worked multiplied by (x) the price per hour.
6. Your business will make a **profit** if your revenue for a year is more than your costs. If your costs are higher than the revenue, you'll make a **loss**. Work out carefully the number of hours you need to work.

Vocabulary Practice

I. Match the highlighted words in the text with the definitions (1-7). Write them in your language.

1. an amount of money you need to start a business .....
2. the money you receive from selling a product or service .....
3. what you make if your revenue is more than your costs .....
4. what you make if your revenue is less than your costs .....
5. an amount of money that someone, e.g. the bank, lends you .....
6. money you pay for things and services to run your business .....
7. an amount you pay for borrowing money, e.g. from the bank .....

II. Look at this summary of two companies' profit and loss accounts for next year. For each company, calculate:

1. Pre-tax profit (= revenue minus costs)
2. Profit after tax (= pre-tax profit minus tax)

Which company will be more profitable?

	Company A (€s)	Company B (€s)
Revenue	17,575	18,850
Costs	14,940	16,625
Pre-tax profit		
Tax	790	670
Profit after tax		

Use of English

I. The *Present Subjunctive* is identical in form with the *Past Tense* indicative. Replace the verbs in brackets by the appropriate form of the *Present Subjunctive* (simple /continuous, active/passive).

1. It's time you (get down) to business.
It's time you got down to business.
2. It's about time we (be leaving).
It's about time we were leaving.

3. It is high time the team ..... (start) training for the competition.
4. It's high time he ..... (express) his own point of view.
5. It's about time we ..... (put) an end to this pointless talk.
6. It's time you ..... (read) books in the original.
7. It's time you ..... (be reading) books in the original.
8. Isn't it time he ..... (be given) his medicine?
9. It's time you ..... (realize) the importance of the matter.
10. It's time we ..... (close) some unproductive sectors.

II. The *Present Subjunctive* form of the verb BE is WERE for all persons. Give advice in the following situations. Use *If I were you, I'd ....*

1. *Alice*: I want to lose weight.
Helen: ***If I were you, I'd eat fewer sweets.***
Alice: Helen:
2. I think it's going to rain. .....
3. I think I've got a temperature. .....
4. I find it difficult to get up in the morning. .....
5. I've got the hiccoughs. .....
6. I've lost my purse. .....
7. I've been working too hard. .....
8. I can't see properly. It's too dark in here. .....

III. The *Past Subjunctive* is identical in form with the *Past Perfect* indicative. Put the verbs in brackets into the *Past Subjunctive* form.

1. I wish it (happen) to anyone but you.
I wish it had happened to anyone but you.
2. She almost wished she ..... (not invite) them to the party.
3. I wish you ..... (bring) the dictionary with you.
4. Henry would have missed his train if he ..... (not hurry).
5. I wouldn't have phoned her if I ..... (know) she was so busy.
6. I wish you ..... (see) the play.
7. My friend wishes I ..... (not buy) this expensive car.
8. They wish their boss ..... (be) more understanding.
9. Michael would have never go there alone if he ..... (think) of the dangerous.
10. Suppose they ..... (do) what you asked! What would have become of them?

Writing

Formal letters may be written to an individual or to an organisation. The purpose may be, for example,

- to **apply for** part-time or vacation **work** (application letter)
- to **apply for study** or **scholarship** opportunity (application letter)
- to **complain** about something (complaint letter)
- to **make suggestions** about something
- to **request information** (enquiry letter)

Salutation or Greeting

- **(A)** If you know the name of the person you are writing to use the title (Mr, Mrs, Miss or Ms) and the surname only. If you are writing to a woman and do not know if she uses Mrs or Miss, you can use Ms, which is for married and single women. Examples: **"Dear Mr Simpson,"** / **"Dear Mrs Flanders,"** / "Dear Miss Skinner," / "Dear Ms Van Houten,"
- **(B)** If you do not know the name of the recipient of the letter begin with **"Dear Sir,"** / **"Dear Madam,"** (if you know you are writing to a man or a woman) or **"Dear Sir or Madam,"** (if you do not know the sex of the person you are writing to).

Body
Opening
The first paragraph states the reason(s) for writing and, if needed, what you are responding to (an advert, a prospectus...). In addition, an opening paragraph is needed to make reference to previous correspondence.

Useful phrases for the opening

- I would like to apply for one of the scholarships I saw advertised in your prospectus. *(applying for a scholarship)*
- I am looking for an outdoor work during the summer holidays and I would like to apply for the position of hotel lifeguard assistant which I say advertised in my university's student newspaper. *(applying for a job)*

- I have seen your advertisement for the post / vacancy / job of... advertised in the local newspaper on 16 June. I am writing because I would like to apply for the job. *(applying for a job)*
- I am the secretary of my college Science Club. I saw your advertisement for the exhibition "The Next 100 Years" and I am interested in organising a group visit. I was wondering if I could ask you some questions about it. *(requesting information)*
- I am writing (in order) to complain about the advertisement for your new game. Having just played the game, I realise that the advertisement is misleading. *(complaint letter)*
- I am writing with regard to ... I am writing with reference to... I am writing in response to...
- Thank you for /your letter of 9 May... /for your letter regarding...
- In reply for your letter of 8 May, ...

Main content

The rest of the body will be organized in paragraphs: that will make reading easier and the effect on the target reader will be better. For example, an application letter may have this layout and paragraphing:

- Salutation or greeting
- 1 Opening (first paragraph)
- 2 About you (age, where you live, education-training and/or work experience relevant to the job, languages ...)
- 3 Reasons for applying (why you are suitable for the job)
- 4 Conclusion (availability for interview, further questions, ... - *if necessary*)
- Closing
- Final salutation
- Name and surname

Other useful phrases

Asking politely

- Could you tell me... ?
- I would be grateful if you could ...
- I would be interested in having more details about...
- I would like to know if/when/when/...
- I would like information on...
- Do you know if...?

Complaining

- I would like to complain about + noun or *-ing*
- ... is not what I expected / was expecting
- I am not satisfied with...
- I would be grateful if my money was refunded / if you could give me a refund

Closing

The end of your letter is as important as the beginning. You usually state what you would like the recipient to do, make a reference to a future event, offer to help...

- I look forward to hearing from you soon / I look forward to receiving your reply
- I look forward to receiving a full refund *(in a complaint letter)*
- I would like to know what you are going to do about this situation *(in a complaint letter)*
- I would like to thank you in advance for this information *(in a enquiry letter -requesting information)*
- If you require/Should you need further information, please do not hesitate to contact me/feel free to contact me.

Final salutation

Depending on how you started your letter, you will end your letter with: (A) Yours sincerely, (B) Yours faithfully.
Sign your name and then print your name clearly underneath on another new line

Task

You see this advertisement in a student newspaper: *Lifeguard assistants wanted! We are looking for someone in August to assist our lifeguards, provide supervision during beach activities and observe swimmers.*
Write to the Lifeguard Manager, saying what your experience and qualifications are and stating the reasons why you are suitable for the job.
Write your email in 140-190 words in an appropriate style.

Unit 3 Making presentations

Speaking

1. Do you like making presentations? Why? Why not?
2. What is the best presentation you have ever heard?
3. How can you stop being nervous about a presentation?
4. Is it better to give a presentation to five people or thirty?
5. Do you think giving presentations makes you more confident?

Reading Comprehension

Here are some "rules" for preparing a presentation. Match the first sentence of each paragraph (1-6) with the paragraph (a-f).

1. Decide what you want to say to your audience.
2. Choose the right equipment to help make your talk interesting.
3. Find out who you are talking to.
4. Practice your presentation in advance.
5. Make sure your presentation has a clear structure.
6. Find out about the room you are talking in.

a. It's important to know your audience. How many people are there? Where are they from? What do they want to learn? How much do they already know?

b. The venue is important too. If possible, visit it before your presentation. Where will the audience sit? Where will you stand? Where will you put your equipment?

c. Make sure your objectives are clear. This will help you to prepare material that is interesting and informative. Remember, you want your audience to learn something they don't know. You also want them to enjoy your presentation.

d. A well-organized presentation is easier to understand. Give it a beginning, a middle and an end. Make separate points and number them. This structure will help your audience to follow what you are saying.

e. There are many different kinds of AV (audio-visual) aids. You can use a simple flip chart or show slides on an overhead projector. There is also computer software, like Microsoft Powerpoint™, which can make your presentation look professional. Choose AV aids that are appropriate for your audience. And make sure you know how they work.

f. Make notes of the most important points. Make sure you speak to your audience – don't read to them. Practise giving your talk out loud and check how much time it takes. Ask a friend to listen and give you feedback.

Vocabulary Practice

Complete the sentences with the words and phrases from the box.

appropriate	*audience*	*AV aids*	*feedback*
informative	*objectives*	*structure*	

1. Make sure your presentation is .....- most people want to learn something new.
2. Your presentation will be easy to understand if it has a clear .....
3. I'm very nervous; there are over a hundred people in the .....
4. At the start, explain your ..... so people know why you are talking to them.
5. Knowing your audience will help you choose material that is ..... for their interests.
6. Using ..... is a good way to help communicate your ideas.
7. If you want to know if your presentation was interesting, ask the audience for their .....

Use of English

I. Rearrange these words to make sentences:

1. please as look matter as into possible this soon
2. pleased you inform we that supply to able you goods you the we requested are time the the are to to at
3. assure we we this as as look matter possible into soon that can you will
4. future we the look in forward you with working to
5. your March 7th for you thank enquiry dated
6. to of this prepared you be grant would we on 6 a order % discount
7. by us post please your return have let of offer
8. with interested a would ? working be you us in on basis commission
9. note should end the this month invoice paid the be by of please that
10. was by department delay sales our in the a misunderstanding caused

II. The following is a Sales Manager's report on returning from a marketing trip. Complete the sentences below using the correct form of the following verbs:

experience	suffer	produce (x2)	run out of	sign
reflect	discuss	offer (x2)	reduce	be
pay	accept	look at	introduce	have

1. First of all, I was able to offer them a highly competitive price, at least 5% below the current market average. Secondly, I was able to offer guarantees as regards both delivery and quality, and, finally, I ..... them the possibility of a flexible deal that ..... the demands of the market.

2. Another problem has been a lack of flexibility by their suppliers as regards the fluctuating market for aircraft components. Apparently, there ..... times when they ..... raw materials and other times when they have had a large surplus.

3. I visited ABC Ltd as part of my marketing trip to a number of European countries. ABC ..... components for aircraft and, as such, they are particularly interested in the light-weight metal alloys we .....

4. This means that they ..... ways of saving money and one way of doing this is clearly to ..... expenditure on raw materials. The prices they ..... at the moment for these materials are rather higher than are justified in the current market.

5. Needless to say, they were extremely happy with these terms and I am confident that they ..... them and ..... a contract within the next few weeks.

6. On arrival I ..... to the Managing Director and, after a brief discussion with him, I ..... a meeting with the Purchasing Manager and his senior staff. We ..... the needs of their company in some detail and also looked at their present suppliers.

7. In response to all of this, I was able to ..... them an improved deal in all of these areas.

8. Apart from the high prices, they are also dissatisfied with the service offered by their current suppliers. They ..... a number of problems with deliveries and also with the quality of some of the materials supplied.

9. They are unhappy with their present suppliers for several reasons. First, of course, there is the question of price. The aircraft industry in general ..... a downturn in business and component manufacturers are obviously badly affected by this situation.

Now rearrange the paragraphs to make a complete report.

3								

Writing

Writing a report

A report is a formal document prepared by one person or a group of people who have been studying a particular subject. There are two basic kinds of reports:

The first simply provides information on a topic and gives a brief conclusion or summary at the end. Example: a report on the educational system in a particular country, written to help someone research the subject.
The second sets out to identify strengths and weaknesses in a particular situation and make recommendations for improvement. Example: a report on the library facilities in a college written at the request of the principal.

Language and register

Reports are the most impersonal kind of writing and it is usually best to avoid expressing personal opinions or feelings, except, perhaps, in the conclusion. Instead of *I think that ...* or *I found that...* for example, you can use the impersonal "It" construction and a passive, eg *It seems that... It was found that ...*

It is also advisable to avoid making very definite statements unless you're absolutely sure they're true. Instead of saying *It is* for example, you can use a modal verb eg *It could/may/might be* or a more tentative expression such as *It seems to be* or *It tends to be.*

Layout and organisation

Reports should have a clear factual **heading** and may also have **subheadings** which divide the writing into shorter sections. The information should be organised and presented as clearly and logically as possible, with a short **introduction** explaining the aims of the report and how the information was obtained and a suitable **conclusion**, summing up the information and making recommendations if necessary.

Useful language

Introduction:	The aim of this report is to..	It is based on...		
	This report is intended to..	It draws on		
	This report looks at / describes..	It uses..		
Reporting an observation:	It seems/appears that..	It was found that..		
	The majority / minority of ...	It was felt that ..		
Quoting:	According to ...	As X said...	In the words of ...	
Speculating:	It may / could / might (well) be that ..			
Generalising:	In general On the whole	In the main		
Commenting:	Interestingly	Curiously	Oddly	Strangely
	Surprisingly	Predictably		
	As might be (have been) expected	It is interesting that		
Making a recommendation:	It is recommended that ..			
	(Perhaps) it would be advisable for X to (do)			
	(Perhaps) X might /should consider			
Summing up:	To sum up / To summarise On balance	In short		

Task 1

I.Match the extracts (1-5) with the heading (a-e).

a. Conclusion .....
b. Finding .....
c. Introduction .....
d. Procedure .....
e. Method .....

Report on research project into the TV-watching habits of school students.

The purpose of this research was to find out how many hours of TV students watch in a typical week. It also aimed to find out what kind of programmes they watch. In adition, it looked at the kind of programmes watched by male and female students to find out if there was any difference in their preferences.

1. We carried out the research by interviewing students in the target group – school students aged 14-18, both male and female. We spoke to students from a number of different schools in five different cities. We interviewed 120 students in total, 60 boys and 60 girls.

2. We asked all the interviewees the same questions. First, we asked them if they have a TV in their bedroom as well as the main TV in the house; then if they usually watch TV alone or with their family. Next, we asked what kind of TV programmes they like and how many hours of TV they watch in a typical week. After that, we asked how many hours they spend watching TV on school days (Monday to Friday) and how many hours at the weekend. Finally, we asked how many hours they spend watching the different kinds of programmes.

3. We found that 60% of interviewees have a TV in their bedroom and most watch it alone. On school days, 40% of boys and 50% of girls watch TV for two hours or more, mostly between 6.00 and 9.00 p.m. Only 20% of boys and 15% of girls watch less than one hour. However, at weekends, 60% of boys and 70% of girls watch more than two hours a day, in the morning and in the evenings. Boys prefer to watch sport, cartoons and music programmes, whereas girls prefer to watch soaps, dramas and music. Only 18% of boys and 16% of girls say they watch news regularly. However, more girls than boys watch documentaries.

4. Our research shows that the best time for TV advertisements aimed at young people in this age group is between 6.00 and 9.00 p.m. on weekdays, and in the mornings. In addition, advertisers whose target market is mainly girls should aim to place their ads between soaps, dramas, and music programmes. If the target market is boys, they should place ads between sport, cartoons, and music programmes.

Look at Extract 3 again. Complete this paragraph with the words in the box. Use capital letters where necessary.

after that first finally then next

……., we asked the interviewees if they own a mobile phone; …….. what make of phone they own. ……., we asked what they use it for emergencies, chatting to friends, etc. ……., we asked how many hours they spend on the phone each week. ……., we asked them who pays for the calls.

Task 2

Write a report on where people can eat out in your area. You should include the views of visitors and local people, comment on any recent trends and dissatisfaction and make a recommendation.

Write your **report** in **140-190 words** in an appropriate style.

Capitolul 3. LIMBA FRANCEZĂ

Découvrons la France!

A. Lisez attentivement le texte suivant:

Destination France

Avec ses 550 000 km², la France est le pays le plus vaste de l'Europe de l'Ouest et l'un des plus gâtés par la nature. Située à l'ouest du continent européen, elle a pour voisins six États: la Belgique et le Luxembourg au Nord, l'Allemagne et la Suisse à l'Est, l'Italie au Sud-Est et l'Espagne au Sud-Ouest. Elle dispose par ailleurs d'une double ouverture maritime, d'une part sur la mer du Nord et la Manche, d'autre part sur l'océan Atlantique et la mer Méditerranée, qui figurent parmi les mers les plus fréquentées du globe.

Placée au cœur de l'Union européenne, la France bénéficie d'une position de carrefour valorisée par d'excellents réseaux routiers, ferroviaires et fluviaux, permettant un accès très facile partout.

Le territoire français s'inscrit dans un hexagone qui offre une exceptionnelle diversité de paysages. Le point culminant du pays, le Mont-Blanc, est aussi le plus haut sommet de l'Europe occidentale (4810m). Cinq fleuves drainent le territoire et constituent des axes privilégiés de développement industriel et urbain: la Loire, la Garonne, la Seine, le Rhône (522 km en France) et une partie du cours du Rhin.

Soixante-dix millions de touristes étrangers viennent chaque année y passer, en moyenne, une semaine. « Créature de rêve », la France séduit. Ses régions, ses paysages, son patrimoine historique et artistique fascinent. Sa gastronomie et son art de vivre font des envieux. Ses produits de luxe, sa vie intellectuelle, tout est attrayant.

La culture française! Une référence. Ses musées, ses monuments, ses créateurs, ses festivals, ses villes, ses monuments, ses châteaux... Sa capitale, éblouissante! Partout dans le monde, la France fait rêver.

B. Pour bien comprendre

I. Complétez les phrases par des mots tirés du texte:

La France est située à ..... de l'Europe. Sa silhouette est celle d'un ..... . Elle est bordée par trois mers (....., ..., ...) et l'océan ..... Les pays voisins sont (du Sud au Nord) : ....., ..., ..., ... et ..... Le point culminant de la chaîne montagneuse des Alpes est le ....., qui est le plus haut sommet d'Europe occidentale.

II. Regardez la carte et indiquez la bonne réponse:

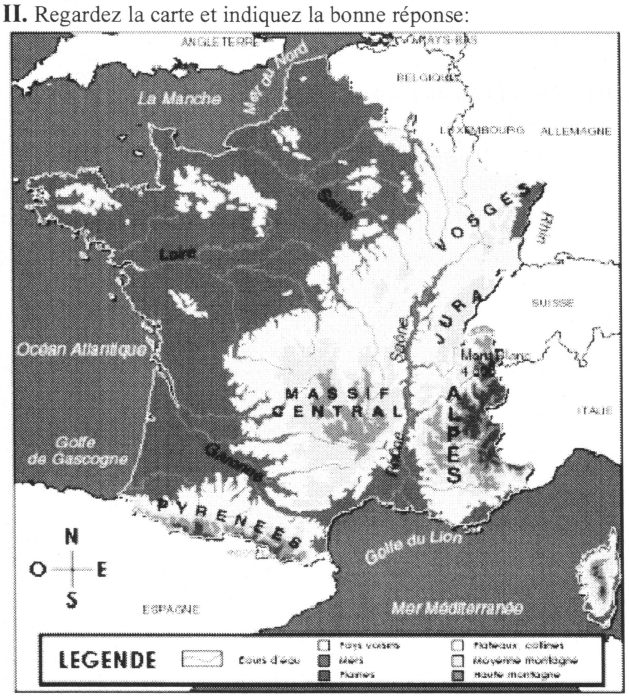

1. La France est souvent appelée du nom d'une forme géométrique. Laquelle?
a) un pentagone
b) un hexagone
c) un cercle

2. La frontière sud est délimitée par:
a) la Suisse
b) l'Allemagne
c) l'Espagne

3. Au Nord, la France a une frontière commune avec:
a) l'Angleterre
b) l'Italie
c) la Belgique

4. L'océan qui baigne la côte ouest est:
a) l'Océan Atlantique
b) l'Océan Pacifique
c) l'Océan Indien

5. Au Sud se trouve:
a) la Mer Noire
b) la Mer Méditerranée
c) la Mer Rouge

6. Au Nord, la France a pour voisins:
a) la Belgique et le Luxembourg
b) l'Italie et l'Espagne
c) l'Allemagne et la Suisse

7. Comment s'appelle le massif montagneux situé au Nord-Est du pays?
a) le Massif Central
b) les Alpes
c) les Vosges

8. Comment appelle-t-on les montagnes qui séparent:
a) la France de l'Espagne?
b) la France de l'Italie?
c) la France de la Suisse?

9. Quel massif montagneux occupe le centre sud de la France?

III. Regardez les images ci-dessous et cochez la bonne réponse:

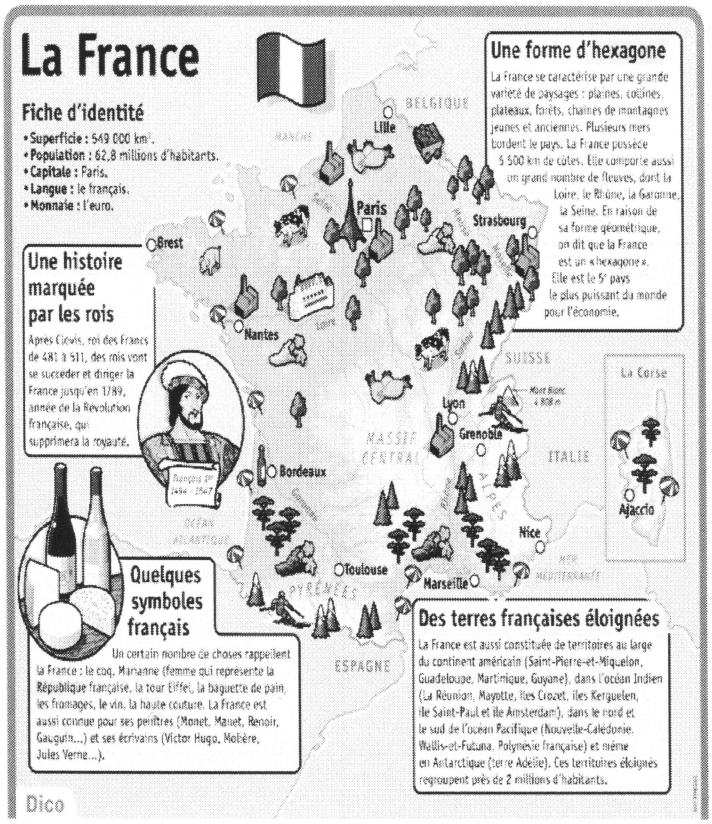

1. Quelles sont les couleurs du drapeau français de gauche à droite?
a) rouge, blanc, bleu
b) bleu, blanc, rouge
c) rouge, bleu, blanc

2. Qu'est-ce que « La Marseillaise »?
a) une région française
b) la devise du pays
c) l'hymne national

3. Quand est-ce que les Français fêtent le Jour National?
a) le 14 juin
b) le 4 juillet
c) le 14 juillet

4. Bastille est:
a) un musée
b) une prison royale
c) une cathédrale

5. Qui est-ce qui a été Marianne?
a) le chef des Gaulois
b) un personnage historique
c) figure allégorique de la République française

C. Vocabulaire – La ville

I. Complétez les phrases avec les mots suivants: *agglomération, capitale, centre, chef-lieu, Cité, port, ville (2 fois).*

1. Paris, surnommé la ..... lumière, est le ..... de la région d'Île-de-France.
2. L'Île de la ..... est considérée comme le berceau de Paris.
3. En terme d' ....., Lyon représente la seconde ..... de France, après Paris.
4. Indiquez le pays dont la ..... est Séoul.
5. Marseille est un grand ..... urbain et le premier ..... de France.

II. Chassez l'intrus de chaque série:

- banlieue, périphérie, allée, faubourg
- bourg, bourgade, ville, village
- boulevard, avenue, route, hameau
- immeuble, bâtiment, ruelle, maison
- citadin, campagnard, paysan, rural

III. Complétez le tableau ci-dessous:

une rue.....	Vrai	Faux	Correction
a) piétonne/piétonnière = interdite aux piétons			
b) commerçante = avec de nombreux magasins			
c) à sens unique = tout à fait particulière			
d) passante = animée, fréquentée			
e) barrée = grand-rue d'une ville			
f) sans issue = une impasse			

IV. Associez chacune des expressions ci-dessous à leur équivalent:

avoir quartier libre
demander quartier
ne pas faire de quartier
courir les rues/la ville
avoir pignon sur rue
être à la rue/sur le pavé

avoir un magasin/un domicile connu
être sans domicile
demander grâce
traiter sans ménagement
avoir un moment de liberté
être banal

V. Indiquez le synonyme du mot ***voie*** et des expressions où il figure, selon le contexte. Choisissez entre: *chemin, chemin de fer, en train de, galaxie, moyen, par la bouche, piste.*

1. L'abandon de tout déchet sur la ***voie publique*** /.....est interdit.
2. La ***voie ferrée*** /..... a été rouverte à la circulation.
3. Pendant les nuits claires on peut voir la ***Voie lactée*** /..... .
4. Pourriez-vous me donner un indice pour me mettre sur la ***voie*** /..... ?
5. C'est un médicament à administrer ***par voie orale*** /..... .
6. On doit régler un conflit par ***voie*** /..... de négociation.
7. Le panda est une espèce ***en voie de*** /..... disparition.

VI. *Une ville peut être...* Trouvez les contraires: ennuyeuse, inhospitalière, pauvre, sale, déserte, dangereuse, calme, minuscule, moderne, ensoleillée, laide, chère, grise, changeante.

propre ǂ
bruyante ǂ
intéressante ǂ
ancienne ǂ
riche ǂ
belle ǂ
verte ǂ
peuplée ǂ
sûre ǂ
bon marché ǂ
obscure ǂ
monotone ǂ
accueillante ǂ
immense ǂ

Le bénévolat – une école de vie

A. Lisez attentivement le texte suivant:

Devenir bénévole

Un jour, on pousse la porte d'un refuge dans la seule intention d'y adopter un chien ou un chat. Et puis, devant *la détresse* qu'on lit dans les yeux de tous les autres, on a bien envie, nous aussi, de faire quelque chose pour eux.

Quels que soient votre âge, votre formation, votre nationalité, que vous soyez un homme, une femme, un enfant... salarié ou sans profession, *retraité* ou chômeur, vous pouvez être bénévole au sein d'un refuge.

La seule condition est de n'avoir jamais eu de problèmes avec la justice. Un extrait de casier judiciaire peut en effet vous être demandé. Mais avant de vous décider, réfléchissez. On ne devient pas bénévole dans un refuge sur un simple *coup de tête*. Il ne doit pas s'agir d'une « *passade* », même si vous n'avez que quelques heures à offrir.

Si être bénévole signifie faire quelque chose de bonne grâce (du latin « benevolus », qui veut dire bienveillant), c'est aussi un engagement vis-à-vis du refuge, qui doit pouvoir s'organiser, mais surtout des animaux. Soyez responsable dans votre démarche. [...] Les animaux vont s'habituer à votre présence. Et ils compteront sur vous. Il ne faut pas leur *faire faux bond*! Si par exemple vous pensez venir tous les samedis ce doit être tous les samedis.

Demandez-vous aussi si vous avez le sens du groupe. Vous allez en effet devoir vous intégrer dans une équipe déjà constituée: salariés (dans le cas de grandes structures associatives) ou bénévoles d'âge et de caractères divers. L'entente au sein de l'équipe participe au bien-être des animaux.

Si vous êtes sûr de votre engagement, vous pourrez alors, après un entretien avec les responsables du refuge, commencer votre bénévolat.

B. Pour bien comprendre

I. Cochez les informations qui apparaissent dans le texte:

1. les conditions de devenir volontaire dans une société protectrice des animaux;
2. les formalités de l'adoption d'un animal en refuge;
3. la formation nécessaire pour devenir employé dans une société protectrice des animaux;
4. le profil psychologique et les qualités personnelles indispensables;
5. les coordonnées de quelques refuges pour animaux.

II. Répondez par vrai ou faux. Justifiez votre choix avec une phrase du texte:

1. Chacun peut, dans la mesure de ses moyens, apporter sa contribution à l'édifice de la protection animale.
2. Un entretien préalable avec les responsables du refuge est obligatoire.
3. Pour devenir bénévole, la seule condition est d'aimer les animaux.
4. Le bénévolat dans un refuge, c'est un esprit d'équipe, des personnes qui se mobilisent autour d'une même cause.
5. On ne peut devenir bénévole qu'à partir de 20 ans.

C. Vocabulaire

I. Mettez ensemble le mot et son équivalent de sens de la colonne de droite:

1. détresse	a. caprice, goût soudain et passager
2. retraité	b. manquer à une promesse
3. coup de tête	c. désespoir, sentiment d'abandon, de solitude
4. passade	d. personne qui ne travaille plus, qui a pris sa retraite
5. faire faux bond	e. décision brusque et irréfléchie

II. Complétez l'annonce ci-dessous avec: *année, bénévole (2 fois), bibliothèque, charge, domicile (3 fois), échec, épauler, mail, mission, rejoindre, soutien, travail.*

L'Entraide Amicale est à la recherche de ..... . Sa ..... consiste à ..... des élèves que leurs parents ne peuvent aider, faute de moyens nécessaires. Chaque élève est ainsi pris en ..... par un ....., durant une ..... scolaire. Le .....intervient à proximité de son ..... ou de son lieu de ..... et le ..... scolaire s'effectue au ..... de l'élève ou à la ..... la plus proche. Si vous souhaitez nous ..... dans la lutte contre l' ..... scolaire, n'hésitez pas à nous envoyer un ..... .

III. Choisissez la bonne variante:

1. Nous avons participé à ce projet à ***l'initiative/ initiation*** de notre professeur d'histoire.
2. J'ai choisi de faire du ***bénéfice/ bénévolat*** parce que j'avais envie de me rendre utile.
3. Je voudrais donner de mon temps aux autres: faire du ***secours/ soutien*** scolaire, me déplacer dans les hôpitaux, accompagner une personne ***handicapée/ invalidante***.
4. Si vous adhérez à cette association, votre ***engagement/embauchage*** doit être fiable et régulier.

IV. Associez les mots en italiques à leur synonyme dans la colonne de droite:

• Je travaille comme *volontaire* / ..... dans une association qui prête *assistance* /.....aux personnes âgées.	pauvres humanitaire gratuit bénévole secours
• C'est une association *caritative* / ..... qui a comme objectif l'insertion sociale des personnes *défavorisées* /	
• Pour nous aider à lancer ce projet ils nous ont prêté leur concours à titre *gracieux* /	

V. Patrick veut déposer sa candidature pour un poste de bénévole, mais il s'est trompé sur une partie de son message. Aidez-le à la récrire, en remplaçant les mots soulignés par leur contraire: *avoir la capacité d'empathie, avoir l'esprit d'organisation, débrouillard, être à l'écoute des autres, être de bonne humeur, patient, rigoureux, sociable, souple.*

Bonjour, je voudrais faire acte de candidature au poste de bénévole. Je souhaite vivement mettre à votre disposition une partie de mon temps, à titre gracieux, afin d'aider les personnes en difficulté.

Je suis une personne hésitante, têtue, maladroite, impatiente, méfiante; je suis insensible à la souffrance des autres, je ne peux pas me mettre à leur place, je suis désordonné et toujours de mauvaise humeur.

Je me tiens à votre disposition pour un entretien éventuel, ainsi que des informations complémentaires.

VI. À partir des images ci-dessous répondez aux questions suivantes:

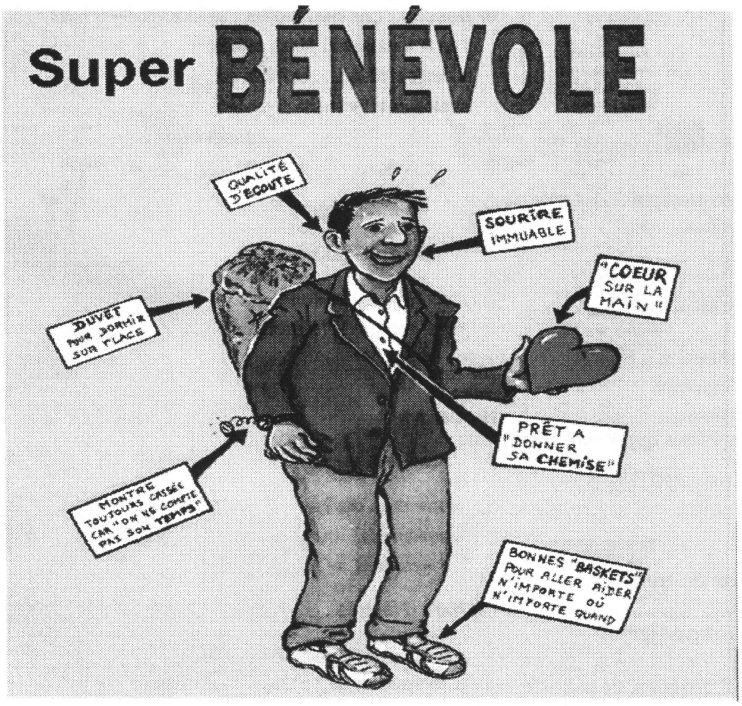

Quelles seraient, à votre avis, les qualités requises pour devenir bénévole?

À quel genre d'association caritative aimeriez-vous adhérer ? Pour quelles raisons?

VI. Lisez le texte suivant et complétez le tableau:

J'ai découvert le Parlement des Jeunes à Fontainebleu, en 1999, à l'occasion de son premier Forum académique. Durant cet événement, j'ai pu rencontrer de nombreux jeunes de mon âge, venant d'horizons divers. Dans une atmosphère à la fois studieuse et détendue, nous étions rassemblés avec l'objectif d'émettre des propositions, de débattre, de discuter de l'Europe et de son avenir. C'est ce que nous nous sommes efforcés de faire et je dois dire que ces échanges ont été très enrichissants. D'une part, au niveau des débats, les différentes idées permettant de prendre conscience des multiples perceptions de l'Europe et d'autre part, au niveau personnel, du fait des nombreuses nationalités représentées, qui ont été un moyen supplémentaire de mieux appréhender la réalité européenne.

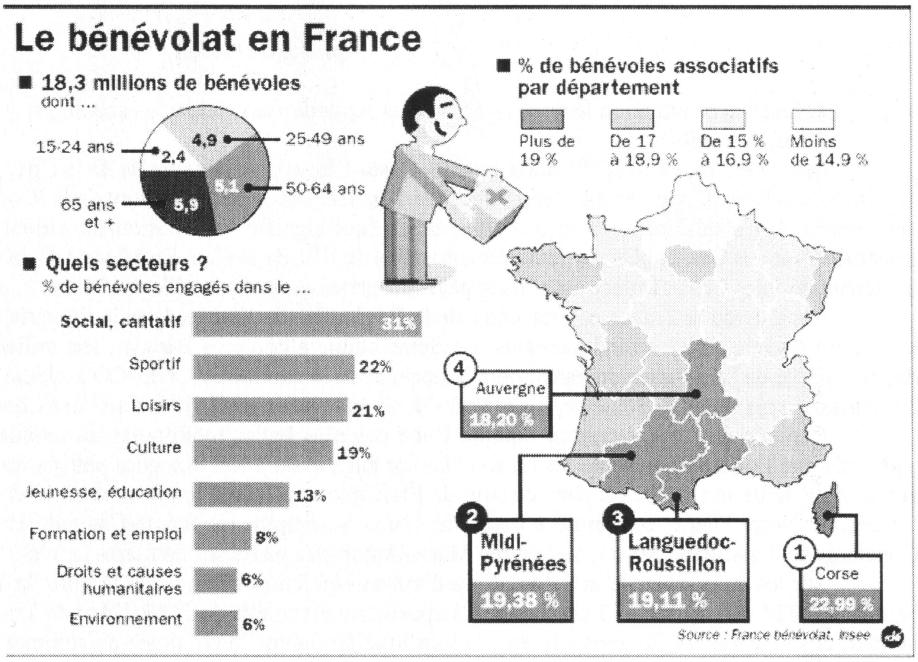

François Quinton

Qui participe à cet événement?	
Quand ?	
Avec qui?	
Où?	
Comment?	
Pourquoi?	

Bibliographie

Dobre, Claudia, Compréhension des écrits, Éditions Booklet, Bucureşti, 2016
Dobre, Claudia et Diana Ionescu, Limba franceză. Caiet de lucru pentru clasa a IX-a, Éditions Booklet, Bucureşti, 2016
Groza, Doina, Gina Belabed, Claudia Dobre, Diana Ionescu, Limba franceză.Exerciţii oentru clasele IX-X, Éditions Corint, Bucureşti, 2006
Nasta, Dan Ion, Limba franceză. Porte-bonheur: manual pentru clasa a X-a, limba modernă 1, Éditions Corint, Bucureşti, 2008
Robert, Paul, Le Petit Robert de la langue française 2006

Epreuve écrite I

1. Lisez avec attention le texte ci-dessous et répondez aux questions suivantes: **3p (0,375px8)**

Paris, la capitale

Paris a été fondé au IIIème siècle avant J-C, sur l'île appelée depuis Île de la Cité, par un groupe de celtes. Ces pêcheurs de la tribu des Parisii, poussés par l'émigration vers les rives de la Seine, se sont fixés là où la douceur et la fertilité du climat les ont retenus. On a désigné sous le nom de Lutèce (qui signifie « habitation au milieu des eaux ») le groupe d'habitations construites sur ces îles, et plus particulièrement celles de l'Île de la Cité. En 52 av. J-C, la ville de Lutèce tombe aux mains d'un lieutenant de Jules César. Lutèce est alors appelée progressivement « la ville des Parisii », puis au Vème siècle après J-C, « Paris ».

Capitale de la France et Préfecture de la Région Île-de-France, la ville de Paris occupe une superficie de plus de 100 km^2, étant divisée en 20 arrondissements. La Seine coupe à peu près Paris en son milieu, délimitant la rive gauche et la rive droite. Preuve de la richesse du patrimoine historique de la capitale, l'UNESCO a classé au Patrimoine de l'Humanité plus de 30 ponts qui enjambent la Seine depuis le Pont-Neuf, achevé en 1607, jusqu'au Pont Charles-de-Gaulle, inauguré en 1996.

Capitale des arts, reconnue comme l'une des plus belles métropoles du monde, Paris possède une énorme richesse culturelle que l'on doit non seulement à son histoire mais aussi à son immense patrimoine. La ville s'est organisée à ses débuts autour de l'Île de la Cité. C'est dans ce coin de Paris que vous aurez le plaisir d'admirer un chef-d'œuvre de l'art gothique, la Cathédrale Notre-Dame, construite à partir de 1163, la somptueuse Sainte-Chapelle et ses vitraux majestueux ou encore la Conciergerie, l'ancienne prison, où la reine Marie-Antoinette passa ses dernières heures.

Sur les deux rives de la Seine, il y a d'autres emblèmes célèbres de la ville: la Tour Eiffel, qui surplombe la ville du haut de ses 324 m, réalisée à l'occasion de l'Exposition universelle de 1889, l'Arc de Triomphe couronnant la place de l'Étoile au bout des légendaires Champs-Élysées, la basilique du Sacré-Cœur, située au sommet de la butte Montmartre, le Panthéon, consacré à la mémoire des grands personnages de la nation, la célèbre Sorbonne (dans le Quartier Latin), l'une des plus anciennes universités européennes, le musée du Louvre qui dévoile au regard des visiteurs des œuvres parmi les plus célèbres de toute l'histoire de l'art, comme La Joconde de Léonard de Vinci ou La Vénus de Milo. À voir absolument!

d'après www.paris-city.fr

a. Quel est l'ancien nom de Paris?
b. D'où vient le nom de Paris?
c. Quand la ville a-t-elle pris le nom d'aujourd'hui?
d. Quel est le fleuve qui traverse la ville?
e. Combien de ponts enjambent ce fleuve?
f. Quel est le chef-d'œuvre de l'art gothique?
g. Quand est-ce qu'il a été construit?
h. Énumérez d'autres emblèmes célèbres de la ville de Paris.

2. Choisissez la variante correcte: **2p (1px2)**

a. Ce texte est extrait:
- o d'un témoignage
- o d'un récit
- o d'une brochure touristique

b. Quel est le but du texte?
- o donner des informations d'intérêt touristique
- o présenter les événements culturels de Paris
- o informer sur le système de transport à Paris

3. Complétez les points par les mots convenables tirés du texte: **2p (0,25px8)**

C'est vers le IIIème siècle avant J-C, qu'une tribu celte de ....., les Parisii, s'installe sur l'actuelle..... . La capitale est traversée par la ....., fleuve qui partage la ville en deux: la ..... droite, au nord, et la ..... gauche, au sud. Le fleuve est enjambé par plus de 30 ....., dont le plus ancien date de 1607. Chef-lieu de la région ....., la capitale de la France est divisée, du point de vue administratif, en 20 ..... .

4. Associez convenablement les éléments des deux séries: **2p (0,4px5)**

Notre-Dame	ancienne prison
le Quartier Latin	Sacré-Cœur
la Conciergerie	la plus grande avenue
Montmartre	les universités
les Champs-Élysées	l'Île de la Cité

1 p.of.

Epreuve écrite II

1. Complétez les phrases avec les mots suivants: *station service, parc, trottoirs, gare, rue, bus, mairie, école, passants, maison.* **1,50p (0,15px10)**

a. Le plus haut responsable de ma ville habite à la ..... .
b. Pour prendre le train je dois me rendre à la ..... .
c. Je n'ai plus d'essence. Je vais faire le plein à la ..... .
d. Tous les matins, le chauffeur du ..... me dépose devant l' ..... où j'ai cours jusqu'à midi.
e. Je rentre ensuite avec la maman de Mélanie. Nous passons par le ..... pour rejoindre la .....dans laquelle se trouve la ..... où j'habite depuis que je suis née.
f. Sur les ..... une foule de ..... se pressent sans se voir les uns les autres.

2. Chassez l'intrus de chaque série: **0,50 p (0,10px5)**

- rue, embouteillage, employé, carrefour
- maternelle, collège, lycée, banque
- administration, place, guichet, formulaire
- tramway, métro, bus, train
- trottoir, piste cyclable, quartier, arrêt de bus

3. Vrai ou faux? Corrigez les phrases qui sont fausses: **2 p (0,40px5)**

a. Un hameau est un petit groupe d'habitations isolées.
b. Une métropole est une petite agglomération rurale.
c. La banlieue désigne la zone urbanisée située autour de la ville centre.
d. Les piétons traversent la rue au feu rouge.
e. Une agglomération urbaine est une ville centre et ses banlieues.

4. Associez les éléments de deux colonnes: **1 p. (0,125px8)**

passage	de métro
centre	unique
feu	d'autobus
rond	payant
station	point
arrêt	rouge
sens	piétons
parking	ville

5. Indiquez le synonyme du mot ***chemin*** et des expressions où il figure, selon le contexte. Choisissez entre: *direction, déranger, voie ferrée, en voie de réussite, moyen.* **2p. (0,40px5)**

a. Il n'arrivera pas à ses fins par ce ***chemin*** / ..... .
b. *Quel chemin* / ..... a-t-il pris pour arriver à la gare?
c. Le train est un moyen de transport qui roule sur ***le chemin de fer*** / ..... .
d. Il ne faut pas ***te mettre sur le chemin de*** / ..... ton frère.
e. Je me réjouis pour toi, tu es ***en bon chemin*** / ..... .

6. Complétez les phrases suivantes avec les éléments qui manquent. Choisissez entre: *c'est quel bus, comment arriver à la station Saint-Michel, la Place de la Bastille, où se trouve la poste, l'aéroport de Roissy.* **2 p. (0,40px5)**

a. Savez-vous .....?
b. Pardon, Madame, pour .....?
c. S'il vous plaît, Monsieur, je cherche .....?
d. Je dois envoyer une lettre. Pourriez-vous me dire .....?
e. Excusez-moi, pour la Gare Saint-Lazare .....?

1 p. of.

Epreuve écrite III

1. Lisez avec attention le texte ci-dessous. Choisissez la variante *vrai* ou *faux* en justifiant avec une phrase ou une expression du texte: **3 p. (0,375px8)**

Bénévolat: tendre la main ne coûte rien

Du 12 au 14 septembre, ce sont les 3 jours du bénévolat. L'occasion de se poser cette question: et si, moi aussi, j'aidais les autres? Être bénévole, c'est aider, le plus souvent une association, sans être payé. En France, le nombre de bénévoles serait compris entre 12 et 14 millions, soit un Français sur quatre. Ce sont surtout les étudiants et les retraités qui s'engagent le plus. Quand on choisit de devenir bénévole, c'est souvent pour défendre une cause qui nous touche. Par exemple aider des personnes handicapées, accueillir des enfants pour les vacances, protéger les animaux... Pour être bénévole, il suffit d'avoir du temps, et de l'énergie. Il faut normalement avoir 16 ans, mais on peut toujours aller donner un coup de main avec ses parents. D'ailleurs, la loi autorise même les enfants de 16 ans à créer une association.

S'engager comme bénévole, c'est un excellent moyen de découvrir la vie en société, de prendre des responsabilités. C'est une chose qui est très appréciée par les patrons quand on mentionne une telle expérience sur son CV. Mais bien sûr, c'est une aide indispensable pour les associations, qui ont toujours besoin d'aide. Alors si devenir bénévole vous intéresse, pourquoi ne pas en parler à vos parents et chercher ensemble quel type de cause vous aimeriez aider?

Journal des enfants, 12.09.2012

		VRAI	FAUX
a.	Le bénévolat n'est pas rémunéré. Justification:		
b.	25 % des Français seraient bénévoles du 12 au 14 septembre. Justification:		
c.	Tout le monde fait du bénévolat durant ces dates-là , sauf les étudiants et les retraités. Justification:		
d.	On fait du bénévolat parce que ça fait bien. Justification:		
e.	On peut créer une association de bénévolat avant l'âge de la majorité légale. Justification:		
f.	Tous les jeunes qui font du bénévolat doivent être accompagnés de leurs parents. Justification:		
g.	Être bénévole c'est assumer des responsabilités. Justification:		
h.	Faire du bénévolat enrichit un CV. Justification:		

2. Donnez quatre autres exemples de causes à défendre qui ne sont pas mentionnés dans le texte: « Quand on choisit de devenir bénévole, c'est souvent pour défendre une cause qui nous touche. *Par exemple aider des personnes handicapées, accueillir des enfants pour les vacances, protéger les animaux....* » **2 p. (0,50px4)**

3. Donner les noms de quatre associations que vous connaissez. **2 p. (0,50px4)**

4. Expression écrite: *Vous songez à faire du bénévolat. Vous exposez votre désir à l'un de vos amis. Imaginez le dialogue.* **2 p.**

1 p. of.

Epreuve écrite IV

1. Lisez avec attention le texte ci-dessous et répondez aux questions suivantes: **3 p. (0,30px10)**

Bénévolat et citoyenneté

Pour encourager les gens à aider les autres, 2011 a été désignée ***Année européenne du Bénévolat ou du Volontariat. L'Année européenne du Bénévolat et du Volontariat***, sert à promouvoir la citoyenneté et à montrer que des gens se mobilisent pour aider. Car, partout, des personnes pauvres, malades ou âgées ont besoin d'appui ou de soutien.

Être citoyen, c'est vivre dans un pays et bénéficier des droits et des devoirs de ce pays. Ainsi, en France, c'est être libre et égal aux autres, avoir le droit, par exemple, de voter et le devoir d'obéir aux lois. Faire preuve de citoyenneté, c'est respecter ces droits et devoirs et les défendre. C'est aussi avoir conscience que l'on partage la même société, se sentir concerné par ce qui se passe, et vouloir s'engager pour améliorer les choses. Les associations sont très actives, mais souvent, elles n'ont pas assez d'argent. Elles doivent alors faire appel à des personnes qui donnent de leur temps sans attendre d'argent en retour: les bénévoles.

11 millions de Français, un sixième de la population, sont bénévoles dans une association. Ils font beaucoup de choses: ils aident des enfants à faire leurs devoirs, ils distribuent des repas chauds un soir par mois, ou encore nettoient les plages polluées ou participent à l'organisation de la fête de Noël du quartier. Le 5 décembre de chaque année on célèbre la journée mondiale du bénévolat; c'est en 1985 à New York que l'ONU a décidé de créer cette journée.

Il faut avoir plus de 15 ans pour être bénévole dans une association. Mais aider les autres, ça peut consister simplement à proposer au voisin malade de l'aider à faire ses courses, ou à aider un copain qui n'est pas fort en math! Ce genre d'actions est important. Cela permet de lutter contre le chacun pour soi et de changer le quotidien de beaucoup de gens.

a. Qui sont les bénévoles?
b. Combien de Français sont bénévoles?
c. Est-ce qu'on peut être bénévole dans une association à 13 ans?
d. Qu'est-ce que les bénévoles font pour aider les autres?
e. À quoi sert ***l'Année européenne du bénévolat***?
f. Qu'est-ce que c'est la citoyenneté?
g. En quelle année l'ONU a créé la journée mondiale du bénévolat?
h. Citez un synonyme de « bénévolat ».
i. Est-ce qu'il y a en Roumanie des personnes qui ont besoin d'aide (pauvres, malades, âgées…)?
j. Tu aimerais être bénévole? Pourquoi?

2. Choisissez le mot juste pour compléter chaque blanc dans le texte suivant: *exclus, gens, au départ, mec, blagues, humoriste, médiatique, stars.* **3 p. (0,375px8)**

Les restos du cœur, c'est l'histoire d'un ..... appelé Coluche. Il est acteur, comédien, comique sur scène. Il a tout d'un grand ..... . Il fait rire la France entière avec ses ..... qui touchent à tous les tabous. Il prend la défense des ..... de la société, quels qu'ils soient. En 1985, il a l'idée géniale des Restaurants du Cœur. Il lance un appel à la radio: *« J'ai une petite idée comme ça. Si des fois y a des marques qui m'entendent, si y a des ..... qui sont intéressés pour sponsoriser une cantine gratuite qu'on pourrait commencer par faire à Paris. Nous, on est prêts à aider une entreprise comme ça qui ferait un resto qui aurait comme ambition, ..., de distribuer deux ou trois mille couverts par jour ».* Ainsi sont nés les premiers restaurants sous le logo Les Relais du Cœur.

Coluche sait que le meilleur soutien qu'il puisse offrir à ces restaurants est sa propre image et celle des copains artistes, chanteurs ou sportifs. Au cours de l'hiver 1985, il rassemble une grande famille ..... autour de son idée, créant ainsi une bande d'artistes dite les *Enfoirés*. Ce sont tous de grandes ..... populaires chargées de donner du bonheur et du soutien aux restos. Les concerts des *Enfoirés* sont annuels et bénévoles: ils rencontrent un succès extraordinaire grâce à la présence d'artistes très connus comme Jean-Jacques Goldman, Patrick Bruel ou Patricia Kaas.

3. Trouvez dans l'encadré ci-dessous l'équivalent du mot ou de l'expression en gras: **3 p. (0,60px5)**

a. Coluche **s'est fait un devoir** d'aller visiter les Restos du Cœur.
b. Les chanteurs qui animent le groupe *Les Enfoirés* **ont le cœur sur la main**.
c. Pour se mobiliser, ils **n'ont pas eu le feu vert** d'un ministre.
d. Paul est un battant: lui et l'indifférence, **ça fait deux**.
e. Après une période d'insuccès et de vaines querelles, il faut savoir **tourner la page**.

s'obliger à
avoir l'autorisation
ce sont des choses incompatibles
prendre ses distances
être de gens sincères et serviables

1 p. of.

Capitolul 4. MATEMATICĂ

MATRICE

1. Noţiuni generale. Definiţii şi exemple

Definiţie. Se numeşte **matrice cu *m* linii şi *n* coloane** (sau **de tip m×n**) un tablou cu *m* linii şi *n* coloane $\begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{pmatrix}$, ale cărui elemente a_{ij} sunt numere complexe.

Se notează şi $A = \left(a_{ij}\right)_{\substack{i=\overline{1,m} \\ j=\overline{1,n}}}$ sau: $A = \left(a_{ij}\right)_{\substack{1\le i\le m \\ 1\le j\le n}}$. Pentru elementul a_{ij}, indicele *i* arată linia pe care se află elementul, iar *j* indică pe ce coloană este situat.

Mulţimea matricelor de tip m×n cu elemente numere reale se notează prin $M_{m,n}(\mathbb{R})$.

Evident: $M_{m,n}(\mathbb{Z}) \subset M_{m,n}(\mathbb{Q}) \subset M_{m,n}(\mathbb{R}) \subset M_{m,n}(\mathbb{C})$.

Cazuri particulare

1) Matricea linie de forma $A = \begin{pmatrix} a_1 & a_2 & \dots & a_n \end{pmatrix} \in M_{1,n}(\mathbb{C})$; **2) Matricea coloană** are forma $B = \begin{pmatrix} a_1 \\ a_2 \\ \dots \\ a_m \end{pmatrix} \in M_{m,1}(\mathbb{C})$.

3) O matrice de tip m×n se numeşte **nulă** (**zero**) dacă toate elementele ei sunt zero. Se notează cu $O_{m,n} = \begin{pmatrix} 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 0 & \dots & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & 0 \end{pmatrix}$.

4) Dacă numărul de linii este egal cu nr de coloane,

atunci matricea se numeşte **pătratică**: $A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ a_{n1} & a_{n2} & \dots & a_{nn} \end{pmatrix} \in M_n(\mathbb{C})$.

Sistemul de elemente $\left(a_{11}\ a_{22}\ \dots\ a_{nn}\right)$ reprezintă **diagonala principală** a matricei *A*,

iar suma $a_{11} + a_{22} + \dots + a_{nn}$ se numeşte **urma matricei** *A*, notată $Tr(A) = \sum_{i=1}^{n} a_{ii}$.

Sistemul de elemente $\left(a_{1n}\ a_{2n-1}\ \dots\ a_{n1}\right)$ reprezintă **diagonala secundară** a matricei *A*.

5) $I_n = \begin{pmatrix} 1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1 & \dots & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & 1 \end{pmatrix}$ se numeşte **matricea unitate** de ordinul n..

Exemplu: O matrice pătratică de ordinul 2 este: $A = \begin{pmatrix} -4 & \sqrt{3} \\ \frac{1}{5} & 1 \end{pmatrix} \in M_n(\mathbb{C})$. Pentru aceasta, –4 şi 1 sunt elementele diagonalei principale a matricei *A*, iar **urma matricei** *A* este $Tr(A) = -4 + 1$.

6) Transpusa unei matrice $A = \left(a_{ij}\right)_{\substack{1\le i\le m \\ 1\le j\le n}} \in M_{m,n}(\mathbb{C})$ este matricea ${}^tA = \left(a_{ji}\right)_{\substack{1\le j\le n \\ 1\le i\le m}} \in M_{n,m}(\mathbb{C})$.

Matricea transpusă se obţine din matricea A prin schimbarea liniilor în coloane şi a coloanelor în linii.

Exemplu: Transpusa matricei $M = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 \\ -2 & 1 & 0 \\ 0 & 2\sqrt{5} & 1 \end{pmatrix}$ este matricea ${}^tM = \begin{pmatrix} 1 & -2 & 0 \\ 2 & 1 & 2\sqrt{5} \\ 3 & 0 & 1 \end{pmatrix}$.

2. Operaţii cu matrice

2.1. ***Egalitatea a două matrice*** *Definiţie.* Fie A = (a_{ij}), B = (b_{ij}) ∈ $M_{m,n}(\mathbb{C})$. Spunem că matricele *A*, *B* **sunt egale** şi scriem **A = B** dacă $a_{ij} = b_{ij}$, $(\forall)\, i = \overline{1,m}$, $(\forall)\, j = \overline{1,n}$.

Ex: Să se determine numerele reale *x*, *y* astfel încât să avem egalitatea de matrice $\begin{pmatrix} x+1 & x+y \\ 0 & x-2y \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2 & -x-1 \\ 0 & 9-2x \end{pmatrix}$.

Rezolvarea începe cu a scrie sistemul format din egalităţile: $x+1=2$, $x+y=-x-1$, $0=0$ (A), $x-2y=9-2x$.

2.2. ***Adunarea matricelor*** *Definiţie.* Fie A = (a_{ij}), B = (b_{ij}), C = (c_{ij}) ∈ $M_{m,n}(\mathbb{C})$.

Matricea *C* se numeşte **suma** matricelor *A*, *B* dacă: $c_{ij} = a_{ij} + b_{ij}$, $(\forall)\, i = \overline{1,m}$, $(\forall)\, j = \overline{1,n}$.

Observaţie: Două matrice se pot aduna dacă **sunt de acelaşi tip** (au acelaşi nr de linii şi acelaşi nr de coloane): *A*, *B* ∈ $M_{m,n}(\mathbb{C})$.

Exemplu: Să se calculeze A + B pentru: $A = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 2 \\ 3 & 0 & 1 \end{pmatrix}$, $B = \begin{pmatrix} 0 & 5 & -3 \\ 10 & 1 & 5 \end{pmatrix}$.

Rezolvare: $A+B=\begin{pmatrix}1 & -1 & 2\\ 3 & 0 & 1\end{pmatrix}+\begin{pmatrix}0 & 5 & -3\\ 10 & 1 & 5\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}1+0 & -1+5 & 2-3\\ 3+10 & 0+1 & 1+5\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}1 & 4 & -1\\ 13 & 1 & 6\end{pmatrix}$.

2.3. *Înmulţirea cu scalari a matricelor* *Definiţie.* Fie $\lambda \in C$ şi $A=(a_{ij})\in M_{m,n}(C)$. Se numeşte **produsul dintre scalarul** $\lambda\in\mathbb{C}$ **şi matricea** A, matricea notată $\lambda A \in M_{m,n}(C)$. definită prin $\lambda A=(\lambda a_{ij})$.

Observaţie: A înmulţi o matrice cu un scalar revine la a înmulţi toate elementele matricei cu acest scalar.

Deci $\lambda A=\begin{pmatrix}\lambda a_{11} & \lambda a_{12} & \dots & \lambda a_{1n}\\ \lambda a_{21} & \lambda a_{22} & \dots & \lambda a_{2n}\\ \dots & \dots & \dots & \dots\\ \lambda a_{m1} & \lambda a_{m2} & \dots & \lambda a_{mn}\end{pmatrix}$. ***Exemplu:*** Fie $A=\begin{pmatrix}\frac{1}{2} & -3 & 5\\ 0 & \frac{2}{3} & 1\end{pmatrix}$. Atunci $6A=\begin{pmatrix}3 & -18 & 30\\ 0 & 4 & 6\end{pmatrix}$.

2.4. *Înmulţirea matricelor* ***Definiţie.*** Fie $A=(a_{ij})\in M_{m,n}(C)$, $B=(b_{ij})\in M_{n,p}(C)$.

Produsul dintre matricele A şi B **(în această ordine)**, notat **A·B** este matricea $C=(c_{kj})\in M_{m,p}(C)$ definită prin

$$c_{kj}=\sum_{i=1}^{n}a_{ki}b_{ij},\ (\forall)\ k=\overline{1,m},(\forall)\ j=\overline{1,n}.$$

Observaţii:

1) Produsul AB a două matrice nu se poate efectua decât dacă $A\in M_{m,n}(C)$ şi $B\in M_{n,p}(C)$, adică **numărul de coloane ale lui** A **este egal cu numărul de linii ale lui** B, când se obţine o matrice $C=AB\in M_{m,p}(C)$.

Exemplu: Pentru $A=\begin{pmatrix}3 & 1\\ 0 & 2\end{pmatrix}$ şi $B=\begin{pmatrix}-1 & 4\\ 0 & 1\end{pmatrix}$, putem efectua $A\cdot B=\begin{pmatrix}3 & 1\\ 0 & 2\end{pmatrix}\cdot\begin{pmatrix}-1 & 4\\ 0 & 1\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}3\cdot(-1)+1\cdot 0 & 3\cdot 4+1\cdot 1\\ 0\cdot(-1)+2\cdot 0 & 0\cdot 4+2\cdot 1\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}-3 & 13\\ 0 & 2\end{pmatrix}$.

Dar: $B\cdot A=\begin{pmatrix}-1 & 4\\ 0 & 1\end{pmatrix}\cdot\begin{pmatrix}3 & 1\\ 0 & 2\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}(-1)\cdot 3+4\cdot 0 & (-1)\cdot 1+4\cdot 2\\ 0\cdot 3+1\cdot 0 & 0\cdot 1+1\cdot 2\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}-3 & 7\\ 0 & 2\end{pmatrix}$. Deci $AB\neq BA$.

2) Dacă matricele sunt pătratice A, $B\in M_n(C)$. atunci are sens întotdeauna atât $A\cdot B$ cât şi $B\cdot A$, dar, în general, $A\cdot B\neq B\cdot A$ adică înmulţirea matricelor **nu este comutativă**.

3) Dacă $I_n\in M_n(C)$ este matricea unitate, atunci $I_nA=AI_n=A,\ (\forall)A\in M_n(C)$.

Se spune că I_n este **element neutru** în raport cu operaţia de înmulţire a matricelor.

Ridicarea la putere a matricelor pătratice

Definiţie. Fie $A\in M_n(C)$, $A\neq O_n$. Matricea $\underbrace{A\cdot A\cdot\ldots\cdot A}_{de\ k\ ori}$ se numeşte **puterea** k **a matricei A** şi se notează $A^k=\underbrace{A\cdot A\cdot\ldots\cdot A}_{de\ k\ ori}$, $\forall k\in\mathbb{N}^*$.

4) Convenim că $A^0=I_n$.

3. Aplicaţii

1. Stabiliţi tipul matricelor:

$A=(-2\ \ 3)\in$; $B=\begin{pmatrix}5\\ -\sqrt{6}\\ 0\end{pmatrix}\in$; $C=\begin{pmatrix}4 & -5i\\ 1+2i & 3\end{pmatrix}\in$

$D=\begin{pmatrix}0 & 2 & -4\\ 1 & 2{,}14 & 5\end{pmatrix}\in$; $E=\begin{pmatrix}5 & 3 & 1\\ 2 & -3 & -5\\ 2 & 0 & 1\end{pmatrix}\in$; $F=\begin{pmatrix}\sqrt{2} & 4 & 6 & -2\\ 4 & 6 & 8 & 0\\ 6 & 8 & \sqrt{10} & 3\end{pmatrix}\in$

2. Să se determine numerele reale x, y, z astfel încât să aibă loc egalitatea de matrice, în cazurile

a) $\begin{pmatrix}1 & 2x-3y\\ -7x+6y & 0\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}1 & y-x-11\\ 19 & 0\end{pmatrix}$; **b)** $\begin{pmatrix}2x & 3x+y\\ x-7y & 2x\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}y+3 & 8-y\\ -5 & 4y\end{pmatrix}$; **c)** $\begin{pmatrix}y+3x & -1\\ 3 & y-x\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}x^2+1 & -1\\ 3 & 6\end{pmatrix}$

3. Să se calculeze A + B pentru: (a) $A=\begin{pmatrix}1 & 1\\ -1 & 1\end{pmatrix}$, $B=\begin{pmatrix}0 & 1\\ 1 & 0\end{pmatrix}$; (b) $A=\begin{pmatrix}1 & -3\\ 0 & 4\end{pmatrix}$, $B=\begin{pmatrix}2 & 4\\ -5 & -3\end{pmatrix}$.

4. Se consideră matricele A, B $\in M_{2,3}(C)$, $A=\begin{pmatrix}1 & \sqrt{3} & -1\\ 0 & 2 & 3\sqrt{3}\end{pmatrix}$, $B=\begin{pmatrix}-\sqrt{3} & 1-2\sqrt{3} & 0\\ 1 & \sqrt{3} & \sqrt{3}+1\end{pmatrix}$. Calculaţi: $3A-2\sqrt{3}B$, $\sqrt{3}A+2B$.

5. Să se determine matricea X din ecuaţia $3X+\begin{pmatrix}2 & -3\\ -1 & 2\\ 2 & -3\end{pmatrix}=2\cdot\begin{pmatrix}1 & 3\\ 7 & 4\\ -2 & 6\end{pmatrix}+\begin{pmatrix}-3 & 6\\ -9 & 3\\ 3 & 0\end{pmatrix}$.

6. Să se determine x, y, u, v, astfel încât: $\begin{pmatrix}-x & y\\ u+1 & v\end{pmatrix}-\begin{pmatrix}y & x\\ 3v & 1-2u\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}-3 & 1\\ -8 & 2\end{pmatrix}$.

7. Să se determine matricea A astfel încât: $2A+\begin{pmatrix}4 & 10 & -5\\ 6 & 12 & -3\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}7 & -1 & 11\\ 12 & 1 & 15\end{pmatrix}+\begin{pmatrix}1 & 5 & 2\\ 4 & 21 & 4\end{pmatrix}$.

8. Determinaţi numerele reale x, y, z, t ştiind că $2A + 3B = C$, unde

a) $A=\begin{pmatrix}3x & 2y\\ -1 & -1\end{pmatrix}$, $B=\begin{pmatrix}2 & -1\\ 2z & -t\end{pmatrix}$, $C=\begin{pmatrix}0 & 5\\ 4 & -8\end{pmatrix}$ b) $A=\begin{pmatrix}-5x & 4 & 3y\\ 1 & z & 0\end{pmatrix}$, $B=\begin{pmatrix}2 & 6t & 1\\ x & -5 & 0\end{pmatrix}$, $C=\begin{pmatrix}-4 & -10 & 9\\ 5 & 1 & 0\end{pmatrix}$

9. Să se arate că dacă $A=\begin{pmatrix}0 & 0 & 1\\ 1 & 0 & 0\\ 0 & 1 & 0\end{pmatrix}$, atunci $A^3 = I_3$.

DETERMINANŢI

1. Definiţia determinantului de ordin $n<4$

Fie $A=(a_{ij})\in M_n(C)$ o matrice pătratică. Vom asocia acestei matrici un număr notat det(A) numit **determinantul matricei A.**

Definiţie. Dacă $A=(a_{ij})\in M_1(C)$ este o matrice pătratică **de ordinul întâi**, atunci $\det(A)=a_{11}$.

Definiţie. Dacă $A=\begin{pmatrix}a_{11} & a_{12}\\ a_{21} & a_{22}\end{pmatrix}$, atunci numărul $\det(A)=\begin{vmatrix}a_{11} & a_{12}\\ a_{21} & a_{22}\end{vmatrix}=a_{11}a_{22}-a_{12}a_{21}$ se numeşte **determinant de ordin** 2. Termenii $a_{11}a_{22}$, a_{12}, a_{21} se numesc **termenii dezvoltării** determinantului de ordin 2.

Exemplu: $\begin{vmatrix}1 & -1\\ 2 & 3\end{vmatrix}=1\cdot 3-(-1)\cdot 2=3+2=5$.

Def. Determinantul matricei $A=\begin{pmatrix}a_{11} & a_{12} & a_{13}\\ a_{21} & a_{22} & a_{23}\\ a_{31} & a_{32} & a_{33}\end{pmatrix}$ este numărul $\det(A)=a_{11}a_{22}a_{33}+a_{13}a_{21}a_{32}+a_{12}a_{23}a_{31}-a_{13}a_{22}a_{31}-a_{12}a_{21}a_{33}-a_{11}a_{23}a_{32}$

şi se numeşte **determinant de ordin** 3. Termenii care apar în formulă se numesc **termenii dezvoltării** determinantului.

Pentru calculul determinantului de ordin trei se pot utiliza trei tehnici simple:

*** **Regula lui Sarrus**

Fie determinantul de ordin 3, $d=|a_{ij}|_{i,j=1,3}$. Pentru a-l calcula, se utilizează scrierea:

$$\begin{vmatrix}a_{11} & a_{12} & a_{13}\\ a_{21} & a_{22} & a_{23}\\ a_{31} & a_{32} & a_{33}\end{vmatrix}\begin{matrix}a_{11} & a_{12}\\ a_{21} & a_{22}\end{matrix}$$

(am scris sub determinant primele două linii). Se face produsul elementelor de pe diagonale:

Diag. principală: Produsul elementelor de pe o diagonală descendentă este cu semnul plus. Avem trei astfel de produse: $a_{11}a_{22}a_{33}, a_{13}a_{21}a_{32}, a_{12}a_{23}a_{31}$.

Diag. secundară: Produsul elementelor de pe o diagonală ascendentă este cu semnul minus. Avem trei astfel de produse: $-a_{13}a_{22}a_{31}, -a_{12}a_{21}a_{33}, -a_{11}a_{23}a_{32}$.

Suma celor şase produse dă valoarea determinantului d de ordin 3.

*** **Regula triunghiului**

Am văzut că determinantul de ordin 3 are în dezvoltarea sa 6 termeni, trei cu semnul plus şi alţi trei cu semnul minus.

Primul termen cu plus se găseşte înmulţind elementele de pe diagonala principală, iar ceilalţi doi, înmulţind elementele situate în vârfurile celor două triunghiuri care au o latură paralelă cu cu diagonala principală. După aceeaşi regulă, referitoare la diagonala secundară, se obţin termenii cu minus.

Observaţie: Atât „regula lui Sarrus" cât şi „regula triunghiului" se aplică **numai determinanţilor de ordin 3**.

Exemplu. Să se calculeze prin cele două metode de mai sus determinantul $d=\begin{vmatrix}-3 & 0 & 1\\ 0 & 2 & -1\\ 3 & 1 & 0\end{vmatrix}$

Rezolvare: ** **Regula lui Sarrus** $d=-3\cdot 2\cdot 0+0\cdot 1\cdot 1+3\cdot 0\cdot(-1)-[3\cdot 2\cdot 1+(-3)\cdot 1\cdot(-1)+0\cdot 0\cdot 0]=0+0+0-(6+3+0)=-9$

** **Regula triunghiului** $d=-3\cdot 2\cdot 0+0\cdot(-1)\cdot 3+0\cdot 1\cdot 1-[3\cdot 2\cdot 1+(-3)\cdot 1\cdot(-1)+0\cdot 0\cdot 0]=0+0+0-(6+3+0)=-9$.

****Recurent** (sau **dezvoltare după o linie sau o coloană)**

Determinantul de ordin 3 are 6 (= 3!) termeni dintre care trei sunt cu semnul plus, iar ceilalţi cu minus.

Are loc următoarea proprietate:

$$\det(A)=(-1)^{1+1}a_{11}\begin{vmatrix}a_{22} & a_{23}\\ a_{32} & a_{33}\end{vmatrix}+(-1)^{1+2}a_{12}\begin{vmatrix}a_{21} & a_{23}\\ a_{31} & a_{33}\end{vmatrix}+(-1)^{1+3}a_{13}\begin{vmatrix}a_{21} & a_{22}\\ a_{31} & a_{32}\end{vmatrix}$$ **,dezvoltarea determinantului după elementele liniei întâi**

$$=(-1)^{1+1}a_{11}\begin{vmatrix}a_{22} & a_{23}\\ a_{32} & a_{33}\end{vmatrix}+(-1)^{2+1}a_{21}\begin{vmatrix}a_{12} & a_{13}\\ a_{32} & a_{33}\end{vmatrix}+(-1)^{3+1}a_{31}\begin{vmatrix}a_{12} & a_{13}\\ a_{22} & a_{23}\end{vmatrix}$$ **dezvoltarea determinantului după elementele coloanei întâi.**

Alte precizări: Fie $A=(a_{ij})\in M_n(C)$.

Definiţie1. Se numeşte **minor** asociat elementului a_{ij} determinantul matricii pătratice A_{ij} de ordin $n-1$ obţinut prin suprimarea liniei i şi coloanei j din matricea A. Se notează acest minor prin $\det(A_{ij})$ sau d_{ij}.

Definiţie2. Se numeşte **complement algebric** al elementului a_{ij} numărul $\delta_{ij} = (-1)^{i+j} d_{ij}$. Exponentul i+j al lui (–1) este suma dintre numărul liniei *i* şi coloanei *j* pe care se află a_{ij}.

2. Proprietăţile determinanţilor

P1. Determinantul unei matrice coincide cu determinantul matricii transpuse, adică dacă $A \in M_n(C)$, atunci $\det(A) = \det({}^tA)$.
P2. Dacă toate elementele unei linii (sau coloane) dintr-o matrice sunt nule, atunci determinantul matricii este nul.
P3. Dacă într-o matrice schimbăm două linii (sau două coloane) între ele obţinem o matrice care are determinantul egal cu opusul determinantului matricei iniţiale.
P4. Dacă o matrice are două linii (sau coloane) identice, atunci determinantul său este nul.
P5. Dacă toate elementele unei linii (sau coloane) ale unei matrici sunt înmulţite cu un număr α, obţinem o matrice al cărei determinant este egal cu α înmulţit cu determinantul matricei iniţiale.
P6. Dacă elementele a două linii (sau coloane) ale unei matrici sunt proporţionale, atunci determinantul este nul.
P7. Dacă linia *i* a unei matrice *A* este suma a doi vectori, atunci determinantul ei este egal cu suma a doi determinanţi corespunzători matricelor care au aceleaşi linii ca *A*, cu excepţia liniei *i* unde au câte unul din cei doi vectori.

Pentru determinanţi de ordin 2, proprietatea spune că: $\begin{vmatrix} a+a' & b+b' \\ c & d \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} a & b \\ c & d \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} a' & b' \\ c & d \end{vmatrix}$.

Observaţie: O proprietate analoagă are loc şi pentru coloane.
P8. Dacă o linie(o coloană) a unei matrice pătratice a este o combinaţie liniară de celelalte linii(coloane), atunci $\det(A)=0$.
P9. Dacă la o linie(o coloană) a matricei *A* adunăm elementele altei linii(coloane) înmulţite cu acelaşi număr, atunci această matrice are acelaşi determinant ca matricea *A*.
P10. $\det(I_n) = 1$.
P11. $\det(\lambda A) = \lambda^n \det(A)$, $A \in M_n(C)$.
P12. Dacă $A=(a_{ij})$ este o matrice triunghiulară(sau diagonală), atunci $\det(A)=a_{11} \cdot a_{22} \cdot \ldots \cdot a_{nn}$.
(Valoarea determinantului este egală cu produsul elementelor de pe diagonala principală).
P13. Dacă $A,B \in M_n(C)$, atunci $\det(A \cdot B) = \det(A) \cdot \det(B)$ (Determinantul produsului a două matrice pătratice este egal cu produsul determinanţilor acelor matrice). În particular $\det(A^n) = (\det(A))^n$, $n \in N^*$.

3. Calculul inversei unei matrice

Definiţie. Fie $A=(a_{ij}) \in M_n(C)$.
Matricea A se numeşte **inversabilă** dacă există matricea $B \in M_n(C)$ cu proprietatea că $A \cdot B = B \cdot A = I_n$ (matricea unitate).
Matricea *B* din definiţie se numeşte **inversa** matricei A şi se notează $B = A^{-1}$. Deci $A \cdot A^{-1} = A^{-1} \cdot A = I_n$.
Teoremă. Matricea $A \in M_n(C)$ este **inversabilă** dacă şi numai dacă $\det(A) \neq 0$.
O astfel de matrice se numeşte **nesingulară**.

Construcţia lui A^{-1} presupune următorii paşi:

Pasul 1. (Construcţia transpusei) Dacă $A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \ldots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \ldots & a_{2n} \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ a_{n1} & a_{n2} & \ldots & a_{nn} \end{pmatrix}$, atunci construim transpusa lui *A* ${}^tA = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \ldots & a_{n1} \\ a_{12} & a_{22} & \ldots & a_{n2} \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ a_{1n} & a_{2n} & \ldots & a_{nn} \end{pmatrix}$

Pasul 2. (Construcţia adjunctei): Matricea $A^* = \begin{pmatrix} (-1)^{1+1} d_{11} & (-1)^{1+2} d_{12} & \ldots & (-1)^{1+n} d_{1n} \\ (-1)^{2+1} d_{21} & (-1)^{2+2} d_{22} & \ldots & (-1)^{2+n} d_{2n} \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ (-1)^{n+1} d_{n1} & (-1)^{n+2} d_{n2} & \ldots & (-1)^{n+n} d_{nn} \end{pmatrix}$ obţinută din ${}^tA$, înlocuind fiecare element cu complementul său algebric se numeşte **adjuncta** matricei *A*. Elementul d_{ij} este determinantul obţinut prin tăierea liniei i şi coloanei j din matricea ${}^tA$.

Pasul 3. (Construcţia inversei):

$$A^{-1} = \frac{1}{\det(A)} \cdot A^*$$

4. Ecuaţii matriceale

Voi prezenta în continuare o tehnică de rezolvare a unor ecuaţii de forma $AX = C$, $XA = C$, $AXB = C$, unde *A*, *B*, *C* sunt matrice cunoscute, iar *X* este matricea de aflat. Astfel de ecuaţii se numesc **ecuaţii matriceale**.
Astfel de ecuaţii se pot rezolva numai atunci când *A*, *B* sunt **matrice pătratice inversabile**.
*** Pentru rezolvarea ecuaţiei $A \cdot X = C$, înmulţim la stânga egalitatea cu A^{-1} şi avem: $A^{-1}(AX) = A^{-1}C \Leftrightarrow (A^{-1}A)X = A^{-1}C \Leftrightarrow I_n X = A^{-1}C \Leftrightarrow X = A^{-1}C$. Deci soluţia ecuaţiei date este $X = A^{-1} C$.
*** Pentru determinarea soluţiei ecuaţiei $X \cdot A = C$, vom înmulţi la dreapta cu A^{-1} şi analog vom găsi $X = CA^{-1}$.
***Pentru găsirea soluţiei ecuaţiei $AXB = C$, înmulţim egalitatea la stânga cu A^{-1} şi la dreapta cu B^{-1} şi obţinem $X = A^{-1}CB^{-1}$.

5. Aplicaţii

1. Calculaţi determinanţii de ordinul doi: **1. 1)** $\begin{vmatrix} -1 & 1 \\ 3 & -2 \end{vmatrix}$; **1. 2)** $\begin{vmatrix} \sqrt{3} & 1 \\ -3 & -\sqrt{3} \end{vmatrix}$; **1.3)** $\begin{vmatrix} \frac{1}{3} & \frac{1}{4} \\ 2 & -\frac{3}{2} \end{vmatrix}$.

2. Calculaţi determinanţii de ordinul trei: **2.1)** $\begin{vmatrix} 2 & -1 & -2 \\ 6 & -1 & 1 \\ 4 & 5 & 3 \end{vmatrix}$; **2. 2)** $\begin{vmatrix} 2 & 0 & -5 \\ 5 & 3 & 3 \\ 0 & 4 & 6 \end{vmatrix}$; **2. 3)** $\begin{vmatrix} 1 & 2 & -3 \\ 3 & -1 & 2 \\ -2 & 3 & 1 \end{vmatrix}$.

3. Calculaţi determinanţii următori, folosind proprietăţile determinanţilor:

3. a) $\begin{vmatrix} a+d & b+d & c+d \\ a & b & c \\ 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} a & b & c \\ a & b & c \\ 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} d & d & d \\ a & b & c \\ 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} a & b & c \\ a & b & c \\ 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} + d\begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ a & b & c \\ 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} = 0 + d \cdot 0 = 0$

3. b) $\begin{vmatrix} a+b & b-a & b \\ b+c & c-b & c \\ c+a & a-c & a \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} a & -a & b \\ b & -b & c \\ c & -c & a \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} b & b & b \\ c & c & c \\ a & a & a \end{vmatrix} = -1\begin{vmatrix} a & a & b \\ b & b & c \\ c & c & a \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} b & b & b \\ c & c & c \\ a & a & a \end{vmatrix} = -1 \cdot 0 + 0 = 0$

4. Se consideră matricea $A = \begin{pmatrix} a & 9 \\ 1 & a \end{pmatrix}$ cu $a \in \mathbb{R}$. Să se determine valorile reale ale lui *a* pentru care matricea A este inversabilă.

R: A este inversabilă $\Leftrightarrow$ det $A \neq 0$, deci $a^2 - 9 \neq 0$, de unde $a \neq \pm 3$. Aşadar valorile reale cerute sunt ± 3. Putem scrie $a \in \mathbb{R} \setminus \{\pm 3\}$.

5. Să se găsească inversa matricei $A = \begin{pmatrix} 3 & 5 \\ 2 & 4 \end{pmatrix}$.

R: Se calculează det A= $3 \cdot 4 - 2 \cdot 5 = 2 \neq 0$. Scriem transpusa lui A: ${}^tA = \begin{pmatrix} 3 & 2 \\ 5 & 4 \end{pmatrix}$.

Scriem adjuncta lui A: $A^* = \begin{pmatrix} \delta_{11} & \delta_{12} \\ \delta_{21} & \delta_{22} \end{pmatrix}$, unde δ_{ij} sunt complementii algebrici ai elementelor matricei ${}^tA$.

Calculăm complementii: $\delta_{11} = (-1)^{1+1} \cdot |4| = 4$, $\delta_{12} = (-1)^{1+2} \cdot |5| = -5$, $\delta_{21} = (-1)^{2+1} \cdot |2| = -2$, $\delta_{22} = (-1)^{2+2} \cdot |3| = 3$.

Deci $A^* = \begin{pmatrix} 4 & -5 \\ -2 & 3 \end{pmatrix}$. Scriem inversa matricei A:

$$A^{-1} = \frac{1}{\det(A)} \cdot A^* = \frac{1}{2} \cdot \begin{pmatrix} 4 & -5 \\ -2 & 3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2 & -\frac{5}{2} \\ -1 & \frac{3}{2} \end{pmatrix}.$$

APLICAŢII ALE DETERMINANŢILOR

Fie punctele $A(x_1, y_1)$, $B(x_2, y_2)$ şi $C(x_3, y_3)$.

1. Ecuaţia dreptei care trece prin punctele A şi B este: $AB: \begin{vmatrix} x & y & 1 \\ x_A & y_A & 1 \\ x_B & y_B & 1 \end{vmatrix} = 0$

2. Condiţia de coliniaritate a punctelor A, B şi C

Trei puncte $A(x_1, y_1)$, $B(x_2, y_2)$ şi $C(x_3, y_3)$ sunt coliniare dacă şi numai dacă: $\begin{vmatrix} x_A & y_A & 1 \\ x_B & y_B & 1 \\ x_C & y_C & 1 \end{vmatrix} = 0$

3. Aria triunghiului ABC este: $\frac{1}{2}|\Delta|$, unde $\Delta = \begin{vmatrix} x_A & y_A & 1 \\ x_B & y_B & 1 \\ x_C & y_C & 1 \end{vmatrix}$

4. Probleme rezolvate

① Să se determine ecuaţia dreptei AB ştiind că : a) A(1;3) şi B(- 2;5); b) A(0;-3) şi B(0;5).

R: a) Ecuaţia dreptei AB este: $\begin{vmatrix} x & y & 1 \\ 1 & 3 & 1 \\ -2 & 5 & 1 \end{vmatrix} = 0 \Leftrightarrow x \cdot 3 \cdot 1 + 1 \cdot 5 \cdot 1 + (-2) \cdot y \cdot 1 - [(-2) \cdot 3 \cdot 1 + 1 \cdot 5 \cdot x + 1 \cdot y \cdot 1] = 0 \Leftrightarrow$

$\Leftrightarrow 2x - 3y + 11 = 0$.

b) Ecuaţia dreptei AB este: $-8x = 0$ *sau* $x = 0$.

② Să se determine aria triunghiului ABC ştiind că A(2;1), B(1;5), C(-2;4)

R: Aria triunghiului ABC este $A = 13/2$.

③ Să se determine $m \in R$ astfel încât punctele A(1;5), B(4;m) şi C(2;-3) să fie coliniare.

R: $m = -19$.

④ Se dau punctele M(1, 2), N(-2, 3) şi P(4, a +5) , a∈R. Determinaţi parametrul a astfel încât :
a) M , N , P să fie coliniare; b) aria triunghiului MNP să fie egală cu 30.

R: a) – 3a – 12=0, de unde a= – 4; b) $\frac{1}{2}|-3a-12|=30$, cu soluţiile: a = – 24 şi a=16.

SISTEME DE ECUAŢII LINEARE

Forma generală: $\begin{cases} a_1x+b_1y+c_1z=d_1 \\ a_2x+b_2y+c_2z=d_2 \\ \ldots\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots \\ a_nx+b_ny+c_nz=d_n \end{cases}$ **Matricea sistemului:** $A=\begin{pmatrix} a_1 & b_1 & c_1 \\ a_2 & b_2 & c_2 \\ \ldots & \ldots & \ldots \\ a_n & b_n & c_n \end{pmatrix}$

Matricea termenilor liberi: $B=\begin{pmatrix} d_1 \\ d_2 \\ \ldots \\ d_n \end{pmatrix}$ **Matricea necunoscutelor:** $X=\begin{pmatrix} x \\ y \\ z \end{pmatrix}$

Atunci **forma matriceala a sistemului este: AX=B.**

Un sistem de ecuaţii liniare în care matricea termenilor liberi este nulă se numeşte **sistem omogen**.

Tipuri de sisteme:
-sistem compatibil determinat - când sistemul are soluţie unică.
-sistem compatibil nedeterminat - sistemul are mai multe soluţii.
-sistem incompatibil - sistemul nu are soluţii.

METODE DE REZOLVARE A SISTEMELOR

1. Metoda Cramer:
-sistem Cramer – nr. de ecuatii este egal cu nr. de necunoscute
- det. sistemului este nenul

Daca sistemul este de tip Cramer cu necunoscutele $x_1, x_2, x_3, \ldots, x_n$, se notează $\Delta_{x_1}, \Delta_{x_2}, \ldots, \Delta_{x_n}$ determinanţii asociaţi necunoscutelor.

Determinantul Δ_{x_i} se obţine înlocuind coloana „i" a coeficienţilor necunoscutei x_i cu termenii liberi.

Prin metoda lui Cramer soluţiile sistemului sunt date de formulele: $x_1=\frac{\Delta_{x_1}}{\Delta}$, $x_2=\frac{\Delta_{x_2}}{\Delta}$, $x_3=\frac{\Delta_{x_3}}{\Delta}, \ldots, x_n=\frac{\Delta_{x_n}}{\Delta}$

2. Metoda Gauss:
-constă în aducerea sistemelor de ecuaţii liniare la o formă triunghiulară sau trapezoidală prin eliminarea succesivă a necunoscutelor

EXERCIŢII

1. Fie sistemul $\begin{cases} mx+y+z=m^2-3 \\ 5x-2y+z=-2 \\ (m+1)x+2y+3z=-2 \end{cases}$, $m\in\mathbb{R}$.

a) Să se determine $m\in\mathbb{R}$, ştiind că $\det(A)=-12$, unde A este matricea asociată sistemului.

b) Să se determine $m\in\mathbb{R}$, astfel încât sistemul să aibă soluţia (1, 2, –3).

c) Pentru $m=1$, să se rezolve sistemul de ecuaţii.

2. Fie sistemul $\begin{cases} x-2y+3z=-3 \\ 2x+y+z=4 \\ mx-y+4z=1 \end{cases}$, $m\in\mathbb{R}$.

a) Să se arate că tripletul (0, 3, 1) este soluţie a sistemului pentru $\forall m\in\mathbb{R}$.

b) Să se determine valorile lui $m\in\mathbb{R}$ pentru care sistemul admite soluţie unică.

c) Pentru $m\in\mathbb{R}\setminus\{3\}$ să se rezolve sistemul.

3. Fie sistemul $\begin{cases} x-2y+3z=-3 \\ 2x+y+z=4 \\ mx-y+4z=1 \end{cases}$, $m\in\mathbb{R}$.

a) Să se determine $m\in\mathbb{R}$ astfel încât (2, 1, –1) să fie soluţie a sistemului.

b) Să se rezolve ecuaţia $\det(A)=m^2-3m, m\in\mathbb{R}$.

c) Pentru $m=-5$, să se rezolve sistemul de ecuaţii.

4. Fie sistemul $\begin{cases} 2x-5y+4z=0 \\ -3x+y+z=-1 \\ 2x-z=a \end{cases}$, $a\in\mathbb{R}$.

a) Să se calculeze $\det(A)$.

b) Pentru $a=1$, să se rezolve sistemul de ecuaţii.

c) Să se determine cea mai mică valoarea a lui $a \in \mathbb{N}$ pentru care soluţia sistemului este formată din trei numere naturale.

5. Fie sistemul $\begin{cases} x+ay+2z=1 \\ x+(2a-1)y+3z=1 \\ x+ay+(a-3)z=1 \end{cases}$, $a \in \mathbb{R}$.

a) Să se arate că $\det(A)=a^2-6a+5$.

b) Să se rezolve ecuaţia $\det(A)=0$.

c) Pentru $a=0$, să se rezolve sistemul de ecuaţii.

LEGI DE COMPOZIŢIE

Def: o aplicaţie $\varphi : M \times M \to M$, $(x, y) \to \varphi(x, y)$ se numeşte **lege de compoziţie internă** pe mulţimea M.

Notaţii: 1) notaţie aditivă $\varphi(x, y) = x + y$ (sumă)

2) notaţie multiplicativă $\varphi(x, y) = x \cdot y$ (produs)

Parte stabilă

Def: Fie o mulţime $M \neq \emptyset$ şi $\varphi : M \times M \to M$ o lege de compoziţie pe M.

O submulţime $S \subseteq M$ se numeşte **parte stabilă** a lui M în raport cu legea de compoziţie φ, dacă $\forall x, y \in M$, $\varphi(x, y) \in M$.

Proprietăţi: Fie $M \neq \emptyset$ şi $\bullet : M \times M \to M$ o lege de compoziţie pe M.

1) Comutativitatea: $\forall x, y \in M$, $x \bullet y = y \bullet x$

Exemplu: $\varphi : R \times R \to R$, $\varphi(x, y) = 2xy + x + y + 3 = 2yx + y + x + 3 = \varphi(y, x)$.

2) Asociativitatea: $\forall x, y, z \in M$, $(x \bullet y) \bullet z = x \bullet (y \bullet z)$

Contraexemplu: scăderea pe Z este lege de compoziţie neasociativă, deoarece $(3-7)-9 \neq 3-(7-9)$.

3) Elementul neutru: $\exists e \in M$ a. î. $\forall x \in M$, $e \bullet x = x \bullet e = x$

4) Elementele simetrizabile:

Elementul $x \in M$ se numeşte simetrizabil în raport cu legea "$\bullet$" dacă $\exists x' \in M$ a. î. $x \bullet x' = x' \bullet x = e$.

Def: Perechea $(M, \bullet)$ se numeşte **monoid** dacă legea de compoziţie $\bullet$ este asociativă şi admite element neutru.

GRUPURI

Def: Fie G o mulţime nevidă şi $\bullet : G \times G \to G$ o lege de compoziţie pe G. Perechea $(G, \bullet)$ se numeşte **grup** dacă legea de compoziţie:

1) este asociativă: $(x \bullet y) \bullet z = x \bullet (y \bullet z)$, $\forall x, y, z \in M$

2) admite element neutru: $\exists e \in M$ a. î. $e \bullet x = x \bullet e = x$, $\forall x \in M$

3) admite câte un element simetrizabil pentru oricare element al mulţimii G: $\forall x \in M$, $\exists x' \in M$ a. î. $x \bullet x' = x' \bullet x = e$

Dacă legea de compoziţie este şi comutativă:

$x \bullet y = y \bullet x$, $\forall x, y \in M$, atunci grupul se numeşte **comutativ** sau **abelian**.

Morfisme de grupuri

Fie $(G_1, \bullet)$ şi $(G_2, \circ)$ două grupuri.

Def. 1: Funcţia $f : G_1 \to G_2$ se numeşte **morfism de grupuri** dacă

$$f(x \bullet y) = f(x) \circ f(y), \forall x, y \in G_1.$$

Def. 2: Funcţia $f : G_1 \to G_2$ se numeşte **izomorfism de grupuri** dacă f este morfism de grupuri şi este funcţie bijectivă.

Def. 3: Grupurile $(G_1, \bullet)$ şi $(G_2, \circ)$ se numesc **grupuri izomorfe** şi se scrie $G_1 \cong G_2$ dacă între ele există cel puţin un izomorfism de grupuri.

Exemplu: $f: (R, +) \to (R_+^*, \cdot)$, $f(x) = a^x$, cu a număr real, pozitiv şi $a \neq 1$ este morfism de grupuri. În particular $f(x) = e^x$.

Justificare: $\forall x, y \in R$, avem: $f(x+y) = a^{x+y} = a^x \cdot a^y = f(x) \cdot f(y)$. Elementele neutre în cele două grupuri sunt 0 şi 1, şi avem $f(0) = a^0 = 1$. În R, elementul simetric al lui x este $-x$, iar în R_+^*, elementul a^x are simetricul a^{-x}.

f este chiar izomorfism de grupuri, deoarece am văzut că este morfism şi, în plus, este bijectiv.

Deci $(R, +) \simeq (R_+^*, \cdot)$.

INELE

Definiţie. Fie A o mulţime nevidă şi legile de compoziţie $\perp : A \times A \to A$ şi $T: A \times A \to A$.

Tripletul **(A, ⊥, T)** se numeşte **inel** dacă se verifică:

A1. Axiomele grupului , deci $(A, \perp)$ -grup comutativ:

- $\perp$ este asociativă;
- $\perp$ este comutativă;
- $\perp$ admite element neutru;
- toate elementele lui A sunt simetrizabile faţă de $\perp$.

A2: Axiomele monoidului, deci (A, T) -monoid:

- T este asociativă;
- T admite element neutru.

A3: Axiomele distributivităţii:

$x \, T \, (y \perp z) = (x \, T \, y) \perp (x \, T \, z)$, $\forall x, y, z \in A$;

$(x \perp y) \, T \, z = (x \, T \, z) \perp (y \, T \, z)$, $\forall x, y, z \in A$.

Dacă legea de compoziţie T este comutativă, atunci $(A, \perp, T)$ se numeşte **inel comutativ**.

Elementele simetrizabile din monoidul (A, T) se numesc **elementele inversabile ale inelului** sau **unităţi ale inelului** şi se notează cu $U(A)$.

Perechea $(U(A), T)$ este grup, numit **grupul unităţilor** inelului A.

Exemple: $(Z, +, \cdot)$, $(Q, +, \cdot)$, $(R, +, \cdot)$, $(C, +, \cdot)$, sunt inele comutative.

Exerciţiu rezolvat 1:

Pe mulţimea Z se definesc legile de compoziţie $\circ$ şi $*$ prin:

$x \circ y = x + y - 5$

$x * y = xy - 5x - 5y + 30$

Rezolvare:

A1:

- $\forall x, y, z \in Z$, $\mathbf{x \circ (y \circ z)} = x \circ (y + z - 5) = x + y + z - 5 - 5 = (x + y - 5) + z - 5 = \mathbf{(x \circ y) \circ z}$
- $\forall x, y \in Z$, $\mathbf{x \circ y} = x + y - 5 = y + x - 5 = \mathbf{y \circ x}$
- $\exists e \in Z$, a. î. avem $x \circ e = e \circ x = x$, $\forall x \in Z$.

  $x \circ e = x$, de unde $x + e - 5 = x$, deci $\mathbf{e = 5}$ este elementul neutru al legii $\circ$.
- $\forall x \in Z$, $\exists x' \in Z$ a. î.. $x \circ x' = x' \circ x = e$

  $x \circ x' = e$ sau $x \circ x' = 5$, adică $x + x' - 5 = 5$, deci $\mathbf{x' = -x + 10}$.

A2:

- $\forall x, y, z \in Z$, $\mathbf{x * (y * z)} = x * (yz - 5y - 5z + 30) = xyz - 5xy - 5xz + 30x - 5x - 5yz + 25y + 25z - 150 + 30 =$

  $= xyz - 5xy - 5xz - 5yz + 25x + 25y + 25z - 120.$ (1)

  $\mathbf{(x * y) * z} = (xy - 5x - 5y + 30) * z = xyz - 5xz - 5yz + 30z - 5xy + 25x + 25y - 150 - 5z + 30 =$

  $= xyz - 5xy - 5xz - 5yz + 25x + 25y + 25z - 120.$ (2)

  Din (1) şi (2) $\Rightarrow x * (y * z) = (x * y) * z$.
- $\exists e \in Z$ a. î. să avem: $x * e = x * e = x$, $\forall x \in Z$,

$$xe - 5x - 5e + 30 = x \Rightarrow e(x - 5) = 6x - 30 \Rightarrow e = \frac{6(x-5)}{x-5} = 6, \text{ pentru } x \neq 5.$$

Verific şi pentru 5: $\mathbf{x * e} = 5 * 6 = 30 - 25 - 30 + 30 = 5 = \mathbf{x}$. Deci $\mathbf{e = 6}$ este elementul neutru al legii $*$.

A3: $\forall x, y, z \in Z$, $\mathbf{x * (y \circ z)} = x * (y + z - 5) = xy + xz - 10x - 5y - 5z + 55$ (1)

$\mathbf{(x * y) \circ (x * z)} = (xy - 5x - 5y + 30) \circ (xz - 5x - 5z + 30) = xy + xz - 10x - 5y - 5z + 55$ (2)

Din (1) şi (2) $\Rightarrow x * (y \circ z) = (x * y) \circ (x * z)$.

Analog demonstrăm că $(x \circ y) * z = (x * z) \circ (y * z)$, $\forall x, y, z \in Z$.

Deci tripletul **(Z, $\circ$, $*$) este inel comutativ**.

CORPURI

Definiţie. Fie A o mulţime nevidă şi legile de compoziţie $\perp : A \times A \to A$ şi $T: A \times A \to A$.

Inelul **(A, $\perp$, T)** se numeşte **corp** dacă orice element al său, cu excepţia elementului neutru din $(A, \perp)$, este inversabil în raport cu legea de compoziţie T.

Dacă T este comutativă, corpul se numeşte **corp comutativ.**

Exerciţiu rezolvat 2:

Pe mulţimea R se definesc legile de compoziţie $\circ$ şi $*$ prin:

$x \circ y = x + y - 2$

$x * y = xy - 2x - 2y + 6$

Rezolvare: Verificăm axiomele inelului şi, în plus, studiem ce elemente sunt inversabile în raport cu legea „*".

A1:

- $\forall x, y, z \in R$, $\mathbf{x \circ (y \circ z)} = x \circ (y + z - 2) = x + y + z - 2 - 2 = (x + y - 2) + z - 2 = \mathbf{(x \circ y) \circ z}$
- $\forall x, y \in R$, $\mathbf{x \circ y} = x + y - 2 = y + x - 2 = \mathbf{y \circ x}$
- $\exists e \in R$, a. î. avem $x \circ e = e \circ x = x$, $\forall x \in R$.

  $x \circ e = x$, de unde $x + e - 2 = x$, deci $\mathbf{e = 2}$.
- $\forall x \in R$, $\exists x' \in R$, a. î.. $x \circ x' = x' \circ x = e$

  $x \circ x' = e$ sau $x \circ x' = 2$, adică $x + x' - 2 = 2$, de unde $\mathbf{x' = 4 - x}$.

A2:

- $\forall x, y, z \in R$, $\mathbf{x * (y * z)} = x * (yz - 2y - 2z + 6) = xyz - 2xy - 2xz + 6x - 2x - 2yz + 4y + 4z - 12 + 3 =$

  $= xyz - 2xy - 2xz - 2yz + 4x + 4y + 4z - 9$ (1)

  $\mathbf{(x * y) * z} = (xy - 2x - 2y + 3) * z = xyz - 2xz - 2yz + 6z - 2xy + 4x + 4y - 12 - 2z + 3 =$

  $= xyz - 2xy - 2xz - 2yz + 4x + 4y + 4z - 9$ (2)

Din (1) şi (2) $\Rightarrow x * (y * z) = (x * y) * z$.

- $\forall x, y \in R$, $\mathbf{x * y} = xy - 2x - 2y + 6 = yx - 2y - 2x + 6 = \mathbf{y * x}$
- $\exists e \in R$ a. î. să avem: $x * e' = x * e' = x$, $\forall x \in R$,

$$x * e' = x \Rightarrow xe' - 2x - 2e' + 6 = x \Rightarrow e'(x - 2) = 3x - 6 \Rightarrow e' = \frac{3(x-2)}{x-2} = 3, \text{ pentru } x \neq 2.$$

Probăm şi pentru $x = 2$: $\mathbf{x * e} = 2 * 3 = 6 - 4 - 6 + 6 = 2 = \mathbf{x}$. Deci $\mathbf{e' = 3}$ este elementul neutru al legii $*$.

- $\forall x \in R$, $\exists x' \in R$ a. î. $x * x' = x' * x = 3 \Rightarrow xx' - 2x - 2x' + 6 = 3 \Rightarrow x' = \frac{2x-3}{x-2}$, pentru $x \neq 2$.

A3: $\forall x, y, z \in R$, $\mathbf{x * (y \circ z)} = x * (y + z - 2) = xy + xz - 4x - 2y - 2z + 10$ (1)

$\mathbf{(x * y) \circ (x * z)} = (xy - 2x - 2y + 6) \circ (xz - 2x - 2z + 6) = xy + xz - 4x - 2y - 2z + 10$ (2)

Din (1) şi (2) $\Rightarrow x * (y \circ z) = (x * y) \circ (x * z)$.

Analog demonstrăm că $(x \circ y) * z = (x * z) \circ (y * z)$, $\forall x, y, z \in R$.

Deci tripletul **(R, $\circ$, $*$) este corp comutativ**.

TEST DE EVALUARE – MATRICE – Nr. 1

1) Stabiliţi dacă următoarele propoziţii sunt adevărate sau false:

a. Există matrice A pentru care $Tr(A) = {}^tA$. (A / F)

b. Numărul elementelor pe care îl are o matrice de ordinul 3 este 9. (A / F)

2) Se consideră matricea $A = \begin{pmatrix} 2 & 2 \\ 1 & 1 \end{pmatrix}$.

a) Să se arate că există un număr real a, astfel încât $A^2 = a \cdot A$.

b) Să se arate că $(A - {}^tA)^{2018} = -I_2$.

TEST DE EVALUARE – MATRICE – Nr. 2

1) Aflați matricea X astfel încât: $\begin{pmatrix} 1 & 3 \\ 2 & 4 \end{pmatrix} \cdot X = \begin{pmatrix} -3 & -5 \\ -4 & -6 \end{pmatrix}$.

2) Se dau matricele: $A = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$ și $B = \begin{pmatrix} 3 & 1 & 1 \\ 1 & 3 & 1 \\ 1 & 1 & 3 \end{pmatrix}$. Să se calculeze:

a) $3A-2B+4I_3=$ b) $A \cdot B =$ c) $A^2-B^2=$ d) $A^t-2B^t=$ e) $Tr(A)$

3) Se consideră funcția $f : R \to M_3(R), f(x) = \begin{pmatrix} 1 & x & 2x^2+2x \\ 0 & 1 & 4x \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$. Să se demonstreze că $f(x+y) = f(x) \cdot f(y), \forall x, y \in R$.

TEST DE EVALUARE – MATRICE – Nr. 3

1) Aflați matricea X astfel încât: $\begin{pmatrix} -1 & 3 \\ 0 & -1 \end{pmatrix} \cdot X = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 2 & -1 \end{pmatrix}$..

2) Se dau matricele: $A = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \end{pmatrix}$ și $B = \begin{pmatrix} 2 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$. Să se calculeze:

a) $3A - 2B + 4I_3=$ b) $A \cdot B =$ c) $A^2 - B^2=$ d) $A^t-2B^t=$ e) $Tr(B)$

3) Se consideră matricele $A = \begin{pmatrix} 4 & -6 \\ 2 & -3 \end{pmatrix}$ și $X(A)=I_2+aA$. Să se verifice că $X(a) \cdot X(b) = X(a+b+ab), \forall a, b \in R$.

TEST DE EVALUARE – MATRICE – Nr. 4

1) Fie $A = \begin{pmatrix} 1 & -2 & 4 \\ 3 & -5 & 0 \\ -8 & 1 & 7 \end{pmatrix}$ o matrice de tip ..... și $\lambda = 5 \in C$. Calculați Tr (λA).

2) Fie $A = \begin{pmatrix} 1 & 5 \\ -4 & 2 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$ și $B = \begin{pmatrix} -2 & 1 \\ 3 & 0 \\ 6 & -1 \end{pmatrix}$. Găsiți matricea: $2 \cdot {}^tA + (-3) \cdot {}^tB$.

3) Determinați matricea X de tipul ....., știind că $\begin{pmatrix} 1 & 5 \\ -4 & 3 \end{pmatrix} + 2X = \begin{pmatrix} 7 & 21 \\ -12 & 11 \end{pmatrix}$.

TEST DE EVALUARE – MATRICE – Nr. 5

1) Fie $A = \begin{pmatrix} 0 & 2 & 1 \\ -1 & 5 & 4 \\ 6 & 1 & 3 \end{pmatrix}$ o matrice de tip ..... și $\lambda = 10 \in C$. Calculați Tr (λA).

2) Fie $A = \begin{pmatrix} 1 & -3 & 0 \\ 4 & -1 & 5 \end{pmatrix}$ și $B = \begin{pmatrix} -6 & 0 & -2 \\ 1 & 7 & 8 \end{pmatrix}$. Găsiți matricea: $3 \cdot {}^tA + (-2) \cdot {}^tB$.

3) Fie $A = \begin{pmatrix} 3 & -\sqrt{3} \\ \sqrt{3} & 1 \end{pmatrix}$. Calculați: (a) $Tr(A)$ și (b) $A^2 = A \cdot A$.

TEST DE EVALUARE – DETERMINANȚI – Nr. 1

1. Stabiliți dacă următoarele propoziții sunt adevărate sau false:

a) Determinantul unei matrice pătratice cu toate elementele egale este nenul. (A / F)

b) Punctele A(-2, 0), B(0, 1), C(4, 3) sunt coliniare. (A / F)

2. Rezolvaţi în $\mathbb{R}$ ecuaţiile: a) $\begin{vmatrix} 3x & x+2 \\ -4 & -2 \end{vmatrix} = 0$; b) $\begin{vmatrix} 3 & -x & 1 \\ -x & 1 & 3 \\ 1 & 3 & -x \end{vmatrix} = 0$.

3. Se dau punctele A(7, 2), B(5, 3), C(3, 4), D(-3, 1). Se cere:

a) Să se arate că punctele A, B, C sunt coliniare.

b) Să se calculeze aria triunghiului ABD.

c) Să se scrie ecuaţia dreptei AD.

d) Să se scrie ecuaţia medianei AM, unde M este mijlocul $[BD]$.

e) Să se determine $m \in \mathbb{R}$ ştiind că aria triunghiului ABE este egală cu 5, unde $E(m-2,-1)$.

TEST DE EVALUARE – DETERMINANTI – Nr. 2

1. Calculaţi: a) $\begin{vmatrix} 2 & 3 & 1 \\ -4 & -1 & 1 \\ 1 & 2 & -2 \end{vmatrix}$; b) $\begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ ab & bc & ca \\ \frac{1}{c} & \frac{1}{a} & \frac{1}{b} \end{vmatrix}$.

2. Să se determine $m \in \mathbb{R}$ pentru care punctele A(m, m+2), B(m, 3) şi C(1, 3) sunt coliniare.

3. Se consideră punctele $M_n\left(3^n, 5^n\right), n \in \mathbb{N}$.

a) Scrieţi ecuaţia dreptei M_1M_2; b) Aflaţi $n \in \mathbb{N}$ pentru care aria triunghiului $M_nM_{n+1}M_{n+2}$ este egală cu 1800.

TEST DE EVALUARE – DETERMINANTI – Nr. 3

1. Stabiliţi dacă următoarele propoziţii sunt adevărate sau false:

a) Determinatul matricei unitate de ordinul 3 este un număr strict pozitiv. (A / F)

b) Aria triunghiului cu vârfurile în A(-3, 0), B(0, 2), C(4, 2) este egală cu 4. (A / F)

2. Rezolvaţi în $\mathbb{R}$ ecuaţiile: a) $\begin{vmatrix} 3x & x+5 \\ -4 & -2 \end{vmatrix} = 0$; b) $\begin{vmatrix} 4 & -x & 1 \\ -x & 1 & 4 \\ 1 & 4 & -x \end{vmatrix} = 0$.

3. Se dau punctele A(6, 2), B(4, 3), C(2, 4) D(4, -2). Se cere:

a) Să se arate că punctele A, B, C sunt coliniare.

b) Să se calculeze aria triunghiului ACD.

c) Să se scrie ecuaţia dreptei CD.

d) Să se scrie ecuaţia medianei AM, unde M este mijlocul $[CD]$.

e) Să se determine $m \in \mathbb{R}$ ştiind că aria triunghiului ABE este egală cu 4, unde $E(-1,m-3)$.

TEST DE EVALUARE – DETERMINANTI – Nr. 4

1. Calculaţi: a) $\begin{vmatrix} -1 & 2 & 1 \\ 3 & 1 & -2 \\ 1 & -2 & 3 \end{vmatrix}$; b) $\begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ bc & ca & ab \\ \frac{1}{a} & \frac{1}{b} & \frac{1}{c} \end{vmatrix}$.

2. Să se determine $m \in \mathbb{R}$ pentru care punctele A(m, m-5), B(m, 1) şi C(1, 1) sunt coliniare.

3. Se consideră punctele $P_n\left(2^n, 3^n\right), n \in \mathbb{N}$.

a) Scrieţi ecuaţia dreptei P_1P_2.

b) Aflaţi $n \in \mathbb{N}$ pentru care aria triunghiului $P_nP_{n+1}P_{n+2}$ este egală cu 216.

TEST DE EVALUARE – LEGI DE COMPOZIŢIE – Nr. 1

1. Pe R definim legea: $x * y = x + y - 2$.

a) Să se calculeze $3*(-5)+7*0$.

b) Arătaţi că [2, +∞) este parte stabilă a lui R în raport cu legea *.

c) Rezolvaţi în R ecuaţia: $2^x * 4^x = 0$.

2. Fie pe G=R\{2} legea de compoziţie : $x * y = xy - 2x - 2y + 6$.

a) Arătaţi că legea de compoziţie este asociativă.

b) Stabiliţi dacă legea are element neutru.

c) Determinaţi simetricul elementului 6.

3. Pe R se consideră legile de compoziţie $x * y = xy + 5x + 5y + 20$. şi $x \circ y = xy - 3(x+y) + 12$.. Dacă e_1 este elementul neutru în raport cu legea de compoziţie „ * ” şi e_2 este elementul neutru în raport cu legea de compoziţie „ ∘ ”, calculaţi $e_1 * e_2 + e_1 \circ e_2$.

TEST DE EVALUARE - LEGI DE COMPOZIŢIE – Nr.2

1. Pe mulţimea numerelor reale se consideră legile de compozitie:

$x * y = xy - 5(x+y) + 30$ şi $x \circ y = x + y - 5$ şi multimea $M = [5, +\infty)$.

a) Să se verifice că: $x * y = (x-5)(y-5) + 5 \ \forall x, y \in R$.

b) Să se calculeze: $1 \circ (2 * 3) - (1 \circ 2) * (1 \circ 3)$.

c) Să se rezolve în R ecuaţia: $x \circ x = 5.x$.

d) Să se arate că $x * (y * z) = (x * y) * z, \ \forall x, y, z \in R$.

e) Să se demonstreze că pentru $\forall x, y \in M$ rezultă că $x * y \in M$.

2. Pe mulţimea numerelor reale se consideră legile de compoziţie $x \circ y = x + y + 3$ şi respectiv $x * y = xy - 3(x+y) + 12$.

Să se rezolve sistemul de ecuaţii $\begin{cases} x \circ (y-1) = 0 \\ (x+1) * y = x * (y+1) \end{cases}$, $x, y \in \mathbb{R}$.

TEST DE EVALUARE - LEGI DE COMPOZIŢIE – Nr.3

1. Pe mulţimea R se consideră legea de compoziţie: $x \circ y = xy + 4x + 4y + 12$.

a. Calculati $2 \circ \frac{3}{4}$;

b. Sa se arate ca $x \circ y = (x+4)(y+4) - 4$, $\forall x, y \in R$

c. Verificati daca (R,∘) este monoid comutativ.

d. Determinati elementele simetrizabile în raport cu legea dată, precum şi simetricele elementelor -1,0,1,2

e. Să se demonstreze că pentru $\forall x, y \in (-4, +\infty)$ rezultă că $x \circ y \in (-4, +\infty)$.

f. Să se calculeze (-2022)∘(-2021)∘ . . .∘2021∘ 2022.

2. Se consideră $G = \left\{ A(x) = \begin{pmatrix} 1+2x & 4x \\ -x & 1-2x \end{pmatrix} / x \in R \right\} \in M_2(Q)$ este parte stabilă a lui $M_2(Q)$ în raport cu înmulţirea matricelor.

TEST DE EVALUARE – GRUPURI – Nr. 1

1. Pe mulţimea R se consideră legea de compoziţie $x \circ y = xy - 5x - 5y + 30$.

a) Să se arate că $(\mathbb{R}, \circ)$ este grup comutativ.

b) Să se demonstreze că $x \circ y = (x-5)(y-5) + 5, \forall x, y \in \mathbb{R}$.

c) Să se determine simetricul elementului $x = -3$.

d) Să se calculeze $\sqrt{1} \circ \sqrt{2} \circ \ldots \circ \sqrt{2023}$.

e) Să se rezolve ecuaţia $x \circ x = 9$.

f) Să se rezolve ecuaţia $x \circ x \circ x = x$.

2. Pe mulţimea numerelor întregi definim legile de compoziţie $x * y = x + y - 3$ şi $x \circ y = xy - 5(x+y) + 30$.

Să se rezolve sistemul $\begin{cases} (x-3) * y = 2 \\ (x-y) \circ 6 = 10 \end{cases}$, unde $x, y \in \mathbb{Z}$.

3. Să se rezolve ecuaţia $\hat{3}x^2 - x + \hat{2} = \hat{0}$, în $\mathbb{Z}_4$.

TEST DE EVALUARE – GRUPURI – Nr. 2

1. Pe mulţimea $G = \mathbb{R}$ se consideră legea de compoziţie $G \times G \to G$, $(x, y) \to x \circ y = xy - 6x - 6y + 42$.

a) Să se arate că $(G, \circ)$ este grup comutativ.

b) Să se demonstreze că $x \circ y = (x-6)(y-6) + 6, \forall x, y \in G$.

c) Să se determine simetricul elementului $x = 4$.

d) Să se calculeze $(-2023) \circ (-2022) \circ \ldots \circ 2023$.

e) Să se rezolve ecuaţia $x \circ x = 10$.

f) Să se rezolve ecuaţia $x \circ x \circ x = x$.

2. Pe mulţimea numerelor întregi definim legile de compoziţie $x \circ y = x + y - xy$ şi $x * y = x + y + 2$.

Să se rezolve sistemul $\begin{cases}(x-y)\circ 2=6\\(x-3)*(y-1)=4\end{cases}$, unde $x,y\in\mathbb{Z}$.

3. Să se rezolve ecuaţia $x^2-x+\hat{3}=\hat{4}$, în $\mathbb{Z}_5$.

TEST DE EVALUARE – GRUPURI – Nr. 3

1. Pe mulţimea R se consideră legea de compoziţie $x\circ y=xy-4x-4y+20$.

a) Să se arate că $(\mathbb{R},\circ)$ este grup comutativ.

b) Să se demonstreze că $x\circ y=(x-4)(y-4)+4,\forall x,y\in\mathbb{R}$.

c) Să se determine simetricul elementului $x=-2$.

d) Să se calculeze $\sqrt{1}\circ\sqrt{2}\circ\ldots\circ\sqrt{2023}$.

e) Să se rezolve ecuaţia $x\circ x=13$.

f) Să se rezolve ecuaţia $x\circ x\circ x=x$.

2. Pe mulţimea numerelor întregi definim legile de compoziţie $x*y=x+y-1$ şi $x\circ y=xy-4(x+y)+20$.

Să se rezolve sistemul $\begin{cases}(x-1)*y=2\\(x-y)\circ 5=8\end{cases}$, unde $x,y\in\mathbb{Z}$.

3. Să se rezolve ecuaţia $\hat{2}x^2-\hat{2}x+\hat{1}=\hat{1}$, în $\mathbb{Z}_4$.

TEST DE EVALUARE – GRUPURI – Nr. 4

1. . Pe mulţimea R se consideră legea de compoziţie $x\circ y=xy-3x-3y+12$.

a) Să se arate că $(\mathbb{R},\circ)$ este grup comutativ.

b) Să se demonstreze că $x\circ y=(x-3)(y-3)+3,\forall x,y\in\mathbb{R}$.

c) Să se determine simetricul elementului $x=5$.

d) Să se calculeze $(-20)\circ(-19)\circ\ldots\circ 20$.

e) Să se rezolve ecuaţia $x\circ x=7$.

f) Să se rezolve ecuaţia $x\circ x\circ x=x$.

2. Pe mulţimea numerelor întregi definim legile de compoziţie $x*y=x+y-xy$ şi $x\circ y=x+y+2$.

Să se rezolve sistemul $\begin{cases}(x-y)*2=8\\(x+1)\circ(y+1)=6\end{cases}$, unde $x,y\in\mathbb{Z}$.

3. Să se rezolve ecuaţia $x^2-\hat{2}x+\hat{1}=\hat{4}$, în $\mathbb{Z}_5$.

TEST DE EVALUARE – INELE

1. (a) Determinaţi suma elementelor inversabile din inelul $(\mathbb{Z}_3,+,\cdot)$.

(b) Determinaţi produsul elementelor inversabile din inelul $(\mathbb{Z}_{10},+,\cdot)$.

2. Se consideră inelul $(\mathbb{Z}_6,+,\cdot)$. Rezolvaţi ecuaţia $\hat{2}x=\hat{4}$, unde $x\in\mathbb{Z}_6$.

3. Dacă matricea $M=\begin{pmatrix}4 & \hat{6}\\7 & \hat{5}\end{pmatrix}$ cu elemente în inelul $(\mathbb{Z}_9,+,\cdot)$, găsiţi matricea $M\cdot {}^tM$, unde ${}^tM$ este transpusa matricei M.

4. Fie mulţimea $M=\left\{A(a,b)=\begin{pmatrix}\hat{1} & a\\b & \hat{0}\end{pmatrix}/\ a,b\in M_2(\mathbb{Z}_2)\right\}$.

(a)$_1$ Să se demonstreze că $a^2=a$, $\forall a\in M_2(\mathbb{Z}_2)$.

(b)$_1$ Pentru $a=\hat{1}$, să se determine $b\in M_2(\mathbb{Z}_2)$, ştiind că $A(a,b)+A(\hat{1},\hat{1})=O_2$.

(c) Găsiţi $a\in\mathbb{Z}_2$, pentru care $A^2(a,a)\in M$.

Bibliografie:

◊ Marius Burtea,Georgeta Burtea - Manual de matematică pentru clasa a XI-a –Ediţia a 3-a revizuită 2011, Editura Prior&Books Educaţional, 2011

◊ Marius Burtea,Georgeta Burtea - Manual de matematică pentru clasa a XII-a, Editura Carminis Educaţional,2007

◊ Marius Burtea,Georgeta Burtea -Breviar teoretic clasa a XI-a ,exerciţii şi probleme matematică,Editura Campion,2014

◊ Marius Burtea,Georgeta Burtea -Breviar teoretic clasa a XII-a ,exerciţii şi probleme matematică,Editura Campion,2014

◊ Cristian Voica, Mihaela Singer, Mihai Sorin Stupariu - Matematică pentru clasa a XII-a M5, Editura Sigma, Bucuresti 2007

Capitolul 5. ISTORIE

A. Romanitatea romanilor în viziunea istoricilor

Romanitatea romanilor in sursele medievale timpurii

Interesul pentru poporul român apare în contextul migrației popoarelor, sursele bizantine și cele occidentale acordând atenție teritoriilor locuite de români datorită incursiunilor migratorilor

- sec. VII - "Strategikon" - tratat militar bizantin - numește locuitorii de la nord de Dunare, romani;
- sec. IX - "Geografia armeană" - Moise Chorneati mentioneaza Țara (...) căreia îi zic Balak (Valahia);cronica turcă "Oguzname" - Țara Vlahilor (Ulak-ili);
- sec. X - în "Despre administrarea imperiului" - împaratul bizantin Constantin al VII-lea Porfirogenetul - romani/romei; împaratul bizantin, Vasile al II-lea Macedoneanul, într-o scrisoare îi denumește pe români, vlahi;
- sec. XI - "Podoaba istoriilor", tratatul geografului persan Gardizi, menționează despre români, situându-i între slavi, ruși, unguri și între Dunăre și un munte mare; "Sfaturile si povestirile lui Kekaumenos" - romanii de la Dunare;
- sec. XII - Ioan Kynamos, secretar al împaratului bizantin Manuel Comnenul - se zice ca sunt colonii veniți de mult din Italia; "Gesta Hungarorum";
- sec. XIII - "Gesta Hunnorum et Hungarorum" scrisă de cronicarul maghiar Simon de Keza, relatează că românii erau în Pannonia la venirea hunilor, iar vlahii, care erau păstori și agricultori, au ramas; corespondența dintre Ioniță cel Frumos și papa Inocențiu al III-lea - originea latină a românilor.

Exercițiul 1

Completați tabelul de mai jos:

Surse byzantine	*Surse maghiare*	*Surse orientale*

Romanitatea românilor în viziunea umaniștilor

- Cauze:
  - redescoperirea valorilor antichității greco-romane;
  - implicarea românilor în "cruciadele tarzii";
  - activitatea misionarilor catolici;
  - apariția primilor cărturari români cu studii de limba latina.
- Umanisti occidentali:
  - sec. XV - Poggio Bracciolini - originea latină, elemente comune latină/română, existența la românii nord-dunareni a unei tradiții referitoare la descendenta dintr-o colonie fondată de Traian;
    - Flavio Biondo – românii afirmă cu mandrie originea lor romana;
    - Enea Silvio Piccolomini - teoria despre originea romana a poporului român

Romanitatea românilor în viziunea umaniștilor români.

- secolul XVI
  - Nicolae Olahus - Hungarica (1536) - este primul care susține unitatea de neam, limbă, obiceiuri și religie a românilor;
  - Johannes Honterus - propune în lucrarea sa din 1542, numele de Dacia pentru întreg teritoriul locuit de români.
- secolul XVII
  - Grigore Ureche - Letopisețul Țarii Moldovei - în capitolul numit *Pentru limba noastră moldovenească*, remarcă influența altor limbi (*așișderea și limba noastră din multe limbi este adunată și ne iaste amestecat graiul nostru cu al vecinilor de prin prejur*), afirmă descendența romana (*de la Rîm ne tragem*), face unele apropieri etimologice între cuvintele românești și cele latinești (*... de la rîmleni, ce le zicem latini: pîne, ei zic panis, carne , ei zic caro; gaina, ei zic galina*), și afirmă originea comună a moldovenilor, muntenilor și ardelenilor (*...toți de la Rîm se trag*);
  - Miron Costin în lucrarea *De neamul moldovenilor și din ce țară au ieșit strămoșii lor*, susține romanitatea prin argumente arheologice, lingvistice și etnografice.
- secolul XVIII
  - stolnicul Constantin Cantacuzino în lucrarea *Istoria Țarii Românești dintru început*" (1716), pe baza analizei unui bogat material documentar, bizantin și occidental, afirmă originea comună a tuturor românilor: *însa rumânii înțeleg, nu numai ceștia de aici, ce și din Ardeal, care înca mai neaoși sunt, și moldovenii, și toți câți și într-alta parte se află și au aceasta limbă... Ce dară pe aceștia... tot rumâni îi ținem ca toți aceștia dintr-o fântanî au izvorât si cură*;
  - Dimitrie Cantemir în *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor* susține originea comunî a romanilor pe baza a peste 150 de documente studiate in limbile latină, greacă, polonеză și rusă.

Exercițiul 2 – Identificați trei argumente ale cronicarilor moldoveni în sprijinul romanității românilor

_____

_____

_____

_____

_____

Teoria autohtoniei si teoria imigrațională

- Contextul și cauzele politizării romanității românilor
  - sec. XVI
    - stăpânirea lui Mihai Viteazul în Transilvania atrage ostilitatea nobilimii maghiare - schimbarea opiniilor lui Szamoskozy Istvan;
  - sec. XVII
    - împaratul Iosif al II-lea îi considera pe români incontestabil, cei mai vechi și mai numeroși locuitori ai Transilvaniei;
    - în *Supllex Libellus Valachorum* (1791) se menționează faptul ca românii sunt cei mai vechi locuitori ai Transilvaniei , fiind urmașii coloniștilor lui Traian;
- Teoria imigrațională susține formarea poporului român la sud de Dunare și migrarea lui la nordul Dunării în secolul XII.
- Susținători: Franz Josef Sulzer, Johan Christian Engel, Robert Roesler;

- Argumente:
  - dacii au fost exterminați de români;
  - romanizarea nu a fost posibilă în 165 de ani de stăpânire romană;
  - influența slavă și creștinismul ortodox;
  - vocabularul comun romano-albanez;
  - lipsa dovezilor continuității populației romanizate după retragerea aureliană.

Teoria autohtonistă susține romanitatea românilor și formarea poporului român în spațiu carpato-dunareano-pontic;

- Susținători: membrii Școlii Ardelene (Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Sincai), Mihail Kogălniceanu, Nicolae Balcescu, Bogdan Petriceicu Hașdeu, A.D. Xenopol, Vasile Pârvan, Nicolae Iorga etc.

- Argumente
  - formulate de A.D. Xenopol în lucrarea *Teoria lui Roesler. Studiu asupra staruintei romanilor in Dacia Traiana* (1884):
  - continuitatea dacică este demonstrată prin: revolta dacilor din 117, dovezi arheologice, prezența unor soldați în armata romană, toponimie și hidronimie;
  - romanitatea nu se desfășoară doar în perioada ocupației romane;
  - dovezi arheologice, numismatice, lingvistice ale continuității;

B. Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc

Obștea sătească

- reprezintă forma de bază a organizării comunităților românești la începutul Evului Mediu;
- din punct de vedere teritorial avea o întindere bine stabilită, era situată în zone aparate natural, iar cele mai multe erau fortificate;
- activitățile principale în cadrul obștei erau agricultura și creșterea animalelor;
- membrii obștei erau descendenți dintr-un strămoș comun;
- proprietatea era de doua feluri: comună sau în devălmășie; individuala sau familială;
- era condusă de un cneaz sau un jude, pe baza "obiceiului locului" și ajutat de un Sfat al Bătrânilor, având atribuții: administrative, judiciare, politice, militare.
- pericolul extern a determinat obștile sătești sa se unească în uniuni de obști, iar apoi în voievodate și cnezate.

Exercițiul 3 – Descrieți într-un text de maxim 10 rânduri obștea sătească.

Formațiuni prestatale în spațiul românesc

- formațiuni prestatale în interiorul arcului carpatic:
  - sec. IX-X sunt menționate în *Gesta Hungarorum,* voievodatele conduse de Gelu, Glad și Menumorut;
  - sec. XI, *Legenda Sfântului Gerard* menționează voievodatele lui Ahtum și Gyla.
- formațiuni prestatale la sud de Carpați:
  - Țara Severinului;
  - cnezatul lui Ioan;
  - cnezatul lui Farcaș:
  - voievodatul lui Litovoi;
  - voievodul lui Seneslau, menționate în *Diploma Cavalerilor Ioaniți (1247).*
- formațiuni politice prestatale la est de Carpați:
  - țări: Țara Sipenților, Țara Brodnicilor, Țara Berladnicilor și Țara Bolohovenilor;
  - codrii: Codrii Orheiului, Codrii Cosminului, Codrii Lăpușnei;
  - câmpuri: Câmpul lui Dragoș, Câmpul lui Vlad;
  - cobâle : Dorohoi, Neamț, Bacău, Vaslui;
  - ocoale: Câmpulung, Vrancea.

- formațiuni prestatale la sud de Dunăre:
  - Tara Cavarnei (1230);
  - jupanatul lui Gheorghe - *Inscripția de la Mircea-voda (943);*
  - formațiuni conduse de Tasos, Sestlav si Satza (Saccea) menționate în *Alexiada,* de Ana Comnena.

Formarea statului medieval Transilvania

- se realizează în urma cuceririi spațiului intracarpatic de către regalitatea maghiară, în secolele XI-XIII;
- este organizată în mod autonom, cu conducere proprie, încercarea de a introduce principatul eșuând;
- pentru asigurarea apărării granițelor și consolidarea stăpânirii în Transilvania, sunt colonizați sașii, secuii și cavalerii teutoni.

Formarea statului medieval Țara Românească

- premisele formării statului medieval Țara Românească:
  - existența unor formațiuni prestatale la sud de Carpați;
  - stratificarea socială și dezvoltarea comerțului pe valea Dunării care necesitau o autoritate statală;
  - echilibrul politic și militar dintre Regatul Ungariei și Hoarda de Aur.
- întemeierea Țării Românești
  - "descălecatul" lui Negru-voda reprezintă prima etapa a întemeierii, constând în mutarea la sud de Carpați, în secolul al XIII-lea, a unor grupuri de români afectați de eliminarea autonomiei Țării Făgărașului de către regele Ungariei Andrei al III-lea, sub conducerea "legendarului" Negru-vodă din Făgăraș care pune baza unui stat cu capitala la Câmpulung;
  - unificarea formațiunilor prestatale de la sud de Carpați, sub conducerea lui Basarab I, care deținea titlul de *mare voievod.*

Formarea statului medieval Moldova

- statul medieval Moldova, a fost intemeiat de către voievodul maramureșan Dragoș, care a fost trimis de regele Ungariei să formeze la est de Carpați, o marcă de apărare împotriva tătarilor - primul descălecat;
- urmașii lui, Sas și Balc vor fi de asemenea, vasali ai regelui Ungariei.
- independența Moldovei:
  - 1359 - voievodul maramureșan Bogdan, trece Carpații și alăturându-se unei revolte a localnicilor împotriva lui Balc, obține independența Moldovei, confirmată prin succesiunea la tron a lui Latcu în 1365;
  - statul moldovean se va consolida în timpul domnitorilor Petru Musat și Roman-voievod.

Exercițiul 4 – Identificați două asemănări și două deosebiri între formarea Țării Românești și Moldovei.

_____

_____

_____

_____

Instituții centrale în spațiul medieval românesc

- Domnia
  - este principala instituție politica a statului medieval românesc;
  - succesiunea la tron era realizată pe cale *ereditar-electivă,* fără a exista un sistem de stabilire a urmașului la tron;
  - titlul domnesc: *Io, Mircea, din mila lui Dumnezeu, mare voievod și domn, singur stăpânitor a toată tara Ungrovlahiei..."*
    - *Io [...] din mila lui Dumnezeu* indică originea divină a puterii domnești;
    - *mare voievod* - conducător militar;
    - *domn* - conducător politic și stăpân al pământurilor și locuitorilor;
    - *singur stăpânitor (de sine stătător, autocrator)*- indică independența față de alte state și față de boieri.

- Atribuțiile domnitorului
  - de politică externă (declară război, încheia pace, semna tratate);
  - militare (era comandantul armatei);
  - administrative (conducea administrația statului, atribuia dregătorii);
  - funciare (în calitate de stăpân al teritoriului tarii, acorda proprietăți boierilor, Bisericii și țăranilor);
  - financiare (emite monedă, instituie sistemul de impozite);
  - judecătorești (instanță suprema de judecată împreună cu Sfatul Domnesc);
  - religioase (confirmă episcopii și mitropoliții, intemeiază biserici și mănăstiri);
  - legislative (emite hrisoave, acordă privilegii comerciale).
- Evoluția instituției domniei:
  - sec. XIV-XVI - regimul domnesc caracterizat prin centralizarea puterii în persoana domnului;
  - sec. XVI-XVIII - regimul boieresc caracterizat prin: controlul marilor boieri asupra domnitorului; eliminarea caracterului ereditar al succesiunii; creșterea dependenței față de Imperiul Otoman, deoarece sultanul numea și destituia domnitorii;
  - sec. XVIII-XIX - regimul fanariot, când domnitorii erau numiți de sultan direct, din randul grecilor ce locuiau în cartierul Fanar din Istanbul.

- Sfatul Domnesc
  - era o instituție centrală cu rol consultativ, dând acordul în aprobarea principalelor acte ale domniei;
  - asigură alături de domn rolul de instanță supremă;
  - participă la încheierea tratatelor;
  - este format din boieri cu dregătorii;
  - cele mai înalte dregătorii erau: portarul Sucevei și banul Craiovei;
  - cele doua sfaturi aveau dregătorii identice, precum: spătarul - purta spada domnului și comanda oastea cea mica; logofătul - avea în pastrare sigiliul domnitorului și se ocupa de cancelaria domnească; vistiernicul - avea în grija visteria (bugetul) țarii și lua măsuri pentru strângerea dărilor; paharnicul - se asigura că vinul domnului nu era otrăvit și avea în grija

podgoriile din țară; stolnicul - asigura aprovizionarea mesei domnului și se ocupa de agricultura țării; postelnicul - se ocupa de patul și dormitorul domnului, fiind sfătuitorul de taina al acestuia; comisul - avea în grija calul domnului și se ocupa de administrarea hergheliilor și a drumurilor;

- Adunarea Poporului era formată din marii boieri, clerul înalt, boierimea mică și mijlocie, reprezentanții orașenilor și ai țărănimii libere.
- Atribuțiile Adunării Poporului erau alegerea domnitorului, declararea razboiului, încheierea păcii.
- Organizarea judecătorească, militară, administrativă și religioasă:
  - organizarea judecătorească se realiza pe baza *obiceiului pământului*, iar instanțele de judecată erau: Sfatul oamenilor buni și bătrâni (Sfatul Bătrânilor), scaunul de judecata al boierului și scaunul domnesc.
- Organizarea militară se realizează prin existența celor doua oști:
  - *oastea cea mica* - formată din cetele de luptători adunate de pe domeniile domnitorului și din cetele aduse de boieri, ca urmare a obligației acestora de a acorda ajutor militar;
  - *oastea cea mare* era formată din toți bărbații capabili sa poarte o armă;
- Organizarea administrativă în Moldova, teritoriul era împărțit în *ținuturi,* iar în Țara Românească, în *județe.*
- Organizarea bisericească
  - în Moldova, Biserica Ortodoxa era condusa de mitropolitul Sucevei, Mitropolia fiind înființată de Petru Mușat și recunoscută de Patriarhul de la Constantinopol în 1401;
  - în Țara Românească - Mitropolia de la Curtea de Argeș înființată de Nicolae Alexandru în 1359.
  - mitropolitul era membru al Sfatului Domnesc și al doilea om în stat după domnitor.

Instituții centrale în Transilvania

- Voievodatul. Transilvania în urma cuceririi maghiare este organizată într-un voievodat autonom, condus de un voievod și un vicevoievod;
  - autoritățile Regatului Ungariei au încercat înlocuirea voievodatului, cu principatul, dar au revenit la forma voievodala de organizare;
  - voievodul Transilvaniei avea atributii militare, judiciare și administrative, fiind numit de regele Ungariei și exercitându-și autoritatea asupra comitatelor;
- Principatul
  - din 1541 - Transilvania este condusă de un principe, ales de Dietă și confirmat de sultan prin trimiterea însemnelor princiare;
  - în politica internă, principele avea atribuții asemănătoare cu domnitorii din Moldova și Tara Romaneasca;
  - în politica externa, atribuțiile erau limitate și controlate de otomani;
- din 1699, Transilvania devine provincie a Imperiului Habsburgic, condusă de împărat, prin intermediul unui guvernator ales de Dieta și confirmat de Curtea de la Viena.

Institutiile Transilvaniei

- Adunările Stărilor se reuneau în cadrul unor congregatii generale, din care făceau parte reprezentanții natiunilor recunoscute în Transilvania (maghiari, sași și secui), apartenenta la catolicism fiind obligatorie -》 romanii nu erau reprezentați, ultima congregatie cu participarea romanilor fiind în 1288;

-din secolul XV, congregatia generala se transforma în adunarea starilor nobiliare;

- secolul XVI - Dieta Transilvaniei
- sec. XVII - în timpul stăpânirii habsburgice, este înființat Guberniul Transilvaniei;
- sec. XVII - este înființată la Viena, Cancelaria Aulica a Transilvaniei, formata dintr-un cancelar aulic și sase consilieri;

Organizarea Transilvaniei

- voievodul Transilvaniei comanda armata ca reprezentant al regelui Ungariei (organizarea militara);
- în Transilvania maghiarii erau organizati în comitate, sașii și secuii erau organizați în scaune, iar romani în tari și districte (organizarea administrativă).

C. Diplomație și conflict în Evul Mediu și la începutul modernității

Soluția diplomatică

- contacte diplomatice (scrisori, solii), precum scrisoarea lui Ștefan cel Mare către principii europeni în 1475;
- tratate politico-militare aveau ca scop acordarea de garanții reciproce în cazul unui conflict militar;
- tratatele economice ofereau acces liber și privilegii negustorilor;
- plurivasalitatea ce se manifesta prin acceptarea suzeranității simultatane a mai multor state: Ungaria, Polonia și/sau Imperiul Otoman, vasalitatea dublă sau triplă echivalând cu anularea vasalității, prin folosirea contradicțiilor dintre interesele suzeranilor;
- regimul tributar care a asigurat pacea în condițiile incapacității Porții de a cuceri Țările Române și a neputinței acestora de a-și asigura independența.

Soluția militară

- conflictele asimetrice – ce implică două forțe disproportionate numeric în defavoarea romînilor care folosesc în compensare tehnici de hărțuire, pustiirea teritoriului și avantajele reliefului;
- participarea la cruciadele târzii.

Mircea cel Batran (1386-1418) - domn al Tarii Romanesti

- actiuni diplomatice:
  - ianuarie 1390 - Tratatul cu Polonia, incheiat cu regele Vladislav Jagiello de pe pozitii egale, prin care era prevazut sprijinul reciproc impotriva Ungariei, în special, si impotriva altor inamici;
  - 7 martie 1395 - Tratatul de la Brasov cu regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg, impotriva Imperiului Otoman;
  - 1402-1417 - implicarea în lupta pentru tronul otoman;
  - 1418 - acceptarea platii tributului.
- actiuni militare:

- 1389 - batalia de la Kossovopolje - Mircea cel Batran participa cu un detasament de oaste în sprijinul aliantei crestine comandata de cneazul sarb Lazar, care a fost invinsa de otomani;
- 10 octombrie 1394 sau 17 mai 1395 (?) - are loc batalia de la Rovine
- 1396 - cruciada de la Nicopole, incheiata cu victoria otomanilor;
- 1417 - sultanul Mahomed I ocupa Dobrogea.

Iancu de Hunedoara (1441-1456) - voievod al Transilvaniei

- actiuni diplomatice:
  - incercari de formare a unui front antiotoman în jurul Ungariei;
  - 1444 - Tratatul de pace de la Seghedin
- actiuni militare:
  - 1443-1444 - Campania cea Lungă - are loc la sud de Dunăre şi sunt eliberate orasele Nis si Sofia, iar la începutul anului 1444 este obtinuta o noua victorie - Tratatul de pace de la Seghedin pe 10 ani;
  - 1444 - cruciada de la Varna incheiata cu moartea regelui Vladislav Jagello si infrangerea armatei crestine;
  - 1456 - batalia de la Belgrad incheiata cu infrangerea sultanului Mahomed al II-lea.

Vlad Tepes (1448; 1456-1462; 1476)

- actiuni diplomatice:
  - alianta antiotomana incheiata cu regele Ungariei, Matia Corvin
- actiuni militare:
  - 1462 - atacul de noapte de la Targoviste

Stefan cel Mare (1457-1504)

- actiuni diplomatice :
  - 1459 - Tratatul de la Overchelauti - regele Cazimir al IV-lea recunoaste domnia lui Stefan cel Mare în Moldova si este mentionat sprijinul militar reciproc - Stefan recunoaste formal, suzeranitatea polona;
  - 25 ianuarie 1475 - scrisoarea adresata principilor europeni;
  - 1475 - tratatul de alianta cu Ungaria (Matia Corvin);
  - 1485 - Tratatul de la Colomeea cu Polonia - Stefan depune omagiu de vasalitate;
  - 1489 - Tratatul cu sultanul Baiazid al II-lea - accepta plata tributului
  - 1499 - Trataul cu Ioan Albert, regele Poloniei.
- acţiuni militare:
  - 1467 – Bătălia de la Baia – încheiată cu victoria asupra oastei maghiare condusă de regale Matia Corvin, care pătrunsese în Moldova nemulţumit de ocuparea Chiliei;
  - 10 ianuarie 1475 – Bătălia de la Vaslui – încheiată cu victoria împotriva armatei otomane condusă de beglerbegul Rumeliei, Soliman-paşa;
  - 1476 – Bătălia de la Războieni – oastea moldoveană este învinsă de armata otomană condusă de sultanul Mahomed al II-lea, dar cetăţile rezistă şi otomanii se retrag;
  - 1497 – Bătalia de la Codrii Cosminului – provocat de asediul Sucevei de către armata polonă condusă de regale Ioan Albert, care initial plecase într-o campanie de eliberare a Chiliei şi Cetăţii Albe, Ştefan atacînd şi învingând armata polonă pe drumul de întoarcere.

Mihai Viteazul (1593-1601)

- Acţiuni diplomatice
  - Aderarea la Liga Sfânta – la 20 mai 1595, delegaţie de doisprezece boieri, încheie în numele lui Mihai Viteazul, un tratat cu Sigismund Bathory, prin care acesta devenea suzeranul Ţării Româneşti, în schimbul ajutorului antiotoman şi al subordonării Bisericii Ortodoxe din Transilvania faţă de Mitropolia Ţării Româneşti;
- Acţiuni militare
  - 1595 - Bătălia de la Călugăreni – armata otomană condusă de Sinan-paşa este oprită, însă Mihai nu are forţa de a respinge duşmanul peste Dunăre; cu ajutor din partea aliaţilor săi, principele Transilvaniei şi domnul Moldovei, îi alungă pe otomani care începuseră să instaleze autorităţi locale otomane, şi îi învinge la Giurgiu;
  - 1599 - Bătălia de la Selimbar
  - Septembrie 1600 - Bătălia de la Mirăslău
  - august 1601 - Bătălia de la Guruslău

Exerciţiul 5 – Ordonaţi cronologic acţiunile militare din spaţiul est-carpatic.

_____

_____

_____

_____

_____

Testul I

I.Citiţi, cu atenţie, sursele de mai jos:

A. „[Iancu de Hunedoara] luase parte la lupta de la Semendria din 1437, la luptele de la Dunăre, din 1441, cu paşa Isak, în jurul Belgradului. Se ciocnise cu Mezed paşa la Sântimbru (18 martie 1442) şi repurtase [...] o strălucită biruinţă asupra lui. În toamna aceluiaşi an, distrusese la Poarta de Fier un detaşament turcesc [...] şi sfărâmase, pe Ialomiţa, în Ţara Românească, grosul armatei duşmane, luându-i o pradă uşoară [...].

Încurajat de aceste succese, întreprinsese marea expediţie din 1443 care a dus armatele creştine până dincolo de Sofia, în inima Balcanilor. În cursul ei, avusese mai multe biruinţe împotriva Imperiului Otoman, luând mii de prizonieri şi o sumă de steaguri. O menţiune deosebită merită, în această expediţie, luptele din jurul Nişului [...] precum şi cele de la trecătoarea Kunoviţa, în timpul retragerii, între Sofia şi Niş (5 ianuarie 1444). Din nefericire, a doua mare expediţie, din toamna anului 1444, care trebuia să ducă la izgonirea turcilor din Europa şi la ocuparea Constantinopolului, se isprăvi în chip tragic, în vecinătatea oraşului Varna. [...] Nici în 1445, cu prilejul expediţiei pe Dunăre, nu se putu ajunge la un rezultat general apreciabil." (C. C. Giurescu, Istoria Românilor)

B. „Ţările Române caută să profite de slăbirea Porţii şi să se emancipeze de sub suzeranitatea acesteia. În Moldova, cărturarul Dimitrie Cantemir, care ajunge domn (1710-1711), încheie o alianţă cu Rusia lui Petru cel Mare. Armatele ruso-moldovene sunt înfrânte însă la Stănileşti, pe Prut (11/22 iulie 1711), iar Dimitrie Cantemir va fi silit să-şi petreacă restul zilelor în Rusia [...]. În condiţiile ofensivei habsburgice şi ruseşti, turcii nu mai au încredere în principii aleşi din rândul boierilor locali. Ca urmare, trec la un alt sistem, de compromis între autonomie şi administraţie directă, acela al numirii unor domni din rândul grecilor din Fanar (cartier al vechiului Constantinopol) [...] sau din familii româneşti fanariotizate [...]. Domnii devin dregători ai Porţii şi la numire sunt învestiţi ca atare. Se instaurează astfel, în 1711 în Moldova (începând cu Nicolae Mavrocordat) şi în 1716 în Ţara Românească (începând cu acelaşi Nicolae Mavrocordat), regimul fanariot. Regimul [...] va însemna o sensibilă reducere a autonomiei celor două Ţări Române şi o creştere masivă a obligaţiilor lor faţă de Imperiul Otoman. Sub fanarioţi, Principatele pierd orice iniţiativă în politica externă. Domnii nu sunt altceva decât funcţionari ai Porţii, numiţi şi revocaţi după bunul ei plac." (I. Bulei, O istorie a românilor)

Pornind de la aceste surse, răspundeţi la următoarele cerinţe:
1. Numiţi un domnitor al Moldovei precizat în sursa B. 2 puncte
2. Precizaţi, din sursa A, o informaţie referitoare la luptele din 1442. 2 puncte
3. Menţionaţi două spaţii istorice la care se referă atât sursa A, cât şi sursa B. 6 puncte
4. Scrieţi, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susţine că armatele creştine au ajuns în zona Balcanilor. 3 puncte
5. Scrieţi o relaţie cauză-efect stabilită între două informaţii selectate din sursa B, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informaţii (cauză, respectiv efect). 7 puncte
6. Prezentaţi două acţiuni diplomatice din secolele al XV-lea – al XVI-lea, referitoare la spaţiul românesc. 6 puncte 7. Menţionaţi o asemănare între autonomiile locale atestate în spaţiul românesc în secolele al IX-lea – al XI-lea

2. Citiţi, cu atenţie, sursa de mai jos:
„În 1387, Petru [Muşat] prestează [...] omagiu lui Vladislav Iagello [...] recunoscându-l ca suzeran al său şi făgăduindu-i ajutor împotriva duşmanilor. Bineînţeles, la rândul lui, şi regele Poloniei trebuia să-l ajute pe domnul Moldovei împotriva duşmanilor. [...] Recunoaşterea suzeranităţii polone a fost o măsură de precauţie din partea lui Petru [Muşat]. Ea împiedica un atac dinspre miazănoapte şi-i asigura în acelaşi timp un ajutor în caz de conflict cu ungurii. [...] Împrejurările determină ca acest ajutor să se producă în curând, dar nu sub formă militară şi nici aşa cum s-ar fi putut bănui, de la poloni spre moldoveni, ci [...] invers. În 1388 [...] regele Poloniei se adresează lui Petru [Muşat], rugându-l să-l împrumute cu 4000 de ruble de argint [...]. Petru [Muşat] [...] îi numără numai 3000. Primeşte, în schimb, un act specificând că suma va fi restituită în termen de trei ani, garanţie fiind ţinutul Haliciului – cunoscut [...] sub numele de Pocuţia – pe care domnul Moldovei va avea drept să-l ocupe în caz de neachitare. [...] Petru [Muşat] a mijlocit şi apropierea domnului contemporan din Ţara Românească, Mircea cel Bătrân, de poloni. Unul dintre motivele care determinaseră pe domnul Moldovei să intre în legături strânse cu Vladislav Iagello, anume prevenirea unui atac ungar sau – în cazul în care s-ar produce – ajutor pentru a-l respinge, se potrivea în totul şi lui Mircea [cel Bătrân]. Şi acesta putea fi atacat dinspre miazănoapte de unguri [...]. Iar primejdia era pentru el cu atât mai mare cu cât se putea adăuga şi un atac [...] al turcilor care ating în vremea aceasta linia Dunării. De aceea, Mircea [cel Bătrân] caută aliaţi şi îi găseşte [...] în poloni. La 10 decembrie 1389, câteva luni numai după ce creştinii din Balcani fuseseră învinşi de turci la Câmpia Mierlei, trimişii lui Mircea [cel Bătrân] [...] încheiau la Radom, la miazăzi de Varşovia, un tratat de alianţă cu Vladislav Iagello. [...] La 17 martie 1390 [...] se face o specificare mai amănunţită a condiţiilor alianţei. Se prevedea, de data aceasta, că regele Poloniei nu va porni la războiul contra Ungariei fără să fi comunicat lui Mircea [cel Bătrân] şi divanului acestuia motivul, perspectivă aprobată în prealabil de sfatul polon. De asemenea, dacă s-ar face pace între Sigismund, regele Ungariei, şi Mircea [cel Bătrân], ea va trebui să fie acceptată şi confirmată şi de Vladislav [Iagello]. Orice membru nou ar intra în această alianţă va fi nevoit să respecte prevederile contractului." (C. C. Giurescu, Istoria Românilor)
Pornind de la această sursă, răspundeţi la următoarele cerinţe:
1. Numiţi domnul Ţării Româneşti precizat în sursa dată. 2 puncte
2. Precizaţi secolul în care se desfăşoară evenimentele istorice prezentate în sursa dată. 2 puncte
3. Menţionaţi domnul Moldovei şi acţiunea desfăşurată de acesta în 1387, la care se referă sursa dată. 6 puncte
4. Menţionaţi, din sursa dată, două informaţii referitoare la acţiunile din 1388. 6 puncte
5. Formulaţi, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la Tratatul de la Radom, susţinându-l cu două informaţii selectate din sursă. 10 puncte 6. Argumentaţi, printr-un fapt istoric relevant, afirmaţia conform căreia o altă instituţie centrală, în afara celor la care se referă sursa dată, este organizată în spaţiul românesc, în secolele al XII-lea – al XVI-lea. (Se punctează prezentarea unui fapt istoric relevant şi utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea şi concluzia.) 4 puncte

D. Statul modern roman de la proiect la România Mare în contextul "Crizei Orientale"

Proiecte politice de modernizare a statului la sfârşitul secolului XVIII şi începutul secolului XIX

- apar în condiţiile instaurării regimului fanariot;
- 1772 - Memoriul de la Focşani prin care se solicită:
  - eliminarea domniilor fanariote,
  - autonomia Principatelor şi unirea acestora sub garanţia Austriei, Rusiei şi Prusiei.
- 1791 - Memoriul de la Şiştov prin care se solicită:
  - neutralitatea Principatelor sub protecţia Rusiei,
  - desfiinţarea obligaţiilor către Poarta cu excepţia tributului,
  - desfiinţarea raialelor,
  - alegerea domnitorilor din rândul boierilor pământeni.
  - 1812 - este adresat un memoriu către împăratul Napoleon Bonaparte prin care se cerea autonomia şi renunţarea la domniile fanariote.

Proiecte de modernizare a statului la sfârşitul secolului XVIII şi în prima jumătate a secolului XIX

- Constantin Mavrocordat realizează
  - reforme sociale:*desfiinţează serbia (dependenta personala a ţăranilor către boieri), reglementează numărul de zile de munca pentru tarani;*
  - reforme administrative: *introduce salarizarea funcţiilor publice*
  - reforme juridice: *sunt înfiinţate instante de judecata în fiecare judeţ, este limitata autoritatea clerului în chestiuni de judecata.*
  - *pe plan fiscal a desfiinţat puzderia de dări pe care le unifică într-o singură dare plătită în patru sferturi anuale*
  - *boierimea este şi ea „reformată", cei mai importanţi fiind boierii cu dregătorii, veliţii, iar boierii fără funcţii vor fi mazilii sau neamurile.*
- Alexandru Ipsilanti
  - reorganizează Academia Domnească de la Sf.Sava ;
  - înfiinţează o şcoală de preoţi şi un orfelinat;
  - se îngrijeşte de starea edilitara a Bucureştiului;
  - organizează sistemul poştelor;
  - 1780 - este redactată *Pravilniceasca Condică;*
- Scarlat Callimachi - 1817 - *Codul Callimachi;*
- Ioan Gheorghe Caragea - 1818 - *Legiuirea Caragea.*

Proiecte politice de modernizare a statului în perioada 1821-1848

- 1821 - are loc revoluţia condusă de Tudor Vladimirescu ->> *Cererile norodului românesc* prin care se cereau:
  - eliminarea domniilor fanariote,
  - limitarea la maxim patru a numărului de locuri în Sfatul Ţării pentru boierii greci,
  - legii adoptate de Adunarea Norodului,
  - domn ales de ţară,
  - eliminarea scutirilor fiscale,
  - formarea unei armate pe cheltuiala mănăstirilor

  -> sunt eliminate domniile fanariote şi numiţi din nou, domnitori pământeni: Grigore Dimitrie Ghica în Ţara Românească şi Ioniţă Sandu Sturdza în Moldova.
- 1822 - realizarea de către logofătul Ioniţă Tautu a primului proiect de Constituţie: *Constituţia Cărvunarilor;*
- 1826 - Convenţia de la Akkerman încheiată între Rusia şi Imperiul Otoman prin care
  - se confirma numirea domnitorilor din rândul boierilor pământeni, cu acordul Portii,
  - garantarea libertăţii comerţului cu condiţia asigurării consumului intern al Porţii.

- 1829 - *Tratatul de la Adrianopol*
  - este eliminat monopolul comercial otoman,
  - sunt înapoiate raialele
  - este introdus protectoratul rusesc;

- 1829-1834 - Principatele sunt ocupate de armata rusă şi conduse de gen. Pavel Kiseleff -> introduce în Moldova (1 ianuarie 1832) şi în Ţară Românească (1 iulie 1831) primele legi cu caracter constituţional: *Regulamentele Organice.* Acestea au fost concepute de comisii de lucru formate din boieri şi aprobate de Rusia. Cele mai importante prevederi se refereau la:
  - organizarea instituţiilor statului,
  - separarea puterilor în stat,
  - introducerea salarizării funcţionarilor publici,
  - organizarea justiţiei (arhivele statului, barourile de avocaţi, corpul notarilor publici, magistraţii, tribunalele),
  - alcătuirea primului buget de stat.
- 1838 - Ion Câmpineanu realizează două proiecte politice : *Act de unire şi independenţă* şi *Osăbitul act de numire a suveranului românilor.*

Proiectul politic paşoptist

- *Petiţiunea - Proclamaţiune* - 28 martie 1848 - Iaşi -> desfiinţarea cenzurii, funcţii acordate pentru merite, desfiinţarea pedepselor corporale;
- *Petiţia Naţională* - 3 mai 1848 - Blaj - libertatea tiparului şi libertatea de exprimare, libertăţi personale, drepturi politice pentru românii ardeleni.
- *Prinţipiile noastre pentru reformarea patriei* - Braşov - unirea Moldovei cu Ţara Românească;
- *Proclamaţia de la Islaz* - respectarea autonomiei

Unirea Principatelor Române

Congresul de pace de la Paris

- 1853-1856 - are loc războiul Crimeii, încheiat cu înfrângerea Rusiei;
- 1856 - are loc Congresul de pace de la Paris unde este semnat Tratatul de la Paris care prevedea pentru Principalele Romane :
  - înlăturarea protectoratului rusesc şi înlocuirea acestuia cu garanţia colectivă a celor şapte puteri europene: Rusia, Austria, Imperiul Otoman, Franţa, Marea Britanie, Prusia şi Piemont-Sardinia;
  - înapoierea de către Rusia a celor trei judeţe din sudul Basarabiei către Moldovaâ
  - convocarea în Principate a unor adunări ad-hoc prin care populaţia să fie consultată în privinţa unirii.

Convenția de la Paris

- 1857 - adunările ad-hoc din Moldova și Țara Românească hotărăsc: unirea Principatelor, neutralitatea teritoriului, autonomia internă și conducerea unui print strain;
- 1858 - Convenția de la Paris - unirea Principatelor într-un singur stat cu numele de Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei, cu doua capitale, doi domnitori, doua guverne, doua adunări obștești și două armate; sunt înființate doua instituții comune la Focșani: Comisia Centrala și Înaltă Curte de Casație și Justiție.
- 5 ianuarie 1859 - Adunarea Electivă a Moldovei îl alege ca domnitor pe Alexandru Ioan Cuza;
- 24 ianuarie 1859 - Alexandru Ioan Cuza este ales domn al Țării Românești.

Domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866)

- Recunoașterea Unirii și unificarea instituțională
  - 1859 - Conferința de la Paris recunoaște dubla alegere a lui Cuza;
  - 1861 - Conferința de la Constantinopol este recunoscută unirea deplina pe durata domniei lui Cuza;
  - 24 ianuarie 1862 își începe lucrările primul Parlament unit;
  - 24 ianuarie 1862 se formează primul guvern unit condus de Barbu Catargiu
- Reformele lui Cuza
  - 1863 - secularizarea averilor mănăstirești;
  - 2 iunie 1864 organizează o lovitură de stat și adoptă "Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris";
  - 1864 - reforma agrară prin care țăranii sunt împroprietăriți cu terenuri agricole în funcție de numărul animalelor de povară1864 - reforma învățământului - învățământul primar devine gratuit și obligatoriu;
  - 11 februarie 1866 - Alexandru Ioan Cuza este silit să abdice și părăsește tara.

Exercițiul 6 – Completați tabelul de mai jos

Acțiuni de constituire a statului modern	*Acțiuni de consolidare a statului modern*

Consolidarea statului modern român în timpul lui Carol I (1866-1914)

- Aducerea prințului străin
  - 11 februarie 1866, Alexandru Ioan Cuza este silit să abdice -> se constituie o locotenență domnească care are ca scop administrarea țării și căutarea unui prinț străin care să ocupe tronul Principatelor;
  - prima propunere de a ocupa tronul Principatelor este adresată prințului Filip de Flandra, fratele regelui Belgiei, care refuză propunerea;
  - cu ajutorul și intervenția împăratului Napoleon al III-lea, pe lângă regele Prusiei, prințul Carol de Hohenzollern-Siegmarigen accepta tronul Principatelor;
  - 10 mai 1866 - Carol a depus jurământul ca domnitor al Principatelor Române.
- Proiectul politic se realizează prin apariția primelor partide politice și introducerea "rotativei guvernamentale";
  - 1875 - se înființează Partidul Național Liberal - care susținea drepturile și libertățile cetățenești, industrializarea, adoptarea modelului occidental, susținerea capitalului românesc; deviza partidului era "prin noi înșine";
  - 1880 - se înființează Partidul Conservator, reprezentant al marii boierimi, care propunea politica "pașilor mărunți" și acceptarea progresului de tip occidental prin adaptare și evoluția naturală a societății românești.
- Castigarea independenței de stat a României
  - Contextul intern și extern al câștigarii independenței României:
    - contextul extern: ascensiunea Rusiei în estul Europei;slăbiciunea din ce în ce mai accentuată a Imperiului Otoman;dominația otomană asupra României este mai mult simbolică; garanția colectivă a Marilor Puteri; redeschiderea Chestiunii Orientale prin revolta din Bosnia și declararea războiului împotriva Imperiului Otoman de catre Serbia și Muntenegru în 1876.
    - contextul intern: au loc actiuni care arată starea de independență "de facto":
      * Statutul Dezvoltator al Convenției de la Paris;
      * aducerea unui prinț străin la conducerea statului;
      * adoptarea Constituției din 1866;
      * Constituția din 1866 nu menționeaza suzeranitatea otomană și numește statul Romania;
      * incheierea de acorduri comerciale, de poștă și comunicații cu state diferite;
      * adoptarea leului ca monedă națională;
      * deschiderea de reprezentanțe diplomatice.
- Declararea independenței de stat a României
  - proiectul liberal de obținere a independenței presupunea alianța cu Rusia într-un eventual război cu Imperiul Otoman;
  - proiectul conservator presupunea evitarea unei alianțe cu Rusia și obținerea independenței pe cale diplomatică sub patronajul Marilor Puteri;
    - 4 aprilie 1877 - este semnată Convenția militară romano-rusă de la București, care prevedea: acordul guvernului român pentru tranzitarea teritoriului național de către trupele rusești; cheltuielile de transport și de hrana a trupelor reveneau Rusiei; era stabilit un traseu de tranzitare ce ocolea Bucureștiul; respectarea integrității teritoriale a României;
    - 12 aprilie 1877 - trupele rusești trec Prutul => artileria otomană începe bombardarea malului românesc al Dunării => artileria românească de la Calafat bombardeaza Vidinul;
    - 9 mai 1877 - ministrul de externe al României, Mihail Kogălniceanu, proclama independența în Parlament;
    - 10 mai 1877 - domnitorul Carol I promulgă declarația de independență.

-
  Razboiul de independenţă
  - la începutul războiului, Rusia a refuzat oferta României de a participa la razboi;
  - trupele ţariste fiind oprite la Plevna, şi neputând să cucerească sistemul defensiv otoman, vor solicita intervenţia armatei romane printr-o telegramă adresată domnitorului Carol I de către marele duce Nicolae;
  - trupele române vor participa la asaltul general asupra Plevnei din 30 august 1877, când vor cuceri reduta Griviţa;
  - începe asediul Plevnei încheiat cu predarea lui Osman-paşa în faţa generalului Mihail Cristodulo Cerchez în decembrie 1877;
  - armatele romane au asigurat linia Dunarii, în perioada decembrie 1877-ianuarie 1878, obţinând victorii la Vidin, Smârdan si Belogradcik;
-
  Tratatul de la San Stefano:
  - era recunoscută independenţa României, Serbiei şi Muntenegrului;
  - se forma Marele Principat al Bulgariei, autonom sub suzeranitate otomană;
  - Rusia ceda Imperiului Otoman patru cetăţi în Caucaz în schimbul Dobrogei, pe care o ceda României în schimbul celor trei judeţe din sudul Basarabiei.
-
  Congresul de la Berlin
  - este recunoscută independenţa României condiţionată de : revizuirea art. 7 din Constituţie, acceptarea schimbului teritorial cu Rusia şi rezolvarea afacerii Stroussberg;
  - independenţa Serbiei şi Muntenegrului;
  - Marele Principat al Bulgariei este redus la teritoriul dintre Dunăre şi Balcani;
  - Anglia primeşte Cipru;
  - Austro-Ungaria primeşte Bosnia-Herţegovina.
- Consolidarea independentei
  - 1883 - Puterile Centrale;
  - 1912-1913 - al doilea război balcanic;
  - 1913 - Pacea de la Bucuresti - Cadrilaterul.

România în primul razboi mondial

- Perioada neutralităţii (1914-1916)
  - 3 august 1914 - Consiliul de Coroana de la Sinaia, convocat de regele Carol I, decide adoptarea *neutralităţii armate* a României;
  - în perioada neutralităţii reprezentanţii statelor aflate în conflict, au încercat să atragă România, de o parte sau alta a razboiului, şi s-au format diverse curente de opinie în societate referitoare la participarea Romaniei la razboi;
-
  Campania militară din anul 1916
  - 4 august 1916 - se încheie Tratatul de Alianţă şi Convenţia Militară dintre România şi Antanta;
    - Tratatul de alianţă prevedea: obligativitatea României de a declara război Austro-Ungariei până pe 15 august 1916; recunoaşterea dreptului României asupra teritoriilor austro-ungare locuite de români (Transilvania, Banat, Bucovina); interzicerea încheierii păcii separate cu Puterile Centrale.
    - Convenţia Militară prevedea:deschiderea unui nou front la Salonic, de catre anglo-francezi, pentru a ţine trupele bulgare ocupate în apărarea graniţei de sud; atacul simultan al Rusiei în Bucovina; sprijin militar din partea Rusiei pentru apărarea liniei Dunarii.
- Desfaşurarea ostilităţilor în anul 1916:
  - 14 august 1916 - România declară război Austro-Ungariei şi trupele române trec Carpaţii, inaintând în Transilvania -> septembrie 1916 - Bulgaria declară razboi României şi trupele germano-bulgare conduse de mareşalul von Mackensen obţin victoria de la Turtucaia, în condiţiile nerespectării de către aliaţi a Convenţiei Militare -> trupele germano-bulgare forţează Dunărea şi pătrund pe teritoriul României -> ofensiva în Transilvania este oprită şi armata romana se retrage pe linia Carpaţilor -> trupele germano-austro-ungare pătrund în România pe valea Jiului şi valea Argeşului, fac joctiunea cu trupele germano-bulgare din sud şi, după bătălia de la Argeş-Neajlov, ocupă Bucurestiul în noiembrie 1916.
- campania din 1917
  - după ocuparea Bucureştiului, regele, Parlamentul, guvernul, armata se refugiaza în Moldova, Iaşiul devenind capitala României;
  - tezaurul Băncii Naţionale este trimis în Rusia;
  - în timpul refugiului armata romană a fost reorganizată, inarmata şi modernizată de misiunea militară franceză condusă de gen. Henri Berthelot;
  - noua armată română va opri în vara anului 1917 ofensiva Puterilor Centrale la Maraşti, Mărăşeşti şi Oituz;

Formarea statului național unitar roman

- Premisele interne și externe ale formării statului național unitar român:
  - participarea României la primul război mondial și finalizarea războiului în tabăra învingătoare;
  - dorința locuitorilor din provinciile românești aflate sub dominație străină de unire cu România;
  - destrămarea Austro-Ungariei la sfârșitul primului război mondial;
  - victoria revoluției bolșevice din Rusia și proclamarea de către Lenin a dreptului popoarelor din fostul imperiu rus la autodeterminare;
  - introducerea principiului autodeterminării în"Cele 14 puncte" ale lui Wodrow Wilson
- Unirea Basarabiei cu România
  - are loc în condițiile victoriei revoluției din Octombrie;
  - octombrie 1917 - Congresul ostașilor moldoveni de la Chișinău, proclama Republica Democratică Moldovenească, autonomă în cadrul Republicii Ruse, condusă de Sfatul Țării care il avea în frunte pe Ion Inculeț;
  - ianuarie 1918 - la solicitarea Sfatului Țării, armata română trece Prutul, iar RDM își proclamă independența;
  - 27 martie 1918 - Sfatul Țării votează unirea Basarabiei cu România.
- Unirea Bucovinei cu România
  - are loc în contextul destrămării Austro-Ungariei;
  - Adunarea Națională a românilor din Cernăuți proclama autonomia Bucovinei sub conducerea unui Consiliu National, în frunte cu Iancu Flondor;
  - Consiliul Național, sub amenințarea anexării Bucovinei de către Ucraina, solicita intervenția armatei romane;
  - 15/27 noiembrie 1918 - Congresul General al Bucovinei decretează unirea Bucovinei cu România.
- Unirea Transilvaniei cu Romania
  - are loc în contextul destrămării Austro-Ungariei;
  - Partidul Național Român din Transilvania, adopta "Declarația de independență a națiunii române de la Oradea" - Alexandru Vaida Voevod;
  - se constituie Consiliul Național Român Central (CNRC) ;
  - 1 decembrie 1918 - cei 1228 de delegați votează unirea Transilvaniei cu România;
  - până la unirea deplină , Transilvania urma să fie condusă de un Consiliu Dirigent și Marele Sfat National.

Test 2

I. Citiți, cu atenție, sursele de mai jos:

A. „Tratatul de la Paris, [...] semnat la 30 martie 1856, a influențat în mod decisiv dezvoltarea politică a Moldovei și a Țării Românești. Cu toate că au rămas sub suzeranitatea otomană, țările beneficiau, de data aceasta, de protecția colectivă a Puterilor [...]. Toți semnatarii, inclusiv Imperiul Otoman, au recunoscut independența administrativă a Principatelor, dreptul fiecăruia de a deține o armată națională, de a emite legi și de a se angaja în mod liber în comerțul cu alte state. Marile Puteri [...] au creat o comisie specială de investigații și au dat instrucțiuni ca aceasta să se ducă la București, să strângă informații și să formuleze recomandări cu privire la forma viitoare de guvernământ a Principatelor. Îndepărtându-se în mod izbitor de la modul lor obișnuit de a trata Principatele, Puterile au prevăzut alegerea unei adunări consultative speciale, o așa numită adunare ad-hoc, în fiecare Principat, menită să facă cunoscută opinia românilor cu privire la toate problemele importante. Toate informațiile adunate în felul acesta urmau să fie prezentate unei conferințe a Marilor Puteri, la Paris [...]. Tratatul de la Paris [...] a marcat un progres semnificativ în ambele direcții pentru că a redefinit relația dintre Puteri și Imperiul Otoman prin abordarea problemelor românești ca distincte de alte aspecte ale Chestiunii Orientale, ceea ce a subminat pretențiile că Principatele ar fi părți integrante ale Imperiului Otoman."

(K. Hitchins, Românii 1774-1866)

B. „Din primăvara anului 1857, în Moldova, Costin Catargiu, ministrul de Interne al caimacamului, a trecut la acțiuni dure împotriva mișcării unioniste [...]. Manifestațiile erau interzise, se efectuau nu numai destituiri de funcționari, dar și arestări în rândul militanților unioniști, exista o adevărată atmosferă de teroare [...], iar, în paralel cu blocarea activității unioniștilor, se desfășura o campanie de strângere silită a semnăturilor pe petiții separatiste. Pentru a pune capăt acestei stări de lucruri a fost trimisă la București o delegație [...] care s-a bucurat de o întâmpinare entuziastă din partea locuitorilor Țării Românești. Sosiți la București, ei au determinat Comisia de informare a puterilor garante, ai cărei membrii își începuseră activitatea în Principate, să delege o parte din membrii ei să viziteze Moldova. Prezența comisarilor a dezvăluit forța mișcării unioniste în Moldova, mii de oameni ieșindu-le în întâmpinare. [...] Cu steaguri tricolore, manifestând entuziasm, [...] moldovenii și-au dezvăluit măsura în care erau susținătorii programului unionist. Sub această impresie și asaltați de reclamații, comisarii au cerut caimacamului Vogoridi să pună capăt acțiunilor împotriva cărora protestele fuseseră unanime. " (Istoria românilor)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți puterea suzerană a Principatelor Române, precizată în sursa A. 2 puncte
2. Precizați, din sursa B, o informație referitoare la comisarii puterilor garante. 2 puncte
3. Menționați două spații istorice sud-carpatice la precizate atât în sursa A, cât și în sursa B. 6 puncte
4. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susține că manifestațiile unioniștilor sunt interzise. 3 puncte
5. Scrieți o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa A, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (cauză, respectiv efect). 7 puncte
6. Prezentați alte două acțiuni desfășurate de români în deceniile cinci - șase ale secolului al XIX-lea pentru constituirea statului român modern, în afara celor la care se referă sursa sursele A și B. 6 puncte
7. Menționați o caracteristică a Constituției din 1866. 4 puncte

II. Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre statul român în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, având în vedere:

- menționarea a două prevederi ale proiectelor politice referitoare la statul român, elaborate în 1857;
- menționarea a două fapte istorice care au loc în spațiul românesc între anii 1859-1863 și precizarea unei caracteristici a unuia dintre acestea;
- prezentarea unei asemănări între măsurile adoptate în politica internă a statului român, în anul 1864;
- formularea unui punct de vedere referitor la acțiunile desfășurate de statul român în deceniul nouă al secolului al XIX-lea și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă! Se punctează și utilizarea limbajului istoric adecvat, structurarea prezentării, evidențierea relației cauză-efect, elaborarea argumentului istoric (prezentarea unui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice și încadrarea eseului în limita de spațiu precizată.

Capitolul 6. ISTORIA EVREILOR. HOLOCAUSTUL

1. Evreii în spațiul românesc în secolele XIV-XIX

Așezarea evreilor în spațiul românesc. Evoluția demografică

Transilvania

- apar în secolul al XIII-lea (în timpul regelui Bela al IV-lea).
- documentele de la sfârșitul secolului al XV-lea
- secolul al XVII-lea principele Gabriel Bethlen le-a dat dreptul de a se așeza în Alba Iulia.
- împăratul Iosif al II-lea le-a acordat libertatea religiei și așezării (1782).
- după 1867, au devenit cetățeni ai Austro-Ungariei și au fost supuși unui proces accelerat de modernizare și integrare.

Țara Românească

- au ajuns sporadic, începând cu sfârșitul secolului al XV-lea, pe rutele comerciale otomane.
- în București, sunt consemnați în documente de la 1550, mai întâi evrei sefarzi, organizați inițial într-o breaslă și mai apoi într-o comunitate recunoscută oficial (1730, când este atestată și una dintre cele mai vechi școli).
- treptat, s-au așezat și evreii aşkenazi, care în timp i-au depășit numeric pe cei sefarzi.
- practicau diferite meșteșuguri, dar trăiau mai ales din comerț, importând îmbrăcăminte și bijuterii în stil european și exportând produse agricole, lemn, sare și alte articole.

Moldova

- documentele atestă o prezență sefardă de la începutul secolului al XVI-lea (și chiar o comunitate în Iași, la 1580)
- evreii aşkenazi veniți în special după masacrele ucrainene de la mijlocul secolului al XVII-lea.
- evoluția demografică a evreilor a fost spectaculoasă, fiind rezultatul sporului natural ridicat, dar mai ales al imigrării masive din Polonia, Ucraina și Rusia.
- pentru dezvoltarea economiei, unii domnitori au emis hrisoave prin care evreii, alături de alte populații străine, au fost chemați să înființeze așezări noi, cum ar fi Șoldănești (1780) sau Șomuz, numit ulterior Fălticeni.
- în perioada fanariotă, existau vechi comunități evreiești la Iași, Suceava, Piatra Neamț, Botoșani, Bacău, Siret, Bârlad, Roman, Dorohoi, Chișinău și Soroca.

Organizarea comunitară

- Organizați inițial ca breaslă, evreii plăteau o taxă comună și erau reprezentați în fața autorităților de un staroste.
- în secolul fanariot, în Moldova și Valahia s-a înființat funcția de hahambașa și s-au stabilit atribuțiile starostelui (roș medina în limba ebraică) în noile circumstanțe.
- comunitățile sefarde și aşkenaze aveau instituții separate (sinagogi, instituții de binefacere, școli etc.), dar colaborau în relațiile cu autoritățile.
- una dintre cele mai importante societăți ale ambelor comunități era Sacra (Hevra Kadișa), care se ocupa de înmormântări, precum și de alte decizii administrative.
-

Aspecte politice și culturale

- evreii au avut de înfruntat prejudecăți religioase, care mergeau până la acuzații de omor ritual, acte de fanatism și intoleranță.
- acuzațiile de omor ritual au declanșat evenimente extrem de violente din secolul al XVIII-lea până în secolul al XIX-lea la
  - Galați (1797, 1859, 1868),
  - Piatra Neamț (1816, 1841),
  - Bacău (1824),
  - București (1834),
  - Călărași (1867),
  - Ploiești (1871).
- la începutul secolului al XIX-lea, prin Codul lui Callimachi (1817), evreii din Moldova au fost împărțiți în trei categorii:
  - pământeni (care trăiau aici încă din secolul al XVIII-lea),
  - hrisoveliți (stabiliți prin hrisov domnesc)
  - sudiți (supuși jurisdicției altor țări, în special Austriei).
- Regulamentele Organice, primele constituții ale Principatelor Române, elaborate sub influență rusă și rămase în vigoare până în 1856, au modificat statutul juridic al evreilor, întrucât prevedeau că pământeni erau doar persoanele de religie creștină, evreii născuți în spațiul românesc, au devenit „străini".
- în timpul revoluțiilor de la 1821 și 1848 s-au cerut reforme sociale juste, printre care și emanciparea evreilor, consecință a implicării lor active, mai ales în revoluția pașoptistă.
  - printre personalitățile evreiești marcante care au participat la revoluție sau au susținut idealurile sale s-au numărat
    - Hillel Manoah (conducătorul comunității sefarde din București și important creditor al vistieriei țării)
    - pictorii Iehuda Barbu Iscovescu și Constantin Daniel Rosenthal.
    - Davicion Bally, care, tot din simțăminte patriotice, organizase și un corp de pompieri pentru oraș, pe cheltuiala sa.
- în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866)
  - s-au menținut o serie de restricții, precum aceea de a nu se așeza în comunele rurale în calitate de hangii și cârciumari,
  - le-a dat evreilor mai multe drepturi civile, prin Codul Civil din 1864
  - le-a dat posibilitatea naturalizării, participării la alegerile municipale și a creat premisele acordării unor noi drepturi politice, dar niciunul dintre aceste drepturi nu a putut fi aplicat.
- evreii au jucat un rol important și în domeniul social și cultural.
  - Dr. Iuliu Barasch (1815-1863).
    - a militat pentru educația științifică, modernizarea vieții comunitare și emanciparea evreilor români.
    - a înființat primul spital pediatric în București (1858),
    - a fost profesor la Școala de Chirurgie,
    - a publicat numeroase lucrări de specialitate
    - a fondat prima revistă științifică – Isis sau Natura
    - a inițiat și proiectul unei școli moderne evreiești, respins inițial de tradiționaliști,
    - a susținut înființarea școlii israelito-române (1851), prima instituție de profil cu programă și predare în limba română.

Aplicație 1

Analizați textele citate în sursa de mai jos și apoi răspundeți la următoarele cerințe:

A. „Art. 21. Emanciparea israeliților și drepturi politice pentru orice compatrioți de altă credință." (Proclamația de la Islaz)

B. „Art. 27. Emancipația graduală a israeliților moldoveni." (Dorințele partidei naționale în Moldova)

C. „Proclamând deplina libertate a cultelor și legislației, articolul 23 al Tratatului de la Paris din 1856 (...) reprezintă un progres față de restricțiile confesionale cuprinse în Regulamentele Organice. Dar tratatul nu conținea nici un articol privitor la egalitatea drepturilor civile și politice ale tuturor moldo-vlahilor fără distincție de religie spre deosebire de protocolul din Constantinopol care pomenea acest lucru în chip explicit." (Tratatul de la Paris, 1856)

D. „Sub domnia lui Cuza, evreii indigeni beneficiau de drepturi civile depline. Chiar și evreii străini puteau beneficia de ele, cu excepția dreptului de a cumpăra imobile. (...) Domnitorul Cuza și-a precizat politica în fața unei delegații israelite venite să-i înfățișeze urările pentru anul nou (1 ianuarie 1864): «În 1864 evreii se vor bucura de numeroase drepturi. (...) Aș fi vrut să vă dau totul, dar n-am putut-o face. Veți primi emanciparea gradată. Cu toate acestea, ori pe unde am fost, v-am iubit și n-am făcut niciodată vreo deosebire religioasă»." Carol Iancu, Evreii din România (1866-1919. De la excludere la emancipare)

a. Numiți, pe baza textelor A și B, o asemănare și o deosebire referitoare la emanciparea evreilor.

b. Analizați fragmentul din Regulamentul Organic al Moldovei (pag. 29) și textul C, apoi formulați un punct de vedere privitor la progresul realizat în Țările Române privind emanciparea evreilor, aducând ca argumente două citate din sursele date.

c. Realizați, pe baza textului D, o prezentare cu titlul Statutul juridic al evreilor în timpul domnitorului Al.I. Cuza.

2. Evreii în spațiul românesc în perioada 1878-1919: de la marginalizare la emancipare

- Tratatul de la Berlin și „problema evreiască"
  - articolul 44, care prevedea: „În România, deosebirea de credințe religioase și de confesiuni nu va putea fi opusă nimănui ca un motiv de excludere sau de incapacitate în ce privește bucurarea de drepturi civile și politice, admiterea în slujbe publice, funcții și onoruri sau exercitarea diferitelor industrii și profesiuni în orice localitate".
  - dezbaterile parlamentare și cele din presă, care au durat până în 1879, au înclinat balanța spre soluția unei naturalizări individuale și selective ca mijloc de control al populației evreiești, inducându-se opiniei publice ideea că evreii erau o amenințare economică.
  - Articolul 7 din Constituție a fost revizuit la 19 octombrie 1879 și prevedea: „Diferința de credințe religioase și confesiuni nu constitue în România o piedică spre a dobândi drepturile civile și politice și a le esercita". Se mai precizau condițiile în care se putea obține încetățenirea individual, pentru merite excepționale. Singura excepție avea să o constituie naturalizarea a 888 de combatanți evrei din Războiul de Independență, care urmau să beneficieze de un decret comun.
- Ocupații, soluții și aspecte demografice
  - Structura ocupațională a populației evreiești în a doua jumătate a secolului al XIX-lea era alcătuită din meseriași, negustori, antreprenori, industriași, bancheri, medici, avocați, ingineri.
  - viața lor a fost îngreunată de o serie de discriminări legislative suplimentare
    - evreilor le era interzis să facă tranzacții financiare ca intermediari (1881),
    - să practice comerțul ambulant (1884),
    - să fie membri ai Camerelor de Comerț (1884),
    - să pledeze ca avocați în instanțe civile (1884),
    - să aibă o societate cu răspundere limitată (codul comercial, 1887),
    - să fie angajați ca medici, veterinari, farmaciști în sistemul public de sănătate (1893),
    - să frecventeze școlile profesionale și agricole publice,
    - să acceseze învățământul primar public (1893).
  - în aceste condiții, au creat cu mari eforturi rețele private de instituții și afaceri și un sistem de învățământ alternativ, foarte performant în timp, la nivel național.
  - pentru populația săracă o alternativă la statutul de străini fără protecție a fost emigrarea.
    - în 1881, a avut loc primul Congres Sionist de la Focșani, în urma căruia, un an mai târziu, au fost înființate două colonii agricole ale evreilor români în Palestina: Roș Pinah și Zichron Iacov, formate preponderent de evrei din Moinești.
    - între 1881 și 1914 peste 75 000 evrei din România au emigrat, dintre care majoritatea în SUA (peste 60 000).
- Încercări de emancipare a evreilor din România
  - Tratatul de la București, semnat la 7 mai 1918, prevedea egalitatea cultelor religioase pe teritoriul României, menționând clar că „diferența de confesiune religioasă nu poate exercita în România nicio influență asupra stării civile" (art. 27) și, în particular, asupra drepturilor politice și civile. Ratificarea tratatului ar fi dus la încetățenire în bloc
  - Guvernul Marghiloman a promulgat, la 27 mai 1918, o lege specială pentru naturalizarea străinilor născuți în țară, care acorda cetățenia evreilor care serviseră în armata română, celor născuți în România din părinți născuți și ei în România, celor care făcuseră parte din campania militară din 1913, precum și soțiilor și copiilor celor din toate aceste categorii.
  - când autoritățile române au revenit în capitala țării, au declarat nulă toată legislația elaborată în timpul ocupației germane (1917-1918)
  - problema încetățenirii evreilor din România a fost discutată la Conferința de pace de la Paris (1919) și, în special, la negocierile pentru tratatul minorităților, unde Marile Puteri îi erau favorabile. După tergiversări, textul a fost semnat de delegatul României la 9 decembrie 1919. Articolul 7 prevedea: „România se obligă a recunoaște ca supuși români, de plin drept și fără o formalitate, pe evreii locuind în țară pe teritoriile României și care nu pot a se prevala de nicio altă naționalitate".

Contribuția comunităților evreiești la dezvoltarea economică, socială, culturală și științifică a României.

- în secolul al XIX-lea, ei au fost cei care au înființat
  - prima fabrică de praf de pușcă (Iancu Friedman, București, 1835),
  - prima tipografie (Iosef Samitca cu fiii săi, Ralian și Ignat, Craiova, 1835, urmați de Leon Alcalay, București, 1867),
  - prima firmă de transport public (curse cu trăsura București-Băneasa, Solomon Rosenthal, 1848),
  - prima agenție de publicitate (David Adania, 1880),
  - prima fabrică de hârtie (C. și S. Schiel, Predeal, 1882)
  - primele fabrici de pile (Adolf Beier, București, 1866), ape gazoase (M.H. Lobel & Comp, Craiova, 1873) și zahăr (Jacques Elias, Sascut, 1885).
  - primele fabrici de cânepă (Moritz Wachtel, Iași, 1886), mobilă de fier („Cometul", Adolf Solomon, București, 1887) și oglinzi (August Zwoelfer, București, 1891).
  - în industria lemnului evreii au revoluționat producția de cufere și tapițerie de mobilă, iar în industria tăbăcăriei au dezvoltat segmentul de curelărie și șelărie.
  - fabrici de tinichigerie și metalurgie (Sigmund Hornstein, București, 1887)
  - primele fabrici de confecții și tricotaje, dar și de ceaprăzărie (Herman Blaustein, București, 1883), specializându-se în producția de cravate, pălării, corsete, umbrele, broderii și nasturi (Adolf Melzer, București, 1888).

- primele case de modă din Capitală („Au bon goût", „Carmen Sylva", „A la Samaritaine", „Frații Albachary"),
- primele magazine de blănuri de lux (Sigmund Prager, București, 1854)
- în industria petrolului s-au remarcat firmele evreiești de la Moinești (Iosef Theiler, 1855), Vadul Arinului (Alecu Leibu, 1857), Adjud (A. Schwartz, 1860) și Onești (N. Filderman, 1880)
- în domeniul financiar, o serie de bănci evreiești (Halfon & fiii, Frații Elias, Marmorosch Blank) au sprijinit marile proiecte naționale – construcția de drumuri, căi ferate, industrii strategice – și au finanțat Războiul de Independență (1877) și pe cel de Reîntregire (1916-1918), contribuind, în plus, la înființarea Băncii Naționale (1880).

- Structuri asociative reprezentative până la începutul secolului XX
  - societăți de binefacere și asistență socială care ofereau împrumuturi fără dobândă
  - societăți care sprijineau construirea și întreținerea de policlinici și spitale și asociații destinate ridicării sau întreținerii de școli evreiești.
  - societăți organizate pe baze profesionale, în sprijinul celor care activau într-o anumită ramură de activitate (chelneri, zugravi, croitori, agenți comerciali etc.), oferind ajutor reciproc în caz de boală și deces pentru membri și soțiile lor
  - societăți înființate de femei, care ofereau îmbrăcăminte pentru elevii săraci sau ajutoare pentru lăuze.
  - societăți literare și istorice
    - Societatea de cultură israelită, înființată de doctorul Iuliu Barasch în 1862
    - Societatea literară și de cultură iudaică „Maimonide", 1884
    - Societatea istorică „Iuliu Barasch", înființată în 1886 cu scopul de a documenta istoria evreilor români
  - la sfârșitul secolului al XIX-lea au apărut și primele societăți sioniste
    - „Ișuv Israel", 1875, „Hevrot Ișuv Ereț Israel", 1880;
    - „Fiicele Sionului", 1883
  - În 1890 s-a înființat Asociația Generală a Israeliților Pământeni, condusă de doctorul A. Vianu (tatăl lui Tudor Vianu),
  - în 1909 a apărut și prima organizație politică reprezentativă, Uniunea Evreilor Pământeni, menită să apere interesele evreilor români și să lupte pentru obținerea încetățenirii, sub conducerea lui Adolphe Stern.
  - după încetățenirea tuturor evreilor prin Constituția din 1923, organizația s-a transformat în Uniunea Evreilor Români, sub președinția lui Wilhelm Filderman.
- Personalități marcante în domeniul cultural, academic și politic în secolele XIX și XX
  - matematica
    - David Emmanuel, întemeietorul școlii matematice moderne din România,
    - Simion Sanielevici, inovator în domeniul ecuațiilor diferențiale și integrale,
    - Ernest Abason, pionier în aplicativitatea analizei matematice în electricitate și electromecanică.
  - Fizica
    - Alexandru Sanielevici a marcat fizica atomică și nucleară.
  - Chimie
    - Lazăr Edeleanu pentru cercetările în domeniul rafinării petrolului
    - Solomon Sternberg pentru crearea școlii moderne de chimie fizică și electrochimie.
  - Medicină
    - Leon Ghelerter, fondator al Spitalului „Iubirea de oameni" din București (1926)
    - Otilia Moscuna, pionier în defectologie,
    - Marcu Cajal, inovator în pediatrie,
    - Simion Iagnov, deschizător de drumuri în fiziopatologie,
    - Oscar Sager și Arthur Kreindler, revoluționari ai neurologiei,
    - Maximilian Popper, pionier în pneumologie, Nicolae Cajal, virusolog de renume internațional.
  - Arhitectura
    - Leonida Negrescu (Leon Schwartz), Hermann Clejan, Mihail Doliner, Jean Monda, Marcel Locar, Horia Maicu, Herman (Harry) Stern și foarte mulți alții, în special moderniști.
  - Artă
    - Nicolae Vermont, Iosef Iser, Iosef Berman, Marcel Iancu, Max Hermann Maxy, Tristan Tzara, Victor Brauner, dar și mulți, mulți alții.
  - Muzică
    - Jean Feder, editor, impresar și sponsor de premii,
    - Abraham Levy Ivela, autor al primelor manuale de muzicologie din România
    - Filip Lazăr, Clara Haskil, Harry Brauner, Anatol Vieru, Dan Mizrahi, Myriam Marbé.
  - Literatură și critică literară
    - Constantin Dobrogeanu-Gherea, Mihail Sebastian, Isac Peltz, Felix Aderca, Ion Pribeagu, Benjamin Fundoianu, Paul Celan, Ovid S. Crohmălniceanu, Aurel Baranga, Zigu Ornea, Nina Cassian.

Aplicație 2

Imaginați-vă că sunteți angajații unui post de televiziune și trebuie să realizați o dezbatere cu caracter istoric pe tema Contribuția comunităților evreiești la dezvoltarea economiei României în secolul al XIX-lea. Utilizați metoda jocului de rol în desfășurarea activității, parcurgând trei etape: documentarea, structurarea materialelor pe baza unui plan dat și realizarea propriu-zisă a dezbaterii în care sunt formulate punctele de vedere referitoare la problematică, susținute de argumente relevante.

3. Comunitățile evreiești din România în perioada interbelică: Uniunea Evreilor Români, Federația Uniunilor de Comunități Evreiești din România

- Implicarea evreilor în viața politică
  - abținerea de la vot în alegerile din 1919
  - formarea unui bloc electoral evreiesc care nu a produs niciun rezultat în 1920,
  - 1922 Uniunea Evreilor Pământeni a decis să nu se prezinte la alegeri ca grupare politică distinctă, ci să încurajeze evreii să voteze acele partide care susțineau naturalizarea, respectiv Partidul Țărănesc și Partidul Democrat.
  - opt evrei (între care și Adolphe Stern) au devenit chiar membri în Parlament.
  - în cadrul congresului organizat în februarie 1923, Uniunea Evreilor Pământeni s-a transformat în Uniunea Evreilor Români (UER), sub conducerea lui Wilhelm Filderman

- poziționată politic între tabăra adepților asimilării și sioniști, Uniunea avea ca scop cucerirea definitivă a drepturilor politice și consolidarea lor, precum și lupta împotriva antisemitismului, dar se dorea a fi un grup de presiune, nu un partid politic. În încercarea de a deveni reprezentanta tuturor evreilor români, UER s-a extins în Transilvania și Bucovina (mai puțin în Basarabia).
- 1927 UER a încheiat cu Partidul Național Liberal al lui Ion I.C. Brătianu un acord pe baza revendicărilor privind statutul cultului mozaic, al comunităților evreiești și al instituțiilor lor școlare, în urma căruia Wilhelm Filderman a fost ales deputat de București
- În 1928 însă, s-a creat o ruptură între UER, care a mers în continuare alături de liberali, și sioniștii din noile provincii, care au susținut Partidul Național-Țărănesc, marele învingător. Numeroși sioniști au ajuns astfel deputați, formând Clubul Parlamentar Evreiesc, care milita pentru recunoașterea evreilor ca minoritate națională (spre deosebire de UER, care prefera statutul de minoritate etnică și religioasă).
- UER a înregistrat, împreună cu liberalii, succese în alegerile municipale din 1930 și a întreprins o vastă campanie pentru alegerile legislative din 1931, evidențiind măsurile favorabile evreilor acordate de ultimul guvern liberal, contrar atitudinii guvernului național-țărănesc, care nu-și îndeplinise promisiunile.
- 1932 UER nu a mai reușit să încheie un acord electoral cu niciun partid, ceea ce a determinat apropierea sa de sioniști.

- Partidul Evreiesc, Consiliul Central al Evreilor și Federația Uniunilor de Comunități Evreiești din România
  - Partidul Evreiesc din România sub conducerea lui Zissu, înființat în 1931
    - a urmărit
      - solidaritatea cu națiunea română,
      - apărarea drepturilor civile și politice prevăzute de Constituție,
      - asigurarea deplinei egalități civice pentru cetățenii de origine evreiască
      - dobândirea statutului de minoritate națională.
    - a obținut câte cinci mandate la alegerile din 1931 și 1932, dar începând din 1933 nu a mai reușit să obțină niciun loc în Parlament
- formarea Partidului Național-Creștin prin fuzionarea formațiunilor politice conduse de A.C. Cuza și Octavian Goga în 1935 a determinat apropierea Partidului Evreiesc de UER, ducând la crearea, în ianuarie 1936, a Consiliului Central al Evreilor din România, sub conducerea aceluiași Wilhem Filderman. Scopul noii construcții era să vegheze ca drepturile evreilor să nu fie diminuate, ca legea să fie aceeași pentru toți și ca opinia publică să fie edificată asupra pericolului fascismului.

4. Antisemitism în politica și cultura românească din a doua jumătate a secolului al XIX-lea până la Primul Război Mondial

- în politică au avut loc schimbări radicale de poziție
  - liberalii Ion (Ionel) I.C. Brătianu și Mihail Kogălniceanu, au ajuns să expulzeze arbitrar din țară (primul în 1867), respectiv din sate (cel de-al doilea în 1869), un număr semnificativ de evrei din Moldova. Schimbarea atitudinii lor s-a datorat, între altele, orientării lor liberale, liberalismul căpătând putere electorală și necesitând crearea unei clase de mijloc, segment ocupat în acel moment de evrei.
  - discursul parlamentar al lui Vasile Boerescu din 27 iunie 1875 legat de Convenția comercială cu Austro-Ungaria, care milita pentru impunerea de restricții evreilor „siliți de interesele țării".
- presa vremii a publicat numeroase articole care justificau împotrivirea la naturalizarea evreilor nu doar prin explicații politice și economice, ci și prin promovarea unor stereotipuri și mituri antisemite.
  - „Telegraful" și „Binele public" (cu acuzații de omor ritual),
  - „L'Independence Roumaine" („asasinatul e în mare cinste la fiii lui Israel"),
  - „România liberă" („șarlatani care sug sângele românilor"),
  - „Pressa" („lepra ovreiască"),
  - „Ecoul Terrei" („element corupt și corupător")
  - au apărut și ziare dedicate exclusiv antisemitismului („Antisemitul", „Jos jidanii", „Apărarea Națională" etc.).
- „antisemitism academic", promovat de Dionisie Pop Marțian, primul expert român în economie politică și ideolog al naționalismului românesc antievreiesc, care milita pentru limitarea accesului evreilor la economie.
  - O serie întreagă de personalități culturale ale vremii au aderat și ele la discursul antisemit.
    - Vasile Alecsandri, de pildă, publica în 1863 Lipitorile satului
    - Bogdan Petriceicu-Hasdeu scria, la rândul lui, în 1866 că „evreii atrag asupra lor ura și provoacă ruina economică deoarece sunt caracterizați prin trei trăsături îngrozitoare: tendința de a câștiga fără muncă, lipsa simțului demnității și ura contra tuturor popoarelor".
    - în 1870, Cezar Bolliac îi numea pe evrei „un adevărat parazit" și se plângea că, deși erau aceiași peste tot, nicăieri problema evreiască nu era mai gravă decât în România.
    - filozoful Vasile Conta susținea: „Dacă nu luptăm împotriva elementului evreiesc, murim ca națiune" fiindcă evreii ar fi intenționat să îi alunge pe români pentru a-și crea un stat al lor.
    - Vasile Alecsandri îi acuza pe evrei, în același context, că „sunt adepții celui mai orb fanatism religios, cei mai exclusiviști dintre toți locuitorii pământului, cei mai neasimilabili la celelalte popoare ale lumii".
    - Mihai Eminescu scria într-un articol publicat în 1879: „Opinia noastră intimă este că, deși evreii în numărul mare ce a inundat țara, dar mai cu seamă Moldova, constituie un pericol imediat pentru existența economică și națională a țării, totuși, ei constituie mai mult o boală acută decât organică și, printr-o organizare mai conservatoare, ei ar fi să emigreze în alte țări ale Orientului"
    - în cartea Soll și Haben - Chestiunea ovreilor din România, publicată în 1878, Ioan Slavici îi caracteriza pe evrei ca fiind „o boală socială", spunând că „ne rămâne doar ca, la un semn, să închidem granițele, să-i sugrumăm, să-i aruncăm în Dunăre până la cel din urmă, ca să nu mai rămână nici sămânță din ei".
    - Alexandru Xenopol declara în 1902 că numai evreii botezați erau potriviți pentru a primi cetățenia, iar cei care nu s-au convertit la creștinism ar fi trebuit să fie eliminați fizic din țară.
    - Nicolae Iorga, România „nu se putea sinucide dând politicește jumătate din ea în puterea evreilor moldoveni, despuind de capitaluri și uniți printr-o admirabilă solidaritate de rasă, dar lipsiți de simțul ordinei de stat, ca și de respectul față de drepturile populației întemeietoare a statului și locuitoare, prin peste 5 milioane de oameni, a tuturor satelor ei"

5. Violență și retorică antisemită în România interbelică: Liga Apărării Naționale Creștine (LANC), Mișcarea Legionară și Partidul Național-Creștin

- Liga Apărării Național Creștine (LANC)
  - înființată în 1923 sub conducerea lui A. C. Cuza
  - principiile de bază vizau:
    - „apărarea regalității și a monarhiei constituționale",
    - „educația națională și creștină",
    - „recunoașterea ortodoxiei ca principală religie în statul român"

- „combaterea luptei de clasă"
- „rezolvarea problemei evreieşti", preconizată prin „eliminarea completă şi neîntârziată" a acestora din viaţa politică, socială şi, mai cu seamă, economică a ţării.
  - revenirea la articolul 7 din vechea Constituţie,
  - limitarea locurilor unde se puteau aşeza evreii,
  - *numerus clausus* raportat la toate domeniile de activitate
  - expulzarea acestora din zonele rurale şi cesionarea pământurilor lor etnicilor români;
  - exproprierea de către stat a evreilor care deţin pământ şi instalaţii în industria petrolieră;
  - excluderea evreilor din birouri sau posturi publice;
  - exproprierea graduală a proprietăţilor urbane;
- Liga Apărării Naţional Creştine a organizat grupări militante de studenţi conduse iniţial de Codreanu, precum şi unităţile paramilitare ale cămăşilor albastre numite "Lăncierii", care subminau viaţa universitară, îi terorizau pe evreii de la sate şi contribuiau la violenţele de stradă
- Partidul Totul pentru Ţară/Legiunea Arhanghelului Mihail
  - infiinţată în 1927 sub conducerea lui Corneliu Zelea Codreanu
  - antisemitismul legionar conţinea şi elemente noi.
    - nu era direcţionat doar împotriva evreilor înşişi, ci şi împotriva "iudaizării" României – în special a politicienilor – care fuseseră corupţi de evrei şi permiseseră "preluarea" ţării de către aceştia.
    - adoptase dictatura ca principiu organizaţional şi violenţa ca instrument de combatere a ameninţării "statului iudeu" – instituit în jurul Talmudului şi al Cahalului şi, mai recent, în forma bolşevismului şi a comunismului.
    - glorifica lupta spirituală şi moralitatea întemeiată pe imaginile mistice ale Bisericii Ortodoxe Române
    - folosea miturile Protocoalelor Înţelepţilor Sionului pentru propaganda în rândul clericilor de la sate;
    - condamna rabinii, Talmudul şi comunitatea ca arme satanice ale dominaţiei evreieşti;
    - argumentau că Vechiul Testament nu era de origine evreiască şi că evreii moderni (iudeii, evreii, jidanii)
    - scoteau în evidenţă legătura naţional-religioasă, acuzând evreii de distrugerea "legăturii spirituale" dintre poporul român şi Dumnezeu, astfel încât ei puteau ruina naţiunea română
- Partidul Naţional Creştin
  - 1935 - fuziunea dintre LANC şi Partidul Naţional Agrar
  - lideri A.C. Cuza şi Octavian Goga
  - platforma PNC-ului cuprindea:
    - poziţii antisemite care existaseră înainte de fuziune în platformele partidelor lui Goga şi Cuza.
    - susţineau modificarea Constituţiei din 1923 pentru a asigura supremaţia etnică românească în toate domeniile vieţii naţionale
    - doreau garantarea „caracterului naţional" al presei şi al activităţilor culturale.
    - numerus clausus
    - elimine pe evrei dacă ei sau strămoşii lor intraseră în ţară "prin fraudă" sau "după semnarea tratatelor de pace".
    - evreii care rămâneau în ţară trebuiau să fie excluşi din toate instituţiile publice şi din serviciile civile

6. Holocaustul în România pe teritoriile aflate sub administraţie românească şi în nordul Transilvaniei

- Preliminariile Holocaustului din România (1938-1940).
- Guvernul Goga-Cuza
  - „revizuirea" cetăţeniei evreilor
    - o treime din evreii din România au rămas fără cetăţenie, fiind expuşi concedierii, supratăxării, internării în lagăre şi altor abuzuri.
    - zeci de mii de evrei şi-au pierdut locurile de muncă, afacerile şi proprietăţile.
    - ziare democratice importante, precum „Adevărul" şi „Dimineaţa", au fost închise pe motiv că erau favorabile evreilor.
    - au fost închise, de asemenea, ziarele în limbile ebraică şi idiş.
  - conducerea evreilor din România a protestat ferm la adresa noului curs al politicii din România şi a ameninţat cu o „grevă economică", au trimis note de protest, de asemenea, importante organizaţii evreieşti internaţionale, precum şi mai multe cancelarii occidentale.
- 16 iulie 1934 – Legea pentru folosirea personalului românesc în întreprinderi.
- 22 ianuarie 1938 – Decret-lege pentru revizuirea cetăţeniei evreilor (225 222 de evrei şi-au pierdut cetăţenia).
- 17 noiembrie 1939 – Decizia Ministerului Justiţiei privind rezultatele oficiale ale aplicării legii revizuirii cetăţeniei.
- 8 august 1940 – Decretul-lege nr. 2651 pentru oprirea căsătoriilor între românii de sânge şi evrei.
- 8 septembrie 1940 – interzicerea achiziţionării obiectelor de cult creştine de la magazinele evreieşti.
- 8 septembrie 1940 – înlăturarea personalului evreiesc din teatrele naţionale, operele române şi teatrele particulare.
- 9 septembrie 1940 – decizia de reglementare a cultului mozaic.
- Pogromul de la Dorohoi
  - la 1 iulie 1940, militarii români retraşi din Basarabia au început să perchiziţioneze şi să jefuiască casele evreieşti din nordul oraşului, împuşcând mai mulţi evrei.
  - în sudul oraşului se desfăşura ceremonia de înmormântare a unor militari împuşcaţi de sovietici la Herţa, doi români şi un evreu. Cimitirul creştin şi cel evreu se aflau de o parte şi de cealaltă a străzii. Când s-au auzit focurile de armă din nordul oraşului, militarii români care participau la înmormântare i-au dezarmat pe camarazii evrei din Cimitirul Evreiesc şi i-au împuşcat. Violenţele s-au răspândit apoi în tot oraşul. Numeroşi evrei au fost scoşi din casă şi împuşcaţi. Oficial, au fost înregistraţi 50 de evrei morţi, respectiv 34 de bărbaţi, 11 femei şi 5 copii.
- Statul naţional-legionar şi măsurile antievreieşti (1940-1941)
  - evreii au fost excluşi din instituţiile publice, armată, întreprinderi, sindicate şi organizaţii profesionale.
  - elevii evrei au fost daţi afară din şcolile de stat.
  - universităţile au fost epurate.
  - au fost emise restricţii pentru practicarea profesiilor liberale, a medicinei, jurnalismului şi meseriilor din domeniul artei şi culturii.
  - a fost legalizată naţionalizarea proprietăţilor rurale ale evreilor.
  - pe lângă întreprinderi au fost numiţi „comisari de românizare", care să se asigure că economia şi comerţul vor trece exclusiv în mâinile creştinilor.
  - evreii au fost obligaţi să plătească taxe foarte mari şi puteau fi forţaţi să muncească în folosul statului.
- Pogromul de la Bucureşti
  - au avut loc arestări, torturi şi bătăi, umiliri ale evreilor.

- victimele au fost arestate şi deţinute în centre de tortură din oraş – la Prefectura Poliţiei Capitalei, la sediul legionar din Calea Călăraşilor nr. 37, la Comisariatul de poliţie din strada Matei Basarab, în sinagoga „Malbim" – sau în afara Bucureştiului: moara Străuleşti, primăria comunei Jilava.
- au fost devastate, jefuite şi chiar arse case şi magazine evreieşti,zeci de sinagogi. Templul Cahal Grande, din strada Negru Vodă nr. 12, a ars în întregime în seara de 22 ianuarie 1941.
- din cercetările Federaţiei Uniunilor de Comunităţi Evreieşti rezultă că au fost asasinaţi 120 de evrei, incendiate, dărâmate şi jefuite 25 de temple şi sinagogi, 616 magazine, 547 de locuinţe, afectând un număr de 3769 de suflete.
- majoritatea execuţiilor au avut loc în pădurea Jilava, la Abator, dar şi în stradă.
- Filip Brunea-Fox a recunoscut familia printre victimele de la Morgă: „Pe reverul bărbatului, mijea încă vioreaua decoraţiei de război, pe care... o socotise pavăză solidă, în răstimpul prigoanei antisemite".

7. Regimul Ion Antonescu şi evreii (1941-1944)

Perioadele regimului Antonescu

- Regimul Antonescu poate fi împărţit cronologic, ţinând cont de persecuţiile antisemite, în şase perioade.
  - Septembrie 1940 - ianuarie 1941- antisemitismul oficial a fost dublat de teroarea răspândită de Mişcarea Legionară.
  - Februarie - iunie 1941 - politica antisemită a continuat, cu diferenţa că statul a devenit protagonistul acţiunilor îndreptate împotriva comunităţilor mozaice
    - continuat „românizarea" proprietăţilor evreieşti, fiind vizate posesiunile rurale, întreprinderile şi imobilele urbane.
    - în mai 1941, a fost înfiinţat Centrul Naţional de Românizare, care se ocupa de naţionalizarea forţată.
    - evreii au fost împinşi şi mai mult în afara societăţii, fiind excluşi din instituţii, fabrici, armată, şcoli publice, organizaţii profesionale etc.
  - Iunie - iulie 1941.- Antonescu ca o oportunitate pentru răzbunarea pierderilor teritoriale din 1940 şi declanşarea purificării etnice a României.
    - propaganda oficială s-a dezlănţuit împotriva evreilor, care erau descrişi ca adversari ai României.
    - s-a produs Pogromul de la Iaşi, în care, ca în vremea legionarilor, violenţa instituţiilor statului a fost dublată de acţiuni din proprie iniţiativă ale oamenilor în uniformă şi civililor.
    - trupele române care au intrat în Basarabia şi Bucovina au primit ordinul de „curăţare a terenului", declanşând o uriaşă vânătoare de evrei.
    - zeci de mii de evrei au fost ucişi, iar restul au fost închişi în ghetouri (cele mai mari fiind la Cernăuţi şi Chişinău) şi lagăre (Mărculeşti, Vertiujeni, Secureni, Edineţ etc.).
  - August – octombrie 1941
    - armata română a masacrat mii de evrei în octombrie 1941.
    - Antonescu a ordonat deportarea în Transnistria, teritoriu situat între Nistru şi Bug, a tuturor evreilor din Basarabia şi Bucovina, peste 100 000 de suflete.
    - au fost deportaţi şi locuitorii evrei din oraşe din nordul României.
    - evreilor le erau negate drepturi elementare, fiindu-le limitate dreptul la muncă, libertatea de mişcare şi posibilităţile de aprovizionare cu cele necesare vieţii.
    - în Iaşi şi alte oraşe, li s-a impus temporar evreilor să poarte un semn distinctiv, steaua galbenă.
    - populaţia mozaică nu era lăsată să facă parte din armată, dar trebuia să plătească în compensaţie taxe exorbitante, să presteze muncă obligatorie şi să contribuie cu bani şi bunuri pentru înzestrarea armatei.
  - Noiembrie 1941 – octombrie 1942.
    - peste 100000 de evrei au fost executaţi în judeţele Golta şi Berezovka, din sudul Transnistriei, de către români în colaborare cu germani şi ucraineni.
    - alte zeci de mii au murit în restul Transnistriei, fie asasinaţi, fie din cauza condiţiilor inumane din lagăre.
    - Antonescu se pregătea să predea Germaniei evreii din România, care urmau să fie exterminaţi în lagărele din Polonia, însă a revocat marile deportări în toamna anului 1942. Decizia a fost luată ca urmare a intervenţiilor făcute pe lângă dictatorul român de către Wilhelm Filderman, liderul evreilor români, de regina-mamă Elena şi alte personalităţi din ţară.
- Holocaustul în Transnistria aflată sub administraţia românească.
  - Deportarea evreilor în Transnistria
    - Prin acordul de la Tighina (1941),conform paragrafului 7 al acordului, România răspundea „asupra siguranţei, administraţiei şi exploatării economice; asupra transmisiunilor şi comunicaţiilor" şi prevedea că: „evacuarea evreilor peste Bug nu este posibilă în prezent. Ei trebuiesc deci concentraţi în tabere de muncă şi întrebuinţaţi la lucru până când, după terminarea operaţiunilor, evacuarea lor spre Est va fi posibilă".
    - în perioada septembrie-decembrie 1941, autorităţile române au deportat în masă, în Transnistria, evreii din Basarabia, Bucovina de nord şi de sud (Suceava, Rădăuţi, Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului ş.a.).
    - evreii deportaţi din România au fost trimişi în peste 150 de locuri, în lagăre de concentrare şi ghetouri din judeţele Moghilev (Peciora, Scazineţ, Vapniarka), Balta, Tulcin şi Golta (Bogdanovka, Domanivka şi Acmecetka).
    - rata mortalităţii a crescut îngrijorător, pe fondul unei epidemii de tifos exantematic, izbucnită din cauza igienei precare şi a numărului mare de cadavre rămase neîngropate
    - au urmat alte masacre inimaginabile la
      - Bogdanovka (21 decembrie – 31 decembrie 1941, lichidarea întregului lagăr prin execuţii şi ardere, aproximativ 40000 de evrei),
      - Domanivka şi Acmecetka (februarie 1941), sub pretextul gestionării epidemiilor.
      - lagăre cu mortalitate mare au fost şi Peciora sau Vapniarka, desemnat ca lagăr pentru prizonieri politici
    - 14 martie 1944, Ion Antonescu a ordonat repatrierea generală a evreilor care fuseseră deportaţi în Transnistria, iar în ziua următoare trupele ruse au intrat în Transnistria şi au început cucerirea ei. Deportaţii s-au întors în condiţii grele în România, mulţi pe jos. Din cei 146555 de evrei deportaţi, au murit 88294.

8. Evreii din nordul Transilvaniei sub autoritatea statului ungar (1940-1944)

Masacre şi expulzări

- au avut loc o serie de execuţii în masă, vizând în special populaţia românească, cele mai cunoscute fiind cele din toamna anului 1940 de la Treznea şi Ip.
  - 9 septembrie 1940, în comuna Treznea, la 15 km de Zalău, au fost masacraţi cu focuri de mitraliere sau străpunşi cu baionetele 93 de oameni (87 de români şi 6 evrei), iar în satul Cerişa au fost executaţi opt români şi patru evrei.
  - au avut loc masacre şi în alte sate şi comune şi s-a procedat la expulzări.

- un alt masacru comis de armata ungară a avut loc ulterior în localitatea Sărmaș (județul Mureș), la 17 septembrie 1944, când au fost torturați și omorâți 126 de evrei, dintre care 43 de copii sub 15 ani, împușcați, uciși cu patul puștii și prin asfixiere (îngropați de vii).

- Detașamentele de muncă din Ungaria și Ucraina
  - în Transilvania de nord, în 1940, circa 15000 de bărbați evrei cu vârsta cuprinsă între 14 și 48 ani au fost înrolați cu forța în detașamentele de muncă.
  - bărbații din aceste detașamente au fost trimiși mai întâi în lagăre de muncă din Ungaria, iar apoi pe linia frontului din Ucraina și cea mai mare parte a lor a pierit pe Frontul de Est.
  - numărul deceselor și a accidentelor de muncă a fost foarte ridicat, în special pe Frontul de Est (se estimează circa 25000 – 40000 de victime).
- Ghetoizare
  - 5 aprilie 1944, a fost adoptată legea privind stabilirea unui spațiu special unde să fie concentrați evreii.
  - s-a ordonat internarea tuturor evreilor, fără deosebire de vârstă și sex, în lagăre de concentrare, până atunci însă, ei au fost strămutați în ghetouri.
  - Principalele ghetouri din Transilvania de nord au fost stabilite la
    - Cluj (cca 18 000 de evrei),
    - Dej (cca 7 800),
    - Șimleu Silvaniei (cca 8 500),
    - Satu Mare (cca 18 000); Baia Mare (cca 5 500 de evrei în două ghetouri),
    - Bistrița (6 000),
    - Oradea (35 000 de evrei în două ghetouri),
    - Târgu-Mureș (7 380 de evrei).
- Deportarea la Auschwitz și în alte lagăre de exterminare
  - evreii din Transilvania de nord au fost deportați majoritatea în Polonia, la Auschwitz, unde au fost supuși la condiții inumane și la experimente medicale groaznice în lagăre din alte țări, precum Bergen-Belsen, Mauthausen, Dachau, Theresienstadt etc.
  - trenurile care porneau din diferite orașe ale Ardealului de nord ajungeau, de obicei, în trei-patru zile la Auschwitz, câte patru trenuri pe zi, fiecare cu câte 35-40 de vagoane de marfă, erau trimise în diferitele centre de ghetoizare și îmbarcare pentru a fi încărcate, potrivit unui program bine stabilit.
  - fiecare tren transporta câte 3000 de evrei înghesuiți în vagoanele de marfă, câte 70-80 în fiecare vagon, din cauza înghesuielii și a căldurii, în vagoane abia se putea respire, mulți dintre cei slabi și bătrâni mureau pe drum, iar la sosire, se făcea „selecția": erau aleși cei capabili de muncă și executați pe loc cei nefolositori (bolnavi, bătrâni, copii).

Aplicație 3

1. Stabiliți răspunsurile care completează corect enunțurile de mai jos:

a. Regimul lui Ion Antonescu a fost înlăturat în anul .....

b. Primul pogrom îndreptat împotriva populației evreiești a avut loc la .....

c. Wilhelm Filderman a apărat drepturile populației ..... din România.

d. În Transnistria au fost deportați ..... în lagărele din zonele Moghilev și Iampol

e. În vara anului ..... regimul lui Ion Antonescu a acceptat în scris să-i deporteze pe evreii din Vechiul Regat și sudul Transilvaniei în .....

Capitolul 7. GEOGRAFIE

I

POZIȚIA GEOGRAFICĂ A ROMÂNIEI

1. POZIȚIA PE GLOB Este determinată de coordonatele geografice. Latitudinea, distanța măsurată în grade, minute și secunde de la Ecuator la paralela locului.

Paralelele sunt linii imaginare rezultate din intersecția Pământului cu plane perpendiculare pe axa polilor - România este străbătută în partea central sudică de paralela de 45°lat.N, iar paralela de 46° lat. N străbate România prin partea

Meridianele sunt semicercuri rezultate din intersecția suprafeței terestre cu plane paralele cu axa terestră și perpendiculare pe Ecuator.

Longitudinea – distanța măsurată în grade, minute și secunde de la meridianul Greenwich la meridianul locului. - România este străbătută în partea centrală de meridianul de 25° long. E.

România este situată la intersecția paralelei de 45° lat. N și meridianul de 25° long. E Cele două linii se intersectează pe teritoriul județului Argeș.

• Localități situate la extremități:

La N localitatea Horodiștea 48°15' lat N, iar la S localitatea Zimnicea la 43° 37' lat. N. Întinderea latitudinală este de 5° (525Km), ceea ce are ca și ***consecințe*** situarea României în plină zonă climatică temperată și scăderea temperaturilor medii anuale de la S 10-11° C la N 8,5° C.

La V localitatea Beba Veche 20°15' long, iar la E, localitatea Sulina 29° 41' long. E (plus cele 12 mile marine ce formează apele teritoriale ale României), rezultă astfel o întindere longitudinală de 9° (740 km), iar consecințele: scăderea cantității de precipitații de la V la E, o Soarele răsare cu 37 de minute mai repede în E față de V (încadrarea orei oficiale la fusul orar GMT+2.

2. POZIȚIA ÎN CADRUL CONTINENTULUI: România se află situată în cadrul Europei în partea central sud-estică datorită: o situări la distanțe aproximativ egale de extremitățile continentului

V – 2 700 km – Capul Roca (Oc. Atlantic) , N - 2 800 km – Capul Nord (Oc. Arctic), E – 2 600 km – Munții Ural rezultă poziția centrală (meridianul de 28°32' ce traversează Europa prin partea mediană străbate estul României) o situarea la doar 1 000 km de extremitatea S – Capul Matapan (Marea Mediterană), ceea ce determină poziționarea în partea de SE a Europei Centrale

• Consecințe: caracterul continental moderat de tranziție al climei României, specific Europei Centrale, unde se face trecerea de la climatul temperat oceanic (caracteristic Europei Occidentale) la cel temperat continental (caracteristic Europei de Est) și climatul mediteranean (caracteristic Europei Sudice) determinând influențe climatice specifice.

Aplicație - Poziția geografică a Europei

Analizați harta Europei de mai jos și precizați:

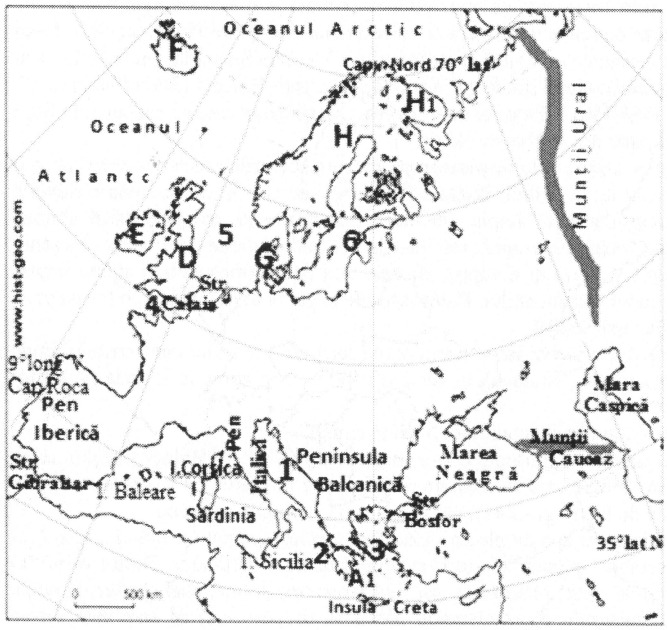

I.1.Insula Creta este traversată de de paralela de .....° lat .....

2.Limita nordică Cap Nord este traversat de paralela de .....° lat .....

3 Întinderea latitudinală a Europei...°

4 Limita vestică, Cap Roca este traversată de meridianul de .....° long .....

5.Limita cu Asia dată la E de Munții ..... continuați cu Marea..... , iar la SE de Marea..... și Munții.....

6. Două insule ale Italiei .....

.....și una a Franței.....

7. Insulele Spaniei din Mediterana.....

II. Folosind atlasul precizați

1Denumirile mărilor 1,2,3

2.Denumirile insulelor D,E, F

3. Denumirile peninsulelor G, H, H1

4 Denumirile mărilor 4,5,6

III. Explicați:

1. o consecință a întinderii latitudinale a Europei.
2. importanța strâmtorilor: Bosfor, Gibraltar, Calais (Dover)

3. POZIȚIA GEOPOLITICĂ

a. România Țară pontică determinată de ieșirea României la Marea Neagră, lungimea litoralului fiind de 247 km , ceea ce asigură țării noastre legătura cu Oceanul Planetar, prin strâmtorile Bosfor și Dardanele către Marea Mediterană, iar apoi cu restul mărilor și oceanelor.

b. România țară danubiană determinată de importanța Dunării pentru țara noastră și Europa. Din lungimea totală 2 860 km, 1 075 km (38%) se desfășoară pe teritoriul României (cursul inferior) ceea ce asigură legătura dintre țara noastră și țările din vestul și centrul Europei prin Canalul Rin-Main-Dunăre la care se adaugă Canalul Dunăre-Marea Neagră. De asemeni, Dunărea deține un important potențial hidroenergetic, piscicol, de alimentare cu apă (potabilă și pentru irigații), de vânat și turistic, iar în luncă deține terenuri agricole cu un ridicat potențial agricol, importantă zonă de transhumanță, asigură dezvoltarea a 220 de așezări din care 22 de orașe și colectează aproape întreaga rețea hidrografică a României (>97%) La vărsare s-a format un ecosistem valoros devenit Rezervația Biosferei Delta Dunării.

c. România țară carpatică determinată de prezența lanțului Munților Carpați-2/3 din lungimea totala.

4. EVOLUȚIA PALEOGEOGRAFICĂ A RELIEFULUI ROMÂNIEI SI EUROPEI

Formele de relief din România și Europa au fost create ca urmare a interacțiunii agenților interni (orogeneze adică apropierea și cutarea marginilor plăcilor tectonice care au înălțat munții) și externi (au nivelat și fragmentat formele de relief existente) într-un interval de timp îndelungat redat de scara geocronologică, constituită din ere, perioade epoci etc. prezentate mai jos de la cea mai veche la cea mai nouă.

a. Era Precambriană cuprinde perioadele Arhaicul şi Proterozoicul şi este cunoscută pentru formarea celor mai vechi regiuni ale Europei, numite scuturi: baltic, est-european şi central european. Ele fiind lanţurile cele mai vechi (orogeneza baikaliană) şi erodate până la nivel de câmpie, acoperită cu straturi subţiri de roci sedimentare mai tinere aşa cum este soclul Platformei Est Europene, care formează în prezent fundamentul sectorului nordic al Podişului Moldovei.
b. Era Paleozoică cuprinde perioadele: Cambrian, Ordovician, Silurian, Devonian, Carbonifer, Permian, iar în prima parte, în Silurian are loc orogeneza caledoniană. În Europa se formează munţii: Scoţiei de N, Penini, Grampiani, Caledonici, Scandinaviei, iar în România se cutează şisturile verzi din centrul Dobrogei dând naştere la Podişul Casimcei. În a doua parte a erei, în Carbonifer, are loc orogeneza hercinică care în Europa formează: Masivul Central Francez, Munţii Vosgi, Munţii Jura, Munţii Pădurea Neagră, Munţii Pădura Turingiei, Patrulaterul Boemiei, iar în România se cutează ce alcătuiesc în prezent Munţii Măcin şi metamorfozează depozitele sedimentare din geosinclinalul carpatic.
c. Era Mezozoică cuprinde perioadele Triasic, Jurasic, Cretacic), iar la final, în Cretacic, are loc orogeneza alpină care crează în Europa Munţii: Alpi, Caucaz, Balcani, Apenini, Pirinei, Pindului şi alţii aşa cum se observă în aplicaţia de mai jos. În România se cutează partea centrală a Munţilor Carpaţilor (zona cristalino-mezozoică), determinând în acelaşi timp scufundarea lentă a regiunilor intra şi extracarpatice.
d. Era Neozoică cuprinde perioadele: Paleogenul, Neogenul şi Cuaternarul, ultima considerată chiar eră. În Paleogen are loc formarea munţilor din fliş (roci sedimentare recutate parţal) şi alipirea acestora la lanţul carpatic. În Neogen au loc erupţii vulcanice, care vor da naştere lanţului vulcanic din V Carpaţilor Orientali şi a munţilor vulcanici din SE M. Apuseni, cutarea Subcarpaţilor (dealuri cu structură cutată sau monoclinală) în exteriorul Carpaţilor Orientali, de Curbură şi Meridionali, colmatarea treptată a bazinelor transilvan, panonic şi pontic situate în interiorul respectiv exteriorul arcului carpatic. În Cuaternar are loc ridicarea în bloc a Carpaţilor a unităţilor învecinate, formarea piemonturilor (Pod. Getic, Dealurile de Vest), exondarea câmpiilor, definitivarea structurii Subcarpaţilor şi Depresiunii colinare a Transilvaniei , individualizarea unor depresiuni tectonice (Dep. Braşov), apariţia unor manifestări magmatice ce au dat naştere unor măguri de bazalt în Carpaţi, Dealurile de Vest etc. Pe fondul răcirii climei, în prima parte (Pleistocen) se instalează pe culmile carpatice gheţarii, iar la sfârşitul perioadei, în Holocen clima se încălzeşte determinând topirea gheţarilor şi definitivarea aspectului actual al reliefului (apar luncile şi Delta Dunării)

5. CARACTERISTICILE RELIEFULUI EUROPEI

A. CARACTERISTICILE GENERALE - atitudinea medie este de 340 m, deci altitudine redusă, cea maximă este de 5 642 m în vf. Elbrus din munţii Caucaz, 4 807 m vf. Mont Blanc din Munţii Alpi, iar altitudinea minimă este sub nivelul Mării în Câmpia Olandei şi Câmpia Precaspică (-28) m. Predomină relieful de câmpie cu altitudini sub 200 m (52%)
tipuri o câmpii litorale: Franţa, Olanda, Anglia, N Germaniei şi Poloniei o câmpii rezultate prin umplerea unor bazine tectonice: Panonică, Padului, S Spaniei o câmpii rezultate prin sedimentarea unor platforme continentale: C. Germano- Polonă, C. Română, C. Rusă - dealurile şi podişurile 200- 1 000 m – 37%- predominante în centrul şu estul continentului⇒ tipuri o dezvoltate pe roci magmatice şi roci cristaline foarte vechi: Ucraina, Cehia, Rusia, Germania, Finlanda, Suedia o rezultate prin fragmentarea unor podişuri situate la marginea munţilor: Rusia, Polonia, Ungaria – munţii > 1 000 m – 10% ⇒ s-au format în 3 orogeneze distincte: o orogeneza caledoniană (începutul Paleozoicului): M-ţii Penini, M-ţii Grampiani, M-ţii Scoţiei, Alpii Scandinaviei o orogeneza hercinică (sfârşitul Paleozoicului): Messeta Spaniolă, Masivul Central Francez, M-ţii Ural, M-ţii Măcin o orogeneza alpină (sfârşitul Mezozoicului): lanţul muntos Pirinei-Alpi-Carpaţi- Balcani (Stara Planina).
B. TIPURILE DE RELIEF GENETIC (DERIVAT) RELIEFUL DERIVAT Este rezultatul acţiunii agenţilor externi asupra reliefului major. Cele mai vechi forme se regăsesc la nivelul interfluviilor, iar cele mai noi la nivelul văilor.

a. Relief structural care cuprinde unităţile de *platformă* şi de *orogen*. Dintre cele de **platformă** precum scuturile precambriene (baltic şi est-european) şi mai tinere central-european, ori câmpiile tectonice (Panonică, Londrei, Bazinul Parizian), sau câmpii de acumulare fluvială (Câmpia Padului, Câmpia Andaluziei, Câmpia Aragonului), ori fluvio-glaciară(Câmpia Olandei). Structurile de **orogen**, adică straturi geologice cutate au aspecte diferite în funcţie de vechime. Astfel cele mai vechi, din orogenezele paleozoice, caledoniene şi hercinice, prezente în N şi centrul continentului prezintă aspect de masive (interfluvii plane şi versanţi abrupţi), iar cele mai tinere (mezozoice) alpine impun lanţuri montane cu interfluvii ascuţite, aşa cum sunt cele din centrul şi sudul continentului. **Piemonturile şi glacisurile** - apar sub forma unor câmpii sau podişuri la contactul dintre munţi şi depresiuni mai ales în Europa Sudică

b. Relieful vulcanic - include vulcanii stinşi şi platourile vulcanice din pliocen, iar vulcanii activi localizaţi în sudul continentului unde are loc subducţia păcii africane sub cea europeană (Vezuviu, Etna, Straomboli, Vulcano), şi vest, în riftul activ atlantic în Islanda (vulcanul Hekla)

c. Relieful fluvial, creat de acţiunile de eroziune ce au generat văile cu terase şi acumulare lunci şi câmpii.

d. Relieful glaciar - este rezultatul eroziunii *gheţarilor de calotă* cuaternari din nordul continentului (în jurul Mării Baltice), şi şi al celor actuală din Islanda, precum şi a celor montani cuaternari instalaţi la peste 2000m care au creat un relief glaciar moştenit, iar în prezent la peste 3 000 m. Formele de relief specifice: circuri glaciare (în prezent ocupate de lacuri glaciare), văi glaciare (U) , praguri, morene

e. Relieful carstic -creat prin dizolvarea calcarului, gipsului, sării de către apa de ploaie, rezultând forme exocarstice, precum chei (văi înguste), lapiezuri (şanţuri pe versanţi), doline (depresiuni) şi endocarstice, precum peşteri, avenuri (tuneluri verticale). Dintre cele mai cuoscute: Pod. Karst-Slovenia: pe calcare şi gips (Optimiceskaia, Ucraina) apar: platouri carstice cu lapiezuri, doline, chei, peşteri-Holoch, Elveţia (în interiorul cărora apar stalactite-Cuevas de Nerja, Spania, stalagmite-Krasnohorska, Slovacia, draperii etc) pe sare apar forme efemere: lapiezuri, avene, peşteri (6 S -România), prăbuşiri, alunecări, depresiuni (în care se instalează lacurile sărate)

f. Relieful eolian - format din câmpuri de dune S Franţei, C. Precaspică etc

g. Relieful litoral - este cel mai recent fiind rezultatul evoluţiei din ultimele milenii - este reprezentat de: faleze plaje, limane şi lagune - în funcţie de geneză ţărmurile se împart: ţărmuri cu fioduri:Europa de Nord;ţărmuri cu riass: Marea Britanie, NV Franţei ; ţărmuri cu canale: V Croaţiei; ţărmuri cu delte: Volga, Dunăre, Pad; ţărmuri cu estuare: Tamisa, Elba, Sena, Loara.

C. Unităţile de relief din Europa

a. Munţii Alpi - caracteristici: formaţi în orogeneza alpină, prezintă a doua altitudine de pe continent (4 807 m vf. Mont Blanc), delimitaţi de Marea Ligurică la vest şi Cîmpia Panonică la est, prezintă masivitate, cel mai extins relief glaciar, iar în E apare relieful carstic
b. Munţii Carpaţi – caracteristici: formaţi în orogeneza alpină, prezintă altitudini intermediare între Alpi şi Balcani (2 655 m vf. Gerlahovka din Slovacia), delimitaţi la vest de Bazinul Vienei şi la SE de valea Timokului. Au o masivitate mai redusă decât Alpii, relief glaciar moştenit carstic şi vulcanic.
c. Munţii Pirinei – caracteristici: formaţi în orogeneza alpină, prezintă altitudini peste 3 000 m, masivitate remarcabilă şi relief glaciar moştent, iar limite Oceanul Atlantic la vest şi Marea Mediterană la est.
d. Munţii Apenini – caracteristici: formaţi în orogeneza alpină, prezintă altitudini de 2 900 m (GranSasso), culmile paraele orientate N-S şi apare relieful vulcanic.
e. Munţii Balcani – caracteristici: formaţi în orogeneza alpină, prezintă altitudini de 2 376 m vf. Botev.
f. Munţii Alpii Dinarici (Alpii Dinarici) - caracteristici: formaţi în orogeneza alpină, relieful carstic este extins, spre ţărmul de tip dalmatin (cu canale şi insule).
g. Munţii Caucaz – caracteristici: formaţi în orogeneza alpină, prezintă altitudinile maxime de pe continent (5642m), relief glaciar actual, şi o tectonică activă.
h. Munţii Pindului – caracteristici: formaţi în orogeneza alpină, prezintă altitudini de 2 911 m vf. Olimp, relief carstic şi ruiniform

i. Masivul Central Francez – caracteristici: format în orogeneza hercinică, prezintă altitudinea maximă 1 886 m vf. Mt. Dore, relief vulcanic (centru şi N), intens erodat, carstic (S şi SV) şi tectonic (grabene în centru)
j. Munţii Ural – caracteristici: formaţi în orogeneza hercinică, prezintă altitudinea maximă de 1895m, aspectul unui lanţ muntos orientat N-S pe aproximativ 2 000 Km
k. Meseta Spaniolă (Podişul Castiliei) – caracteristici: formată în orogeneza hercinică - prezintă un relief intens erodat şi faliat, dominat izolat de culmi muntoase rezultate în urma reînălţărilor din Cuaternar.
l. Munţii Vosgi-Pădurea Neagră – caracteristici: formaţi în orogeneza hercinică, se prezintă sub forma a două masive intens erodate separate de grabenul Rinului.
m. Masivul Şistos Renan – caracteristici: format în orogeneza hercinică, orientat E-V, tăiat de valea Rinului, prezintă relief vulcanic
n. Munţii Jura – caracteristici: formaţi în orogeneza hercinică, prezintă relief de tip jurasian (culmi şi văi adaptate la structură), altitudinile sunt reduse.
o. Patrulaterul Boemiei – caracteristici: format în orogeneza hercinică, prezintă altitudini reduse şi include: Pod. Boemiei, străbătut de Munţii Pădurea Boemiei şi încadrat de M-ţii Sudeţi, M-ţii Metaliferi şi Colinele Ceho-Morave.
p. Munţii Penini – caracteristici: formaţi în orogeneza caledoniană, prezintă înălţimi reduse sub 900m, intens erodaţi, prezintă relief carstic.
q. Munţii Scandinaviei (Alpii Scandinaviei) – caracteristici: formaţi în orogeneza caledoniană, prezintă altitudini peste 2 400 m datorită reînălţărilor alpine, prezintă un versant abrupt spre ocean modelat de gheţari (fiorduri) şi domiol spre Pod. Suediei
r. Podişul Finlandei – caracteristici: are aspect colinar modelat de eroziunea glaciară cu numeroase lacuri glaciare
s. Câmpia Europei de Est – caracteristici: este a doua ca suprafaţă de pe Glob, are altitudini între 463 m în N la (– 28) m în zona Mării Caspice, se prezintă ca o asociere de câmpii şi podişuri sau dealuri joase (Pod. Valdai, Colinele Timan, Pod. Central Rus, Pod. Volgăi).
t. Câmpia Nord-Europeană (Germano-Polonă) – caracteristici: delimitată la N de Marea Nordului şi Marea Baltică a fost intens modelată de gheţarii de calotă cuaternari (morene şi sandre) şi acoperită cu loess, iar în zona de litoral râurile formează estuare sau lagune
u. Câmpia Padului - caracteristici - este un fost golf al Mării Adriatice intens colmatat, iar în zona de litoral apar lagunela şi Delta Padului
v. Câmpia Panonică – caracteristici: intens faliată se prezintă sub forma unor sectoare joase şi unele mai înalte dominate de munţi insulari
w. Câmpia Română – caracteristici: poziţionată în lungul Dunării, evidenţiată de prezenţa luncii, teraselor şi a celor trei tipuri genetice de câmpii (tabulare, piemontane şi de subsidenţă) dispuse în fâşii paralele

Aplicaţie
Analizaţi harta unităţilor morfo-structurale ale Europei de mai jos şi atlasul şi precizaţi:

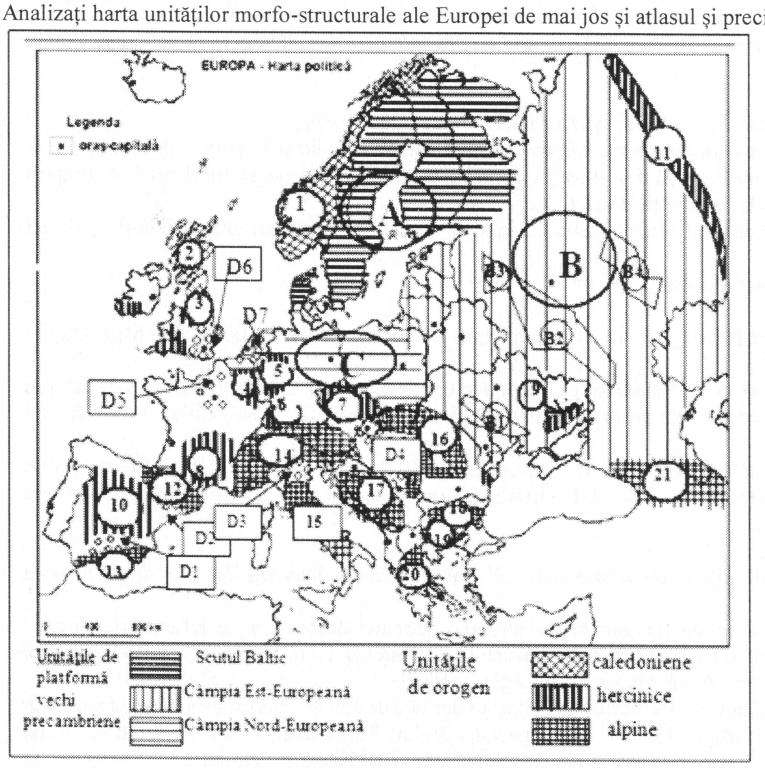

1 Trei state specifice Scutului Baltic:.....
....., ...
2. Două state din Câmpia Nord-Europeană.....
.....
3. Trei state din Câmpia Est - Europeană.....
....., ...
4. Două caracteristici comune reliefului celor trei unităţi structurale de la punctele 1-3 (notate cu A,C,B)
....., ...
.....
5. Pentru unităţile de relief de orogen caledonian 1 şi 2 denumirile şi localizarea (statul sau statele în care se află)
6. Pentru unităţile de relief de orogen hercinic, de la 3 la 11 denumirile şi localizarea (statul sau statele în care se află)
7. Pentru unităţile de relief de orogen alpin, de la 12 la 21 denumirile şi localizarea (statul sau statele în care se află)

Modulul 2 UNITĂŢILE DE RELIEF DIN ROMÂNIA

A. CARPAŢII

Din punct de vedere fizico-geografic şi structural se împart în trei sectoare dispuse în jurul Depresiunii Colinare a Transilvaniei, la E Carpaţii Orientali situaţi între graniţa cu Ucraina şi Valea Prahovei, la S Carpaţii Meridionali delimitaţi valea Prahovei şi culoarul Timiş-Cerna-Bistra şi la V Carpaţii Occidentali situaţi între Valea Barcăului la N şi Valea Dunării la S

1. Carpaţii Orientali (sectorul cel mai întins şi cu altitudinea intermediară, împărţit în 3 grupe)

a. Grupa Nordică a Carpaţilor Orientali (Carpaţii Maramureşului şi Bucovinei)

Limite: - N graniţa cu Ucraina, E- Pod. Sucevei, S- Depresiunea Dornelor şi culoarul depresionar Câmpulung Moldovenesc- Gura Humorului (drenat de Moldova), iar la V Depresiunea colinară a Transilvaniei, Dealurile şi Câmpia de Vest.

Caracteristici generale: prezintă cea mai mare lăţime 130-140 km, cele mai mari altitudini vf. Pietrosul Rodnei (2 303 m) în M. Rodnei. Este singura în care se păstrează relieful glaciar în M. Rodnei (circuri, văi creste glaciare), culmile sunt orientate pe direcţie NV-SE, iar paralelismul impus de tectonică şi evidenţiat de alcătuirea petrografică. În V se dezvoltă lanţul de munţi vulcanici (mai vechi şi erodaţi), în centru munţii cristalino-mezozoici, iar în est munţii mai joşi din fliş (straturi de gresie cutate). Fragmentarea reliefului este dată de depresiuni intramontane precum cea a Maramureşului (se desfăşoară şi dincolo de graniţa cu Ucraina)

Subdiviziuni:-şirul vulcanic :Munţii Oaş, Munţii. Gutâi, M. Ţibleş cu altitudini de 1300-1800m
- din şisturi cristaline: Munţii. Maramureşului (vf. Farcău 1 956 m), M. Rodnei (vf. Pietrosul Rodnei 2 303 m)

-munţii flişului: Obcinele Bucovinei alcătuite din teri culmi paralele ce scad altitudinal de la vest la est: Obcina Mestecăniş, Obcina Feredeu, Obcina Mare
-Depresiuni: Oaş , Depresiunea Maramureşului (drenată de Tisa şi afluenţii săi Iza şi Vişeu, cu altitudini de 800 m), Dornelor (drenată de Bistriţa şi afluentul său Dorna), Culoarul depresionar Câmpulung Moldovenesc- Gura Humorului, drenat de Moldova.
-Pasuri şi trecători: Şetref (818m leagă depresiunile Transilvaniei şi Maramureş pe valea Sălăuţei), Prislop (1 416 m, leagă depresiunile Dornelor şi Maramureş), Mestecăniş (1 096 m, leagă depresiunile Dornelor şi Câmpulung Moldovenesc), Tihuţa (1 201 m, leagă depresiunile Dornelor şi Transilvaniei).

b. Grupa Centrală a Carpaţilor Orientali (Carpaţii Moldo-Transilvani)

Limite: - N Depresiunea Dornelor şi culoarul depresionar Câmpulung Moldovenesc- Gura Humorului, E Subcarpaţii Moldovei, S valea Oituzului şi Pasul Oituz, iar la V Depresiunea colinară a Transilvaniei, de care este delimitată de un abrupt cu care se termină un platou vulcanic.

Caracteristici generale: prezintă acelaşi paralelism al culmilor pe direcţia NV-SE, ca urmare a tectonicii şi reflectată în alcătuirea petrografică, însă rocile cristaline sunt acoperite de fliş la sud de valea Trotuşului. Tipuri de relief: în vest vulcanic mai tânăr ca cel din grupa nordică (conuri cu cratere), în centru carstic (Cheile Bicazului),iar în est pe conglomerate (în Ceahlău). Fragmentarea reliefului este ridicată datorită pasurilor, trecătorilor şi depresiunilor intramontane întinse, precum: Giurgeu pe Mureş, Ciuc pe Olt şi Comăneşti pe Trotuş. Pasuri şi trecători: Oituz (866 m) pe valea omonimă, Tuşnad (pe Olt) leagă depresiunile Ciuc de Braşov,

Subdiviziuni: -şirul vulcanic: Munţii Călimani (cei mai înalţi din grupă vf. Pietrosul Călimanilor 2 100 m), Munţii Gurghiu şi Munţii Harghita.
-şirul format din şisturi cristaline: Munţii Bistriţei , Munţii Rarău, Munţii Giumalău, Munţii. Giurgeu, Munţii Hăşmaşul Mare
-şirul din fliş: Munţii Ceahlău (vf. Toaca 1 907 m), Munţii Tarcău, Munţii Ciuc, Munţii Nemira, Munţii Stânişoarei, Munţii Goşmanu, Munţii Berzunţi cei mai joşi, închid la est Dep. Comăneşti (Dărmăneşti) –

c. Grupa Sudică a Carpaţilor Orientali (Carpaţii Curburii)

Limite: N valea Oituzului, E şi S Subcarpaţii Curburii, V- Depresiunea colinară a Transilvaniei şi Valea Prahovei.

Caracteristici generale: formată exclusiv din fliş, adică straturi de gresie cutată, asociată izolat cu calcare (Munţii Postăvaru Piatra Mare) şi conglomerate (Munţii Ciucaş), iar fragmentarea este ridicată datorită depresiunii tectonice a Braşovului (cea mai întinsă) şi văilor transversale faţă de direcţia generală a culmilor NE-SV impusă de dinamica plăcilor tectonice: transilvano-panonică, moessică şi a Mării Negre, ultima scufundată în acea arie, fapt care explică cutremurele din Vrancea.

Subdiviziuni: Munţii Vrancei, Munţii Buzăului, Munţii Ciucaş (cei mai înalţi vf. Ciucaş 1 954 m), Munţii Baiului, Munţii Piatra Mare şi Munţii Postăvaru. Pasuri şi trecători: Predeal (1 000 m) pe valea Prahovei, Buzău pe Buzău

2. Carpaţii Meridionali (sectorul cel mai înalt, masiv şi cu cel mai extins relief glaciar moştenit)

Limite: N Depresiunea colinară a Transilvaniei, E valea Prahovei, S Subcarpaţii Getici şi Pod. Mehedinţi şi V- Culoarul tectonic Timiş- Cerna. Se împart în funcţie de văile transversale în 4 grupe.

a. Grupa Bucegi

Limite: N Depresiunea colinară a Transilvaniei, E Valea Prahovei, S Subcarpaţii Curburii, V Valea Dâmboviţei.

Caracteristici generale: formată din roci cristaline care impun aspect masiv, calcare cu relief carstic (Cheile şi Peştera Dâmbovicioarei şi Ialomicioarei), conglomerate cu relief ruiniform (Sfinxul şi Babele din Munţii Bucegi), iar la peste 2000m relief glaciar moştenit de la gheţarii montani cuaternari cu circuri, văi şi creste glaciare mai dezvoltat în Munţii Bucegi.

Subunităţi: Munţii: M. Bucegi (vf Omu-2 505 m), Munţii. Leaota şi Munţii Piatra Craiului cu aspect de creastă calcaroasă delimitată de cei anteriori prin Culoarul Rucăr-Bran.

Pasuri şi trecători: Predeal (1 000 m) pe valea Prahovei, Bran (Giuvala) 1 240 m

b. **Grupa Făgăraş**

Limite: N Depresiunea colinară a Transilvaniei (Depresiunea Făgăraş), E Valea Dâmboviţei, S Subcarpaţii Getici, iar la V defileul Oltului (Turnu Roşu- Cozia).

Caracteristici generale: este cea mai înaltă din Carpaţi (2 544 m vf. Moldoveanu), cuprinde o culme nordică unitară, orientată vest-est, din care se desprind spre sud patru masive „insulare", sub forma unor culmi prelungi (Munţii Cozia, Munţii Frunţii, Munţii Ghiţu, Munţii Iezer - Păpuşa)., separate de Olt, Argeş şi afluenţii acestora

Depresiuni: Depresiunea Loviştei bine individualizată la confluenţa Oltului cu Lotrul, Defileul Oltului de la Turnu Roşu-Cozia, o vale transversală. Pasuri şi trecători: Bran (Giuvala) – 1 240 m, Turnu Roşu (400 m)- la intrarea Oltului în zona montană Cozia (309 m)- la ieşirea Oltului din zona montană.

c. Grupa Parâng

Limite: N Depresiunea colinară a Transilvaniei, E defileul Oltului, S Subcarpaţii Getici, V Valea Jiului (ce drenează Dep. Petroşani) şi valea Streiului (ce drenează depresiunea Haţeg)

Caracteristici generale: formată predominant din şisturi cristaline care îi impun masivitate, iar pe alocuri calcare ce impun relief cartic (Peşteri: Şura Mare, Muierii). Altitudinile de peste 2000m impun relief glaciar moştenit, iar orientarea este radiară, culmi ce se desprind ca nişte raze din centru Munţii Parâng, către N Munţii Şureanu şi Cîndrel, iar către E Munţii Lotrului şi Căpăţânii.

Depresiuni: la est Depresiunea Loviştei, Defileul Oltului, iar la vest Depresiunea Petroşani drenată de Jiu şi Depresiunea Haţeg drenată de Strei. Pasuri şi trecători: Urdele (2 141 m) cel mai înalt din România, Lainici (450m) pe valea Jiului , Turnu Roşu (400 m) la intrarea Oltului în zona montană, Cozia (309 m) la ieşirea Oltului din zona montană, Merişor leagă cele două depresiuni Haţeg şi Petroşani.

d. Grupa Rtezat-Godeanu

Limite: N Culoarul Bistrei, E valea Jiului ce drenează Depresiunea Petroşani şi valea Streiului ce drenează depresiunea Haţeg, S Subcarpaţii Getici şi Pod. Mehedinţi şi V Culoarul tectonic Timiş- Cerna

Caracteristici generale: prezintă aceleaşi aspecte ca şi grupa Parâng, însă în centru se află Munţii Godeanu, către NV Munţii Ţarcu, NE Munţii Retezat (2509m), E Munţii Vâlcan, SV Munţii Cernei şi Mehedinţi, ultimii calcaroşi cu relief carstic

Depresiuni: Defileul Jiului, Depresiunea Petroşani şi Depresiunea Haţeg la est şi Culoarul tectonic Timiş- Cerna, Culoarul Bistrei la vest. Pasuri şi trecători: Domaşnea (Poarta Orientală) 540 m, în Culoarul Timiş- Cerna, Poarta de fier a Transilvaniei 700 m, pe Bistra.

3. Carpaţii Occidentali (sectorul cel mai fragmentat şi mai scund)

Limite: N Văile Barcăului şi Someşului, E Depresiunea colinară a Transilvaniei, S Valea Dunării, V Dealurile de Vest, iar pe alocuri intră în contact cu Câmpia de Vest. Se împart în funcţie de văile transversale în 3 grupe.

a. Grupa Banat

Limite: N şi V Dealurile de Vest (Dealurile Banatului), E Culoarul Timiş -Cerna, S Defileul Dunării

Caracteristici generale: alcătuiţi predominant din roci cristaline, asociate cu calcare care impun relief carstic (Cheile Caraşului şi Nerei, Peştera Comarnic), fragmentarea reliefului este impusă de depresiuni (Almăjului) şi culoare (Caraş Reşiţa)

Subdiviziuni: Est cei mai înalţi Munţii Semenic 1 446 m vf. Semenic şi Munţii Almăjului 1 224 m (vf. Svinecea Mare), în centru Munţii Aninei şi M. Locvei, iar în vest cei mai joşi Munţii Dognecea (617m).

-Depresiuni: Depresiunea Almăjului, Culoarul Caraş-Reşiţa (Caraş –Ezeriş) drenat de Caraş şi Bârzava. Pasuri şi trecători: Domaşnea (Poarta Orientală) 540 m, Târova, Văliug.

b. Munţii Poiana Ruscăi

Limite: N Valea Mureşului (Defileul Deva – Lipova), E Depresiunea Haţeg, S Culoarul Bistrei, iar la V Dealurile de Vest (Dealurile Banatului, subunitatea acestuia Dealurile Lipovei)

Caracteristici generale: au aspect masiv (văi înguste cu versanţi abrupţi şi culmi largi) impus de alcătuirea din roci cristaline greu de erodat, iar pe alocuri intercalaţii de calcare şi au altitudinea maximă de 1 374 m în vf. Padeşu.

c. Grupa Apuseni

Limite: N valea Barcăului, E Depresiunea colinară a Transilvaniei, S Valea Mureşului (Defileul Deva – Lipova), V Dealurile de Vest, iar pe alocuri intră în contact cu Câmpia de Vest (sub forma depresiunilor de tip „golf").

Caracteristici generale: prezintă structură de mozaic petrografic, adică o grupare de munţi formaţi din roci cristaline, vulcanice şi sedimentare (calcare şi fliş), ceea ce impune un relief variat, precum cel carstic extins (Cheile Turzii şi Peşterile Vântului, Scărişoara, Urşilor). Orientarea culmilor este de asemeni radiară, respectiv culmi ce se desprind ca nişte raze din zona centrală înaltă Munţii Bihorului (1849m), Vlădeasa şi Muntele Mare, către SE Munţii Trascău (fliş) şi Munţii Metaliferi (vulcanici) şi către vest Munţii Crişurilor Zarandului, Codru Moma Pădurea Craiului Plopiş şi Meseş) separaţi de cele 3 Crişuri pe care pătrund depresiunile golf.

Depresiuni: Şimleu pe Barcău, Huedin, Abrud pe Arieş, Vad-Borod pe Crişul Repede, Beiuş pe Crişul Negru, Brad, Hălmagiu, Gurahonţ pe Crişul Alb. Pasuri şi trecători: Ciucea 901 m, Vălişoara 461 m, Bucium 915 m.

Modulul 3. B. Unităţile de deal şi podiş

Situate în interiorul şi exteriorul arcului carpatic au vârste şi geneze diferite, astfel, cel vechi este fundamentul Podişului Moldovei (placa rusă), urmat de fundamentul Podişului Dobrogei de Sud, apoi Podişul Dobrogei Centrale, masivul Dobrogei de Nord urmate de restul dealurilor şi podişurilor.

a. Podişul Dobrogei

Limite: N şi V lunca Dunării, S graniţa cu Bulgaria, E Marea Neagră

Caracteristici generale: este cel mai complex podiş al ţării, deoarece cuprinde resturi de munţi hercinici în N (Munţii Măcinului), caledonieni (Podişul Casimcei) şi un podiş de acumulare în S. Tipuri de relief: carstic (Peştera Gura Dobrogei şi Sfântului Andrei), litoral (faleze, plaje, grinduri).

Diviziuni: Masivul Dobrogei de Nord, un rest de munţi hercinici reprezentat de Munţii Măcinului, formaţi din granit şi cu altitudinea maximă de 467m, care se prelungesc către est cu Podişul Niculiţel, sud cu Podişul Babadag şi către est, spre Delta Dunării cu Delurile calcaroase ale Tulcei

Podişul Dobrogei Centrale sau Casimcei reprezintă un rest de munţi caledonieni cu altitudini de 400m, format din şisturi verzi (cele mai vechi roci la suprafaţă din ţară) şi calcare pe care s-a format relief carstic.

Podişul Dobrogei de Sud, un podiş de acumulare de roci sedimentare (nisip, loess) peste un substrat calcaros care a impus relief carstic, iar ltitudinile sunt de 100-200m.

b. Podişul Moldovei

Limite: N graniţa cu Ucraina, E pe valea Prutului graniţa cu Republica Moldova, S Câmpia Română, V Grupa Nordică a Carpaţilor Orientali şi Subcarpaţii Moldovei

Caracteristici generale: unitate formată prin acumulare de roci sedimentare (pietriş, nisip, argilă) peste un fundament vechi (placa rusă) ce coboară de la N la S, cee ace impune alături de duritatea rocilor înclinarea reliefului şi direcţia văilor. Tipuri de relief: structural (cueste adică deaaluri asimetrice), de eroziune (coline), gravitational (alunecări de teren) pe seama substratului argilos, a pantelor medii şi defrişărilor.

Diviziuni: Podişul Sucevei situate în NV are altitudinile maxime de 688m în Podişul Fălticenilor pe seama rocilor mai rezistente la eroziune (straturi înclinate de gresie). În NE Câmpia Moldovei sau Jijiei, după râul care o străbate, prezintă un relief colinar cu altitudini de 200-300m şi alunecări de teren. Podişul Bârladului la SE situate între Siret şi Prut prezintă numeroase cueste în N şi coline în S, precum şi alunecări de teren. Culoarul Siretului. Cu aspect de depresiune alungită la contactul cu Subcarpaţii Moldovei

c. Subcarpaţii reprezintă cel mai tânăr compartiment al mişcărilor orogenezei alpine situat la exteriorul Carpaţilor orientali şi Meridionali şi împărţiţi în 3 unităţi.

Subcarpaţii Moldovei

Limite: N Valea Moldovei, S Valea Trotuţului, E Culoarul Siretului, V Grupa Centrală a Carpaţilor Orientali

Caracteristici: este unitatea cea mai veche şi mai simplă cu un şir de depresiuni submontane delimitat de un şir de dealuri cu structură cutată la sfârşitul orogenezei alpine. Sunt formaţi din straturi cutate de roci sedimentare (pietriş, nisip, argilă) şi au altitudini maxime de 911m în N.

Diviziuni – Subcarpaţii:Neamţului, Bistriţei şi Trotuşului.

Subcarpaţii Curburii

Limite: N Valea Trotuşului, S şi E Câmpia Română, iar la V Valea Dâmboviţei

Caracteristici: se aseamănă prin geneză şi roci cu unitatea precedentă, însă prezintă complexitate maximă, deoarece are două şiruri de depresiuni şi două de dealuri, precum şi o culme montană desprinsă din Carpaţii Curburii. Ăn plus apar structuri diapire, adică dealuri cu sâmbure de sare ,iar altitudinea maximă este de 996m. Un proces distinct este cel al vulcanilor noroioşi (ascensiunea gazelor petroliere cu apă care au creat forme conice asemănătoare unor vulcani). Diviziuni - Subcarpaţii: Vrancei, Buzăului (vulcanii noroioşi), Prahovei, Ialomiţei.

Subcarpaţii Getici

Limite: N Carpaţii Meridionali, S Podiţul Geric, E Valea Dâmboviţei, V Valea Motrului Faţă de Podişul Mehedinţi

Caracteristici: se aseamănă prin geneză şi roci cu unitatea precedentă, însă prezintă complexitate medie, deoarece are două şiruri de depresiuni şi două de dealuri la vest de valea Oltului şi depresiuni alungite (câmpulunguri) separate de dealuri alungite (muscele). De asemeni prezintă structuri diapire şi altitudini maxime de 1200m şi alunecări de teren datorită substratului argilos

, pantelor medii şi defrişărilor. Diviziuni- Sbcarpaţii Olteniei (Depresiunea Târgu Jiu) şi Argeşului (depresiunea Câmpulung Muscel).

d. Podişul Getic

Limite: N Subcarpaţii Getici şi Podiţul Mehedinţi, S Câmpia Română, E Valea Dâmboviţei, V Valea Dunării

Caracteristici: s-a format prin acumulare de roci sedimentare (pietriş, nisip, argilă) peste un fundament acoperit cu un lac, rezultând cel mai tipic piemont (structură de straturi înclinate).Prezintă interfluvii netede numite platforme înclinate de la N 772m la S 200m. De asemeni pe margine de nord prezintă cueste. Subdiviziuni- Platforma Argeşului, Oltetului, Jiului etc.

e. Podişul Mehedinţi

Limite NE valea Motrului, E Podişul Getic, S valea Dunării, NV Munţii Mehedinţi

Caracteristici: s-a format în timpul orogenezei alpine ca parte a Munţilor Mehedinţi, însă au rămas la altitudini mai mici. Rocile de asemeni comune munţilor, respectiv cristaline şi calcare, ultimele impunând relief carstic (Peştera Topolniţa). Altitudinile maxime de 600-800m.

d. Depresiunea colinară a Transilvaniei

Limite: NV Dealurile Silvaniei, E Carpaţii Orientali, S Carpaţii Meridionali, V Grupa apuseni

Caracteristici: s-a format prin acumulare de roci sedimentare (pietriş, nisip, argilă, sare, gresii) peste un fundament acoperit cu un lac şi prezintă structuri diapire pe marginile V, S, E, şi de dom (dealuri boltite sub presiunea gazului metan) în centru, apoi cueste şi coline Diviziuni: N

Podişul Someşan delimitat de Someşul Mic şi Someşul Mare la S şi Dealurile Silvaniei la NV prezintă cueste şi altitudini de 500-700m. Câmpia Transilvaniei situată între Someşe la N şi Mureş la S prezintă domuri, coline, cueste, altitudini de 400-600m şi alunecări de teren.
Podişul Târnavelor, delimitat la N şi V de valea Mureşului, la sud de Valea Oltului şi traversat de Târnava Mică şi Târnava Mare
Prezintă coline, cueste, domuri alunecări de teren şi altitudini ce scad de la E 700m la V 400m.
Subcarpaţii Transilvaniei fomaţi din două şiruri de dealuri cu structură diapiră şi altitudini de 1000m separate de depresiuni.
Pe latura sudică apar depresiuni submontane de eroziune pe Olt Depresiunea Făgăraş, pe valea Cibinului Depresiunea Sibiu, pe văile Mureş şi Arieş Culoarul Alba Iulia-Turda.
E Dealurile de Vest
Limite: N Munţii Gutâi (din Grupa Nordică a Carpaţilor Orientali), S Grupa Banat, E Carpaţii Occidentali, iar la V Câmpia de Vest
Caracteristici: s-a format prin acumulare de roci sedimentare (pietriş, nisip, argilă) peste un fundament acoperit cu un lac şi prezintă structură de piemont, însă mai fragmentat de prelungirile Câmpiei de Vest, iar altitudinile medii de 200-400m, cu excepţia părţii de N, Iar înclinarea generală a reliefului este E-V. Diviziuni: Dealurile Silvaniei situate între Munţii Gutâi şi Grupa Apuseni reprezintă o arie montană scufundată din care au rămas dealuri formate din roci cristaline (Codrului, Prisnel, Preluca) şi altitudini de 600-800m separate de depresiuni (Baia Mare) şi dealuri formate din roci sedimentare. Dealurile Crişene cu structură de piemont pe marginea Munţilor Crişurilor, separate de depresiunile-golf, care sunt prelungiri ale Câmpiei de Vest. Dealurile Lipovei situate la vestul Munţilor Poiana Ruscăi cu structură de piemont, iar Dealurile Banatului situate la N şi V de Grupa Banat.
Unităţile de Câmpie
Câmpia Română
Limite: la V, S şi E Lunca Dunării, respectiv graniţa cu Serbia (SV) şi Bulgaria (S)
Caracteristici: s-a format prin acumulare de roci sedimentare (pietriş, nisip, argilă, loess) peste un fundament acoperit cu un lac. Înclinarea reliefului este pe direcţia V-E şi N-S, fapt dovedit de direcţia râurilor. Tipuri genetice de câmpie: înaltă (piemontană) la contactul cu unităţile de relief înalte din N, câmpia orizontală (tabulară) prezentă în toate subunităţile, câmpia de scufundare lentă (subsidenţă) în care râurile îşi schimbă cursul (divaghează) provocând inundaţii şi câmpia cu terase de-a lungul Dunării, Jiului şi Oltului. Tipuri de relief: eolian adică dune de nisip în V şi E, şi relief de tasare pe loess cu crovuri în E. Diviziuni: V Câmpia Olteniei delimitată de Dunăre la V, S şi Olt la E, Câmpia Olt-Argeş şi Câmpia Bărăganului la E.
Câmpia de Vest
Limite: N Munţii Oaş (din Grupa Nordică a Carpaţilor Orientali), S graniţa cu Serbia, V graniţa cu Ungaria, E Dealurile de Vest
Caracteristici: s-a format prin acumulare de roci sedimentare (pietriş, nisip, argilă, loess) peste un fundament acoperit cu un lac. Înclinarea reliefului este pe direcţia E-V fapt dovedit de direcţia râurilor. Tipuri genetice de câmpie: înaltă (piemontană) la contactul cu unităţile de relief înalte din E, câmpia orizontală (tabulară) prezentă în toate subunităţile, câmpia de scufundare lentă (subsidenţă) în care râurile îşi schimbă cursul (divaghează) provocând inundaţi, motiv pentru care cursurile Crişurilor au fost îndiguite. Tipuri de relief: eolian adică dune de nisip în N (Câmpia Carei), şi relief de tasare pe loess cu crovuri. Diviziuni: Câmpia Someşului la N, Câmpia Crişurilor în centru şi Câmpia Banatului la S, ultima cu altitudini maxime de 180m (Câmpia Vingăi)
Delta Dunării
Limite la N graniţa cu Ucraina, SV Masivul Dobrogei de Nord, iar la E Marea Neagră
Caracteristici: este cea mai nouă şi mai joasă unitate de relief din ţară (altitudinea medie 0,5m şi maximă 12m pe dunele de nisip din Grindul Letea). S-a format prin acumularea de roci sedimentare (pietriş, nisip, argilă) aduse de Dunăre. La formarea deltei au contribuit Dunărea prin aluviuni (sedimente) şi Marea Neagră prin maree reduse care au favorizat depunerea aluviunilor şi prin curenţii marini circulari care au format grinduri maritime. Relieful de uscat, care acoperă 10% din suprafaţă şi cuprinde: ostroave (insule formate prin aluvionarea albiei minore) mai ales pe braţul nordic şi grinduri, care pot fi: continentale cu este Chilia (suprafeţe de uscat predeltaic), fluviale, formate prin revărsarea braţelor şi dispuse paralel cu ele, precum şi maritime create de curenţii marini circulari cum este Letea. Braţele Dunării în deltă sunt: Chilia (nordic, cel mai lung, cu cel mai mare debit, cele mai multe ostroave şi o deltă secundară şa vărsare ce aparţine Ucrainei. Sulina este braţul Central, cel mai scurt, drept şi adâncimi medii cele mai mari fiind traversat de navele maritime. Sfântul Gheorghe este cel sudic, cel mai vechi, meandrat şi care la vărsare prezintă o insulă (grind) Sacalin.
Platforma continentală a Mării Negre, reprezintă prelungirea Podişului Dobrogei sub apele mării. S-a format după încălzirea climatică postglaciară, când apele mării au avansat, iar relieful coboară lent de la 0 la 200m.

Modulul 4 .PARTICULARITĂŢILE CLIMATICE ALE ROMÂNIEI
România dispune de un climat temperat continental moderat de tranziţie. Factorii climatogeni, cei care determină clima:
1. Poziţia României pe Glob pe paralela de 45°lat N impune climatul temperat şi potenţialul energeticdeterminat de mărimea energiei solare, care scade cu latitudinea-125kcal/cm2 /an în S şi 115kcal/cm2 /an în N şi cu altitudinea-125kcal/cm2 /an pe litoral, 110kcal/cm2 /an pe crestele Carpaţilor.
2. Poziţia în cadrul Europei, în partea central-sud estică determină nuanţarea climatului temperat în climat temperat continental moderat situat la interferenţa influenţelor climatice din N Europei (scandinavo-baltice), E Europei(continentale excesive), S Europei(submediteraneene), V Europei(oceanice)
3. Circulaţia generală a maselor de aer, specifică latitudinii este predominant vestică (vânturi de vest) aducătoare de precipitaţii, urmată de cea nordică (mase de aer polar), sudică (mase de aer tropical) din N Africii şi Mediterana, şi mai rar estică (iarna se intensifică Anticiclonul Siberian.
4. Relieful - prin altitudine determină scăderea temperaturii cu 6,4°C/1000 m, creşterea cantităţii de precipitaţii şi scăderea presiunii aerului rezultând etajarea climatică: etajul montan, etajul de dealuri înalte şi joase, etajul de câmpie. De asemeni prin orientarea culmilor montane reprezintă o barieră orografică pentru masele de aer, astfel încât versanţii V sunt mai umezi şi mai răcoroşi ,iar cei E mai calzi şi mai uscaţi datorită fenomenului de foehnizare. Depresiunile şi culoarele de vale datorită stagnării maselor de aer reci se manifestă inversiuni termice (inversări ale temperaturii-pe creste temperaturile sunt ridicate, iar pe fundul văii temperaturi coborâte) ce determină temperaturi minime absolute.
6. Marea Neagră- influenţează climatul pe o fâşie îngustă de 15-20 km⇒ un climat cu temperaturi moderate şi umiditate mai ridicată 7. Factorii antropici- prezintă influenţe locale prin defrişări, activităţi industriale, cultivarea terenurilor, etc. 8. Vegetaţia- prezintă influenţe locale, moderând temperatura, reducând viteza vântului, creşterea umidităţii aerului

PARTICULARITĂŢILE ELEMENTELOR CLIMATICE
1. Temperatura aerului
a. Temperatura medie anuală variaţii:
- scade de la S (10-11°C) la N ţării (8,5°C) simultan cu scăderea unghiului razelor solare cu suprafaţa terestră la latitudini mai mari.
-scade cu altitudinea impunând etajele climatice de: câmpie (10-11°C), dealuri joase(10-8°C), dealuri înalte (8-6°C), montan(6-0°C), alpin (sub 0°C)
b. Temperaturile lunilor extreme: ianuarie de -10°C în regiunile montane înalte, -3°C în câmpii şi pozitive pe litoral la Mangalia (+0,3°C). Cea mai caldă lună iulie ajunge la valori medii de 22-23°C în câmpii şi 18°C în zonele montane înalte.

c. Temperaturi extreme: maximă absolută a fost de 44,5°C şi s-a înregistrat în Câmpia Bărăganului la 10 august 1951 pe seama advecţiei unei mase de aer tropical, iar minima absolută a fost de -38,5°C şi s-a înregistrat la 25 ianuarie 1942 în Depresiunea Braşov pe seama unei inversiuni termice. Amplitudinile termice dintre anotimpuri sunt maxime în câmpii dovedind continentalismul climatic.

2. Precipitaţiile: - media este de 637 mm/an

- cresc odată cu altitudinea – 300-400 mm/an în Delta Dunării şi pe litoral şi peste 1200 mm/an la peste 2000 m (1400 mm/an în M.Vlădeasa)
- scad de la V (630 mm/an- Câmpia de Vest) la E (Bărăgan sub 500 mm/an) datorită maselor de aer, care în vest au origine oceanică, iar est continentală şi rolului Carpaţilor de barieră în calea maselor de aer
- în timp prezintă un regim neregulat, cea mai mare cantitate de precipitaţii se înregistrează în luna iunie, iar cea mai mică în luna Februarie - izohietele (liniile care unesc puncte cu aceeaşi cantitate de precipitaţii) urmăresc fidel curbele de nivel – versanţii vestici primesc cantităţi de precipitaţii mai mari decât cei estici - vara se pot înregistra ploi cu caracter torenţiale ce pot determina inundaţii

3. Vânturile - sunt determinate dezvoltarea ciclonilor şi anticiclonilor. Vânturile de vest predomină şi bat dinspre Oceanul Atlantic determinând temperaturi moderate şi precipitaţii bogate. Crivăţul bate dinspre E-NE mai ales iarna , fiind rece şi uscat determinând geruri puternice şi viscole mai ales în E şi SE României. El pătrunde şi în Depresiunea Braşov unde poartă denumirea de Nemira. Suhoveiul- un vânt uscat ce bate dinspre E-NE, vara, în E şi SE României determinând secetă, se mai numeşte regional „Sărăcilă" sau „Traistă goală". Vânturi locale: austrul, un vânt cald şi uscat vara, cald şi umed iarna, bate în SV ţării; coşava un vânt rece ce bate în Banat dinspre munţii din fosta Iugoslavie; brizele marine în zonele de litoral moderează temperatura şi creşte umiditatea; brizele de munte bat în depresiuni şi culoare de vale (se inversează de la zi la noapte); vânturi de tip foehn se înregistrează pe versanţii opuşi circulaţiei generale vestice (SE Munţilor Apuseni, SE Carpaţilor şi Subcarpaţilor Curburii, N Munţilor Făgăraş- Vântul Mare) fiind cald şi uscat.

4. Fenomene climatice: inversiunile termice în zilele geroase temperaturi medii mai mici de -10°C; zile de îngheţ cu temperaturi medii mai mici de 0°C; zile tropicale cu temperaturi maxime de peste +35°C; poleiul ş.a.

REGIONAREA CLIMATICĂ ŞI ETAJELE CLIMATICE Pe fondul climatului temperat, factorii, precum circulaţia maselor de aer, relieful, Marea Neagră impun o diferenţiere a influenţelor şi etajelor climatice.

a. influenţe oceanice în V şi Centru ţării până la arcul carpatic, caracterizată prin temperaturi moderate şi umiditate mai mare

b. influenţe submediteraneene prezente în SV se caracterizează prin ierni blânde şi veri mai puşin secetoase

c. influenţe de tranziţie de influenţele oceanice şi submediteraneene la cele continentale de ariditate-resimţite în partea centrală a Munteniei, cu precipitaţii ce scad de la V la E

d. influenţe continentale sau de ariditate resimţite în SE şi E , cu amplitudini termice anuale mari şi cu precipitaţii reduse, geruri iarna şi secete frecvente vara

e. influenţe scandinavo-baltice, înregistrat estul Munţilor Maramureşului şi Bucovinei şi Podişul Sucevei, cu temperaturi mai scăzute şi precipitaţii mai bogate (iarna în general solide)

f. influenţe pontice- resimţit pe o fâşie îngustă de litoral (15-20km), cu temperaturi moderate şi precipitaţii reduse.

PARTICULARITĂŢILE HIDROLOGICE ALE ROMÂNIEI - În România se regăsesc toate categoriile de ape (râuri, lacuri, ape subterane şi mare).

1. Râurile

Caracteristici:

-lungimea totală de 115 000 km ce impune o densitate maximă în Carpaţi (majoritatea râurilor sunt carpatice 65% izvorăsc din Carpaţi) şi minimă în zona de câmpie.

- Colectorii sunt în vest Tisa, in S Dunărea şi est Siretul şi Prutul, astfel că Dunărea colectează direct sau indirect 98% dintre râuri iar restul se varsă în Marea Neagră.
- Orientare reţelei hidrografice este radiar divergentă, fapt condiţionat de dispunerea unităţilor de relief în trepte concentrice, care coboară spre exterior. Numai câteva, precum Dunărea, Tisa, Prutul au orientare circulară.
- Regimul de scurgere (variaţia debitelor) este determinat de climă (prin cantitatea şi regimul precipitaţiilor), relief (prin altitudine şi orientarea culmilor), alcătuirea substratului geologic şi om prin lacurile de acumulare valorificate pentru industrie, pentru obţinerea hidroenergiei, pentru irigaţie, navigaţie, etc. Diferenţe între debite sunt mai frecvente în cazul râurilor cu bazine hidrografice restrânse, ceea ce reclamă amenajări hidrotehnice pentru a preîntâmpina inundaţiile (1970, 1975, 2000), sau secarea unora.

În ţara noastră se pot individualiza trei macrotipuri de regim de scurgere: carpatic (cu subtipurile: vestic, transilvănean, sudic, de Curbură, estic), pericarpatic sau extracarpatic (cu subtipurile: vestic, transilvănean, sudic, de curbură, estic), ponto-danubian în SE, neregulat.

LACURILE sunt în număr de peste 3450 ocupând 1,1% din suprafaţa României , din care 2300 sunt naturale , iar 1150 sunt antropice (400 fiind mari cu un volum de 13 mld m^3

Caracteristici- alimentarea se face din precipitaţii, izvoare sau afluenţi, regimul termic este influenţat de temperatura aerului, vara prezintă o stratificaţie directă (temperatura scade cu adâncimea), iar iarna o stratificaţie inversă (temperatura creşte cu adâncimea). Regimul hidrologic este condiţionat de aportul prin precipitaţii şi râuri care le alimentează şi de pierderi prin evaporare şi râuri ce se alimentează din ele. În funcţie de unitatea de relief şi de geneza cuvetei lacustre (modul în care s-a format depresiunea în care s-a adunat apa) lacurile se clasifică:

I. Lacuri naturale

A. Lacuri din zona montană:

1. Lacuri glaciare - s-au format în circurile glaciare prin topirea gheţarilor: în Munţii Rodnei (Lala, Buhăiescu), în Grupa Făgăraş (Bâlea, Podragul Mare, Capra), în Grupa Parâng (Gâlcescu, Iezeru Şureanu, Lacul fără Fund), în Grupa Retezat (Bucura cel mai întins 10 ha şi Zănoaga cel mai adânc 25 m)

2. Lacuri carstice- au luat naştere în zone calcaroase prin dizolvarea calcarului: Munţii Bihorului (Padiş) şi Munţii Trăscăului (Vărăşoaia, Ighiu)

3. Lacuri vulcanice s-au format în craterele vulcanilor stinşi L. Sfânta Ana din Masivul Ciomatu

4. Lacuri de baraj natural , precum Lacul Roşu s-a format prin bararea cursului râului Bicaz de către o alunecare de teren în 1837.

5.Lacuri pe masive de sare s-au format prin surparea unor vechi ocne de sare şi acumularea apei: Ocna Şugatag, Coştiui- Depresiunea Maramureş

B. Lacuri din zona de deal şi podiş:

1. Lacuri pe masive de sare s-au format prin surparea unor vechi ocne de sare şi acumularea apei şi sunt frecvente în Subcarpaţii Curburii (Slănic, Teleaga), Subcarpaţii Getici (Ocnele Mari), în Depresiunea colinară a Transilvaniei (Ocna Dej, Ocna Turda, Ocna Mureş, Lacul fără Fund - Ocna Sibiului. Ursu -Sovata).

2. **Lacuri carstice**- au luat naştere în zone calcaroase prin dizolvarea calcarului: în Podişul Mehedinţi (Ponoare, Zăton)

C. Lacuri din zona de câmpie:

1. Lacuri de crov:- s-au format pe loess, prin tasare, în zonele de câmpie, sunt în general mineralizate (mai ales sărate) datorită evaporaţiei intense -L. Amara (utilizat terapeutic), L. Lacul Sărat

2.Lacuri între dune de nisip: -s-au format între dunele de nisip din Câmpia Olteniei (Piscu)

3. Lacuri din Lunca Dunării: - s-au format în perioadele de inundaţii, în prezent o mare parte dintre ele fiind desecate, iar terenurile aferente redate agriculturii, aşa cum sunt Brateş, Crapina.

4. Limanuri fluviale: sunt lacuri prelungi ce s-au format prin bararea, cu aluviuni, a gurilor de vărsare a unor afluenți în de către râul colector pe Dunăre (Mostiștea, Oltina), pe Ialomița (Snagov),pe Buzău (Balta Albă)

5. Limanuri maritime: - sunt lacuri prelungi ce s-au format prin bararea gurilor de vărsare a unor râuri în mare, cu cordoane litorale: Babadag, Taşaul, Techirghiol (cu nămoluri curative), Tatlageac, Mangalia

6. Lagune s-au format prin închiderea unor foste golfuri cu cordoane litorale aşa cum este Complexul lagunar Razim-Sinoe, Laguna Siutghiol

7. Lacuri din Delta Dunării: s-au format în depresiunile din Delta Dunării

II. Lacuri antropice - 400 dintre ele ocupă un volum de 13 mld m3.

A. Lacuri de agrement: create mai ales în capitală - L. Herăstrău, L. Tei, L. Băneasa, L. Floreasca, L. Cişmigiu .

B. Iazuri şi heleştee: - au fost create de oameni pe cursurile râurilor care secau în perioada de vară pentru a acoperii deficitul de apă, sau pentru piscicultură precum în Câmpia Moldovei (Dracşani), în Podişul Transilvaniei (Geaca, Zau de Câmpie) şi în Câmpia Crişurilor (Cefa).

C. Lacuri de acumulare:- au fost create pentru valorificarea potențialului hidroenergetic al râurilor, pentru alimentarea cu apă a localităților, pentru irigații, etc. pe Dunăre (Porțile de Fier I şi II) pe Prut (Stânca Costeşti), pe Siret: pe Bistrița (Izvorul Muntelui), şi alte 12 în aval, mai mici - pe Buzău (Siriu), pe Argeş (Vidraru), pe Lotru (Vidra). Cele mai multe fiind pe valea Oltului urmată de valea Argeşului, Bistriței ş.a.

Bibliografie

Grigore Posea, Geografie- Europa, România, Uniunea Europeană, Ed. C.D.Press , Bucureşti 2008

Test- relieful Europei și României

Pentru Subiectele A-C aveți în vedere harta Euopei de mai jos

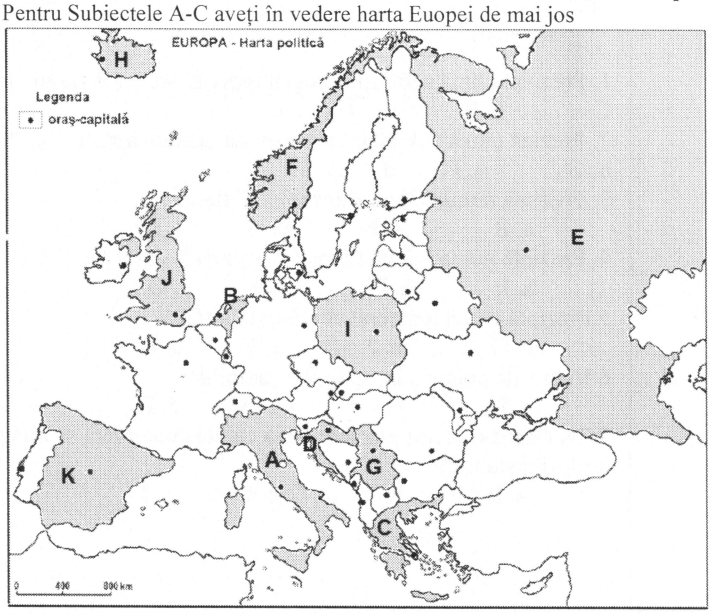

1. Se află în Peninsula Iberică statul notat cu litera:
a. A b. F c. C d. K
2. Munții Apenini se află pe teritoriul statului notat cu litera:
a. A b. C c. J d. J
3. Munții Scandinaviei se află pe teritoriul statului marcat pe hartă cu litera:ț
a. E b. F c. I d. J
4. Altitudinea maximă din Europa se află pe teritoriu statului notat cu litera:
a. A b. K c. J d. E
5. Relieful de vulcani activi se află pe teritoriul statului notat cu litera:
a. F b. J c. I d. H
6. Munții Pirinei se află pe teritoriul statului notat cu litera: a A b. C c. F d.K

7. Munțiide pe teritoriul statului G se numesc: a. Apenini b. Pindului c. Dinarici d. Rodopi
8. Câmpia Padului se află pe teritoriul statului: a. A b. E c. K d. F
9. Relieful glaciar montan actual apare în munții din statul: a B b. G c. C d. K
10. Relieful litoral de fiorduri este specific statului: a. D b. K c. F d. B 30p

B. Explicați prezența reliefului glaciar moștenit în statul E. 10p

C. Comparați sub aspectul reliefului statele A și J și precizați 3 deosebiri. Acestea se pot referi la geneză, tipuri de relief, altitudini, nu însă la poziția geografică și limite. Punctajul complet va fi acordat pentru prezentarea comparative și nu separate. 3x5p=15p

II. Pentru Subiectele A-C aveți în vedere harta României de mai jos

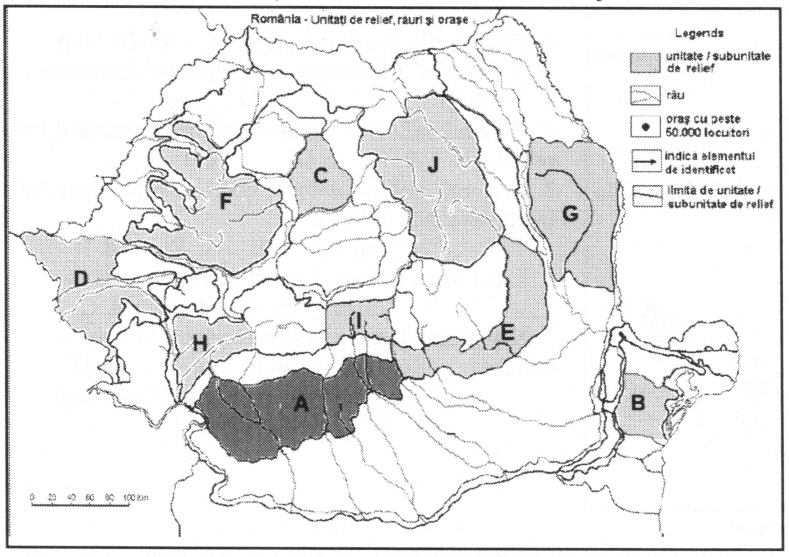

A. 1. S-a format în orogeneza caledoniană unitatea de relief notată cu litera:
a. A b. B c. C d, F
2. S-au format prin cutări în timpul orogenezei alpine unitățile de relief notate cu literele:
a. A și E b. E și F c. C și F d. B și E
3. Cel mai tipic piemont al țării este unitatea de relief notată cu litera:
a. A b. F c. H d. B
4 Relief vulcanic apare în unitatea de relief:
a. I b. B c. J d. H
5. Relief glaciar moștenit apare în unitatea:
a. F b. I c. G d. B
30p

B. Prezentați două cauze ale varietății relifului unității notate cu litera J. 10p

C. Comparați sub aspectul reliefului unitatea F cu unitatea C și precizați trei deosebiri. Acestea se pot referi la geneză, tipuri de relief, altitudini, nu însă la poziția geografică și limite. Punctajul complet va fi acordat pentru prezentarea comparative și nu separate. 3x5p=15p

Test- clima și hidrografia Europei și României

Pentru Subiectele A-C aveți în vedere harta Euopei de mai jos

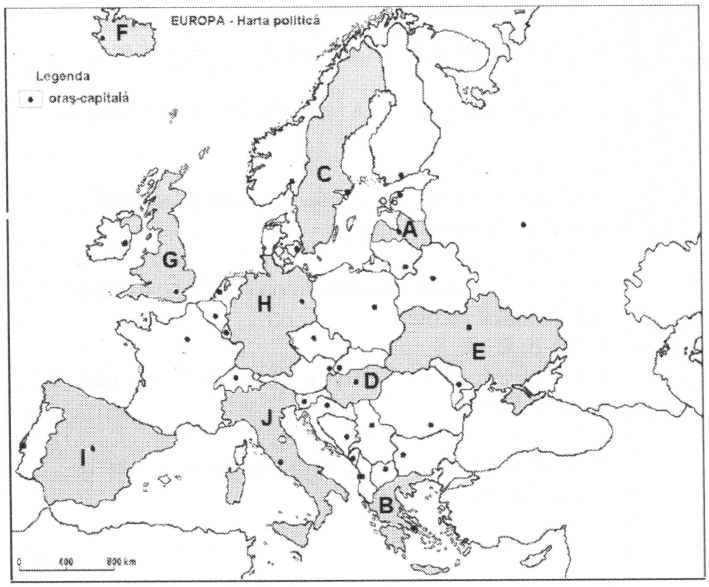

1. Prezintă climă subtropicală și temperat oceanică statul: a. C b. B c. I d. J
2. Prezină climă subpolară și temperat oceanică statul: a. A b. G c. F d. I
3. Prezintă numai climă subtropicală statul :
   a. B b. I c. G d. E
4. Prezintă numai climă temperat oceanică statul :
   a. I b. F c. B d. G
5 Prezintă climă temperat continentală statul :
   a. G b. F c. E d. B
6 Vânturile polare sunt specifice statului:
   a. J b. C c. B d. D
7. Numeroase lacuri glaciare de la calota cuaternară se află pe teritoriul statului:
   a. B b. C c. I d. J

8. Lacul tectonic Balaton se află pe teritoriul statului: a. A b. B c. I d. D
9. Lacul vulcanic Bolsano se află pe teritoriul statului: a G b. C c. J d. E
10. Prezintă regim hidrologic mediteranean râurile din statul: a. A b. B c. C d. D 30p

B. Explicați rolul întinderii latitidinale asupra climei Europei. 10p

C. Comparați sub aspectul climei statele I și E și precizați 3 deosebiri. Acestea se pot referi la tipuri de climă, temperature medii anuale, cantități medii anuale de precipitații, vânturi, nu însă la poziția geografică și limite. Punctajul complet va fi acordat pentru prezentarea comparative și nu separate. 3x5p=15p

II. Pentru Subiectele A-C aveți în vedere harta României de mai jos

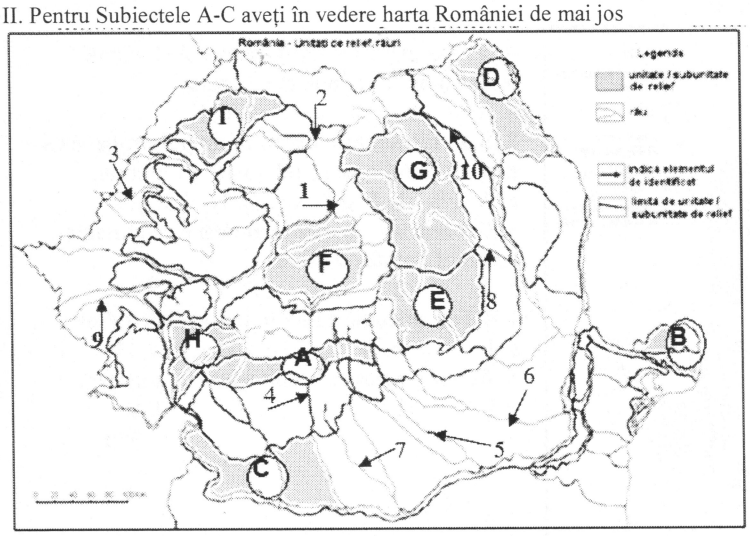

A. Denumirile râurilor: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 10p
B. 1. Prezintă influență climatică pontică unitatea de relief: a A b. B c. C d. H
2. Prezintă influență climatică submediteraneană unitatea de relief: a C b. I c. D d. B
3. Cele mai reduse cantități medii anuale de precipitații se înregistrează în unitatea:
   a. C b. B c. D d. H
4. Lacul Roșu de baraj natural se află în unitatea
   a. H b. G c. F d. C
5. Numeroase lacuri glaciare se găsesc în unitatea de relief: a. E b. I c. H d. D
   5x4p=20p

B. Prezentați două cauze care influențează hidrografia României. 10p
C. Comparați sub aspectul climei unitatea H cu unitatea B și precizați trei deosebiri. Acestea se pot referi la tipuri de climă, temperature medii anuale, cantități medii anuale de precipitații, vânturi, nu însă la poziția geografică și limite. Punctajul complet va fi acordat pentru prezentarea comparative și nu separate.
3x5p=15p

Capitolul 8. FILOSOFIE

I. Originile filosofiei

Când a apărut filosofia şi ce anume i-a generat apariţia? Ce anume l-a determinat pe om să filosofeze?

Etimologic, filosofia înseamnă *iubirea de înţelepciune.*Vechii greci au considerat-o astfel, iar termenul s-a încetăţenit (e drept, ajungând, în timp, să capete o varietate de înţelesuri). Originea ei? Mirarea. Karl Jaspers afirma că filosofia începe cu întrebarea *„Ce este?"(Texte filosofice).* A accepta această afirmaţie este similar cu a împinge originile filosofiei mult în urmă pe scara istoriei, iar dacă ar trebui să luam în calcul prezenţa ei doar în spaţiul occidental, aceste începuturi s-ar plasa acum douazeci şi şase de secole (după unii, Thales, cel care a identificat drept principiu al lumii *apa*, poate fi considerat primul filosof). Evident, filosofia nu este acumulare de cunostinţe; deşi poate fi privită şi din această perspectivă, ea este, mai degrabă, un mod de a privi, de a înţelege sau de a evalua viaţa şi lumea în ansamblu, care porneşte chiar de la formularea întrebării. Este o năzuinţă către cunoaştere, nu deţinerea de cunoaştere."Platon – afirma K. Jaspers - spunea că originea filosofiei ar fi uimirea", iar Aristotel că „ oamenii, când au început să filosofeze au fost mânaţi de mirare, mai întâi faţă de problemele mai la îndemână, apoi, progresând încetul cu încetul, faţă de problemele mai mari, cum sunt, de pildă, fazele lunii, cursul soarelui şi al aştrilor şi naşterea Universului." (*Texte filosofice*)

Uimirea, ne spune Jaspers, este scânteia filosofiei. Ea este însoţită de *îndoială* (căci omul recurge la o examinare critică a ceea ce obţine prin mirare, problematizare) şi de *cutremurare* (la care se ajunge atunci când întrebarea vizează chiar esenţa omului însuşi). De unde concluzia lui Jaspers că originea filosofiei este una multiplă. Lărgind cadrul raportării şi întrebându-se unde putem găsi fiecare scânteie, mobilul filosofării, am putea adauga uimirii, îndoielii şi cutremurării identificate de Jaspers, dragostea (au indicat-o, încă din Antichitate, primii filosofi). Liberă de orice fel de obligaţii, fără să încătuşeze pe om prin rigori specifice doar stiinţelor şi putând începe de oriunde, cum ne spune Noica, filosofia autentică, având ca materie spiritul, urmează doar *căile neştiute ale inimii.* Filosofia este domeniul care este îndrăgostit de viaţă, de cunoaştere, al celui care este atent la semnalele lumii (pamânteşti şi divine), al celui care - cum ar spune Platon - cultivă în natura lui muritoare gândirea cea nemuritoare.

Filosofia poate fi expusă în două feluri: fie ca succesiune a persoanelor şi operelor intr-o ordine cronologica stricta, fie ca o succesiune doar a ideilor fata de care biografia filosofilor este de secunda instanta. Hegel in *Prelegeri de istorie a filosofiei* concepe devenirea istorica a acestei discipline drept un obiectiv intru totul rational ca succesiune de aparitie a conceptelor şi ideilor. Istoria filosofiei nu este ceva in afara filosofiei insasi ci face parte integrantă din filosofie.

Există numeroase concepţii despre peridiodizarea acestei istorii, diferenţele dintre acestea fiind foarte frecvent lipsite de semnificaţie.

II. Istoria filosofiei antice:

Capitolul 1

•Dureaza din secolul VII i.e.n. pana in sec. VI e.n

•**Pitagora (c.580-500 i.e.n.)**- este primul care-si zice *philosophos.* A fost influentat de traditile esoterice ale orfismului. El a fost preocupat de muzica studiind indeaproape fenomenele acustice plecand de la *lyra.* El a fost surprins de legatura dintre sunete şi proportiile care rezultau din vibratiile corzii. A intuit ca relatiile numerice sunt de gasit in lumea intreaga incat aceasta este o adevarata armonie. Totul este guvernat de proportii numerice şi lumea nu poate fi decat un *kosmos*(ceva frumos). Relatiile numerice au fost cuprinse intr-o extinsa conceptie filosofica asupra lumii numita **aritmologie.** Pitagora este acela care a imaginat o lume formata din 55 de sfere concentrice translucide pe care sunt montate stelele şi planetele aflate intr-o permanenta miscare ele produc asa numita *muzica a sferelor* pe care el pretindea ca o şi aude. In privinta sufletului, Pitagora a fost influentat de idei provenind din extremul Orient precum şi de idei religioase ale orfismului grec. El sustinea ca sufletul omului este nemuritor şi ca migreaza dintr-un trup intr-altul (metempsihoza). Trupul (soma) este un mormant al sufletului (sema) incat trebuie concepute metode şi tehnici de salvare. La aceasta eliberare se ajunge doar printr-o initiere. El insusi sustinea ca isi aduce aminte despre viata sa din multe vieti anterioare. Prin preocuparile şcolii pitagoreice in privinţa relaţiilor numerice, s-au adus importante contributii atat in matematica cat şi in estetica. Ei s-au interesat mult de proportii, iar in cadrul acestora de sectiunea numita *numarul de aur.* Aritmologia era o mare indrazneala a spiritului uman care gasea un temei rational al lumii care conferea in acelasi timp şi frumusete. Pitagoreicii au fost primii care au numit lumea *kosmos*(ceva frumos).

•**Etapa filosofiei *fisicaliste* - Problema temeiului**

In toate filosofiile antice, reflectia filosofica s-a aplicat mai intai universului, dar nu ca scop, ci ca mijloc sau cale pentru a afla, cum va spune Aristotel, principiul, adica " primul punct de plecare datorita caruia un lucru este, ia nastere şi poate fi cunoscut". Astfel , Thales (640-558 i.e.n.), intemeietorul scolii din Milet, identifica principiul lumii in apa. Anaximandros (610-546 i.e.n.) şi Anaximenes (585- 525 i.e.n.), continuatorii sai, respectiv , in foc, aer, apa şi pamant, acestea puse sa alcatuiasca asa numitul *apeiron* (in-definitul, infinitul), şi in aer. Heraclit din Efes, la randul lui , opta pentru foc, ca nume al principiului, Pitagora şi pitagoreicii pentru numar. Empedocles din Agrigent (484-424 i.e.n.), apoi gasea ca " radacinile" lumii sunt in numar de patru aceleasi elemente cosmologice, deja intalnite, laolalta , la Anaximandros, iar Anaxagoras din Klazomene (500-428 i. e. n.) admitea niste " seminte" ale lucrurilor, particele asemanatoare (homoiomerii) inauntrul fiecarui gen (corpusculi de foc, de pamant, de aur, de carne, de sange etc.). Viziunea aceasta " atomista" avea sa fie dezvoltata de Democrit din Abdera (460- 370 i.e.n.), pentru care tot ceea ce este in lume de la firul de iarba la astre, de la stanca la suflet, ar fi alcatuit din elemente ireductibile, necompuse şi deci de nedescompus, atomii. Atomii nu mai sunt ca pamant sau foc, ca aer sau apa, deosebindu-se intre ei numai prin forma. Sufletul omului este din atomi ca de foc rotunzi şi mobili. Cunoasterea este un proces pur material constand intr-o modificare a aranjamentului atomilor sufletului pentru ca de pe suprafata corpurilor se ridica o ceata invizibila de atomi fini pastrand contururile lucrurilor numindu-se *simulacre.* Acestea patrund in suflet pe calea simturilor. Sustinand miscarea dupa legi fatale a atomilor, Democrit exclude posibilitatea libertatii umane pentru ca totul devine prestabilit. Intamplarea, spontaneitatea erau excluse. Desi satisfacatoare, teoria atomista n-a mai avut efect pentru ca sosise prea tarziu. Opinia publica şi spiritul filosofic ajunsesera la saturatie in privinta teoriilor fizicaliste. Naturalismul se compromisese, incercarile de a elabora o cunoastere temeinica a naturii terminandu-se cu un dezastru. Descurajat, spiritul filosofic produce o mare conversiune a interesului. De la domeniul inaccesibil al naturii catre acela mai apropiat al omului şi societatii sale. Aceasta intoarcere a filosofiei s-a concretizat in fenomenul numit **sofistica.**

Răspundeţi la următoarele intrebari:
1. Cine au fost fisicalistii?
2. In ce consta viziunea atomista a lui Democrit?
3. Ce rol are numarul in filosofia lui Pitagora?

Capitolul 2

1.Sofistii erau in primul rand oratori, avocati, maestrii in arta persuasiunii. Ei ofereau tinerilor contracost cunostite in diferite domenii, dar in special formau tinerii pentru lupta politica prin discursuri convingatoare. Ei aveau un simt critic necrutator orientat in primul rand impotriva a ceea ce era considerat traditional. Ei erau deasemenea agnostici sustinand ca nu exista adevar absolut, cunoasterea avand un caracter strict utilitar şi interesat. Erau relativisti din aceleasi motive. Considerau ca lumea este formata doar din pareri inconstante, din aparente subiective." Daca lumea este doar din aparente, atunci este bine ca aparentele sa fie de partea mea." Ei mai erau şi materialisti consecventi. "

Trupul meu material suporta influentele din exterior. Cunoasterea nu este decat o modificare materiala interna datorita actiunilor externe. De aceea este imposibil de stiut ce este celalalt."

Sofistii au scandalizat simtul comun al atenienilor care totusi i-au suportat intr-un indelungat exercitiu de toleranta. Totusi relativismul valoric sofist era realmente periculos in primul rand pentru tineri. daca fiecare in trupul sau realizeaza cunoasterea sa parelnica adunandu-si adevarurile sale, Cetatea nu putea fi decat dezbinata. Unitatea sociala a Atenei nu putea fi mentinuta decat pe baza unor adevaruri şi valori impartasite in comun, altfel intre doua adevaruri decide forta.

Sofistii au adus totusi in Atena o anumita emulatie culturala, au imprimat şi in categorii mai largi spiritul critic.

Impotriva relativismului sofist, impotriva pericolului ce urma din ruperea unitatii culturale s-a ridicat **Socrates.**

2. Socrate

Intreaga viata şi-a dedicat-o anihilării efectelor sociale (morale şi politice) ale sofisticii. Aceasta era in ochii lui Socrate nociva in privinta coeziunii sociale a Atenei deoarece unitatea de valori fusese grav afectata. Socrate a incercat sa refaca aceasta unitate care reusise atat de bine prin religie. El a incercat sa intreprinda o reforma sociala, dar printr-una morala şi aceasta la randul sau printr-o reforma a cunoasterii. De aceea el este unul dintre precursorii logicii cu contributii efective in privinta definitiei şi notiunii. El considera ca morala este o stiinta riguroasa şi ca oamenii nu ar comite raul daca ar sti ce este binele şi ce nu. Metoda socratica era in mod esential dialectica. Socrate insusi a numit-o **maieutica** (o arta a ivirii adevarului general, adica valabil pentru toti). El a incercat sa depaseasca individualismul notional etic sofistic pentru ca fiecare dintre sofisti isi concepuse propriile notiuni asupra binelui, adevarului, curajului, pietatii, dreptatii, virtutii, etc. Asupra intregului tezaur de notiuni al moralei, Socrate dorea sa obtina acordul tuturor. In discutiile, in primul rand cu sofistii, Socrate pornea cu ***eironea*** (ironia) adica printr-o dinamitare a certitudinii subiective, particulare asupra unor notiuni de interes general, aceasta spulberare a fermitatii disponibiliza totodata pe interlocutor pentru o cautare cooperativa a adevarului. Socrate pornea de la **opinii** retinand din opiniile asupra aceluiasi lucru cate o nota susceptibila de consens. Toate acestea erau ulterior insirate intr-o definitie care delimita un concept acceptat de toti. Astfel se refacea unitatea sociala prin impartasirea unor valori comune. Socrate a intuit valoarea decisiva a moralei ca obiect de identificare sociala. Incercarea lui Socrate de a infiripa o stiinta a moralei, adica o abordare rationala a valorilor şi normelor de conduita a fst la fel de mareata ca incercarea fizicalistilor de infiripare a unei cunoasteri rationale a naturii. Mai tarziu Aristotel va incerca o abordare rationala a fenomenului artistic in " Poetica". Observam ca grecii incearca sa ridice la nivelul teoriei cele mai importante atitudini umane fata de realitate. Detasandu-se de considerarea fantezista şi facila, purila şi improbabila a lumii din perspectiva mitologiei. Socrate si-a dat seama de imensa dificultate a intreprinderii sale incat a fost nevoit sa-si sacrifice viata pentru a-si consolida şi perpetua inceputurile preocuparilor sale. Miezul gandirii socratice este de natura etica. El a urmarit efecte morale sustinand ca omul ar urma binele daca ar cunoaste ce este raul şi ce este binele. Asadar **cunoasterea** este motivatia moralitatii. Avand aceasta certitudine, Socrate s-a straduit sa realizeze un sistem stiintific al categoriilor moralei.

Aplicatii:

1. Ce inseamna ca sofistii erau agnostici şi relativisti?
2. De ce sofistii erau deopotriva urati şi admirati?
3. Cum se numea metoda pedagogica folosita de Socrate şi in ce consta ea?
4. Ce legatura exista intre Metoda socratica de aflare a adevarului şi mama filosofului?
5. Care era filosofia lui Socrate in ceea ce priveste binele şi raul?

Capitolul 3

Socrate constituie o rascruce mare in istoria filosofiei antice. Urmasii sai au format doua ramuri: 1. Platon; 2. Micii socratici (Scoala cinica, Scoala cineraica, Scoala megarica). Toti acestia au preluat şi dezvoltat un aspect al gandirii şi chiar a conduitei magistrului lor. Platon, mai cu seama, a realizat in opera sa o sinteza creatoare, avand la baza toate ideile filosofice (fisicaliste, gnoseologice, etice şi chiar teologice) de pana la el.

Platon (427-347 i. Hr.)

Opera lui Platon consta intr-un numar de 28 de dialoguri de dimensiuni variabile precum şi cateva scrisori.. Aceste dialoguri il au ca protagonist pe Socrates. In primele dintre ele numite şi dialoguri socratice, fondurile de idei şi metoda sunt puternic marcate de marele dascal. Ulterior insa, personajul Socrate devine purtatorul de cuvant al lui Platon care intre timp isi definitivase o conceptie proprie şi o metoda adecvata. Dupa o viata de truda el a obtinut consacrarea şi o binemeritata celebritate. Platon a avut taria ca in ultima perioada sa-si reevalueze doctrina care-l definea facandu-l pe acest personaj (Socrate) sa i-o distruga fara menajamente. Este o atitudine de o mare forta de exemplificare intalnita extrem de rar printre oameni.

•**Dialoguri mai importante:** - ***Apologia sau Apararea lui Socrate***
- ***Criton, Hyppias, Alcibiades, Lahes, Menon;***
- ***Lysis, Phaidon, Republica, Parmenides, Sofistul, Legile***

Teoria definitorie a platonismului este celebra conceptie asupra **ideilor ca forme pure, dar active ale existentei careia isi formeaza temeiul.** Platon sustinea ca lumea aceasta, plina de forme in agitatie, in transformare isi are temeiul intr-o alta lume a formelor pure, perfecte, imuabile care isi este suficienta siesi, adica este absoluta. Lumea noastra este relativa, adica ea n-ar putea fi numai prin ea insasi ci doar ca partasa la lumea constanta şi perfecta a ideilor.

Aristotel a reprosat maestrului sau ca a dublat inutil lumea gasind ca o astfel de teorie comporta mari neajunsuri. Ex: fiecare lucru oricat de marunt ar fi trebuit sa-si aiba o forma pura eterna, lucru destul de improbabil şi chiar ridicol avand in vedere ca Platon gasise un astfel de temei ideatic pana şi excrementelor. Miezul teoriilor ideilor il formeaza **doctrina participarii**: o idee pura este o realitate, o existenta fara susbsistenta care se distribuie fara sa se imparta. De aceea ea este un model unic pentru o pluralitate de lucruri asemenea. Acestea " participa la idee" facandu-i-se partasa, intr-o modalitate pe care Platon nu a dezvoltat-o suficient.

Pe planul cunoasterii, Platon are o conceptie interesanta, unica in felul ei. Lumea heraclitieana in care traim isi are in lumea ideilor corespondent. Lumea ideilor sustine lumea materiala conferindu-i forma, cauzalitate, temporalitate, legi ale naturii, etc.

Pe plan gnoseologic, adica al cunoasterii este vorba despre o *anamnesis* adica o recunoastere (o reamintire). Sufletul nostru are trei componente: ratiunea, vointa şi afectivitatea. Ratiunea umana desi in om, face parte din lumea Ideilor. Fiecare lucru la randul sau contine un principiu intern de coerenta adica de forma şi de scop, o Idee.

Cunoasterea este acel proces prin care sufletul re-cunoaste Formele pure, Ideile din lucruri deoarece le-a vazut odata cand in lumea ideilor " traiau impreuna". Cunoasterea este o **recunoastere.**

In dialogul ***Phaidros*** (Despre frumos), Platon expune o doctrina a erosului, adica a starii de entuziasm in care intra omul cand vede un lucru frumos: sufletul ideal intemnitat in trupul carnal simte prin organele de simt ale omului, vede prin ochii sai. Cand intalneste un lucru frumos, intra intr-o neliniste, agitatie provenite din tendinta de a iesi din trup pentru a sta in vecinatatea corpului frumos in care a intrezarit a fi o idee impreuna cu care fusese impreuna in lumea ochilor.

Dublarea lumii acesteia cu o lume ideala, adica perfecta, este expresia unei nemultumiri fata de lume şi totodata speranta intr-un viitor frumos. Platon a exprimat pentru multe secole, o aspiratie caracterizata prin optimism. Teoria ideilor are un caracter oarecum religios şi a folosit efectiv in garnisirea religiei crestine cu idei mai inalte.

Aplicatii:
Raspundeti la urmatoarele intrebari:
1. Care este forma aleasa de filosoful Platon pentru expunerea ideilor sale?
2. Ce este Idee pura?
3. In ce consta Teoria Ideilor pure?
4. Cum se realizeaza cunoasterea in viziunea lui Platon?
5. Cum este alcatuit sufletul in conceptie platoniciana?
6.Cum explica erosul, Platon?
7. In ce consta caracterul religios al Teoriei ideilor?
8. In ce consta marea forta de exemplificare a filosofului Platon?
9. Ce reproseaza Aristotel, maestrului sau, Platon?
10. In ce consta doctrina participarii?

Capitolul 4

Dublarea lumii acesteia cu o lume ideala adica perfecta este expresia unei nemultumiri fata de lume şi totodata speranta intr-un viitor frumos. Platon a exprimat pentru multe secole o aspiratie caracterizata printr-un optimism. Teoria ideilor are un caracter oarecum religios şi a folosit efectiv in garnisirea religiei crestine cu idei mai inalte.

Aristotel (384-322 i.e.n.)
Opere mai cunoscute: ***Organon, Phisica, Methaphisica, Poetica, Despre suflet.***

E considerat Alexandru Macedon al filosofiei. A fost profesorul lui Alexandru Macedon şi discipolul lui Platon pe care l-a admirat mult, dar l-a şi criticat fara menajamente. Prin Organon, Aristotel este fondatorul logicii europene, fiind primul care a dat o descriere stiintifica a legilor gandirii corecte. Logica lui a fost indelung slefuita in Evul Mediu astfel incat mai tarziu Immanuel Kant era de parere ca e o opera absolut perfecta careia nimic nu-i lipseste, nimic nu i se poate adauga. Si-a folosit logica şi impotriva sofistilor, una dintre cartile Organonului numindu-se " Despre respingerile sofistice". A lasat importante studii de retorica. Ideile sale estetice din " Poetica" au servit pana in prezent formarii şi exersarii gustului.

Pentru Aristotel, tragedia, prin structura sa tensionata, zguduie personalitatea spectatorului pana in strafundurile ei, epurandu-l prin acest fapt de modele morale. Acest proces e numit ***katharsis.***

Ontologia aristotelica este expusa mai ales in Methaphisica, dar se afla implicit chiar şi in Organon. Ca şi la ceilalti filosofi, la Aristotel, ontologia şi gnoseologia nu sunt deplin diferentiate. Fiecare lucru este compus dintr-un principiu activ, ordonator numit " *energhea" şi* un principiu pasiv, amorf numit " *hyle*" adica materia. Desi pasiva, aceasta poseda un " *dynamis"* adica o propensiune, o tendinta spre a fi formata. In Methaphisica sa, Aristotel expune o interesanta teorie a cauzelor lumii, gasind ca temeiul explicativ al oricarui lucru il constituie o sinteza de patru cauze: materiala, formala, eficienta şi finala care se reduc de fapt la doar doua: cauza materiala şi respectiv cauza formala (hyle şi energhea). Aristotel nu dadea un inteles static formei ci unul activ: forma e o activitate formatoare (nu ca la Platon, una imuabila).

Stagiritul este autorul celebrelor categorii pe care le-a clasificat dupa cantitate, calitate, modalitate şi masura. Orice lucru are un substrat, adica un temei ce-i confera identitate şi finalitate. In Evul Mediu, aceasta teorie va fi folosita şi exploatata pana la ridicol. Ea este cunoscuta sub denumirea calitatilor ascunse.

Etica aristotelica a fost expusa in lucrarea ***Etica Nicomahica***. El considera ca teoria lui Socrate este gresita. Socrate spunea ca omul comite raul din ignoranta. De aceea trebuie elaborata o stiinta a binelui pentru ca stiind ce-i binele, omul il şi urmeaza. Aristotel sustine ca este insuficienta cunoasterea binelui in vederea unei bune purtari. Pentru a-l face, omul trebuie sa-l mai şi vrea. Aristotel este, asadar, acela care a indicat cu precizie ratiunea practica (Vointa), deosebind-o de ratiunea teoretica (Cunoasterea).

Ca sa aprofundezi mai bine raspunde la urmatoarele intrebari:
1. De unde vine denumirea de Etica nicomahica?
2. De ce sustine ca teoria etica a lui Socrate era gresita?
3. Ce rol are tragedia in educarea sufletului omenesc?
4. Ce este ontologia?
5. Care este temeiul lumii la Aristotel?
6. De ce Aristotel este considerat intemeietorul Logicii?
7. Care este legatura dintre Aristotel şi Alexandru Macedon?
8. Ce reprezinta Forma la Aristotel?
9. Din ce este alcatuit fiecare lucru la Aristotel?
10. Ce este gnoseologia?

Capitolul 5

III. OMUL

Atunci când suntem întrebati: Ce este X?, răspunsul pe care îl dăm poate fi de diverse forme. De pildă, fratele mai mic ne întreabă: Ce este câinele? Îi putem răspunde pur şi simplu arătându-i un animal şi spunându-i: iată, acesta este un câine. Sau i-am putea descrie câinele, spunându-i că e un animal care păzeste gospodăriile oamenilor şi care, de obicei, nu se împacă prea bine cu pisica. Dar dacă fratele a pus întrebarea, mentionând că trebuie să-si facă tema la zoologie, îi vom da un alt răspuns.

Vom consulta eventual un tratat de zoologie şi îi vom comunica fratelui caracteristicile animalelor din specia canis familiaris. În multe dintre aceste cazuri, la întrebarea pusă am încercat să dăm o definitie. Am văzut că, în functie de asteptările celui căruia îi răspundem, putem formula diverse răspunsuri. Când este întrebat: Ce este omul?, un anatomist ne va răspunde invocând caracteristici care diferentiază anatomic omul de celelalte animale; la rândul său, un psiholog va încerca să răspundă invocând trăsături ale constiintei şi vietii sufletesti; un economist va defini omul ca agent economic sau consumator etc. Problema care se ridică este următoarea: în fiecare dintre aceste cazuri au fost indicate anumite caracteristici ale omului şi s-a sustinut că ele sunt definitorii pentru om. Desigur că dacă vom lua în considerare trăsăturile anatomice specifice omului, atunci îl vom putea deosebi de orice alt animal. Dar oare putem folosi acele trăsături pentru a diferentia viata noastră psihică de cea a altor animale sau pentru a arăta care sunt caracteristicile activitătii economice a oamenilor? Pe oricare dintre încercările mentionate de a caracteriza omul am lua-o, ea nu pare să ne poată explica, în acelasi timp, toate tipurile de actiuni omenesti. Se povesteste că în scoala pe care o conducea Platon s-a încercat să se dea următoarea definitie a omului: omul este un animal biped, fără pene şi cu unghii late. Desigur că zâmbim atunci când o auzim. De ce însă? Motivul nu este acela că ea nu contine o definitie corectă. Într-adevăr, cele trei caracteristici se aplică tuturor oamenilor şi numai oamenilor. Zâmbetul vine de altundeva: cele trei caracteristici invocate nu sunt fundamentale ori esentiale pentru om. Chiar dacă toti oamenii şi numai ei le posedă, noi nu avem convingerea că spun ce este omul, ce este esential caracteristic acestei fiinte. Să observăm, de asemenea, că atunci când întrebăm: Ce este X? şi asteptăm să ni se ofere o definitie, noi presupunem că trebuie să existe

unele caracteristici esentiale ale lui X pe care le putem cuprinde în definitie şi că, deci, problema e numai aceea de a determina care sunt acele caracteristici. Nu toti filozofii acceptă această presupunere. Unii dintre ei (precum Pico della Mirandola) socotesc că specific omului e tocmai faptul că el nu posedă atari trăsături esentiale. Altii, dimpotrivă, si-au concentrat fortele ca să le descopere. Pentru Descartes, de exemplu, caracteristica esentială a omului este gândirea, faptul că el cugetă; pentru Bergson trăsătura esentială şi specifică omului este aceea că fabrică unelte; pentru Blaga e aceea că omul fiinteză „întru mister şi pentru revelare"; pentru Kant omul este o fiintă ratională care trebuie tratată „în acelasi timp ca scop şi niciodată numai ca mijloc". Să considerăm, spre exemplu, ideea lui Descartes că omul este un lucru ce cugetă. Suntem tentati să credem că am înteles imediat ce vrea să spună Descartes: că trăsătura caracteristică a omului este aceea că el gândeste. Dar să presupunem că cineva nu este multumit şi întreabă mai departe: cine e cel care are proprietatea de a gândi? Suntem iarăsi tentati să răspundem imediat: orice om, de pildă colegul de bancă sau cel din altă clasă etc. Mai departe am putea să spunem ceva despre acest coleg: ce înăltime are, ce culoarea au ochii lui, cum e îmbrăcat etc. Procedând astfel, noi admitem că orice om poate fi caracterizat din două puncte de vedere: pe de o parte, el are un trup;pe de altă parte, el gândeste, cugetă — iar prin aceasta se diferentiază de animale. Această deosebire dintre trup şi suflet nu pare să fie greu de trasat. Căci este usor de constatat că, pe de o parte, omul are nevoi şi dorinte fiziologice, precum cele de hrană, de locuit, sexuale, şi că trupul său se dezvoltă până la maturitate, îmbătrâneste şi moare; iar, pe de altă parte, că omul e dotat cu ratiune, că poate gândi, aspira la cunoastere, la dreptate, la bine, la frumos.

Ce este însă trupul si, mai ales, ce este sufletul? Care este relatia dintre trup şi suflet? Să ne gândim, de pildă, la răspunsul oferit de filozoful francez R. Descartes. Potrivit lui, omul e alcătuit din trup şi suflet, pe care el le consideră două substante diferite, străine întru totul una de alta; aceasta înseamnă că, spre a întelege ce este trupul, nu avem nevoie să stim ce este sufletul; şi tot asa, spre a întelege ce este sufletul nu e nevoie să stim ce este trupul. Cele două nu depind una de alta. Când spunem că omul este o fiintă care cugetă, spunem deci că esenta omului este gândirea. Însă gândirea caracterizează sufletul, nu trupul.

Asadar, când vorbeste despre om, Descartes are în vedere sufletul; omul nu este corpul său (desi este strâns legat de acesta).

OMUL ESTE O FIINTĂ CUGETĂTOARE.

Dar ce sunt, prin urmare? Un lucru ce cugetă. Ce este acesta? Unul ce se îndoieste, întelege, afirmă, neagă, voieste, nu voieste,totodată imaginează şi simte. [...]Prin urmare, din simplul fapt că stiu de existenta mea şi observ totodată că absolut nimic altceva nu apartine firii sau esentei mele, în afară de faptul că sunt fiintă cugetătoare, închei pe drept că esenta mea constă în aceea doar că sunt fiinţă cugetătoare. şi cu toate că... am un corp care mi-e foarte strâns legat — fiindcă totusi, pe de o parte, am o idee distinctă şi clară a mea însumi ca fiintă cugetătoare doar, neîntinsă, iar pe de altă parte, o idee distinctă a corpului ca lucru întins doar, necugetător, e sigur că sunt deosebit cu adevărat de corpul meu şi că pot exista fără el...Dar nimic nu mă învată mai lămurit natura decât că am un trup, căruia i-e neplăcut atunci când simt durere, ce are nevoie de hrană sau băutură atunci când sufăr de foame şi sete s.a.m.d.: prin urmare, nu trebuie să mă îndoiesc că se aflv ceva adevărat aici. Natura ne aratv prin aceste simtiri de durere, foame, sete s.a.m.d. că eu nu sunt doar de fată, prin raport cu corpul meu, precum e corăbierul pe corabie, ci sunt legat în chip cât se poate de strâns şi ca şi cum am fi confundati, astfel încât eu alcătuiesc un singur lucru împreună cu el. Căci altminteri, atunci când trupul e vătămat, eu, care nu sunt decât fiintă cugetătoare, n-as simti durere, ci as percepe acea vătămare doar prin intelect, după cum corăbierul îsi dă seama pe calea văzului dacă ceva e rupt în corabie; iar atunci când corpul are nevoie de hrană şi băutură, as întelege tocmai aceasta în chip lămurit şi n-as avea simturile tulburi de foame şi sete. (R. Descartes, *Meditatii despre filozofia primă*)

HOMO FABER

"Animalele pe care, din punctul de vedere al inteligentei, le clasificăm imediat după om — maimutele şi elefantii — stiu să folosească ocazional un instrument artificial. Sub ele, dar nu prea departe, sunt asezate acelea care recunosc un obiect fabricat. Vulpea, de exemplu, recunoaste că o capcană este o capcană. Fără îndoială, pretutindeni unde există inferentă există şi inteligentă; iar inferenta care constă în prelucrarea experientei trecute în sensul celei prezente este deja începutul inventiei. Inventia se desăvârseste atunci când se materializează într-un obiect fabricat. Spre acest lucru tinde, ca spre un ideal, inteligenta animalelor. şi chiar dacă în mod obisnuit ele nu ajung să producă obiecte artificiale de care să se poată servi, instinctele lor naturale le permit totusi variatii care le îndreaptă în acest sens. În privinta inteligentei omenesti, încă nu s-a accentuat îndeajuns de mult faptul că invenţia mecanică a constituit punctul ei de plecare, că şi astăzi viata noastră socială gravitează în jurul fabricării şi utilizării instrumentelor artificiale, că inventiile care au marcat progresul au trasat, în acelasi timp, însăsi directia acestuia. Adesea ne e greu să ne dăm seama că schimbările suferite de omenire se referă de obicei la transformările din domeniul uneltelor folosite. Obisnuintele noastre individuale şi chiar sociale supravietuiesc destul de multă vreme împrejurărilor care le-au produs, astfel încât efectele profunde ale unei inventii se fac remarcate abia când printre noi ea si-a pierdut deja caracterul de noutate. A trecut mai bine de un secol de la inventarea masinii cu aburi, iar noi abia începem să simtim zguduirea profundă pe care a provocat-o. Revolutia căreia i-a dat nastere în industrie a transformat, cel putin tot atât de mult, şi relatiile dintre oameni: se ivesc idei noi, sunt pe cale să răsarv sentimente noi. Peste veacuri, când detasarea de trecut va lăsa la vedere doar marile directii, războaiele şi revolutiile noastre vor conta prea putin pentru ca cineva să le mai ia în seamă; dar despre masina cu aburi, despre cortegiul inventiilor generate de ea se va vorbi poate tot asa cum vorbim noi astăzi despre bronz şi despre piatra cioplită. Ea va servi la definirea unei epoci. Dacă ne-am putea descotorosi de orice orgoliu, dacă — spre a ne defini ca specie — ne-am ghida după ceea ce preistoria şi istoria ne arată că reprezintă caracteristica stabilă a omului şi a inteligentei, nu ne vom spune homo sapiens1, ci homo faber. În fond, inteligenta este capacitatea de a fabrica obiecte artificiale, în particular unelte de făcut unelte, şi de a varia la infinit fabricarea lor." (H. Bergson, *Evolutia creatoare*)

EXISTENTA ÎNTRU MISTER şi PENTRU REVELARE

"În cadrul „naturii" omul este desigur un simplu animal înzestrat unilateral cu cea mai mare inteligentă, dar această propozitie mi se pare pentru fondul chestiunii tot atât de irelevantă ca şi cum ai spune că, în cadrul naturii i în perspectivele ei, o „statuie" e un simplu bloc de piatră cizelată. Comparaţia reliefează suficient păcatul de care se face vinovată biologia, când atacă problema omenescului, acceptând să privească lucrurile într-o perspectivă prea puţin indicată şi iremediabil îngustă. Sub unghi biologic-naturalist, problema diferentelor dintre om şi animal nu-°si poate găsi solutia amplă ce o comportă. şi e de mirare că tocmai un Bergson nu a stiut să-si taie, în ceată, şi alte perspective, atunci când situatia teoretică a veacului l-a invitat să se îndrume spre taina omului. Să vedem ce perspective despică în această privinţă filozofia expusă în ciclul nostru de lucrări. Cert, animalul, ca individ în care pâlpâie o constiintă, există într-un fel vizibil legat de „imediat". Constiinta animalică nu părăseste făgasurile şi contururile concretului. Tot ce, în comportarea animalică, pare orientare dincolo de imediat, se datoreste întocmirilor finaliste ale vietii ca atare şi se integrează într-un soi de creatie anonimă, ce pulsează în „specie". Avem pe urmă latitudinea de a presupune, fără riscul de a ne însela prea tare, că lumea în care există animalul-individ, înteles ca un centru de constiinţă, e organizată, ca şi lumea omului, potrivit unor cadre functionale (potrivit unui anume a priori), care variază poate de la specie la specie. Sub acest unghi, inteligenta umană nu prezintă probabil decât însusiri de mai accentuată complexitate: vasăzică, o deosebire graduală. Animalul e însă cu desăvârsire străin de „existenta întru mister şi pentru revelare" şi de dimensiunile şi complicatiile vietii ce rezultă din acest mod de existentă. Existenta întru mister şi pentru revelare este un mod eminamente uman. Specific uman va fi, prin urmare, şi tot alaiul imens de consecinte ce se desprind din acest mod, adică destinul creator al omului, impulsurile, aparatura şi îngrădirile acestuia. Dacă animalul produce, uneori, fie unelte, fie lăcasuri, fie organizatii, actele sale nu izvorăsc din existenta constientă întru mister şi revelare. Aceste acte nu sunt „creatoare"; ele se degajează stereotip din grija de securitate a animalului si, mai ales, a speciei, în lumea sa. Existenta întru imediat şi pentru securitate este desigur un mod, pe care nu-l depăseste constiinta nici unui singur animal. Nici a animalelor inferioare, nici a celor mult lăudate pentru

superioritatea lor. Cât de cu totul altfel e omul! Omul e capturat de un destin creator, într-un sens cu adevărat minunat; omul e în stare pentru acest destin să renunţe — câteodată chiar până la autonimicire — la avantajele echilibrului şi la bucuriile securităţii. Ceea ce se întâmplă să producă animalul, ca, de exemplu, lăcasuri, organizatii, poate să fie judecat în înteles exclusiv sub unghiul necesităţilor vitale. Aceste produse corectează sau compensează neajunsurile mediului şi asigură animalului existenta în acest mediu, care în atâtea privinte răspunde insuficient exigentelor; aceste produse n-au nici caracter metaforic-revelatoriu, nici aspecte stilistice; ele nu sunt „creatii" cu adevărat; ele nu constituie niciodată o lume aparte şi nu cer să fie judecate după norme imanente lor; cum e cazul creatiilor de cultură ale omului, fără deosebire." (L. Blaga, *Geneza metaforei şi sensul culturii*)

DEMNITATEA OMULUI

"Părintele Dumnezeu, supremul arhitect, construise deja după legile tainicei întelepciuni această casă a lumii, pe care o vedem, preamăret templu al dumnezeirii... Dar, după terminarea lucrării, făuritorul dorea să existe cineva care să cerceteze cu atenţie întelesul unei atât de mari înfăptuiri, să-i îndrăgească frumusetea, să-i admire măretia. Din această cauză, după ce toate celelalte lucruri au fost duse la capăt [...], s-a gândit în sfârsit să creeze omul. Dar, printre arhetipuri nu mai avea vreunul după care să plăsmuiască un nou neam; nici printre bogătii nu mai avea ceva ce să-i dea mostenire noului fiu, şi nici printre locuri nu mai avea vreunul în care să sadă acest contemplator al Universului. Toate erau deja pline... Dar, nu i se potrivea puterii creatorului ca, din cauza ultimei sale creatii, să strice cele deja făcute [...], nu-iera propriu binefăcătoarei iubiri tocmai pe acela care avea să slăvească generozitatea divină în fata celorlalti, să-l silească să o condamne în el. În sfârsit, preabunul creator a hotărât ca acela căruia nu mai putea să-i dea nimic propriu, să aibă ceva comun, dar cu toate acestea să fie deosebit de fiecare în parte. Asadar, a conceput omul ca pe o lucrare cu un aspect care nu îl diferentiază si, asezându-l în centrul Universului, i-a vorbit astfel: „O, Adame! Nu ti-am dat nici un loc sigur, nici o înfăisare proprie, nici vreo favoare deosebită, pentru că acel loc, acea înfătisare, acele îngăduinte pe care tu însuti le vei dori, tocmai pe acelea să le dobândesti şi să le stăpânesti după vointa şi hotărârea ta. Natura configurată în celelalte fiinte este silită să existe în limitele legilor prestabilite de mine. Tu, neîngrădit de nici un fel de oprelisti, îti vei hotărî natura prin propria-ti vointă în a cărei putere te-am asezat. Te-am pus în centrul lumii pentru ca de aici să privesti mai lesne cele ce se află în lumea din jur. Nu te-am făcut nici ceresc, nici pământean, nici muritor, nici nemuritor, pentru ca singur să te înfătisezi în forma pe care tu însuti o preferi, ca şi cum prin voia ta ai fi propriu-ti sculptor şi plăsmuitor de cinste. Vei putea să decazi în cele de jos, ce sunt lipsite de inteligentă; vei putea, prin hotărârea spiritului tău, să renasti în cele de sus, ce sunt divine." (Giovanni Pico della Mirandola, *Despre demnitatea omului*)

OMUL ÎN SOCIETATE

Atât cât stim, oamenii au trăit întotdeauna în comunităti mai mici sau mai mari, care au ajuns sau nu să se organizeze în state. Această împrejurare poate că nu este decât o simplă întâmplare; poate că nimic nu îi împiedică pe oameni să trăiască solitari sau să trăiască unii alături de ceilalti, însă fără să se supună nici unui fel de norme care să reglementeze relatiile dintre ei. Dar s-ar putea ca, dimpotrivă, traiul oamenilor să fie imposibil în afara unor astfel de comunităti. Trebuie deci să încercăm să explicăm un fapt aparent banal, acela că oamenii trăiesc în societate. O strategie pe care am putea să o urmăm este următoarea: vom considera că omul posedă ca trăsătură esentială a sa sociabilitatea; asa cum scria Aristotel, omul este o fiinţă socială (zoon politikon). Asa cum, de pildă, zicem despre o stea că are în mod esenţial proprietatea de a fi corp ceresc, tot asa zicem că omul are proprietatea de a fi sociabil. Dacă proprietatea de a trăi în societate este esentială omului, decurge oare de aici că individul trebuie să se subordoneze societătii? Aristotel asa credea: statul, zicea el, este „anterior" individului. Asa cum continuăm să trăim dacă ne pierdem o mână sau un picior, tot asa statul va continua să existe fără un individ sau altul. În greceste, zoon politikon înseamnă animal social (si nu animal politic! —care deci ar face politică; termenul *politikon* vine de la cuvântul *polis*, are înseamnă cetate).

Alti filozofi au considerat, dimpotrivă, că sociabilitatea nu e o proprietate definitorie a omului; omul nu are înscrisă în zestrea sa „genetică" o astfel de proprietate. Cel ce sustine acest lucru trebuie să facă însă fată unei obiectii. Anume, dacă sociabilitatea e o caracteristică esentială a omului, atunci desigur că se explică imediat faptul că oamenii trăiesc în comunităti; dar dacă sociabilitatea nu e o astfel de caracteristică, atunci cum se explică aceasta? De ce, de pildă, nu s-ar fi putut întâmpla ca oamenii să trăiască fiecare în legea lui, reglementându-si viata într-un fel care nu depinde de relatiile cu ceilali? Gânditori precum Th. Hobbes, J. Locke, J.-J. Rousseau au imaginat o stare naturală în care oamenii trăiau într-adevăr astfel, fără a-si reglementa reciproc comportamentele. Asa cum spunea Hobbes, în acea stare a naturii fiecare se afla într-un război continuu cu toti ceilalti (bellum omnium contra omnes): urmându-si propriile interese, oamenii nu tineau în nici un fel seama de interesele celorlalti, omul era lup fată de om (homo homini lupus). În acea stare, individul se simtea în nesigurantă; viata şi bunurile îi erau amenintate. De aceea, oamenii au consimtit, desi cu pretul renuntării la unele din drepturile lor, să formeze o comuniune care să-i apere de invazia străinilor ori de nedreptătile unuia împotriva altuia. Oamenii au acceptat un fel de pact ori contract social, de felul: renunt la dreptul meu de a mă conduce singur şi autorizez pe acest om sau grup de oameni să asigure drepturi şi obligatii pentru toti, cu conditia ca fiecare alt om să facă la fel. Astfel a luat nastere statul. Potrivit acestei conceptii (numite contractualiste), pentru a explica împrejurarea că, după câte cunoastem, oamenii au trăit întotdeauna în comunităti, nu trebuie presupus că oamenii posedă în chip esential proprietatea sociabilităţii; lucrul acesta se întâmplă pentru că oamenii preferă să trăiască astfel decât într-o stare de felul celei a naturii. În al doilea rând, observăm că, potrivit acestei conceptii, oamenii sunt „anteriori" societătii. E adevărat că şi acum ei se „subordonează" statului, dar nu în mod absolut, ci în măsura în care acest lucru a fost cuprins în contractul originar. Dacă statul îsi depăseste prerogativele incluse în contract, omul nu mai e obligat să i se supună. Oamenii aude la natură anumite drepturi; orice contract social ar încheia, ei nu renunţă, de pildă, la libertatea lor, la dreptul de a avea proprietate, ori la acela de a-si căuta fericirea. Astfel de drepturi sunt naturale. Ele le apartin oamenilor în mod necesar şi nici o organizare socială nu le-ar putea nega.

OMUL ESTE UN *ANIMAL SOCIAL/ ZOON POLITIKON*

"Din toate acestea se vede că statul este o institutie naturală şi că omul este din natură o fiintă socială, pe când antisocialul din natură, nu din împrejurări ocazionale, este ori un supraom ori o fiară. [...] Totodată, este clar de ce omul este o fiintă mai socială decât orice albină şi orice fiintă gregară; căci natura nu creează nimic fără scop. Însă grai are numai omul dintre toate vietătile. Vocea (nearticulată) este doar semnul plăcerii şi al durerii, şi există şi la celelalte vietăti, căci natura lor se ridică numai până acolo, să aibă simtirea plăcerii şi a durerii şi a o semnifica unele altora, pe când limba serveste a exprima ce este folositor şi ce este vătămător, precum şi ce este drept şi nedrept. şi această însusire este caracteristică omului, spre deosebire de toate vietătile, asa că singur el are simtirea binelui şi a răului, a dreptului şi a nedreptului şi a tuturor celorlalte stări morale. Comunitatea unor fiinţe cu asemenea însusiri creează familia şi statul. şi este clar că din natură statul este anterior familiei şi fiecăruia din noi; căci corpul trebuie să existe mai înainte de organe; şi suprimându-se corpul, nu va fi nici picior, nici mână, decât numai cu numele, precum se poate numi mână, o mână de piatră; căci fiind stricată va fi tot mână (însă numai cu numele), căci toate lucrurile se determină prin menirea şi prin puterea (de a împlini această menire), asa că dacă nu mai sunt aceleasi, nu se poate zice că au aceeasi fire, ci doar acelasi nume. Asadar, este clar că statul este din natură anterior individului, căci întrucât individul nu-si este suficient, el este fată de stat ca mădularele unui corp fată de acesta, iar pe de altă parte dacă nu poate ori nu are trebuintă să se întovărăsească în societate din cauza suficientei sale, atunci nu este membru al statului, ci ori fiară, ori zeu. Asadar, din natură există în toti instinctul pentru o asemenea comunitate; şi cel dintâi care a orânduit-o a fost autorul celor mai mari bunuri. Căci, după cum omul în perfectiunea sa este cea mai nobilă dintre fiinte, tot astfel, lipsit de lege şi de dreptate, este cea mai rea din toate; căci cel mai groaznic lucru este nedreptatea înzestrată cu arme; însă omul se naste având ca arme firesti inteligenta şi vointa fermă, care sunt foarte proprii a fi întrebuintate în scopuri contrarii. De aceea, el este creatura cea mai nelegiuită şi cea mai sălbatică, fiind fără virtute; şi privitor la pofta de dragoste şi de mâncare este cel mai nesătios. Pe când dreptatea este

o virtute socială. "(Aristotel, *Politica)*

NATURĂ ŞI RAŢIUNE

"Cum va izbuti omul să se vadă asa cum l-a format natura, cu toate schimbările pe care le-a suferit alcătuirea lui originară, datorită succesiunii timpului şi a bunurilor, şi cum va putea să deosebească ceea ce apartine fondului său propriu de ceea ce au adăugat ori au schimbat la starea lui primitivă împrejurările şi progresele sale? [...] Sufletul omenesc, modificat în sânul societătii datorită unor nenumărate cauze ce se repetau mereu, datorită unei multimi de cunostinte câstigate, ori erori, datorită schimbărilor intervenite în constituţia corpului şi tulburărilor continue provocate de pasiuni, si-a schimbat, ca să zicem asa, înfătisarea în asa măsură încât a devenit aproape de nerecunoscut. [...] Dar atâta timp cât nu cunoastem defel omul natural, în zadar vrem să determinăm legea pe care a primit-o, sau cea care se potriveste cel mai bine constitutiei lui. Tot ce putem vedea foarte limpede în legătură cu această lege este că, pentru a fi lege, trebuie în primul rând ca vointa celui pe care ei îl obligă să i se poată supune, în mod constient, apoi, pentru ca această lege să fie naturală; trebuie, de asemenea, să vorbească nemijlocit prin glasul naturii. Lăsând deci deoparte toate cărtile stiintifice care nu ne învată decât să vedem oamenii asa cum s-au făcut ei însisi şi cugetând asupra primelor şi celor mai simple activităti ale sufletului omenesc, cred că disting două principii anterioare ratiunii: unul, care ne face să fim puternic interesati în bunăstarea şi conservarea noastră si, altul, care ne inspiră o repulsie naturală în fata pieirii sau suferintei oricărei fiinte simtitoare si, în primul rând, a semenilor nostri. Din unirea şi îmbinarea pe care spiritul nostru este în stare s-o realizeze cu aceste două principii, fără a fi necesar să fie introdus aici şi principiul sociabilitătii, ni se pare că decurg toate regulile dreptului natural; reguli pe care ratiunea este apoi silită să le stabilească pe alte baze atunci când, prin dezvoltarea sa treptată, ea a reusit să înăbuse natura."

(J.-J. Rousseau, *Discurs asupra inegalităţii dintre oameni)*

Activităţi de invătare şi teme de reflectie- OMUL

1.Arătati care este semnificatia filozofică a maximei lui Socrate: *Cunoaste-te pe tine însuti.*

2. Care credeti că este sensul metaforei lui Pascal: Omul este o trestie cugetătoare?

3.Care sunt contradiciile pe care Pascal le află în om? Încercati să găsiti exemple de situatii în care se regăsesc unele din laturile ce constituie acele contradictii. Imaginati-vă că cineva dintr-o civilizatie extraterestră v-ar întreba ce este omul.

a. Ce i-ati răspunde?

b. Credeti că un contact cu astfel de fiinte v-ar permite să întelegeti mai bine ce este omul? Motivati-vă răspunsurile.

4.Care este semnificatia filozofică a afirmatiei lui Heraclit: *M-am căutat pe mine însumi*?

5.Ce întelege Descartes prin substantă? În ce sens trupul şi sufletul sunt substante?

6.Arătati care sunt, după Descartes, trăsăturile care diferentiază trupul de suflet.

7. În ce constă, după Descartes, relatia dintre trup şi suflet? Arătati care este structura logică a argumentului lui Bergson că omul trebuie definit ca homo faber mai degrabă decât ca homo sapiens. Arătati:

a. în ce constă critica făcută de Blaga rolului acordat de Bergson inteligentei şi instinctului;

b. ce înteles au la Bergson termenii: inteligentă, instinct, inventie.

8. Arătati care este întelesul următoarelor expresii în textul lui L. Blaga:

a. imediat;

b. creatie;

c. existentă întru mister şi pentru revelare.

9.Reformulati cu cuvintele voastre argumentul lui Blaga pentru sustinerea afirmatiei că „actele creatoare" sunt specific umane.

10. Indicati care sunt principalele teze sustinute de Pico della Mirandola în textul dat.

11. Comparati următoarele definitii între ele şi apoi cu acelea care pot fi extrase din textele cuprinse în această sectiune a temei:

a. Omul este un animal care amână. (T. Vianu).

b. Omul este un animal care se joacă (J. Huizinga).

c. „Pe oameni îi poti deosebi de animale prin constiintă, prin religie, prin ce vrei. Ei însisi au început să se deosebească de animale de îndată ce au început să-si producă mijloace de trai."(K. Marx, F. Engels)

12. Comparati următoarele două texte. Cântăriti forta argumentelor oferite de cei doi filozofi. Care dintre ideile formulate de ei credeti că se sustin? Argumentati-vă răspunsurile date.

a. „Când Zarathustra ajunse în orasul cel mai apropiat, care e lângă pădure, găsi acolo mult popor adunat în piată: căci se spusese că va fi vzut un dansator pe sârmă şi Zarathustra vorbi astfel norodului:– Eu vă propovăduiesc supraomul. Omul este ceva ce trebuie depăsit. Ce ati făcut voi ca să-l întreceti? Toate fiintele au creat până acum ceva deasupra lor şi voi vreti să fiti reflexul acestui mare flux şi să vă întoarceti mai degrabă la animale decât să deptsiţi omul? Ce este maimuta fată de om? O batjocură şi o rusine dureroasă. Tot asa trebuie să fie omul pentru supraom: o batjocură şi o rusine dureroasă." (Fr. Nietzsche)

b. „O dată cu omul a apărut [...] în cadrul naturii ceva radical nou. O dată cu omul s-a ivit în cosmos „subiectul creator" în acceptia deplină a termenului. Or, aceasta ar putea să însemneze că omul încetează de a fi obiect sau material în vederea unei creatii biologice. Împrejurarea că omul a devenit om, adică subiect creator, datorită unei hotărâtoare mutatiuni ontologice ar putea desigur să aibă tocmai semnificatia că în om s-a finalizat evolutia care procedeazv prin mutatiuni biologice şi că dincolo de el nu mai e posibilă o nouă specie biologică superioară lui." (L. Blaga)

13.Relevati ideile principale din textul lui Aristotel, precum şi argumentele sale în sprijinul acestora.

14. Încercati să arătati semnificatia tezei lui Aristotel că statul este anterior fiecărui om. Credeti că Aristotel are dreptate să considere că din faptul că omul este prin natura sa social ar decurge instinctul lui de a trăi într-un stat?

15. Rousseau consideră că poate detecta două caracteristici ale omului, prioritare în raport cu ratiunea. Care sunt acelea?

16. Ce întelegeti prin afirmatia lui Rousseau că ratiunea, prin dezvoltarea ei treptată, a reusit sv înăbuse natura?

17.Cum ati putea răspunde la întrebarea: Ne nastem oameni sau devenim oameni?

18.Arătati semnificatia filozofică a următoarelor texte:

a. „Omul este măsura tuturor lucrurilor, a celor care există, precum există, şi a celor care nu există, precum nu există."
(Protagoras)

b. „Omul este lup fată de om." (Th. Hobbes)

Capitolul 9. Educaţie artistică

Patrimoniul mobil

Câte ceva despre colecţii şi muzee

Cuvântul muzeu vine din Alexandria, era un templu închinat celor 9 muze care adăpostea diverse colectii şi prilejuia dezbateri. Muzeele au început prin a fi colecţii de obiecte alese pe gustul unui amator cu dare de mână, cum era galeria de statui antice din grădinile Medicii, adunate de Lorenzo Magnificul. În secolul al 18-lea unii nobili luminaţi şi-au deschis colecţiile pentru publicul larg ca împăratul Iosif al II-lea la Viena. Revoluţia Franceză aduce deschiderea Palatului Luvru ce devine muzeu public. În România muzeele sunt înfiinţate în 1848.

Muzeul de artă este o instituţie care se ocupă cu strângerea, studierea, păstrarea şi expunerea unor obiecte cu valoare patrimoniale. Funcţionează ca muzee palate, ansambluri religioase, cartiere istorice şi oraşe. O capodoperă nu se trezeste la viata decât atâta timp cît privitorul nu se opreşte în faţa ei şi priveşte darul pe care autorul la întrupat în forme şi culori. Pentru a afla informaţii asupra exponatelor calea cea mai simplă e o vizită cu ghid care poate să răspundă la întrebări. Ghidul muzeului este bine sa fie studiat acasă. În muzeu au loc din ce în ce mai multe activităţi practice copii sunt lăsaţi să deseneze inspirându-se din operele maeştrilor, acţiuni interactive sunt determinate de noi forme de exprimare instalaţiile sau alte tipuri de artă neconvenţională.

Tema: De vizitat un muzeu de artă din oraşul respectiv.
Aplicaţii practice

Muzee de artă decorativă

Orice obiect creat de mâna omului indeplineste aceleasi functii: Utilă de comunicare socială şi estetică dar in proportii diferite. Muzeele de artă decorativă al căror patrimoniu e format din obiecte considerate de la început utile dar şi podoabe ale casei atrag prin valoarea artistică. Exemplu: Un scaun mic cu trei picioare, bun de stat la masă de muls vaca isi trădează originea taraneasca dar place datorită formelor simple, reduse la esenţial şi senzaţiei de căldură şi netezire date de lemnul şlefuit în culoarea lui naturală.

Valoarea artistică nu depinde de bogăţie ci de felul în care dimensiunile, formele şi culorile sunt acordate între ele răspunzând la o muzică divină sau dimpotrivă, distonează fiind percepute doar ca nişte zgomote.

Tema
Aplicaţii practice: De desenat un obiect de artă decorativă.

Fişa unui obiect de artă mobil

Pentru ca un obiect de artă sa fie inscris pe listele patrimoniului naţional trebuie să îndeplinească 3 criterii generale:

1. vechime
2. frecvenţa
3. să fie intr-o stare bună de funcţionare

Mai trebuie sa corespunda celor cinci criterii specifice:

1. să aibă valoare istorică
2. memorială
3. să fie autentic
4. sa fie creaţia unui artist
5. opera sa fie de calitate

Întrebări ce ne vor ajuta sa dialogam cu imaginea:

Ce reprezintă lucrarea?
Ce dimensiuni are?
Care sunt materialele, tehnica şi factura lucrării?
Cine este autorul ce stim despre el?
Când a fost făcută?
Cum se exprimă funcţiile: Practica, de comunicare socială şi estetică?
Ce sugestii transmite silueta generală şi acordul cromatic de ansamblu?
Ce se află în centrul geometric al imaginii?
Care e centrul geometric al imaginii cel mai frapant de la care începe desfăşurarea compozitiei?
Cum e resimţit timpul?
Cum exprimă autorul relaţia om-univers, clasic sau romantic?
Cum apare idealul său uman?
Cum este redat spaţiul?
Care este rolul desenului?
Dar al umbrei şi luminii?
Din ce contraste cromatice e alcătuit acordul culorilor?
Care este starea ei de conservare?
Care este părerea voastră personală?

Tema
Aplicaţii practice: De făcut analiza unei opere de artă.

Icoane pe sticlă

Tehnica aşternării culorilor sub sticla, care are rolul de suport dar şi de protecţie a picturii, a apărut pe lume din timpuri străvechi după ce s-a inventat sticla şi după ce s-a obtinut prin netezirea ei la cald după suflare, o suprafaţă plană. În Imperiul Bizantin sticla pictata a inlocuit smalţul, apoi a fost utilizată în arta populară dar şi în artele decorative, în a orna mobile.

În secolul al 18-lea apare sticlăria din Boemia, Austria şi sudul Germaniei, se lucrează icoane catolice sau tablouri cu subiecte laice realizate prin copierea în serie a unor gravuri.

Nicula este un sat nu departe de Cluj unde se află icoana Fecioarei cu Pruncul care a plâns. Atelierele glăjării existau în Transilvania din secolul al 18-lea - se executau plăci de mici dimensiuni ce se puneau la ferestre cu mai multe ochiuri.

Tema
Aplicaţii practice: De făcut o icoană pe sticlă

Colecţia de costume populare

Pe costumele de sărbătoare s-a adăugat o ornamentare fastuoasă, venită din Imperiul Bizantin o dată cu Creştinismul. Aşa cum artele adresându-se sufletului şi nu trupului, au preferat să evoce armonia cerească prin figuri geometrice regulate, cercuri şi pătrate, şi prin picturi plate, fără mişcare şi adâncime spaţială şi costumul remodelează trupul către un cilindru ca o coloană acoperindu-l decent, fără decolteu adânc sau talie de viespe.

Ornamentele costumului ţesute sau cusute, nu copiaza natura, nu se disting floricelele, frunze etc. ci evocă perfecţiunea creaţiei divine prin pătrate, cruci etc. şi acorduri cromatice sobre, mai ales vişiniu, negru, auriu.

Păstrându-şi ornamentaţia costumul popular nu a rămas neschimbat ci a primit influente străine pe care le-a asimilat integrându-le în compoziţia de ansamblu. Dansul, una din manifestările artistice alături de muzică a fost în toate civilizatiile condiţionat de costum.

Portul popular românesc oferă ţinute distincte pentru ambele categorii de mişcări: costumele feminine cu fote strânse pe trup, lungi până la glezne care păstrează amintirea vechilor reşedinţe domneşti din Muscel sau Curtea de Argeş au impus mişcări sobre.

Tema
Aplicaţii practice: de desenat un costum popular dintr-o zonă anume

Marketing cultural

Cuvântul marketing înseamnă ansamblul activităţiilor metodelor şi tehnicilor care au ca obiect studiul cererii consumatorilor şi satisfacerii acestor cereri cu produse şi servicii.

Aplicat la artele vizuale marketing înseamnă aflarea dorintelor publicului cu expoziţii muzee şi monumente ca şi de spectacole diverse şi oferirea unui astfel de manifestări.

Arta provine de la creator, din nevoia lui de a exprima o iluminare, o trăire intensă numită de obicei inspiratie.
După acumularea în subconştient a multor impresii, senzaţii, sentimente gânduri care au răscolit amintiri artistul isi da seama deodată ca acestea se leagă între ele şi se cristalizează ca o nestemată, care trebuie arătată şi celorlalti.

Tema
Aplicaţii practice: De desenat o reclama la un produs.

Turismul cultural

La noi singura campanie de răsunet a fost cea organizată în jurul lui dracula, vampirul din romanul lui Bram Stoker identificat în modul cel mai absurd lui Vlad Ţepeş fiul lui Vlad Dracul. În jurul castelului Bran fără nici o legătură cu locul de desfăşurare a actiunii romanului horror citat, au răsărit ca ciupercile prăvăliile şi standuri care vindeau măşti înspăimântătoare, picturi pe toate materialele posibile şi în tot felul de suveniruri.

România este plină de comori de artă, care nu sunt puse în valoare şi nu sunt cunoscute nici de băştinaşi. Fiecare filă a istoriei poate fi văzută pe viu în imaginile monumentelor.

Orice casă din Romania mai nouă sau mai vechi are povestea ei pe care trebuie să o descoperim.

Turismul rural de la noi este deosebit de atrăgător prin muntii şi codrii in care omul pare că nu a pătruns niciodată. Mai sunt căsuţe ca in povesti risipite pe dealuri, care păstrează comoara nepretuita a artei populare, in care e încă intactă legătura primordială între toate obiectele făcute de mână pe măsura meşterului, numai din lemnul lutul şi cânepa din gospodăria sa. Desigur că şi condiţiile de cazare contează dovedind grupul nostru de civilizaţie dar ce sta în putere este să-i fermecăm pe vizitatori cu poveşti.

Tema
Aplicaţii practice: De făcut o poveste dintr-o zonă turistică pe care aţi vizitat-o.

Capitolul 10. TEHNOLOGIA INFORMAŢIEI ŞI A COMUNICAŢIILOR

Noutăţi în PowerPoint

1. Crearea, gestionarea şi colaborarea cu alte persoane în prezentări
- Gestionarea fişierelor în noua vizualizare **Backstage** - permite acces mai rapid la activităţile comune asociate gestionării fişierelor.
- Crearea unei prezentări în colaborare în cadrul unei echipe - permite ca autori multipli să editeze separat şi simultan o singură prezentare.
- Salvarea automată a versiunilor prezentărilor folosind **Revizuirile automate** Office: dacă uitaţi să salvaţi, dacă alt autor suprascrie conţinutul deja introdus, dacă salvaţi neintenţionat modificări sau dacă vă întoarceţi la o versiune anterioară a prezentării dvs., este posibilă:
  - salvarea automată de versiuni diferite, progresive ale prezentărilor,
  - recuperarea unei părţi din versiunile anterioare sau versiunile anterioare în întregime.
- Organizarea diapozitivelor în secţiuni logice astfel încât să fie mai uşor de gestionat şi mai uşor de navigat mai ales prezentările de dimensiuni mari sau cel care sunt lucrate partajat.
- Îmbinarea şi compararea prezentărilor - utilă când se lucrează cu alte persoane şi se folosesc partajările de poştă electronică şi de reţea pentru a face schimb de modificări cu ceilalţi.
- Lucrul cu fişiere de prezentare PowerPoint individuale în ferestre diferite astfel încât se pot face referiri la o prezentare, în timp ce lucraţi la altă prezentare. Se poate folosi noua vizualizare **Citire** pentru a afişa două prezentări simultan într-o expunere de diapozitive în ferestre gestionate separat, cu efecte de animaţie complete şi asistenţă media completă.
- Lucrul de oriunde: prezentarea poate fi stocată pe un server Web care găzduieşte Microsoft Office Web Apps. Apoi, folosind **PowerPoint Web App** pentru a deschide prezentarea în **browser**, se poate vizualiza prezentarea şi chiar efectua modificări.

2. Îmbogăţirea prezentărilor cu îmbunătăţiri ale fişierelor video, imaginilor şi animaţiilor
- Încorporarea, editarea şi redarea unui fişier video în prezentare: fişierele video devin parte din prezentare, asupra lor putându-se aplica foarte multe efecte (borduri, umbre, reflecţii, strălucire, margini estompate, rotaţii 3D, teşituri) care sunt redate la expunerea prezentării.
- Ascunderea parţială a unui fişier video/ audio, specificând momentele de început şi sfârşit.
- Utilizarea marcajelor în document în fişierele audio sau video pentru a declanşa animaţii sau a face un salt la o locaţie specifică dintr-un fişier video.
- Crearea unui link la un fişier video de pe un site video online folosind codul încorporat furnizat de site-ul web (YouTube, hulu, etc.).
- Transformarea prezentării într-un fişier video pentru o prezentare de calitate înaltă, putând controla dimensiunea şi calitatea fişierului video.
- Aplicarea de noi texturi şi efecte artistice în imaginile prezentării.
- Eliminarea fundalului şi a altor porţiuni nedorite dintr-o imagine –ca parte a noilor capacităţi de editare complexă a imaginilor.
- Decuparea imaginilor cu precizie.
- Utilizarea aspectelor de imagine ale ilustraţiilor SmartArt
- Utilizarea tranziţiilor cu efecte grafice de mişcare 3D
- Copierea şi lipirea efectelor de animaţie de a un obiect (text sau forme) la altul
- Adăugarea unui instantaneu de ecran la un diapozitiv

3. Livrarea şi partajarea mai eficientă a prezentărilor
- Transformarea prezentărilor în prezentări portabile pentru partaj are
- Difuzarea expunerii de diapozitive în mod direct unui public aflat la distanţă, folosind contul Windows Live.
- Identificarea şi rezolvarea problemelor de accesibilitate care este posibil să împiedice o persoană cu dizabilităţi să acceseze conţinutul prezentării.
- Transformarea mouse-ului într-un indicator cu laser pentru evidenţierea aspectului unui diapozitiv, disponibilă doar în vizualizarea

Componentele unei prezentări electronice

O prezentare electronică are două momente importante:

1. proiectarea prezentării
2. reprezentaţia (execuţia prezentării proiectate, show-ul).

Iniţial, o prezentare electronică era alcătuită dintr-o succesiune de imagini care se derulau pe ecranul calculatorului. Prin dezvoltarea mijloacelor multimedia, succesiunea de imagini poate fi însoţită de muzică, de animaţie, de clip-uri filmate sau de legături către alte documente sau pagini Web, astfel încât o prezentare este prin excelenţă un document multimedia, care diferă de un document static, cum ar fi un document Microsoft Word, prin dinamica activării diferitelor secţiuni ale prezentării în timpul show-ului. Apare astfel distincţia între momentul creării prezentării (proiectarea imaginilor succesive şi a legăturilor necesare) şi momentul execuţiei prezentării, similară distincţiei dintre turnarea unui film şi proiectarea acestuia în cinematografe. Este însă evident că momentul creării trebuie să ataşeze unei prezentări electronice toate uneltele necesare unei expuneri eficiente.

Din punctul de vedere al aplicaţiei Microsoft PowerPoint, o prezentare constituie un singur document, salvat într-un singur fişier.

Elementele unei prezentări în etapa de proiectare

În etapa proiectării prezentării, principalele componente ale unei prezentări electronice sunt:

Diapozitive ***(Slides)***

Prin diapozitiv se înţelege o unitate de prezentare a informaţiei, o imagine creată din elemente diverse (text, figuri, grafice etc.), succesiunea tuturor imaginilor alcătuind materialul care va fi expus auditoriului. O prezentare poate avea oricâte diapozitive, de orice grad de complexitate.

Crearea diapozitivelor este un proces similar alcătuirii unui document Microsoft Office.

Pentru asigurarea consistenţei unei prezentări există un diapozitiv de un tip special, **coordonatorul de diapozitive** *(slide master)*, care conţine informaţii şi formatări (machete, titluri, obiecte grafice etc.) ce apar pe fiecare diapozitiv al prezentării. Informaţia din acest diapozitiv este similară informaţiei din antetul sau piciorul de pagină al unui document Word (se defineşte o singură dată şi apare în acelaşi format pe toate paginile).

Note *(Notes)*

Prin note sau notele vorbitorului se înţelege textul ataşat fiecărui diapozitiv şi care conţine explicaţii suplimentare pe care prezentatorul vrea

să le aibă în timpul expunerii. Acestea sunt destinate fie doar prezentatorului (nu sunt văzute de către public), fie pot fi tipărite şi distribuite. Pentru a avea acces la note în timpul expunerii, acestea trebuie să fie tipărite.
Există şi un master al notelor, care conţine informaţiile care apar pe toate notele ataşate diapozitivelor. Nu este obligatoriu ca fiecare diapozitiv să aibă ataşate note.

Extrase *(handouts)*

Prin extrase se înţelege un document tipărit, care conţine în general imagini ale diapozitivelor, şi care este destinat auditoriului. Extrasele sunt împărţite ascultătorilor/privitorilor cu scopul de a şi
reaminti ulterior de expunere sau de a urmări mai uşor expunerea.
Există de asemenea un master al extraselor, care conţine informaţiile care apar pe toate foile unui extras, similar unui antet din documentele Word. Extrasele apar doar dacă se cere tipărirea lor şi nu sunt disponibile în timpul expunerii propriu zise.

Aspect *(Layout)*

Aspectele de diapozitiv conţin elemente de formatare, poziţionare şi substituenţi pentru tot conţinutul care apare pe diapozitiv; un aspect include aranjarea elementelor, cum ar fi textele de titlu şi subtitlu, listele, imaginile, tabelele, diagramele, formele şi filmele, într-un diapozitiv. **Substituenţii** sunt containerele (casete cu bordura punctată sau haşurată) din aspecte care adăpostesc conţinut precum text (inclusiv liste cu marcatori şi titluri), tabele, diagrame, ilustraţii SmartArt, filme, sunete, imagini şi miniaturi. Un aspect conţine şi tema unui diapozitiv.
În imaginea următoare puteţi observa principalele tipuri de substituenţi.

PowerPoint 2010 are 9 aspecte predefinite şi permite crearea de aspecte personalizate.

Tema *(Theme)* unui diapozitiv conţine:

- culorile; **culori tematice** - set de culori utilizate într-un fişier;
- fonturile; **fonturi tematice** - set de fonturi principale şi secundare care se aplică unui fişier;
- efectele; **efecte tematice** - set de atribute vizuale care se aplică la elementele dintr-un fişier;
- fundalul.

Temele sunt disponibile şi în Word, Excel şi Outlook, pentru a simplifica procesul de creare a prezentărilor profesionale cu aspect grafic unitar. Sunt disponibile 40 de teme predefinite, alte teme disponibile prin descărcare gratuită din Office.com şi este posibilă şi personalizarea şi crearea de teme noi. Temele se pot aplica şi la tabele, ilustraţii SmartArt, forme sau diagrame din diapozitive.

Şablon *(Template)* - un model sau un tipar al unui diapozitiv sau al unui grup de diapozitive, care se salvează ca fişier cu extensia .potx. Şabloanele pot să conţină:

- aspecte;
- culori tematice;
- fonturi tematice;
- efecte tematice;
- stiluri de fundal;
- (eventual şi) conţinut.

Există şabloane predefinite, pot fi create şabloane proprii sau pot fi folosite şabloane create de alte companii sau alţi utilizatori.

Elementele unei prezentări specifice etapei de reprezentaţie

Animaţie *(Animation)*

Prin animaţie se înţelege efectul vizual care produce afişarea dinamică a unui text sau obiect grafic (texte care defilează, imagini care apar dintr-o anumită direcţie etc.). Animaţia este specifică şi se aplică unui obiect al unui diapozitiv şi este utilizată pentru punctarea şi atragerea atenţiei publicului asupra respectivului element al diapozitivului.

Tranziţie (***Transition***)

Prin tranziţie se înţelege modul în care apare afişat un nou diapozitiv al prezentării, în vizualizarea tip **Expunere** la momentul reprezentaţiei. Sunt disponibile multiple efecte vizuale (figura de mai jos) prin care diapozitivul nou îl înlocuieşte pe cel vechi. Se poate stabili viteza şi timpul în care are loc trecerea de la un diapozitiv la altul. De asemenea, pot fi adăugate sunete predefinite sau indicate de utilizator.

Hyperlinkuri

În PowerPoint 2010 un hyperlink este o conexiune de la un text sau de la un obiect

- între diapozitivele din aceeaşi prezentare,
- spre un diapozitiv din altă prezentare,
- spre o adresă de poştă electronică,
- spre o pagină Web sau spre un fişier de pe discul local.

Buton de acţiune ***(Action button)***

Sunt forme de buton predefinite (aflate în galeria **Forme**, accesibilă prin **Inserare - Ilustraţii Forme**) care pot fi adăugate în prezentare, apoi li se poate atribui o acţiune declanşabilă la un clic pe mouse sau când altă persoană mută mouse-ul peste buton. Se pot atribui acţiuni miniaturilor, imaginilor sau textului dintr-o ilustraţie SmartArt.
La momentul reprezentaţiei sunt posibile următoarele acţiuni, fie prin butoane de acţiune, fie prin hyperlinkuri:

- Comutarea la următorul diapozitiv, la diapozitivul anterior, la primul sau la ultimul, la diapozitivul cel mai recent vizualizat, la un anumit număr de diapozitiv, la o altă prezentare Microsoft Office PowerPoint sau la o pagină Web.
- Executarea unui program.
- Executarea unei macrocomenzi.
- Redarea unui clip audio.

Deschiderea aplicaţiei PowerPoint

Pentru a lansa în execuţie aplicaţia Microsoft Office PowerPoint 2010, se foloseşte una dintre metodele următoare:
calea: Pornire (Start) (butonul din stânga jos al aplicaţiei Windows) - Toate Programele - (All Programs) --- Microsoft Office --- Microsoft Office PowerPoint --- Apare fereastra aplicaţiei (Figura 2).
calea: Pornire (Start) —► Microsoft Office PowerPoint 2010 --- Apare fereastra aplicaţiei.
Se deschide un fişier cu o prezentare PowerPoint, ceea ce duce implicit la deschiderea aplicaţiei PowerPoint, însă utilizatorul este deja pus în faţa unei prezentări, nefiind nevoit să creeze el una.Aci putem identifica principalele elemente ale interfeţei: bara de instrumente acces rapid, bara de titlu, panglica cu butoane, bara de stare, panou de note, panou diapozitiv, zona de vizualizare.

Principalele elemente ale interfeţei de lucru

La aplicaţia PowerPoint 2010, ca şi în versiunea 2007, meniurile şi barele de instrumente din versiunile anterioare au fost înlocuite cu Panglica (Ribbon). fila Pornire este activă şi este formată din grupurile Clipboard (Clipboard), Diapozitive (Slides), Font (Font), Paragraf (Paragraph),

Desen şi Editare. Comenzile sunt reprezentate prin butoane, ele sunt organizate în grupuri logice, la rândul lor organizate în file (tabs). Fiecare filă reprezintă un tip de activitate şi conţine grupuri de butoane de comenzi specifice unor acţiuni rezervate respectivei file. Butoanele, la rândul lor, sunt comenzi ce se lansează prin simplu clic.
Anumite grupuri de comenzi pot oferi o galerie de stiluri vizibile, dar şi ascunse într-o listă care se deschide printr-un buton de tipul Mai multe (More) . Un exemplu de asemenea grup este Teme (Themes), din fila Proiectare (Design). O a treia categorie de grupuri de butoane de comenzi sunt cele care au în colţul dreapta jos un buton numit lansator (launcher) care deschide casete de dialog, ca în cazul grupului de comenzi Font.
Elementele interfeţei PowerPoint 2010 sunt următoarele:

- Bara de titlu (Title Bar) cu numele aplicaţiei (Microsoft PowerPoint) şi al fişierului deschis odată cu aplicaţia
- Bara de instrumente Acces Rapid (Quick Access Toolbar) , aflată deasupra Panglicii, în partea stângă sus, oferă acces rapid la comenzile: Salvare (Save) , Anulare (Undo) , Refacere (Redo) , Deschidere fişier recent , dar care poate fi şi particularizată pentru a include şi alte comenzi accesibile rapid. Bara de Acces rapid poate fi plasată şi sub panglică.
- Panglica (Ribbon) este formată din file (tabs), aproximativ corespunzătoare meniurilor din versiunile anterioare ale pachetului Office:
  - Fila Fişier (File) este fila colorată în portocaliu (sau alte culori la celelalte aplicaţii Microsoft Office), prima din colţul din stânga sus al tuturor programelor Microsoft Office 2010 ; înlocuieşte butonul Microsoft Office şi meniul Fişier utilizat în ediţiile anterioare de Microsoft Office. Vizualizarea Backstage este accesibilă prin accesarea butonului Fişier, fiind locul în care sunt gestionate fişierele şi datele despre ele, informaţii personale şi setarea unor opţiuni; fila permite toate acţiunile asupra unui fişier şi nu în acel fişier.
  - Fila Pornire (Home) – conţine toate elementele folosite în activităţile obişnuite, precum cele legate de Clipboard-ul Office, cele dedicate lucrului general cu diapozitive, cele deformatare a textului şi a paragrafului, activităţile de desen şi de editare.
  - Fila Inserare (Insert) – conţine toate elementele care pot fi inserate într-un diapozitiv: tabele, imagini, ilustraţii (incluzând diagrame şi obiecte SmartArt), casete speciale de text (inclusiv cele de tipul datei şi orei, a numărului de pagină, a antetelor şi subsolurilor), obiecte media (sunete şi filme), simboluri.
  - Fila Proiectare (Design) – permite alegerea unui aspect complex pentru diapozitive, care cuprinde teme, fundaluri. Acel aspect poate fi mai departe particularizat prin alegerea unor fonturi şi a unei scheme de culori.
  - Fila Tranziţii (Transitions) – conţine toate tipurile de tranziţii şi temporizări la diapozitivul curent.
  - Fila Animaţii (Animations) – conţine toate efectele de animaţie şi tranziţie a obiectelor din diapozitivul curent.
  - Fila Expunere diapozitive (Slide Show) – permite lansarea prezentării în diverse moduri, înregistrarea timpilor cât să dureze prezentarea.
  - Fila Revizuire (Review) – conţine verificatorul ortografic şi de limbă, precum şi serviciile de comparare şi utilizare comentarii (se pot utiliza adnotări pentru a revizui prezentarea, apoi comentariile sunt examinate).
  - Fila Vizualizare (View) – permite comutarea rapidă între modurile de vizualizare, inclusiv controlul manierei de afişare a unor elemente ale interfeţei (rigla, linii de grilă).
  - Pentru a reduce umplerea ecranului, unele file apar doar când sunt necesare. De exemplu, fila Instrumente de desen Format apare doar când este selectată o imagine.

Se poate lucra cu Bara de instrumente Acces Rapid şi cu Panglica folosind doar tastatura. Apăsând tasta F10 sau Alt, se observă care sunt tastele care trebuie folosite pentru a accesa filele; folosind din nou F10, se pot observa din nou care sunt tastele directe care pot fi folosite.

- Panoul cu filele Diapozitive (Slides) şi Schiţă (Outline) aflat în partea stângă a ferestrei. Panoul poate fi ascuns prin clic pe butonul de închidere şi afişat prin clic pe bara verticala despărţitoare dintre panoul diapozitiv şi panoul cu file.
  - Fila Diapozitive, activă implicit, afişează diapozitivele prezentării în format miniaturizat.
  - Fila Schiţă afişează informaţia text din casetele de tip substituenţi pentru text din diapozitivele prezentării.
- Panoul Diapozitiv permite lucrul direct cu fiecare diapozitiv individual.
- Panoul pentru Note (Notes) permite inserarea de note (text) pentru diapozitivul curent; la susţinerea prezentării este posibilă tipărirea tuturor notelor unei prezentări fie pentru a fi distribuite publicului, fie pentru a fi folosite de vorbitor în vizualizarea Prezentator.
- Bara de stare (Status Bar) afişează numărul de diapozitive, limba prezentării şi tema folosită.
- Zona de vizualizare din partea dreapta jos a interfeţei conţine în partea stângă comenzi rapide pentru comutarea între diferitele tipuri de vizualizări ale prezentării, iar în dreapta unelte pentru mărire/micşorare (zoom) a panoului Diapozitiv.

Elemente de formatare a conţinutului la diferite niveluri a prezentărilor

Formatarea diapozitivelor şi a prezentării

Coordonatorul de diapozitive

Fiecare prezentare conţine cel puţin un coordonator de diapozitive, urmat de câteva aspecte de diapozitiv asociate. Un coordonator de diapozitive este primul diapozitiv dintr-o ierarhie de diapozitive care stochează informaţii despre aspecte, temă şi diapozitiv dintr-o prezentare, inclusiv fundalul, culoarea, fonturile, efectele, dimensiunile de substituent şi poziţionarea. Folosirea corectă a Coordonatorului de diapozitive dă un aspect unitar prezentării (modificările şi includerea unor substituenţi în Coordonator se reflectă în toate diapozitivele care îl folosesc) şi permite o mare economie de timp, nemaifiind necesară operarea modificărilor în fiecare diapozitiv individual.
Crearea şi editarea unui coordonator de diapozitive sau a aspectelor corespunzătoare se face doar în vizualizarea Coordonator diapozitive

Aplicarea şi crearea de şabloane

PowerPoint 2010 oferă patru tipuri de şabloane, toate trei putând fi aplicate unei prezentări cel mai uşor la crearea acesteia: fila Fişier → Nou vă permite să alegeţi dintre:
- Şabloane recente – pentru a utiliza un şablon utilizat recent sau
- Şabloane eşantion – pentru a utiliza prezentări structurate pe câteva teme, cu sugestii de completare sau
- Şabloanele mele – pentru a utiliza un şablon deja instalat pe discul local (prin descărcare de la Office.com sau creat de utilizator)
- Şabloane Office.com – pentru a utiliza şabloane grupate pe categorii, care se descarcă pe discul local, gratuit de la Office.com.

Lucrul cu temele

După cum am văzut PowerPoint 2010 furnizează o varietate de teme de proiectare, printre care scheme de culoare coordonatoare, fundaluri, stiluri de font şi plasare a substituenţilor. Orice prezentare nouă foloseşte o temă – tema Office în mod implicit, ceea ce permite ulterior modificarea rapidă a aspectului general al prezentării prin modificarea temei.
1) Aplicarea unei alte teme unei prezentări: fila Proiectare → grupul Teme permite alegerea temei pe care doriţi să o aplicaţi. Pentru a vedea toate temele disponibile folosiţi butonul **Mai multe** . Pentru a examina cum arată diapozitivul curent cu o anumită temă aplicată, poziţionaţi indicatorul pe o imagine redusă a acelei teme.
2) Aplicarea mai multor teme unei prezentări este posibilă prin folosirea mai multor coordonatoare de diapozitive, fiecare având propria temă
3) Modificarea unei teme poate fi realizată asupra uneia dintre componentele temei, toate aceste componente putând fi accesate din fila Proiectare → grupul Teme:
a. Culorile tematice sunt accesibile prin butonul Culori . Pe lângă galeriile predefinite de culori, este posibilă folosirea comenzii de **Creare** noi

culori pentru temă...care, permite alegerea a 4 culori pentru text şi fundal, 6 culori pentru accentuare şi 2 culori pentru hyperlinkuri. În zona Eşantion, se pot previzualiza culorile şi stilurile de font de text.
b. Fonturile tematice de text pentru corp şi antet dintr-o temă existent pot fi modificate folosind butonul, pentru a se potrivi cu stilul prezentării. Ca şi în cazul culorilor tematice, la fonturi se poate allege dintr-o listă de categorii predefinite sau se poate folosi butonul de **Creare** noi fonturi pentru
temă...
c. Efectele tematice sunt accesibile prin butonul ***Efecte***. Se poate doar alege dintr-o listă de efecte predefinite sau de la Office.com , fără ca utilizatorul să poată crea propriul efect tematic.

Fundalul diapozitivelor

Folosind calea: fila Proiectare → grupul Fundal → butonul Stiluri fundal → butonul **Format fundal** este posibilă umplerea fundalului cu culoare (Umplere solidă), cu gradient, cu o imagine (orice imagine) sau textură (predefinită), cu un model de tip geometric la care pot fi alese cele două culori pentru fundalul şi prim planul modelului.

Formatare la nivel de caracter

Orice text dintr-o prezentare (inclusiv din formele WordArt sau căsuţele detext) poate fi formatat dupăcum consideraţi adecvat.Având selectat textul pe caredoriţi să îl modificaţi, puteţifie folosi meniul contextual(prin click dreapta pemouse), fie prin fila Pornire→ grupul Font, butonul delansare a întregii casete dedialog de formatare acaracterelor – capturaalăturată – aveţi posibilitateasă schimbaţi tipul de caracter(frecvent folosite sunt Arial,Calibri, Cambria, TimesNew Roman), stilul fontului(Obişnuit, Aldin, Cursiv),dimensiunea, culoarea, maniera de subliniere şi efecte speciale ale textului. Faţă de MicrosoftWord, caseta de dialog pentru formatarea la nivel de caracter nu permite şi previzualizareamodificărilor efectuate iar, în ceea ce priveşte opţiuni ceva mai complexe, spaţierea caracteleroferă mai puţine opţiuni.

Formatare la nivel de paragraf

Pentru a face modificări la nivel de paragraf este necesar fie să selectaţi întregul paragraf (sau toateparagrafele cărora doriţi să le modificaţi aspectul), fie să aveţi cursorul în paragraful respectiv.Apoi fie folosiţi meniul contextual, fie fila Pornire → grupul Paragraf, butonul de lansare aîntregii casete de dialog de formatare a caracterelor – captura alăturată. În plus faţă de Word, PowerPoint permite la nivel de paragraf şi conversia unuia sau mai multor paragrafe (eventualo listă cu marcatori) la obiect(e) de tip SmartArt

O altă modalitate de lucru cu formatarea textului, atât la nivel de caracter cât şi de paragraf, estefolosirea minibarei de instrumente pentru formatare, careapare la selectarea textului. Pentru a folosi aceeaşi formatare ca a unei porţiuni deja create, folosiţi comanda Descriptor deformate din file Pornire: selectaţi porţiunea luată ca model, apăsaţi butonul careMicrosoft Office: PowerPoint va transforma cursorul, şi plasaţi şi selectaţi cursorul pe zona pe care doriţi formatarea conform cu cea a modelului.

Utilizarea tabelelor

Un tabel în PowerPoint poate fi creat prin două modalităţi:

a. Prin fila Pornire → grupul Diapozitive → butonul Aspect, selectaţi Titlu şi Conţinut şi alegeţi pictograma InserareTabel; alegeţi numărul de coloane şi rânduri, apăsaţi Ok şicompletaţi celulele tabelului cu informaţia dorită. Ulterior veţi putea modifica aspectul tabelului, schimba conţinutul acestuia, etc.
b. Prin fila Inserare → grupul Tabel → butonul permite(captura de ecran alăturată), – pe lângă folosirea directă a celor trei comenzi de inserare, desenare şi import din Excel –inserarea directă: culisând cursorul peste celulele tabelului, în diapozitiv se previzualizează tabelul. Apoi se procedează ca încazul a.

Lucrul cu celulele tabelului

Pentru un tabel deja inserat, având cursorul în tabel, principalele comenzi de lucru cu tabelele sunt accesibile din Instrumente tabel, prin cele două file ilustrate mai jos, Proiectare şi, respectiv, Aspect.

1. Îmbinarea celulelor Folosind cursorul, selectaţi celulele adiacente pe care doriţi să le îmbinaţi, apoi folosiţi Instrumente tabel → fila Aspect → grupul Îmbinare → Îmbinare celule. Se va păstra conţinutul tuturor celulelor, însă va fi redistribuit în întreg spaţiul obţinut prin îmbinare; formatarea va fi aprimei celule (cea mai din stânga sau cea mai de sus).
2. Scindarea unei celule a unui tabelPrin Instrumente tabel → fila Aspect → grupul Îmbinare → Scindare celule, o celulă poate fi scindată:
   - Pe orizontală, precizând numărul dorit de celule noi în caseta Număr de rânduri.
   - Pe verticală, precizând numărul dorit de celule noi în caseta Număr de coloane.
   - Şi pe orizontală şi pe verticală, urmând succesiunea paşilor de mai sus.
3. Inserarea rândurilor şi coloanelorPrin Instrumente tabel → fila Aspect → grupul Rânduri şicoloane (observaţi captura alăturată) puteţi opta să inseraţi:
   - Un rând nou imediat deasupra sau dedesubtul celui selectat.
   - O coloană nouă imediat la stânga sau la dreapta celei selectate (cu cursorul în ea). Butonul de Ştergere permite ştergerea de coloane, rânduri sau chiar a întregului tabel.
4. Alinierea în celulePrin Instrumente tabel → fila Aspect → grupul Aliniere (observaţi captura alăturată) se poate:
   - Alinia textul pe orizontală (la stânga, mijlocul, dreapta celulei) şi pe verticală (în partea de sus, de centrul sau de jos a celulei);
   - Orienta textul – imaginea din stîngs indică cele 4 opţiuni imediate de orientare a textului;
   - Modifica distanţa faţă de marginile celulelor.

Forme grafice: inserare, modificare şi formatare

PowerPoint, ca şi alte aplicaţii Office – Word, Excel, Outlook – permite folosirea formelor predefinite, diferenţa faţă de celelalte aplicaţii fiind că în PowerPoint apar în plus Butoanele deacţiune (utile mai ales la redarea prezentării) iar **Conectorii** se redesenează odată cu modificarea (redimensionarea saumutarea) uneia dintre cele două imagini pe care le leagă, astfel încât cele două imagini rămân „legate" prin conectorul respectiv.

1. Inserarea formelor grafice
   - fila Pornire → grupul Desen → butonul Forme sau fila Inserare → grupul Ilustraţii → butonul Forme; astfel se deschide o galerie de forme automate grupatepe categorii, aşa cum se poate vedea în imaginea alăturată.
   - Alegeţi din galeria de forme automate (linii,dreptunghiuri, forme de bază, săgeţi bloc, forme ecuaţie, scheme logice, etc.) care se deschide prin clic forma dorită pe care vreţi s-o desenaţi.
   - Executaţi clic într-un loc în diapozitiv unde va fi plasat colţul stânga sus al formei care se va desena, cu butonul mouse-ului apăsat se deplasează cursorul spre colţuldreapta jos ce va defini dimensiunea formei. Dacă la această acţiune se asociază şi tasta Shift apăsată, se va obţine o forma regulată (exemplu: în loc de dreptunghiun pătrat).
   - Ridicaţi degetul de pe mouse îndată ce aţi ajuns în colţul dreapta jos al formei.Pe diapozitiv apare forma (de exemplu o Săgeată la dreapta) pe care aţi „desenat-o". Forma are opt puncte de redimensionare, un punct verde de repoziţionare şi, eventual, niciunul, unul sau mai multe puncte galbene pentru redimensionarea unor părţi ale formei respective.

Diagrame

Într-un diapozitiv se pot insera diagrame în două maniere:

a. Prin fila Inserare →grupul Ilustraţii →buton Diagramă, este afişată caseta de dialog Inserare diagramă – din care trebuie selectat tipul de diagramă (implicit Coloană grupată). Apăsareabutonului Ok deschideun fişier Excel în caresă poată fi completate datele numerice pe

care le doriți reprezentate grafic în diagramă.

b. La inserarea unui diapozitiv nou sau la alegerea unui nou aspect, alegeți ca tip de conținut al diapozitivului Diagramă. La simplul click al butonului de inserare de diagramă se deschide caseta de dialog Inserare diagramă, după care continuați ca mai sus.

Formatarea diagramelor

Formatare și modificarea diagramelor în PowerPoint se poate realiza în două maniere:

a. Prin Instrumente diagramă → filele Proiectare, Aspect, Format sunt accesibile toate comenzile folosite în lucrul cu diagrame. Din fila Proiectare se pot accesa comenzi de lucru la Tipul de diagramă, la Datele acesteia. După ce se alege unul dintre Aspectele de diagramă se poate alege unul dintre Stilurile de diagrame accesibile. Fila Aspect permite lucrul cu Selecția curentă, iar prin accesarea butonului **Mai mult** orice element al diagramei poate fi accesat, se poate Insera un obiect nou de tip Imagine, Forme sau Casetă de text. Grupul Etichete permite adăugarea de etichete elementelor specifice ale diagramei. Fila Format are primul grup – Selecție curentă, practic identic cu cel omonim din fila Aspect.Celelalte grupuri de comenzi ale filei sunt dedicate lucrului asupra formatului diagramei: stilul formelor și WordArt, aranjarea elementelor diagramei și dimensionarea acesteia.

b. Prin meniul contextual (click dreapta când mouse-ul este pe diagramă) sunt accesibile comenzile imediat aplicabile asupra elementelor diagramei. În funcție de elementul de diagramă asupra căruia s-a apelat meniul contextual, va fi permis lucrul în primul rând asupra acestuia, însă prin butonul Mai mult din dreapta sus al meniului, se pot accesa și celelalte elemente ale diagramei. În captura alăturată este accesibilă în primul rând zona Suprafața diagr(amei). Meniul contextual al diagramei permite, după cum se observă, inclusiv accesarea datelor care generează diagrama (Editare date) și Modificarea tipului de diagramă. Ultimul buton al meniului contextual (în captura noastră Formatare suprafață diagramă) deschide o casetă de dialog prin care se pot modifica elemente legate de umplerea imaginii, stilul sau culoarea bordurii imaginii și umbra sau marginile strălucitoare și atenuate.

Ilustrații SmartArt

O ilustrație SmartArt este o reprezentare vizuală a ideilor și informațiilor sub diferite aspecte care, prin alegerea lor adecvată, comunică mai ușor și mai eficient mesajul sau conținutul dorit. Se poate lucra cu ilustrații SmartArt și în Word, Excel sau Outlook. Însă doar în PowerPoint se poate anima un SmartArt (în etapa de reprezentație a prezentării aceasta poate fi mai sugestivă) și sepoate converti textul dintr-o listă cu marcatori într-o ilustrație SmartArt. Înainte de a crea ilustrația SmartArt este bine să decideți ce tip și ce aspect sunt cele mai potrivite pentru afișarea datelor. Țineți cont, de asemenea, de cantitatea de text pe care doriți să o includeți în SmartArt. O structurare generală a ilustrațiilor SmartArt este redată în tabelul următor. Fiecare tip de ilustrație are mai multe subtipuri, din care redăm doar unele pictograme ale acestor ilustrații. La crearea (sau modificarea) tipului de ilustrație, indicarea cu mouse-ul la un tip, deschide în partea dreaptă o casetă în care este explicată maniera de utilizare a tipului respectiv de ilustrație.

Crearea unei ilustrații SmartArt

Fie că urmați calea fila Inserare → grupul Ilustrații → butonul SmartArt, fie că alegeți un aspect de diapozitiv prin fila Pornire → grupul Diapozitive → butonul Diapozitiv nou, se va deschide caseta de dialog Alegeți o reprezentare grafică SmartArt, ca în figura de mai jos. În zona din stânga alegeți tipul general de ilustrație SmartArt (clasificarea de mai sus), din zona din mijloc selectați un tip particular de ilustrație, pentru ca în zona din dreapta să puteți afla mai detaliatcând și cum se folosește ilustrația respectivă (în captura noastră – Listă de blocuri de bază).

Când ați decis care este ilustrația pe care doriți să o folosiți, apăsați butonul Ok.Completați casetele de text (marcate cu [Text]) cu informația dorită; pe măsură ce tastați, dimensiunea fontului se reglează automat pentru a încape în casetă și pentru a fi aceeași latoate casetele de același tip. Mai jos observați o captură a unei diagrame Listă blocuri bazăcu informația completată în 4 dintre cele 5 casete de text și la care am operat, față deformatul implicit, schimbarea stilului SmartArt (de la Umplere simplă la Scenă cărămizi)și modificarea culorii (de la Umplere întunecată la Color – Culori de accentuare).

Când ați terminat de introdus datele, faceți click în afara suprafeței ilustrației. Oricând după aceasta veți putea reveni în ilustrația SmartArt pentru a face modificări de conținut (adăugări, eliminări casete de text) sau de formatare (poziționare, stil, aspect, culori, etc.).

Lucrul cu imagini și miniaturi

Pe lângă clasica operație de copiere și alipire a imaginilor într-o prezentarePowerPoint, puteți adăuga imagini prin prinfila Inserare → grupul Imagini → butonulImagine. Se deschide o casetă de dialogcare permite navigarea pe discul local și alegerea unui fișier în format imagine. Implicit se caută toate formatele de imagine(gif, bmp, pct, png, etc.), Selectând prin click pe mouse imaginea dorită, aceasta este inserată în diapozitivul, curent al prezentării.Unei imagini inserate într-un diapozitiv, prin Instrumente desen, fila Format i se pot modifica stilurile, bordura, efectele, maniera de aranjare față de celelalte obiecte ale diapozitivului, dimensiunile, inclusiv printrunchierea și editarea imaginii (unul dintre elementele de noutate din PowerPoint).În PowerPoint lucrul cu imagini este practic identic cu cel în Word. Lucrul cu miniaturi (ClipArt) în PowerPoint este similar lucrului cu imagini (prin fila Inserare →grupul Imagini), urmând îndeaproape maniera de operare cu miniaturi în Microsoft Word.

Inserarea fișierelor multimedia

Diferite formate de fișiere sunet pot fi inserate într-o prezentare PowerPoint. Versiunea a aplicației permite și operarea în maniera de redare a fișierului audio.Inserarea unui fișier de sunet se face prin fila Inserare → grupul Media →butonul Sunet. După ce alegeți fișierul dorit prin click pe el, acesta va fi inserat în diapozitivul curent al prezentării, cu o pictogramă specifică..Selectând obiectul audio (cu click stânga pe pictograma acestuia), sunt accesibile instrumentele specifice lucrului cu acest fișier, prin Instrumente audio, fila Redare – imaginea de mai jos. La momentul redării prezentării, prin grupul Opțiuni audio,butonul Pornire, aveți posibilitatea să setați ca secvența audio să se redea automat atunci când se afișează diapozitivul, să înceapă atunci când faceți click cu mouse-ul sau să se redea pe toate diapozitivele din prezentare. Este posibil chiar să redați elementele încontinuu într-un cadru până când o opriți.Grupul Editare permite atenuarea graduală fie la început, fie la sfârșit. Pentru a decupa fișierul audio la început sau la sfârșit, folosiți butonul Ascundere parțială audio.

Prin grupul Marcaje în document puteți interveni și specifica un punct de interes în fișierul audio,făcând click pe Adăugare marcaj în document Fila Format de sub Instrumente audio permite lucrul cu pictograma fișierului audio, la fel cu orice imagine dintr-un diapozitiv al prezentării.

Un fișier video poate fi încorporat în prezentare sau se poate crea o legătură la acesta dinprezentarea PowerPoint. La încorporarea fișierului video, fișierul este parte integrantă a prezentării,încât nu se mai pierde. Dacă, însă, doriți să limitați dimensiunea prezentării, atunci puteți să creați o legătură la fișierul video pe discul local sau la un fișier video de pe un site Web. Pentru a încorpora în prezentare un fișier video de pe discul local: fila Inserare → grupul Media →butonul Video. Ca și la alte obiecte, se poate selecta din aspectul de diapozitiv ca la conținut să seinsereze un obiect miniatură media. Un obiect video poate fi:

- Un fișier video de pe discul local, în unul dintre formatele avi, mpg, wmv, asf, mp4,QuickTime.
- Un fișier video de pe internet, folosind codul încorporat al filmului; nu toate filmele de peweb au un cod de încorporare atașat.

De exemplu, pe YouTube codulpoate fi preluat folosind butonul Share de sub ecranul de redarea filmului pe care doriți să îl încorporați. Se va deschide o casetă cu o adresă web: Copiați codul și folosițicomanda Video din site Web de sub butonul Video al grupuluiMedia.

- O miniatură video (cunoscută și cu numele de gif animat) fie deja aflată pe discul local, fie pe care o puteți descărca gratuit de la

Office.com. Folosiți opțiunea Miniatură video de sub butonulVideo al grupului Media din fila Inserare.Microsoft Office:Ca și în cazul fișierelor audio, la fișierele video puteți adăuga marcaje pentru a declanșa animațiisau de a face un salt la o anumită locație dintr-un fișier video. Marcajele permit ca la momentul livrării prezentației să găsiți rapid locuri specifice dintr-un fișier video (sau audio). Pentru a adăugaun marcaj într-un fișier:

- având filmul inserat într-un diapozitiv și selectat, de sub Instrumente video fișa Redare,folosiți butonul Redare (sau apăsați butonul Play de pe bara de instrumente de sub film)
- când filmul ajunge cu redarea la momentul la care doriți inserarea marcajului, folosiți comanda Adăugare marcaj în document, ceea ce va apare pe bara de instrumente video caun punct galben
- Fișa Redare permite și editarea filmului în vederea ajustării sau atenuării. Ca și la obiectele audio, fila Format permite corecții pentru luminozitatea și contrastul filmului, recolorarea acestuia,folosirea anumitor stiluri pentru cadrul de redare video.

Tranziții și Animatii

În PowerPoint se pot aplica animații textelor sau obiectelor de pe diapozitive individuale, depe coordonatorul de diapozitive sau de pe aspectele diapozitive particularizate. Pe lângă cele patrumari tipuri de animații de sine stătătoare ilustrate mai jos, se pot aplica și efecte combinate.

- Efecte deintrare.
- Efecte deieșire.
- Efecte deaccent.
- Căi demișcare –calea pe care un obiect sau text specificat o va urma ca parte a unei secvențe de animație pentru un diapozitiv

Animarea obiectelor

Pentru a adăuga un singur efect de animație unui obiect selectat: fila Animații → grupul Animație→ butonul Mai multe și din caseta care se deschide selectați efectul de animație dorit. Efectul de animație poate fi previzualizat pe obiectul selectat la simpla trecere cu mouse-ul pe deasupra pictogramei unei animații. După ce aplicați o animație,elementele animate sunt etichetate pe diapozitiv cu o etichetă numerotată ce nu se imprimă, afișate lângă text sau obiect. Eticheta apare doar în vizualizarea Normal când fila Animații este selectată sau panoul de activități Animație este vizibil. Doarpentru obiectele deja animate, pe fila Animații devin active opțiunile specifice animațiilor:

1. Opțiuni efect – se poate opta pentru folosirea unui efect special de animație
2. Grupul Animație avansată permite:
   a. Adăugarea de mai multe efecte succesive pe un același obiect, prin butonul .
   b. Folosirea butonului ceea ce duce la deschiderea panoului de animație ca ofereastră în dreapta diapozitivului (în vizualizarea Normal, în imaginea de mai jos). Puteți, astfel, lucra cu informații importante despre un efect de animație: tipul de efect, ordinea mai multor efecte, numele obiectului afectat și durata efectului.
   c. Folosirea butonului declanșează animația La clic pe obiectul pecare îl selectați sau La marcajul indicat pe un fișier audio sau video care are marcajul deja aplicat în prealabil
   d. Aplicarea aceluiași efect de animație ca unul deja creat: selectați butonul Desenareanimată pentru a aplica caracteristicile de animație ale unui obiect anterior selectat unui alt obiect. Comanda este utilă deoarece nu mai trebuie să animați individual fiecare obiect. Veți putea folosi această comandă atunci când, de exemplu, veți dori animare asimilară a tuturor elementelor unei liste cu marcatori.
3. Pentru un diapozitiv care conține obiecte cu efecte de animație, puteți vedea și, eventual lucracu aceste efecte în:
   a. modul de vizualizare Normal prin butonul din grupul Examinare sau apăsândbutonul din panoul de activități.
   b. modurile de vizualizare Vizualizare citire sau Expunere diapozitive.

Orice animație deja introdusă poate fi ulterior modificată sau eliminată folosind comenzile din fila Animații.Aplicați cele patru tipuri de animații unor substituenți diferiți ai prezentării. Pentru fiecare animație folosiți instrumentele specifice din fila Animații pentru a modifica tipul de animație, pentru a realiza animații avansate între obiectele aceluiași diapozitiv

Tranziții între diapozitive

Tranzițiile controlează maniera în care se trece de la dispozitivul anterior la cel curent într-o prezentare. Tranzițiile pot fi adăugate prin accesarea filei Tranziții, atunci când lucrați în modul devizualizare Normal în panoul Diapozitive, fila Diapozitive sau în modul de vizualizare Sortare diapozitive.Selectați diapozitivul căruia doriți să-i aplicați o tranziție și din fila Tranziții alegeți din grupul Tranziții la acest diapozitiv pe cea pe care o doriți. Puteți vedea mai multe efecte de tranziție folosind butonul Mai multe .

Selectați diapozitivul căruia doriți să-i aplicați o tranziție și din fila Tranziții alegeți din grupul Tranziții la acest diapozitiv pe cea pe care o doriți. Puteți vedea mai multe efecte de tranziție folosind butonul Mai multe. Puteți accesa mai multeopțiuni de aplicare a efectului de tranziție prin folosirea butonului Opțiuni efect – activat în imagine, din lista căruia de opțiuni am folosit intrarea Din dreapta.Aplicând efecte speciale celor 34 de tipuri de tranziții, se obține practic un număr foarte mare detranziții din care puteți alege pe cea mai adecvată scopurilor dumneavoastră. Folosirea grupului Temporizare din fila Tranziții pune la dispoziție instrumente de control mai avansat al tranzițiilor, pe care le detaliem în cele ce urmează.

- Apăsând butonul Sunet, se deschide o casetă din care puteți alege sunetul care să se audă fie când începe tranziția, fie atâta timp cât are loc tranziția – dacă bifați ultima opțiune acasetei, Ciclare până la următorul sunet. De exemplu,dacă selectați sunetul de tip Ciocan, bifarea acestei opțiuniduce la redarea sunetelor de ciocan pe toată perioada tranziției. Dacă debifați opțiunea, sunetul ciocanului se vaauzi o singură dată la începutul tranziției. Existăposibilitatea introducerii unor sunete pe lângă celepredefinite, prin folosirea opțiunii Alt sunet..., caredeschide o fereastră de navigare cu ajutorul căreia săselectați fișierul audio de pe discul local.
- Butonul Durată permite setarea duratei în care să aibă loc tranziția. Mărirea duratei predefinite a unei tranziții văpermite, de exemplu, ca la momentul susținerii prezentăriisă faceți o scurtă introducere a diapozitivului către care areloc tranziția.
- După ce ați adăugat o primă tranziție spre un diapozitiv alprezentării, aveți posibilitatea ca aceeași tranziție să Se aplice tuturor diapozitivelor. Ca și la animații, această opțiune salvează mult din timpul necesar setării individuale a fiecărei tranziții, mai ales în cazul prezentărilor cu multe diapozitive.
- Prin același grup de Temporizare, puteți alege modul în care să se facă Avansarea la diapozitiv: fie La clic de mouse, fie după un anumit număr de secunde pe care îl puteți preciza.

În oricare dintre manierele de vizualizare Normal sau Sortare diapozitive, puteți vizualiza efectele de tranziție spre un anumit diapozitiv apăsând pe butonul Examinare. Folosirea micii pictograme de lângă diapozitiv (faceți clic pe ea) permite examinarea atât a tranzițiilor cât și a animațiilor din acel diapozitiv.

Folosirea butoanelor de acțiune

Butoanele de acțiune, sunt forme ce reprezintă săgeți și simboluri pentrudeplasarea la diapozitivele următoare, cele precedente, la primul și ultimul diapozitiv și pentru redarea filmelor și a sunetelor. Pentru a insera un buton acțiune într-un diapozitiv:

1. Folosiți una dintre opțiunile oferite de Butoane acțiunela care ajungeți fie princalea fila Inserare → grupul Ilustrații → butonul Forme, fie prin fila Pornire → grupul Desen → grupulcu pictograme ale formelor și clic pe Mai mult.

2. Faceți clic pe o locație din diapozitiv, apoi glisați pentrua trasa o formă pentru buton – în imaginea alăturată osăgeată dreapta, bleumarin pe fond albastru.

3. În caseta de dialog care se deschide, Setări acțiune,alegeți una dintre acțiunile care să aibă loc lavizualizarea Expunere de diapozitive:

- Folosiți fila Clic cu mouse-ul (ilustrată și înimaginea alăturată) pentru a alege comportamentulbutonului de acțiune când se face clic pe acesta.
- Folosiți fila Mouse deasupra pentru a alege comportamentul butonului de acțiuneatunci când deplasați indicatorul peste acesta. Posibilitățile de alegere sunt aceleași ca șila prima filă.

4. Caseta de dialog permite să alegeți:

- Folosirea formei grafice fără nicio acțiune corespunzătoare.
- Crearea unei legături (hyperlink către) următorul diapozitiv, diapozitivul anterior, ultimul diapozitiv sau alt fișier (o altă casetă de dialog vă va permite să alegeți fișierulrespectiv de pe discul local) sau chiar o legătură la un site web.
- Să înceapă Executarea unui program pe care îl alegeți prin caseta care se va deschide.
- Să se redea un sunet – lista de posibilități e aceeași ca la sunetele asociate tranzițiilor. Butonul de acțiune odată introdus, asupra lui se pot aplica orice Instrumente de desen, ca pentruorice asemenea obiect.

Test 1

1. Microsoft PowerPoint este:
   a. aplicație pentru gestionarea fișierelor
   b. aplicație pentru realizarea de prezentări
   c. aplicație pentru grafică avansată
2. Pentru a introduce un nou diapozitiv într-o prezentare folosiți fila:
   a. Inserare (Insert)
   b. Pornire (Home)
   c. Animații (Animation)
3. Afirmația: se poate schimba culoarea fundalului unui diapozitiv este:
   a. Adevărat
   b. Fals
4. Ce tastă se folosește pentru a ieși din modul Expunere diapozitive (SlideShow) al unei Prezentări?
   a. Esc
   b. Enter
   c. F9
   d. End
5. În cadrul unui diapozitiv (slide), dintr-o prezentare PowerPoint, textul poate fi aliniat:
   a. La stânga, la dreapta sau centrat
   b. Numai centrat, conform standardelor prezentărilor Microsoft
   c. Numai la stânga și la dreapta conform standardelor PowerPoint
6. Selectați numărul minim de diapozitive (slide) pe care trebuie să îl aibă o prezentare pentru a putea fi salvată?
   a. 1
   b. Nu există un număr minim
   c. 5
7. Extensia unui fișier creat cu Microsoft PowerPoint este:
   a. .xlsx
   b. .docx
   c. .pptx
8. Tranziția unui diapozitiv se poate face automat după un interval de timp.
   a. adevărat
   b. fals
9. Pentru a introduce o animație pe o imagine din prezentare se va alege:
   a. Din fila Inserare, opțiunea Animații.
   b. Din fila Animații,opțiunea Tranziție.
   c. Din fila Animații, opțiunea Animație particularizată.

Test 2

1. Pentru a deschide o prezentare noua:
a) File/ Open
b) File/ New
c) File/Save
2. Pentru a salva o prezentare cu acelasi nume:
a) File/ Save
b) File/Save As
c) File/Open
3. Pentru a muta un text, se folosesc comenzile:
a) Edit/ Copy
b) Edit/ Paste
c) Edit/ Cut

4. Formatarea paginii se face cu comanda:
a) File/ Font
b) File/Page Setup
c) Format/Paragraph
5. Introducerea imaginilor intr-o prezentare:
a) Insert/ Picture
b) Insert/ Text Box
c) Insert/Symbol
6. Adaugarea unui tabel intr-o prezentare:

a) Table / Insert Table
b) Insert / Table
c) Table / Insert

7. Stabiliti valoarea de adevar a propozitiilor:

a) Pentru a sterge un text, se selecteaza textul, apoi se apasa Enter. A/F
b) Selectarea textului inaintea copierii acestuia nu este necesara. A/F
c) Inainte de formatare, un text trebuie selectat. A/F
d) Formatarea caracterelor se refera la caracteristicile paragrafului A/F
e) Orientarea paginii este o caracteristica a paragrafului A/F
f) Miniaturile se intruduc cu comanda Insert/ Picture/Autoshapes A/F

8. Completati spatiile libere cu cuvintele potrivite:

File/ Print permite .....prezentarii.
File/ Print Preview permite .....
Prezentarea contine .....
Extensia prezentarii este .....
Efectele de animatie se introduc..... .....
Vizualizarea prezentarii se face astfel: .....

Test 3

1. Pentru a deschide o prezentare deja existenta:
   a) File/ Open
   b) File/ New
   c) File/Save
2. Pentru a salva o prezentare cu un alt nume:
   a) File/ Save
   b) File/Save As
   c) File/Open
3. Pentru a copia un text, se folosesc comenzile:
   a) Edit/ Copy
   b) Edit/ Paste
   c) Edit/ Cut
4. Formatarea caracterelor se face cu comanda:
   a) File/ Font
   b) File/Page Setup
   c) Format/Paragraph
5. Introducerea miniaturilor intr-o prezentare:
   a) Insert/ Picture
   b) Insert/ Text Box
   c) Insert/Symbol
6. Adaugarea unui formelor automate intr-o prezentare:
   a) Insert /Picture / WordArt
   b) Insert / Picture / ClipArt
   c) Insert/Picture/AutoShapes
7. Stabiliti valoarea de adevar a propozitiilor:
   a) Pentru a trece la randul urmator, se selecteaza textul, apoi se apasa Enter.
   b) Selectarea textului inaintea mutarii acestuia nu este necesara.
   c) Inainte de formatare, un text nu trebuie selectat.
   d) Formatarea caracterelor se refera la caracteristicile paginii.
   e) Alinierea textului nu este o caracteristica a paragrafului
   f) Nu se pot insera ecuatii matematice intr-o prezentare
8. Completati spatiile libere cu cuvintele potrivite:

File/ Page Setup permite .....
File/ Print permite .....
Prezentarea se deruleaza .....
Prezentarea contine..... .....
Efectele de tranzitie se introduc..... .....
Previzualizarea prezentarii se face astfel: .....

Test 4

1. Fişierele create în Microsoft PowerPoint au extensia:
   a) .xls
   b) .exe
   c) .ppt
   d) .doc
2. Noţiunea de ***slide*** se traduce prin:
   a) diapozitiv;
   b) prezentare;
   c) obiect;
   d) tabel.
3. Butonul care are ca efect deschiderea unui diapozitiv nou este:

a) b) c) d)

4. Vizualizarea prezentării se face urmând etapele:
   a) Meniul View → View Show;
   b) Meniul Insert → View Show;
   c) Meniul Edit → View Show;
   d) Meniul Slide Show → View Show.
5. Alocarea unei animaţii unui obiect se face dând clic-dreapta pe obiect şi alegând:
   a) Custom Animation;
   b) Slide Transition;
   c) Set AutoShape Defaults;
   d) Format Placeholder.
6. Înălţimea şi lăţimea unui diapozitiv se face din meniul:
   a) Insert → Page Setup;
   b) Edit → Page Setup;
   c) File → Page Setup;
   d) View → Page Setup;
7. Pentru ca tranziţia de la un diapozitiv la altul să se realizeze fără clic ci după un anumit timp se foloseşte opţiunea Slide Transition din meniul:
   a) File;
   b) Slide Show;
   c) Help;
   d) Format.
8. Care din următoarele butoane are ca efect inserarea unui tabel într-un diapozitiv:

   a) b) c) d)

9. Alegerea unui tip predefinit de diapozitiv se face din meniul Format, alegând:
   a) Slide Layout;
   b) Slide Color Scheme;
   c) Background;
   d) Font.
10. Inserarea unor butoane într-un diapozitiv se face urmând etapele:
   a) Meniul Insert → Action Buttons;
   b) Meniul Edit → Action Buttons;
   c) Meniul Format → Action Buttons;
   d) Meniul Slide Show → Action Buttons.

Test 5

1. Microsoft PowerPoint este:
   a) utilitar pentru gestionarea fişierelor
   b) utilitar pentru realizarea de prezentări
   c) utilitar pentru grafică avansată

2. Pentru a introduce un nou diapozitiv într-o prezentare folosiţi meniul:
   a) File (Fişier)
   b) Insert (Inserare)
   c) Format (Formatare)

3. Afirmaţia: se poate schimba culoarea fundalului unui diapozitiv este:
   a) Adevărat
   b) Fals

4. Ce operaţiuni se efectuează pentru a copia o folie?
   a) Se selectează slide-ul (folia) şi se alege Edit (Editare)->Duplicate (Duplicare)
   b) Din meniul Insert (Inserare) se alege opţunea New Slide (Folie nouă)
   c) Se selectează slide-ul (folia), din meniul Edit (Editare) se alege Cut (Tăiere), după care se alege poziţia unde se doreşte copierea foliei şi se alege opţiunea Paste (Lipire) din meniul Edit (Editare)

5. Ce tastă se foloseşte pentru a ieşi din modul SlideShow (Prezentare) al unei Prezentări?
   a) F1
   b) Esc
   c) Enter
   d) F9
   e) End

6. Se poate adăuga un tabel în cadrul unei prezentări PowerPoint folosind utilitarele standard ale acestei aplicaţii?
   a) Da
   b) Nu

7. Pentru a alege layout-ul (aspectul) unui slide (folie) dintr-o prezentare PowerPoint se parcurg paşii:
   a) Se merge în meniul File (Fişier) -> Options (Opţiuni) -> Slide Layout (Aspect diapozitiv)
   b) Se merge în meniul Format (Format) -> Slide Layout (Aspect diapozitiv)
   c) Se merge în meniul Insert (Inserare) -> Slide Layout (Aspect diapozitiv)

8. În cadrul unui slide (folie), dintr-o prezentare PowerPoint, textul poate fi aliniat:
   a) La stânga, la dreapta sau centrat
   b) Numai centrat, conform standardelor prezentărilor Microsoft
   c) Numai la stânga şi la dreapta conform standardelor prezentărilor PowerPoint

9. Alegeţi operaţiile posibile de efectuat asupra unui text din cadrul unui slide (folie) dintr-o prezentare PowerPoint:

a) Se poate adăuga un efect de intrare
b) Se poate adăuga un efect de ieşire
c) Se poate alege culoarea şi mărimea textului
d) Se poate alege tipul fontului textului

10. În PowerPoint barele de instrumente se află poziţionate:
a) În partea de sus şi în partea de jos a ecranului
b) În dreapta şi în stânga ecranului
c) În centrul ecranului doar când sunt activate toate
d) Ctrl+Enter

11. Pentru a crea o nouă prezentare în PowerPoint se urmează paşii:
a) Se merge în meniul File (Fişier) -> New Presentation (Prezentare nouă) şi se alege tipul prezentării
b) Se merge în meniul Insert (Inserare) -> New Presentation (Prezentare nouă)
c) Se merge în meniul File (Fişier) -> New (Nouă) după care se alege Blank Prezentation (Prezentare necompletată)

12. A afirma că în PowerPoint, în cadrul unui slide (folie), nu se pot insera legături (link-uri) către pagini de pe Internet este:
a) Adevărat
b) Fals

13. Care dintre următoarele meniuri conţine opţiunea Undo?
a) File (Fişier)
b) Edit (Editare)
c) Tools (Unelte)
d) Format (Formatare)

14. Selectaţi numărul minim de slide-uri (folii) pe care trebuie să îl aibă o prezentare pentru a putea fi salvată?
a) 1
b) Nu există un număr minim
c) 5

15. Extensia unui fişier creat cu Microsoft PowerPoint este:
a) .xls
b) .pps
c) .doc
d) .ppt

Test 6

1. Extensia unui fişier creat cu Microsoft PowerPoint nu este:
a) .xls
b) .pps
c) .doc
d) .ppt

2. Microsoft PowerPoint nu este:
a) utilitar pentru gestionarea fişierelor
b) utilitar pentru realizarea de prezentări
c) utilitar pentru grafică avansată

3. Ce operaţiuni nu se efectuează pentru a copia o folie?
a) Se selectează slide-ul (folia) şi se alege Edit (Editare)->Duplicate (Duplicare)
b) Din meniul Insert (Inserare) se alege opţunea New Slide (Folie nouă)
c) Se selectează slide-ul (folia), din meniul Edit (Editare) se alege Cut (Tăiere), după care se alege poziţia unde se doreşte copierea foliei şi se alege opţiunea Paste (Lipire) din meniul Edit (Editare)

4. Alegeţi operaţiile posibile de efectuat asupra unui text din cadrul unui slide (folie) dintr-o prezentare PowerPoint:
a) Se poate adăuga un efect de intrare
b) Se poate alege culoarea şi mărimea textului
c) Se poate adăuga un efect de ieşire
d) Se poate alege tipul fontului textului

5. Pentru a introduce un nou diapozitiv într-o prezentare folosiţi meniul:
a) File (Fişier)
b) Format (Formatare)
c) Insert (Inserare)

6. Care dintre următoarele meniuri conţine opţiunea Undo (Anulare)?
a) Tools (Unelte)
b) File (Fişier)
c) Edit (Editare)
d) Format (Formatare)

7. Pentru a alege layout-ul (aspectul) unui slide (folie) dintr-o prezentare PowerPoint se parcurg paşii:
a) Se merge în meniul Format (Format) -> Slide Layout (Aspect diapozitiv)
b) Se merge în meniul Insert (Inserare) -> Slide Layout (Aspect diapozitiv)
c) Se merge în meniul File (Fişier) -> Options (Opţiuni) -> Slide Layout (Aspect diapozitiv)

8. Selectaţi numărul minim de slide-uri (folii) pe care trebuie să îl aibă o prezentare pentru a putea fi salvată?
a) Nu există un număr minim
b) 5
c) 1

9. În cadrul unui slide (folie), dintr-o prezentare PowerPoint, textul poate fi aliniat:
a) Numai la stânga şi la dreapta conform standardelor prezentărilor PowerPoint
b) La stânga, la dreapta sau centrat
c) Numai centrat, conform standardelor prezentărilor Microsoft

10. Afirmaţia: nu se poate schimba culoarea fundalului unui diapozitiv este:

a) Adevărat
b) Fals

11. În PowerPoint barele de instrumente se află poziționate:
a) În dreapta și în stânga ecranului
b) În partea de sus și în partea de jos a ecranului
c) În centrul ecranului doar când sunt activate toate
d) Ctrl+Enter

12. Se poate adăuga un tabel în cadrul unei prezentări PowerPoint folosind utilitarele standard ale acestei aplicații?
a) Nu
b) Da

13. A afirma că în PowerPoint, în cadrul unui slide (folie), se pot insera legături (link-uri) către pagini de pe Internet este:
a) Adevărat
b) Fals

14. Ce tastă se folosește pentru a ieși din modul SlideShow (Prezentare) al unei Prezentări?
a) F1
b) Enter
c) F9
d) Esc
e) End

15. Pentru a crea o nouă prezentare în PowerPoint se urmează pașii:
a) Se merge în meniul File (Fișier) -> New (Nouă) după care se alege Blank Prezentation (Prezentare necompletată)
b) Se merge în meniul File (Fișier) -> New Presentation (Prezentare nouă) și se alege tipul prezentării
c) Se merge în meniul Insert (Inserare) -> New Presentation (Prezentare nouă)

1. https://portal.ctcnvk.ro/suporturi-de-curs/Arhiva/2010/MTPAsistent Office.zip, 25 oct 2016
2. www.didactic.ro, 25 oct 2016,
3. http://www.ecomunitate.ro/upload/instruire/pdf/Modul%205%20PowerPoint2007_RO.pdf 25 oct 2016,

Capitolul 11. ELEMENTE DE DISCURS ȘTIINȚIFIC – CDȘ

I. Definirea discursului științific:

- Discursul științific reprezintă modul de comunicare utilizat în mediul academic pentru a expune teorii, cercetări și rezultate într-un mod obiectiv și structurat.
- Spre deosebire de alte tipuri de discurs (literar, jurnalistic), discursul științific se bazează pe date verificabile, obiectivitate și respectarea riguroasă a regulilor de structurare și argumentare.

II. Caracteristicile principale:

1. Obiectivitate:

Discursul științific este în esență obiectiv, adică nu se bazează pe opinii personale sau interpretări subiective, ci pe fapte demonstrabile și dovezi concrete. Această obiectivitate este crucială, pentru că permite altor cercetători să reproducă și să valideze concluziile unei lucrări.

2. Rigoare metodologică:

Fiecare afirmație, concluzie sau ipoteză din discursul științific trebuie să fie susținută de o metodologie clară și bine fundamentată. Metodele și procedurile utilizate trebuie să fie descrise în detaliu pentru a asigura transparența și posibilitatea replicării studiului.

3. Claritate și precizie:

Claritatea în expunerea ideilor și precizia în folosirea termenilor sunt esențiale în discursul științific. Folosirea unui limbaj specific, dar accesibil în același timp, facilitează înțelegerea și evită ambiguitatea. Termenii trebuie folosiți în concordanță cu definițiile acceptate în domeniul respectiv.

4. Structură bine definită:

Discursul științific urmează o structură specifică, cu părți clar delimitate (introducere, metodologie, rezultate, discuții, concluzii etc.), pentru a permite cititorului să înțeleagă și să evalueze ușor conținutul și relevanța fiecărei secțiuni.

5. Argumentare bazată pe dovezi:

Fiecare afirmație și concluzie trebuie susținută de date și dovezi, fie că provin din experimente, studii anterioare, observații empirice sau statistici. Acest aspect este esențial pentru a conferi credibilitate și valoare argumentativă discursului.

6. Neutralitate și imparțialitate:

Autorul discursului științific trebuie să se abțină de la formulări emoționale sau judecăți de valoare. Perspectiva sa asupra subiectului trebuie să rămână neutră, iar opinia personală să fie eliminată pentru a permite o evaluare obiectivă a datelor și concluziilor.

III. Rolul discursului științific

Discursul științific este indispensabil în progresul cunoașterii, întrucât:

- **Facilitează acumularea și diseminarea cunoștințelor**: Este o formă de transmitere a informațiilor verificabile, care contribuie la dezvoltarea colectivă a cunoștințelor.
- **Promovează colaborarea și dialogul academic**: Cercetătorii pot construi pe baza ideilor și descoperirilor anterioare, iar munca lor devine o resursă accesibilă pentru alți specialiști.
- **Asigură transparența în cercetare**: Publicarea în formă standardizată a metodologiei și a rezultatelor permite o verificare ulterioară și promovează încrederea în rezultatele prezentate.

IV. Tipuri de discurs științific

Există mai multe tipuri de discurs științific, fiecare având scopuri, formate și audiențe specifice. În general, acestea se pot împărți în funcție de nivelul de specializare, de mediul în care sunt utilizate și de obiectivele urmărite, cum ar fi publicarea rezultatelor cercetării, educarea publicului larg sau formarea profesională.

1. Discursul academic

Definiție: Discursul academic este tipul de discurs folosit în mediul universitar și de cercetare pentru publicarea și diseminarea descoperirilor științifice. Este strict formal, cu o structură bine stabilită.

- **Exemple**:
  - **Articole științifice**: Publicate în reviste academice, acestea prezintă cercetări originale sau sinteze ale literaturii existente. Articolele sunt supuse recenziei colegiale (peer review) pentru a asigura calitatea științifică.
  - **Teze și disertații**: Lucrări academice scrise în cadrul studiilor de licență, masterat și doctorat, având o structură amplă și detaliată.
  - **Lucrări de conferință**: Prezentate la conferințe și simpozioane, aceste lucrări sunt orientate pe rezultate și deschid discuții în cadrul comunității academice.
- **Caracteristici**:
  - Rigoare științifică și metodologică.
  - Citare corectă și completă a surselor.
  - Organizare conform unor standarde stricte, respectând structura: introducere, metodologie, rezultate, discuții, concluzii.

2. Discursul didactic

Definiție: Discursul didactic este destinat educației și este utilizat de profesori, autori de manuale și lectori pentru a explica și preda concepte științifice. Este structurat astfel încât să faciliteze învățarea și înțelegerea de către elevi.

- **Exemple**:
  - **Manuale și cărți de curs**: Acestea sintetizează cunoștințele dintr-un domeniu pentru studenți, prezentând informații într-o manieră accesibilă și sistematizată.
  - **Prezentări de curs**: Lecții și seminarii destinate predării directe către studenți, folosind un limbaj clar și adesea mai puțin tehnic.
  - **Articole de sinteză**: Acestea prezintă stadiul actual al cunoașterii într-un anumit domeniu și sunt utilizate pentru a introduce cititorul în problematicile unui anumit subiect.
- **Caracteristici**:
  - Orientare către claritate și accesibilitate.

- Utilizare de exemple, analogii și explicații suplimentare pentru a facilita înțelegerea.
- Structură mai flexibilă, dar totuși organizată pentru o parcurgere logică a conținutului.

3. Discursul profesional și tehnic

Definiție: Discursul profesional și tehnic se adresează specialiștilor din diverse domenii (medici, ingineri, economiști etc.) și este orientat către aplicarea practică a cunoștințelor științifice.

- **Exemple**:
  - **Rapoarte tehnice**: Documente care detaliază aspectele tehnice ale unui proiect, ale unei cercetări aplicate sau ale unei evaluări de produs.
  - **Manuale de utilizare**: Explică proceduri și instrucțiuni pentru echipamente sau tehnologii specifice.
  - **Ghiduri profesionale**: Publicații ale unor asociații profesionale care stabilesc standardele și normele din domeniu.
- **Caracteristici**:
  - Accent pe detaliile tehnice și pe aplicabilitatea practică.
  - Utilizare de diagrame, grafice și tabele pentru a clarifica informațiile.
  - Limbaj tehnic specific domeniului respectiv, adesea fără explicații detaliate ale termenilor.

4. Discursul de popularizare a științei

Definiție: Discursul de popularizare a științei este conceput pentru a face cunoștințele științifice accesibile publicului larg, inclusiv celor fără o pregătire academică în domeniu. Scopul său este educația și creșterea interesului pentru știință.

- **Exemple**:
  - **Articole în reviste generaliste**: Articole în publicații destinate publicului larg (de exemplu, „National Geographic" sau „Scientific American").
  - **Bloguri și vloguri științifice**: Platforme online care discută descoperiri și concepte într-un limbaj accesibil, adesea însoțite de imagini și explicații intuitive.
  - **Emisiuni și documentare științifice**: Programe de televiziune, radio și documentare care explică concepte și descoperiri științifice printr-o abordare vizuală și narativă.
- **Caracteristici**:
  - Limbaj simplificat și atractiv.
  - Utilizarea de metafore și exemple concrete pentru a ilustra conceptele.
  - Accent pe relevanța practică sau impactul social al descoperirilor, pentru a stimula interesul publicului.

5. Discursul științific în domeniul politicilor publice

Definiție: Acest tip de discurs este orientat spre influențarea deciziilor în politici publice și se folosește de date științifice pentru a susține inițiative și reglementări. Scopul său este să ofere informații bazate pe dovezi pentru decidenți.

- **Exemple**:
  - **Rapoarte de politică publică**: Documente care argumentează în favoarea unor politici sau intervenții pe baza rezultatelor cercetărilor.
  - **Studii de impact**: Analize care evaluează potențialele efecte ale unei politici sau intervenții și oferă recomandări bazate pe date.
  - **Memorii și rezoluții**: Documente oficiale adresate guvernelor sau organizațiilor, care pledează pentru anumite măsuri în baza rezultatelor științifice.
- **Caracteristici**:
  - Argumentare axată pe impactul și aplicabilitatea rezultatelor.
  - Necesitatea de a prezenta clar și succint datele pentru a fi înțelese de decidenți.
  - Utilizarea de grafice și rezumate pentru a sintetiza informațiile într-o manieră accesibilă.

V. Structura discursului științific

Structura discursului științific este esențială pentru organizarea ideilor și prezentarea clară a informațiilor, permițând cititorilor să urmărească logica cercetării, metodologiile aplicate și rezultatele obținute. Deși există variații în funcție de tipul de discurs științific (articol, raport de cercetare, lucrare de conferință etc.), structura de bază a unei lucrări științifice include următoarele secțiuni:

Structura clasică a unei lucrări științifice:

- **Titlu:** Titlul unei lucrări științifice trebuie să fie concis și informativ, oferind o idee clară asupra subiectului cercetării. Un titlu bine ales va reflecta esența studiului și va atrage cititorii potriviți..
- **Rezumat (Abstract)**: Este o sinteză scurtă a lucrării, de obicei între 150 și 300 de cuvinte, care oferă o privire de ansamblu asupra obiectivului, metodei, rezultatelor și concluziilor cercetării.
- **Metodologie**: Această secțiune descrie procesul de cercetare, oferind detalii asupra modului în care a fost realizat studiul pentru a permite replicabilitatea.
- **Rezultate**: Prezentarea obiectivă a datelor și a rezultatelor obținute, adesea cu grafice și tabele.
- **Discuții**: Interpretarea rezultatelor, analizarea implicațiilor și compararea lor cu studiile anterioare.
- **Concluzii**: Sintetizează contribuția lucrării și sugerează direcții viitoare de cercetare.

VI. Stilul discursului științific

Stilul discursului științific este caracterizat de claritate, obiectivitate și precizie, aspecte esențiale pentru transmiterea eficientă a informațiilor și pentru validitatea cercetărilor. Acest stil specific urmărește să elimine ambiguitățile și să faciliteze înțelegerea, evaluarea și reproducerea rezultatelor de către alți specialiști din domeniu. Caracteristicile stilului științific sunt fundamentale pentru credibilitatea și profesionalismul lucrărilor și pentru impactul acestora în comunitatea academică.

Elementele-cheie ale stilului discursului științific:

1. Claritate și precizie

- **Claritatea** este esențială pentru a evita interpretările greșite. Discursul științific utilizează un limbaj simplu, structurat și exact, evitând formulările ambigue.
- **Precizia** înseamnă utilizarea termenilor specifici care sunt universal recunoscuți în domeniul respectiv. Acest lucru este important deoarece conferă rigurozitate și exactitate ideilor exprimate.

2. Obiectivitate

- **Obiectivitatea** este o caracteristică esențială a stilului științific. Acesta trebuie să fie liber de părtiniri, opinii personale și formulări subiective. Rezultatele sunt prezentate așa cum au fost obținute, fără influențe emoționale sau interpretări personale care nu sunt susținute de date.

3. Utilizarea unui limbaj formal și impersonal

- Discursul științific utilizează un **ton formal** și **impersonal**, renunțând la expresiile coloquiale sau la abordările narative informale. Exprimarea impersonală reflectă obiectivitatea și neutralitatea cercetării.

4. Concizie

- Discursul științific este **concise**, evitând formulările redundante și informațiile nesemnificative. Scopul este de a exprima ideile și datele în cel mai scurt mod posibil, fără a omite informațiile esențiale.

5. Structura logică și coerența

- Stilul științific necesită o **organizare logică** și **coerență** între idei. Fiecare secțiune și propoziție ar trebui să urmeze o ordine logică, care să permită cititorului să înțeleagă progresia raționamentului.

6. Citarea corectă și completă a surselor

- Citarea surselor este esențială în discursul științific pentru a asigura **transparența** și pentru a recunoaște contribuțiile anterioare din domeniu. Stilul științific necesită respectarea unui format specific (de exemplu, APA, MLA) și citarea fiecărei idei sau informații preluate.

VII. Modalități de evaluare

Aplicare test cu întrebări grilă.

Test 1.

1.1. Care dintre următoarele nu este o caracteristică specifică stilului științific?
a) Claritate
b) Subiectivitate
c) Precizie
d) Obiectivitate

1.2. În ce secțiune a unui discurs științific sunt prezentate metodele de cercetare folosite?
a) Introducere
b) Metodologie
c) Rezultate
d) Concluzii

1.3. Ce termen descrie un discurs structurat care urmărește prezentarea detaliată a unei cercetări și a rezultatelor acesteia?
a) Discurs argumentativ
b) Discurs descriptiv
c) Discurs științific
d) Discurs narativ

2.1. În discursul științific, folosirea unui limbaj figurativ (metafore, comparații) este recomandată pentru a face conținutul mai atrăgător. **Răspuns: Adevărat / Fals**

2.2. Scopul principal al secțiunii de „Revizuire a literaturii" este de a discuta și compara lucrările anterioare din același domeniu de cercetare. **Răspuns: Adevărat / Fals**

2.3. Discursul științific se caracterizează prin utilizarea frecventă a unui limbaj impersonal și formal. **Răspuns: Adevărat / Fals**

3.De ce este importantă precizia în redactarea unui discurs științific? Dați un răspuns scurt.

Test 2.

1.1. Care dintre următoarele secțiuni dintr-un discurs științific explică rezultatele studiului și implicațiile acestora?
a) Introducere
b) Metodologie
c) Discuții
d) Revizuirea literaturii

1.2. Într-un discurs științific, datele și statisticile sunt cel mai adesea prezentate în secțiunea de:
a) Introducere
b) Metodologie
c) Rezultate
d) Concluzii

1.3. Discursul științific este destinat în principal:
a) Publicului larg
b) Comunității științifice
c) Elevilor din școli
d) Reprezentanților guvernamentali

2.1. Metaforele și analogiile sunt des întâlnite în discursul științific pentru a facilita înțelegerea cititorilor. **Răspuns: Adevărat / Fals**

2.2. Un discurs științific eficient este acela care folosește o structură clară și logică, cu secțiuni bine delimitate. **Răspuns: Adevărat / Fals**

2.3. Discursul științific nu trebuie să includă bibliografie sau referințe, deoarece conținutul este bazat pe cercetări originale. **Răspuns: Adevărat / Fals**

3. Care este rolul introducerii într-un discurs științific? Redactați un răspuns scurt.

1. **Analiza unui articol științific**: elevii analizează structura, argumentarea și stilul unui articol publicat, identificând caracteristicile discursului științific.
2. **Redactarea unui discurs științific**: Elevii vor redacta o introducere sau o secțiune de metodologie pentru un discurs științific pe o temă aleasă, în care se va evidenția stilul și structura discursului științific.
3. **Portofoliu de lucru**: elevii vor fi evaluați pe baza unui portofoliu în care adună diferite tipuri de texte sau exerciții științifice.

Capitolul 12. MANAGEMENTUL COMUNICĂRII EFICIENTE – CDȘ

1. Introducere în Managementul Comunicării

1.1. Definiția Comunicării Eficiente

- **Ce este comunicarea eficientă?**
  Comunicarea eficientă reprezintă transmiterea unui mesaj clar, concis și corect, astfel încât să fie înțeles și asimilat corect de către receptor.
- **Caracteristici principale:**
  - Claritate: mesajul este formulat astfel încât să nu lase loc de interpretări.
  - Relevanță: mesajul este adaptat scopului și contextului.
  - Feedback: receptorul confirmă înțelegerea mesajului.

1.2. Importanța Comunicării în Organizații

- **Rolul comunicării în succesul organizațional:**
  - Asigură coordonarea între departamente.
  - Crește implicarea și motivația angajaților.
  - Facilitează luarea deciziilor eficiente.
  - Promovează o cultură organizațională sănătoasă.
- **Impactul unei comunicări deficitare:**
  - Creșterea conflictelor interne.
  - Decizii greșite din cauza informațiilor incomplete.
  - Productivitate scăzută și demotivare.

1.3. Rolul Liderului în Managementul Comunicării

- **Comunicarea ca abilitate cheie a liderului:**
  Liderii trebuie să fie buni comunicatori pentru a inspira, motiva și ghida echipele.
- **Responsabilități ale liderului în comunicare:**
  - Stabilirea unui canal de comunicare clar și eficient.
  - Crearea unui mediu deschis, în care feedback-ul este încurajat.
  - Transmiterea viziunii organizaționale și alinierea echipelor la obiectivele comune.
- **Exemple de lideri cu abilități excepționale de comunicare:**
  - Analiza unor studii de caz (Steve Jobs, Indra Nooyi, Simon Sinek).

2. Fundamentele Comunicării

2.1. Procesul Comunicării

- **Definiție:**
  Procesul de comunicare este fluxul prin care informația este transmisă de la un emițător la un receptor, implicând diverse etape și elemente.
- **Elementele procesului de comunicare:**
  1. **Emițătorul**: persoana care inițiază mesajul.
  2. **Mesajul**: informația transmisă (verbală, non-verbală sau scrisă).
  3. **Canalul**: mijlocul prin care este transmis mesajul (ex. e-mail, conversație, prezentare).
  4. **Receptorul**: persoana care primește și interpretează mesajul.
  5. **Feedback-ul**: răspunsul transmis de receptor către emițător.
  6. **Contextul**: situația sau mediul în care are loc comunicarea.
  7. **Zgomotul**: orice element care distorsionează mesajul (de exemplu, bariere fizice sau emoționale).

2.2. Tipuri de Comunicare

2.2.1. Comunicarea Verbală:

- Caracteristici: utilizarea cuvintelor, fie în format oral, fie scris.
- Avantaje: claritate, posibilitatea de a oferi explicații suplimentare.
- Dezavantaje: poate fi afectată de tonul vocii sau de ambiguități.

2.2.2. Comunicarea Non-verbală:

- Elemente: limbajul corporal, expresiile faciale, gesturile, contactul vizual, postura.
- Impact: studiile arată că până la 93% din mesajele transmise în interacțiuni față în față sunt non-verbale.
- Exemplu: un zâmbet poate comunica încredere, iar o postură rigidă poate semnala rezistență.

2.2.3. Comunicarea Scrisă:

- Exemple: e-mailuri, rapoarte, note interne.
- Avantaje: claritate, documentare.
- Dezavantaje: poate fi interpretată greșit din lipsa contextului emoțional.

2.2.4. Comunicarea Digitală:

- Include: platforme online, social media, mesagerie instant.
- Provocări: tonul și intenția pot fi greu de perceput în mesaje text.

2.3. Barierele în Comunicarea Eficientă

2.3.1. Bariere fizice:

- Exemplu: zgomot excesiv, distanță mare între emițător și receptor.

2.3.2. Bariere psihologice:

- Exemplu: prejudecăți, stres, emoții intense (furie, anxietate).

2.3.3. Bariere lingvistice:

- Exemplu: jargon specific, diferențe culturale în interpretarea limbajului.

2.3.4. Bariere tehnologice:

- Exemplu: întreruperi ale conexiunii, lipsa accesului la tehnologie adecvată.

2.4. Elemente Cheie ale Comunicării Eficiente

- **Claritatea:** utilizarea unui limbaj simplu și direct.
- **Ascultarea activă:** acordarea atenției complete interlocutorului.

- **Empatia:** înțelegerea emoțiilor și perspectivelor celorlalți.
- **Adaptabilitatea:** ajustarea stilului de comunicare în funcție de public.
- **Feedback constructiv:** furnizarea unui răspuns care să îmbunătățească procesul.

3. Comunicarea în Contextul Managementului

3.1. Comunicarea în Cadrul Echipelor

- **Importanța comunicării de echipă:**
  - Favorizează colaborarea și îmbunătățește relațiile dintre colegi.
  - Crește eficiența în atingerea obiectivelor comune.
  - Promovează un mediu de lucru deschis și transparent.
- **Comunicarea în cadrul echipelor de lucru:**
  - **Ședințele eficiente:** modul de structurare, clarificarea obiectivelor și alocarea timpului pentru fiecare subiect.
  - **Canalele de comunicare:** alegerea canalului potrivit pentru diferite tipuri de mesaje (e-mailuri, platforme de mesagerie, întâlniri față în față).
  - **Rolul liderului de echipă:** să faciliteze comunicarea și să încurajeze participarea tuturor membrilor.
- **Stiluri de comunicare în echipă:**
  - Comunicarea asertivă vs. comunicarea pasivă/agresivă.
  - Importanța echilibrului între expresia opiniei și respectul pentru opiniile altora.

3.2. Feedback-ul Constructiv

- **Definiția și rolul feedback-ului:**
  Feedback-ul este o parte esențială a comunicării, oferind informații despre performanță și comportamente, în scopul îmbunătățirii continue.
- **Tipuri de feedback:**
  - **Feedback pozitiv:** recunoaște și încurajează comportamentele pozitive.
  - **Feedback constructiv:** oferă sugestii pentru îmbunătățire, fără a fi critic în mod negativ.
- **Caracteristicile unui feedback constructiv:**
  - **Specific:** concentrat pe comportamente și rezultate specifice, nu pe persoane.
  - **Obiectiv:** bazat pe fapte, nu pe opinii sau sentimente.
  - **Imediat:** oferit cât mai curând după situația evaluată.
  - **Echilibrat:** include atât aspecte pozitive, cât și zone de îmbunătățire.
- **Metode pentru oferirea de feedback eficient:**
  - **Modelul "Sandwich"** (pozitiv – constructiv – pozitiv).
  - **Tehnica SBI (Situație, Comportament, Impact):** descrierea clară a contextului, a comportamentului observat și a impactului acestuia.

3.3. Gestionarea Conflictelor prin Comunicare

- **Tipuri de conflicte organizaționale:**
  - **Conflicte de sarcină:** diferențe în abordarea proiectelor sau a sarcinilor.
  - **Conflicte de relație:** tensiuni interpersonale care afectează comunicarea.
  - **Conflicte de valoare:** diferențe în valori sau priorități personale.
- **Tehnici de gestionare a conflictelor:**
  - **Ascultarea activă:** acordarea atenției celuilalt, fără întrerupere.
  - **Parafrazarea:** repetarea mesajului interlocutorului pentru a confirma înțelegerea.
  - **Identificarea intereselor comune:** găsirea unui punct de vedere comun ca bază de rezolvare.
  - **Mediera conflictelor:** apelarea la o persoană neutră (lider sau mediator) pentru a facilita comunicarea.
- **Rolul liderului în gestionarea conflictelor:**
  - Să creeze un spațiu sigur pentru exprimarea opiniilor.
  - Să acționeze ca moderator și să promoveze o abordare obiectivă.
  - Să evite escaladarea conflictului prin menținerea calmului și a echilibrului.

3.4. Importanța Ascultării Active

- **Definiție:**
  Ascultarea activă implică efortul conștient de a înțelege mesajul interlocutorului, demonstrând respect și empatie. Este esențială pentru construirea relațiilor de încredere și pentru evitarea neînțelegerilor.
- **Etapele ascultării active:**
  1. **Concentrare totală:** eliminarea distragerilor și orientarea atenției spre vorbitor.
  2. **Confirmarea înțelegerii:** utilizarea expresiilor precum "Deci, vrei să spui că..." sau "Am înțeles corect că...?"
  3. **Empatia:** înțelegerea emoțiilor interlocutorului, fără a judeca.
  4. **Feedback non-verbal:** contact vizual, gesturi de aprobare, înclinări ale capului.
- **Beneficiile ascultării active în management:**
  - Reduce conflictele și tensiunile.
  - Îmbunătățește colaborarea și participarea echipei.
  - Contribuie la o comunicare mai clară și mai eficientă.

4. Tehnici și Instrumente pentru Comunicare Eficientă

4.1. Tehnici de Prezentare și Persuasiune

- **Importanța prezentărilor eficiente în comunicare:**
  O prezentare bine structurată și clară poate captiva publicul, poate transmite idei complexe într-un mod accesibil și poate influența deciziile.
- **Etapele unei prezentări eficiente:**
  1. **Planificarea:** definirea scopului prezentării, înțelegerea publicului și stabilirea mesajelor principale.
  2. **Structurarea prezentării:**
     - Introducere clară (de ce este important subiectul).

- Conținut organizat logic, cu exemple și studii de caz.
- Concluzie puternică, care reafirmă mesajul central și oferă o direcție de acțiune.

3. **Folosirea suporturilor vizuale:**
   - PowerPoint, infografice, grafice și diagrame.
   - Imagini sau videoclipuri relevante pentru a ilustra punctele esențiale.

- **Tehnici de persuasiune:**
  - **Regula celor trei (Ethos, Logos, Pathos):**
    - **Ethos** (credibilitate): demonstrează expertiză și onestitate.
    - **Logos** (logică): folosește argumente clare, structurate, bazate pe fapte.
    - **Pathos** (emoție): implică audiența prin empatie și conexiune emoțională.
  - **Tehnica repetiției:** subliniază ideile importante pentru a le întipări în mintea audienței.
  - **Apelează la nevoile publicului:** identifică și răspunde la nevoile și interesele audienței.

4.2. Utilizarea Tehnologiilor Digitale în Comunicare

- **Rolul tehnologiei în comunicare:**
  Tehnologia a revoluționat comunicarea, permițând transmiterea rapidă a informațiilor și colaborarea la distanță. Totuși, utilizarea adecvată a acestor instrumente este esențială pentru eficiență.
- **Principalele instrumente digitale de comunicare:**
  - **Platforme de videoconferință** (Zoom, Microsoft Teams, Google Meet): utile pentru întâlniri online și prezentări.
  - **Platforme de colaborare** (Slack, Trello, Asana): facilitarea colaborării în echipă și alinierea proiectelor.
  - **Platforme de e-learning și webinarii** (Webex, Moodle): pentru traininguri și sesiuni de instruire virtuale.
- **Avantaje și provocări ale comunicării digitale:**
  - Avantaje: flexibilitate, accesibilitate, colaborare rapidă la distanță.
  - Provocări: riscul de neînțelegere, lipsa comunicării non-verbale, dificultatea de a menține atenția audienței.
- **Practici recomandate pentru comunicarea digitală eficientă:**
  - Testarea echipamentelor și platformei înaintea întâlnirii.
  - Utilizarea funcției de partajare a ecranului pentru a explica clar punctele de discuție.
  - Încurajarea participanților să folosească funcția de video pentru a facilita conexiunea non-verbală.

4.3. Metode pentru Evaluarea Eficienței Comunicării

- **Importanța evaluării:**
  Evaluarea eficienței comunicării ajută la identificarea punctelor forte și a aspectelor care necesită îmbunătățire.
- **Metode de evaluare:**
  - **Chestionare și sondaje de feedback:** utile pentru a colecta părerea participanților după o întâlnire sau un proiect.
  - **Interviuri individuale:** oferă perspective detaliate despre eficiența comunicării și pot dezvălui informații pe care chestionarele nu le pot capta.
  - **Indicatori de performanță (KPIs):**
    - **Timpul de răspuns**: cât de rapid sunt transmise și primite informațiile critice.
    - **Claritatea mesajului:** măsurată prin înțelegerea imediată și acuratețea execuției.
    - **Rata de retenție a informațiilor:** cât de bine reține și înțeleg angajații informațiile transmise.
  - **Analiza feedback-ului non-verbal:** în sesiunile față în față, observarea reacțiilor audienței.
- **Instrumente digitale pentru evaluare:**
  - **Formulare Google Forms** sau **SurveyMonkey** pentru sondaje rapide.
  - **Evaluarea 360 de grade:** colectează feedback de la colegi, subalterni și superiori pentru a oferi o imagine completă a eficienței comunicării unei persoane.

5. Comunicarea Interculturală în Management

5.1. Tipuri de Stiluri de Comunicare

În funcție de personalitatea și abordarea fiecărei persoane, stilurile de comunicare pot fi împărțite în mai multe categorii.

1. **Stilul Pasiv**
   - **Caracteristici:**
     - Persoana evită să își exprime opiniile sau preferințele; adesea cedează în fața altora.
     - Poate părea nesigur și evită confruntările.
   - **Avantaje:**
     - Evită conflictele directe și poate menține pacea pe termen scurt.
   - **Dezavantaje:**
     - Frustrările acumulate pot duce la resentimente sau reacții agresive mai târziu; lipsa afirmării poate reduce respectul din partea celorlalți.
2. **Stilul Asertiv**
   - **Caracteristici:**
     - Persoana își exprimă clar și respectuos opiniile, fără a încerca să domine pe alții.
     - Își apără drepturile fără a încălca drepturile celorlalți.
   - **Avantaje:**
     - Conduce la relații sănătoase, bazate pe respect reciproc.
     - Este considerat cel mai eficient stil de comunicare pentru dezvoltarea unor relații profesionale și personale pozitive.
   - **Dezavantaje:**
     - Uneori poate părea că persoana este insensibilă față de cei cu stiluri mai pasive.
3. **Stilul Agresiv**
   - **Caracteristici:**
     - Persoana își impune opiniile sau cerințele, de multe ori într-un mod ostil sau autoritar.
     - Are tendința de a domina conversația și de a ignora părerile celorlalți.
   - **Avantaje:**
     - Poate conduce la obținerea rapidă a rezultatelor dorite.
   - **Dezavantaje:**
     - Duce la tensiuni și conflicte, relații deteriorate și o atmosferă ostilă.
4. **Stilul Pasiv-Agresiv**
   - **Caracteristici:**

- Persoana evită conflictele directe, dar își exprimă nemulțumirea în mod indirect (ex. sarcasm, întârzieri intenționate).
- **Avantaje:**
  - Permite persoanei să își exprime nemulțumirea fără o confruntare directă.
- **Dezavantaje:**
  - Creează confuzie și resentimente în rândul colegilor sau al celor din jur; subminează încrederea și colaborarea.

5.2. Adaptarea Stilului de Comunicare la Public

Adaptarea comunicării la publicul țintă este crucială pentru a transmite un mesaj clar și eficient. Este important să se țină cont de caracteristicile și nevoile publicului atunci când se alege un stil de comunicare.

- **Evaluarea publicului:**
  Înainte de a comunica, este esențial să evaluăm publicul după criterii precum:
  - **Nivel de cunoștințe:** adaptarea limbajului tehnic în funcție de experiența audienței.
  - **Preferințe culturale:** înțelegerea normelor culturale și ajustarea abordării pentru a evita neînțelegerile.
  - **Contextul situațional:** un mesaj formal pentru contexte profesionale și unul mai relaxat pentru situații informale.
  - **Obiectivele și așteptările publicului:** în funcție de ceea ce își dorește publicul, putem ajusta tonul, detaliile și claritatea mesajului.
- **Metode de adaptare a comunicării:**
  1. **Simplificarea mesajului** pentru un public mai puțin familiarizat cu subiectul.
  2. **Utilizarea unui limbaj tehnic** în cazul specialiștilor sau experților.
  3. **Folosirea exemplelor și analogiilor** relevante pentru a face mesajul accesibil și memorabil.
  4. **Ajustarea tonului** – un ton formal sau informal, în funcție de audiență.

5.3. Flexibilitatea și Inteligența Emoțională în Comunicare

- **Inteligența emoțională (IE)**
  Inteligența emoțională reprezintă capacitatea de a recunoaște și gestiona propriile emoții, precum și emoțiile celorlalți, ceea ce poate îmbunătăți semnificativ calitatea comunicării.
- **Cum influențează IE comunicarea:**
  - **Empatia:** ajută la înțelegerea perspectivelor și nevoilor interlocutorului.
  - **Autocontrolul emoțional:** permite gestionarea eficientă a emoțiilor intense, cum ar fi furia sau anxietatea, care pot influența negativ comunicarea.
  - **Conștientizarea de sine:** ajută la identificarea punctelor slabe în stilul de comunicare și la îmbunătățirea lor.
- **Flexibilitatea în stilul de comunicare:**
  - Într-un context formal, un stil mai asertiv și organizat poate fi mai potrivit.
  - Într-un mediu informal sau creativ, un stil mai relaxat și permisiv poate facilita interacțiunea și generarea de idei.
  - Flexibilitatea presupune schimbarea stilului de comunicare în funcție de schimbările de context și de necesitățile interlocutorilor.

6. Studii de Caz și Aplicații Practice

6.1. Analiza unei comunicări de succes într-o organizație

Studiul de Caz: "Consecințele Comunicării Ineficiente în Lansarea unui Produs"

Context:

O companie de tehnologie plănuiește lansarea unui nou produs software destinat pieței internaționale. Echipa de dezvoltare este împărțită în mai multe locații la nivel global. Din cauza diferențelor de fus orar și a lipsei unei platforme de comunicare unificată, există probleme de coordonare între echipele locale și echipa centrală de management.

Probleme identificate:

1. Comunicarea deficitară între echipe a dus la neînțelegeri în ceea ce privește specificațiile tehnice ale produsului.
2. Neclaritatea asupra termenelor limită și a responsabilităților a cauzat întârzieri și un produs final cu funcționalități incomplete.
3. Lipsa feedback-ului din partea echipelor regionale a rezultat într-un produs care nu satisface pe deplin nevoile pieței internaționale.

Întrebări de analiză:

- Cum ar fi putut echipa să îmbunătățească comunicarea între locațiile internaționale?
- Ce metode de comunicare (videoconferințe, actualizări periodice, documentare clară) ar fi putut fi folosite pentru a evita aceste probleme?
- Ce impact a avut lipsa de feedback asupra calității produsului?

Concluzii și soluții propuse:

Echipa ar fi putut să implementeze o platformă de management al proiectelor care să ofere actualizări în timp real. De asemenea, ar fi fost utilă stabilirea unor întâlniri regulate și clarificarea responsabilităților fiecărei echipe, astfel încât toți membrii să înțeleagă contribuțiile lor în cadrul proiectului.

6.2. Identificarea și soluționarea problemelor de comunicare

Studiul de Caz: "Conflictele Interdepartamentale din cauza Barierelor Culturale"

Context:

O multinațională a observat tensiuni între departamentul de marketing din Europa și echipa de vânzări din Asia, care aveau dificultăți în a colabora la o campanie globală. Stilurile de comunicare diferite și barierele culturale au dus la neînțelegeri și la scăderea moralului echipei.

Probleme identificate:

1. Echipa de marketing avea un stil de comunicare direct și aștepta răspunsuri rapide, pe când echipa de vânzări prefera o abordare mai rezervată și mai deliberată.
2. Diferențele culturale privind exprimarea criticilor și feedback-ul au creat resentimente și au afectat colaborarea.

Întrebări de analiză:

- Cum ar fi putut ambele echipe să își adapteze stilurile de comunicare pentru a evita conflictele?
- Ce rol ar fi putut juca un mediu de lucru intercultural sau un training de diversitate culturală în prevenirea acestor tensiuni?
- Cum ar putea departamentele să creeze un sistem de feedback mai eficient și mai sensibil cultural?

Concluzii și soluții propuse:

Se recomandă ca ambele echipe să participe la un training de comunicare interculturală, unde să învețe să aprecieze și să respecte diferențele de comunicare. Implementarea unui sistem de feedback care permite adaptarea în funcție de preferințele culturale poate ajuta la reducerea tensiunilor.

6.3. Simulări și exerciții practice

Studiul de Caz: "Eșecul Comunicării în Criza de Imagine a unei Companii"

Context:

O companie din industria alimentară se confruntă cu o criză de imagine după ce se descoperă că un lot de produse este contaminat. Comunicarea

inițială a companiei a fost vagă și a generat panică în rândul clienților. Publicul a perceput lipsa de transparență ca pe o tentativă de ascundere a informațiilor.

Probleme identificate:

1. Lipsa unei comunicări clare și imediate a amplificat negativitatea percepției publicului față de brand.
2. Nu a existat o strategie de comunicare de criză pregătită, iar mesajele transmise au fost contradictorii și incomplete.

Întrebări de analiză:

- Ce ar fi trebuit să facă compania pentru a gestiona mai bine această criză de imagine?
- Cum ar fi putut o strategie de comunicare proactivă să prevină escaladarea crizei?
- Care ar trebui să fie principalele elemente ale unei strategii de comunicare de criză pentru a reda încrederea clienților?

Concluzii și soluții propuse:

O comunicare de criză rapidă și transparentă este esențială. Compania ar fi trebuit să emită imediat o declarație clară, explicând situația și măsurile de remediere. În plus, utilizarea canalelor de comunicare socială pentru actualizări în timp real ar fi ajutat la recâștigarea încrederii publicului.

7. Evaluare

Test de Evaluare - Principiile Comunicării Eficiente

Instrucțiuni: Răspundeți la următoarele întrebări cu răspunsuri scurte, clarificând și sintetizând informația conform cunoștințelor dobândite.

1. Ce este comunicarea eficientă și de ce este importantă în organizații?
2. Enumerați și descrieți pe scurt trei caracteristici ale comunicării eficiente.
3. Explicați ce înseamnă claritatea în comunicare și cum contribuie aceasta la eficiența mesajului.
4. Care este rolul conciziei într-un mesaj și de ce este importantă?
5. Cum ajută adaptabilitatea în îmbunătățirea comunicării între membrii unei echipe diverse? Dați un exemplu.
6. Ce înseamnă "ascultare activă" și cum contribuie la o comunicare eficientă?
7. Cum influențează feedback-ul calitatea comunicării? Menționați două tipuri de feedback utile.
8. Dați un exemplu de situație în care lipsa clarității într-un mesaj ar putea conduce la probleme de comunicare.
9. Ce înseamnă "empatia" în comunicare și de ce este un principiu important pentru un lider?
10. Cum se poate asigura un comunicator că mesajul său este înțeles corect de către audiență? Dați două strategii.
11. De ce este esențial să adaptezi stilul de comunicare în funcție de publicul țintă? Oferiți un exemplu.
12. Care este diferența dintre ascultarea activă și simpla audiere?

Test de Evaluare - Tipuri și Stiluri de Comunicare

Instrucțiuni: Răspundeți la următoarele întrebări cu răspunsuri scurte.

1. Care sunt cele patru tipuri principale de comunicare?
2. Cum influențează comunicarea nonverbală înțelegerea unui mesaj? Oferiți două exemple de elemente nonverbale.
3. Ce avantaje aduce comunicarea scrisă într-o organizație? Menționați două.
4. Explicați diferența dintre comunicarea verbală și paraverbală.
5. Cum poate tonul vocii afecta percepția unui mesaj? Dați un exemplu.
6. Ce tip de comunicare este recomandat pentru discuții formale între angajați și conducere?
7. Care este diferența principală dintre comunicarea formală și cea informală?
8. De ce este important ca un lider să fie conștient de stilul său de comunicare?
9. Cum poate fi folosit limbajul corporal pentru a întări mesajele verbale într-o prezentare?
10. Ce rol are feedback-ul în comunicarea paraverbală?

Test de Evaluare - Tehnici de Comunicare Eficientă

Instrucțiuni: Răspundeți la următoarele întrebări cu răspunsuri scurte.

1. Ce înseamnă "ascultare activă" și cum contribuie aceasta la o comunicare eficientă?
2. Cum poate fi utilizată tehnica parafrazării pentru a îmbunătăți comunicarea?
3. De ce este important să oferi feedback în comunicarea interpersonale?
4. Care este rolul întrebărilor deschise în facilitarea unei conversații?
5. Cum ajută utilizarea unui limbaj clar și concis în transmiterea unui mesaj eficient?
6. Cum poate fi utilizată tehnica „întrebărilor de clarificare" pentru a asigura înțelegerea corectă a mesajului?
7. Ce presupune „reformularea" într-o conversație și ce beneficii aduce aceasta?
8. Care este importanța unui ton adecvat în timpul comunicării orale?
9. De ce este important să ai răbdare și să aștepți răspunsul interlocutorului într-o discuție?
10. Cum poate ajuta comunicarea nonverbală (gesturi, expresii faciale) la îmbunătățirea înțelegerii unui mesaj?

Test de Evaluare - Obstacole în Comunicarea Eficientă

Instrucțiuni: Răspundeți la următoarele întrebări cu răspunsuri scurte.

1. Care sunt principalele obstacole în comunicarea eficientă? Enumerați cel puțin trei.
2. Cum poate influența „lipsei de ascultare activă" comunicarea într-o echipă?
3. Ce efecte poate avea utilizarea unui limbaj ambiguu sau vag într-o discuție?
4. Cum contribuie diferențele culturale la apariția obstacolelor în comunicare? Oferiți un exemplu.
5. De ce poate fi periculos să trimiți un mesaj fără a verifica dacă este corect înțeles?
6. Cum poate fi depășit obstacolul comunicării cauzat de prejudecăți sau stereotipuri?
7. Cum influențează mediul fizic (ex. zgomot, distanță) calitatea comunicării?
8. Ce rol joacă lipsa de feedback în blocarea unei comunicări eficiente?
9. Cum poate afecta stresul sau anxietatea abilitatea de a comunica eficient?
10. De ce este important să se evite presupunerile și interpretările greșite în procesul de comunicare?

Test de Evaluare - Comunicarea în Grupuri și Echipe

Instrucțiuni: Răspundeți la următoarele întrebări cu răspunsuri scurte.

1. Care sunt principalele caracteristici ale comunicării eficiente într-o echipă?
2. Cum poate fi gestionată comunicarea într-o echipă diversă? Oferiți un exemplu.
3. De ce este importantă stabilirea unui climat de încredere într-o echipă?
4. Cum influențează stilurile de comunicare ale membrilor echipei colaborarea eficientă?

5. Ce rol joacă ascultarea activă în dezvoltarea unei echipe eficiente?
6. Cum poate fi prevenită apariția conflictelor în echipe printr-o comunicare eficientă?
7. Care este importanța stabilirii unui canal de comunicare clar într-o echipă?
8. Cum poate un lider să îmbunătățească comunicarea într-o echipă?
9. De ce este esențial ca membrii echipei să ofere feedback reciproc?
10. Cum poate fi utilizată tehnica brainstorming pentru a îmbunătăți comunicarea într-o echipă?

Test de Evaluare - Studii de Caz și Aplicații Practice în Comunicarea Eficientă
Instrucțiuni: Răspundeți la următoarele întrebări cu răspunsuri scurte.

1. De ce sunt studiile de caz utile în învățarea despre comunicarea eficientă?
2. Care este scopul aplicării teoriei comunicării într-o situație practică de muncă?
3. Cum poate analiza unui studiu de caz ajuta la îmbunătățirea strategiilor de comunicare într-o echipă?
4. De ce este important să se aplice tehnici de comunicare în contextul unei organizații reale?
5. Cum poate fi utilizat feedback-ul primit într-un studiu de caz pentru a îmbunătăți stilurile de comunicare ale echipei?
6. Care sunt pașii esențiali în analiza unui studiu de caz legat de comunicare?
7. Cum poate un lider să aplice cunoștințele dintr-un studiu de caz pentru a rezolva un conflict într-o echipă?
8. Ce rol joacă discuțiile de grup în dezvoltarea abilităților de comunicare într-o echipă?
9. Cum poate fi aplicată comunicarea eficientă într-o criză de relații publice, pe baza unui studiu de caz?
10. Cum pot soluțiile propuse într-un studiu de caz să fie implementate pentru a optimiza comunicarea într-o organizație?

DISCIPLINELE DE BACAULAUREAT

Proba A	Evaluarea competenţelor lingvistice de comunicare orală în limba română
Proba C	Evaluarea competenţelor lingvistice într-o limbă de circulaţie internaţională
Proba D	Evaluarea competenţelor digitale
Proba Ea (scrisă)	Limba şi literatura română
Proba Ec (scrisă)	Proba obligatorie a profilului: ISTORIE
Proba Ed (scrisă)	Proba la alegere a profilului: GEOGRAFIE FILOSOFIE LOGICĂ ŞI ARGUMENTARE PSIHOLOGIE SOCIOLOGIE

CUPRINS

Cuvânt înainte 1
Extras din regulamentul de organizare cursuri F.R 1
Planul-cadru pentru învăţământul cu frecvenţă redusă 2
Capitolul 1. Limba şi literatură română 3
Capitolul 2. Limba engleză 12
Capitolul 3. Limba franceză 20
Capitolul 4. Matematică 30
Capitolul 5. Istorie 42
Capitolul 6. Istoria evreilor. Holocaustul 52
Capitolul 7. Geografie 59
Capitolul 8. Filosofie 69
Capitolul 9. Educaţie artistică 75
Capitolul 10. Tehnologia informaţiei şi a comunicaţiilor 77
Capitolul 11. Elemente de discurs ştiinţific – CDŞ 88
Capitolul 12. Managementul comunicării eficiente – CDŞ 91
Disciplinele de bacalaureat 97

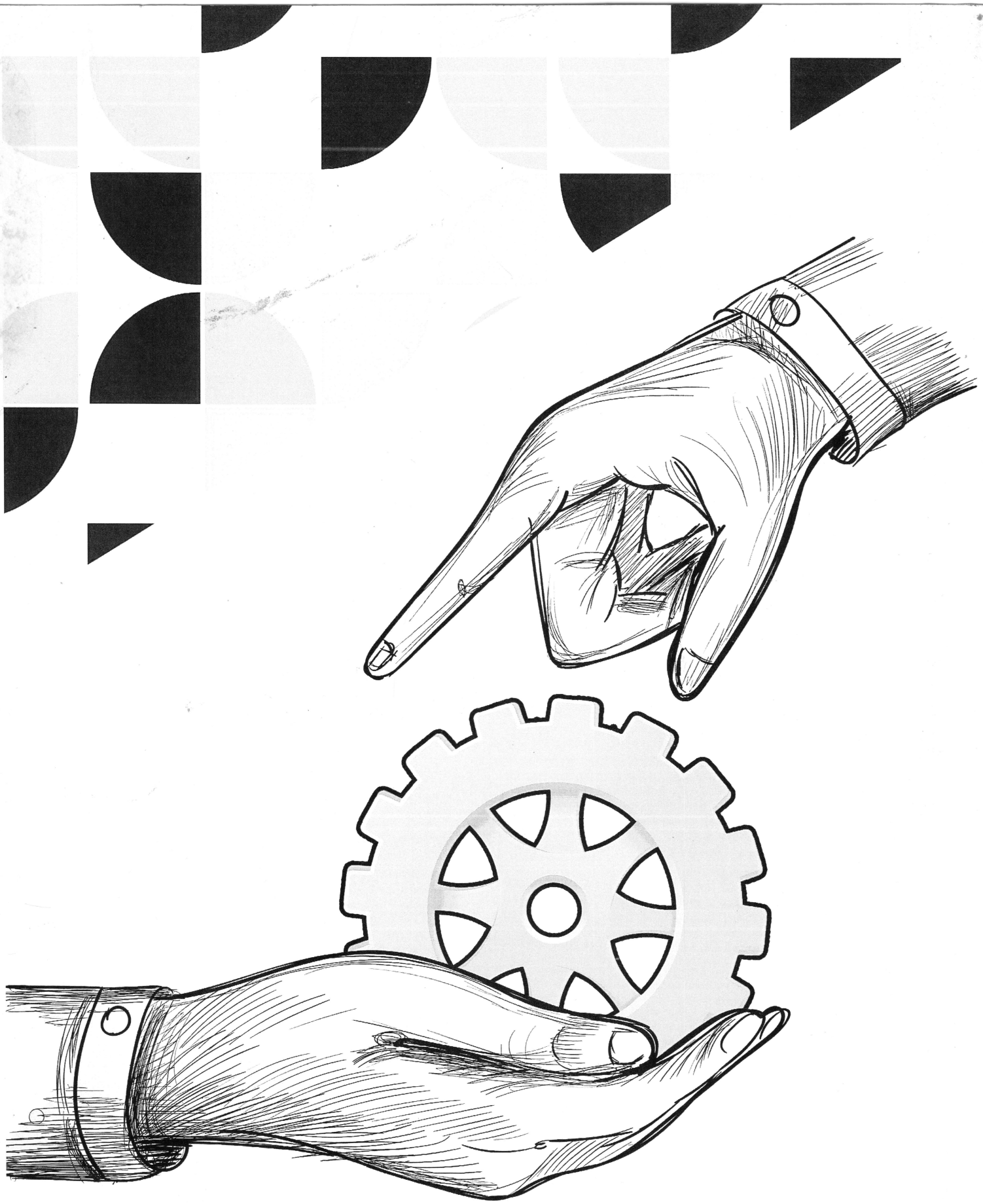

ISBN 978-606-95802-8-8

Grafica: Adelin Dancu